

Saurashtra University

Re – Accredited Grade 'B' by NAAC
(CGPA 2.93)

Purohit, Parulben N., 2003, પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિક્કિપ્રેરણાનો અભ્યાસ, thesis PhD, Saurashtra University

<http://etheses.saurashtrauniversity.edu/id/eprint/15>

Copyright and moral rights for this thesis are retained by the author

A copy can be downloaded for personal non-commercial research or study, without prior permission or charge.

This thesis cannot be reproduced or quoted extensively from without first obtaining permission in writing from the Author.

The content must not be changed in any way or sold commercially in any format or medium without the formal permission of the Author

When referring to this work, full bibliographic details including the author, title, awarding institution and date of the thesis must be given.

Saurashtra University Theses Service
<http://etheses.saurashtrauniversity.edu>
repository@sauuni.ernet.in

**પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ,
અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો
અભ્યાસ**

**A STUDY OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS SELF CONFIDENCE,
ADJUSTMENT, VALUES
AND ACHIEVEMENT MOTIVATION**

ડૉક્ટર ઓફ ફિલોસોફી (શિક્ષણ)ની ઉપાધિ માટેની જરૂરિયાતના
ભાગરૂપે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીમાં પ્રસ્તુત
મહાનિબંધ

*** પ્રયોજક ***

પારુલબેન એન. પુરોહિત
એમ.એ., એમ.એડ., એલએલ.બી.

*** માર્ગદર્શક ***

ડૉ. કે.એમ. ઠોંગા
બી.એસસી., એમ.એડ., પીએચ.ડી. (શિક્ષણ)

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી
રાજકોટ

૨૦૦૬

(રજિસ્ટ્રેશન નંબર – ૩૦૭૭; તા. ૩-૧૨-૨૦૦૩)

**STATEMENT UNDER UNIVERSITY Ph.D. RULES
ORDINANCE Ph.D. 7**

I here by declare that,

- (a) the research work embodied in this thesis on "A Study of Primary School Teachers Self Confidence, Adjustment, Values and Achievement Motivation" submitted for Ph.D. degree has not been submitted for any other degree of this or any other University on any previous occasion.
- (b) to the best of my knowledge no work of this type has been reported on the above subject, since I have discovered new relation of facts, this work can be considered to be contributory to the advancement of knowledge on Psychology and Education; and
- (c) all the work presented in the thesis is original and wherever references have been made to the work of others it has been clearly indicated as such and the sources of information included in the bibliography.

**Counter Signed by
The Guiding Teacher**

**Signature of the
Research Student**

Date :

Date

Certificate

This is to certify that work embodied in this Thesis entitled "A STUDY OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS SELF CONFIDENCE, ADJUSTMENT, VALUES AND ACHIEVEMENT MOTIVATION" has been carried out by PARUL N. PUROHIT under my direct guidance and supervision. I also declare that the work done and presented in this Thesis is original and independent.

Date :
Place : Rajkot.

Dr. K.M. DONGA
In-charge Principal
Shreemati J.J. Kundaliya -
Graduate Teacher's College,
Rajkot.

Forwarded through :

Principal
Shreemati J. J. Kundaliya
Graduate Teacher's College,
Rajkot

ઋણ સ્વીકાર

સંશોધનની સફળતા એ સહિયારા સહકારનો સ્નેહસભર સરવાળો છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસનાં સહયોગીઓનો અત્રે ઋણ સ્વીકાર કરતાં સંશોધક આનંદ તથા હર્ષની લાગણી અનુભવે છે.

ઋણ સ્વીકારની શરૂઆત પ્રેરણાદાયી વ્યક્તિથી કરવાનું ઉચિત જણાય છે, તેથી જ આ અભ્યાસ માટે પ્રેરિત કરી સતત માર્ગદર્શન અને પ્રેરણા આપનાર મારા માર્ગદર્શકશ્રી ડૉ. કુરજીભાઈ એમ. દોંગા પ્રતિ આભારની લાગણી વ્યક્ત કરું છું.

શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીના અધ્યક્ષ ડૉ. ઉચાટ સાહેબ, ડૉ. દોંગા સાહેબ, ડૉ. જોશી સાહેબ વગેરેની તજજ્ઞતાનો લાભ અવિરત મળતો રહ્યો છે. તેઓના માર્ગદર્શન થકી મારા સંશોધનકાર્યને યોગ્ય વેગ મળ્યો છે તે બદલ તેઓની હું હંમેશા ઋણી રહીશ.

આ સંશોધનમાં છેક સુધી પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે પ્રોત્સાહન પુરું પાડનાર તથા જરૂરી તબક્કે સાથ-સહકાર આપનાર શાહ એચ. ડી. હાઈસ્કૂલ, ઉનાના મદદનીશ શિક્ષકશ્રી ડૉ. કે. જે. ગોસ્વામી તથા શ્રી ડી. જી. પાણેરી તથા તમામ સ્ટાફ મિત્રો પ્રત્યે આભારની લાગણી વ્યક્ત કરું છું. આ ઉપરાંત ટ્રસ્ટીશ્રીઓનો પણ હૃદયપૂર્વક આભાર માનું છું. સાથોસાથ પાર્વતી ગોસ્વામીના સહકાર બદલ હું તેમની ઋણી છું.

આ સંશોધન કાર્ય જેમના થકી સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થઈ શક્યું છે તેવા મારા સ્નેહાળ મિત્રો ડૉ. ચંદ્રમૌલી જોષી, ડૉ. નીતિનભાઈ, ડૉ. અતુલભાઈ વ્યાસ, ડૉ. ગોહિલભાઈ, ડૉ. દેસાઈભાઈ કે જેઓએ મારા આ સંશોધનનાં દીપકને સતત પ્રજ્જવલિત રાખી હકારાત્મક અભિગમ દાખવી સ્નેહપૂર્ણ માર્ગદર્શન અને જરૂરી મદદ પૂરી પાડી મને સતત પ્રોત્સાહિત કરેલ છે તેમનું આ ઋણ આજીવન રહેશે.

આ અભ્યાસ કાર્યમાં કેટલાક તૈયાર ઉપકરણો અને સંદર્ભોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે તે માટે તેના પ્રયોજકોનું ઋણ સ્વીકાર કરવાનું કેમ ભૂલી શકાય ?

મારા આ સંશોધન કાર્યને સ્વચ્છ, સુંદર અને વ્યવસ્થિત મુદ્રિત સ્વરૂપે તૈયાર કરવા માટે પૂરતી જહેમત ઉઠાવી સહકાર આપનાર કમલેશ કોમર્સીયલ સેન્ટર, જામનગરના સદસ્યો તથા શાહભાઈ પ્રતિ આભારની લાગણી વ્યક્ત કરું છું.

અને અંતે, આ સંશોધન કાર્ય દરમ્યાન જ્યારે જ્યારે માનસિક – સાંવેગિક પીઠબળની – પ્રેરણાની – હૂંફની જરૂર ઊભી થઈ હતી ત્યારે—ત્યારે હંમેશા મારા માટે તત્ત્વચિંતકની ભૂમિકા ભજવનાર મારા પરમ પૂજ્ય પિતાશ્રી નટવરલાલ દલપતરામ રાવલ તથા માતાશ્રી ઈન્દીરાબેન નટવરલાલ રાવલ તેમજ જેમની આ કલ્પના અને પ્રિતિ છે તેવા મારા સ્નેહાળ રાકેશભાઈ, સોનુ ભાભી (તૃપ્તિ), કિંશુલ, શાનિયા, નાની બહેનો માધવી અને પુનમ તેમજ પરિવારના સર્વે સદસ્યોનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું. શુભચિંતક તરીકે સદાય પ્રેરણા અને પ્રોત્સાહન આપનાર મારા પતિશ્રી એડવોકેટ હસમુખકુમાર પરસોતમભાઈ આચાર્ય તથા સમગ્ર પરિવાર પ્રત્યે કૃતજ્ઞતાની લાગણી વ્યક્ત કરું છું.

અભ્યાસમાં સમાવિષ્ટ પ્રાથમિક શાળાના આચાર્યો તથા શિક્ષકોના સાથ—સહકાર વગર પ્રસ્તુત સંશોધન કાર્ય ક્યારેય પૂર્ણ થઈ શક્યું ન હોત. તેમના સહકારની નોંધ લઈ તેમના પ્રતિ આભારની લાગણી વ્યક્ત કરું છું.

રાજકોટ

પારુલ એન. પુરોહિત

અનુક્રમણિકા

પૃષ્ઠ ક્રમાંક

પ્રકરણ-૧ **૦૦૧ - ૦૨૨**

સમસ્યા કથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા

૧.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૦૦૨
૧.૨.૦	સમસ્યા કથન	૦૦૩
૧.૩.૦	અભ્યાસના હેતુઓ	૦૦૪
૧.૪.૦	અભ્યાસમાં સમાવિષ્ટ ચલો	૦૦૫
૧.૫.૦	ઉત્કલ્પનાઓ	૦૦૭
૧.૬.૦	શબ્દોની વ્યવહારુ વ્યાખ્યા	૦૧૯
૧.૭.૦	અભ્યાસનું મહત્ત્વ	૦૨૦
૧.૮.૦	અભ્યાસની ક્ષેત્ર મર્યાદા	૦૨૧
૧.૯.૦	હવે પછીનાં પ્રકરણોની રૂપરેખા	૦૨૧

પ્રકરણ - ૨ **૦૨૩-૦૬૨**

સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા

૨.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૦૨૪
૨.૨.૦	સંબંધિત સંશોધનોની સમીક્ષાના હેતુઓ	૦૨૫
૨.૩.૦	સંશોધનની સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમીક્ષા	૦૨૬
૨.૪.૦	સમીક્ષા માટે પસંદ થયેલ સંશોધનો	૦૪૦
૨.૫.૦	વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૦૪૧

૨.૬.૦	વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૦૪૫
૨.૭.૦	વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે મૂલ્યો અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૦૫૩
૨.૮.૦	વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૦૬૧
૨.૯.૦	આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા	૦૬૫
૨.૧૦.૦	અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા	૦૬૯
૨.૧૧.૦	મૂલ્યો અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા	૦૭૨
૨.૧૨.૦	સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા	૦૭૯
૨.૧૩.૦	પ્રસ્તુત અભ્યાસની વિશિષ્ટતાઓ	૦૮૦

પ્રકરણ - ૩**૦૮૩-૧૧૧****સંશોધન યોજના**

૩.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૦૮૪
૩.૨.૦	વ્યાપવિશ્વ	૦૮૫
૩.૩.૦	નમૂના પસંદગી	૦૮૬
૩.૪.૦	સંશોધન પદ્ધતિ	૦૮૯
૩.૫.૦	ઉપકરણોની પસંદગી	૦૯૦
૩.૬.૦	અનુકૂલન કસોટીની રચના	૦૯૬
૩.૭.૦	માહિતીનું એકત્રિકરણ	૧૦૫

૩.૮.૦	ગુણાંકન યોજના	૧૦૬
૩.૯.૦	માહિતીના પૃથક્કરણની આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ	૧૦૮

પ્રકરણ-૪

૧૧૨-૩૭૩

માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

૪.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૧૨૧
૪.૨.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને આત્મવિશ્વાસ	૧૨૩
૪.૩.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને સામાજિક અનુકૂલન	૧૩૭
૪.૪.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન	૧૫૧
૪.૫.૦	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો અને માનસિક અનુકૂલન	૧૬૪
૪.૬.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને વ્યવસાયિક અનુકૂલન	૧૭૯
૪.૭.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને શારીરિક અનુકૂલન	૧૯૪
૪.૮.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના ધાર્મિક મૂલ્યો	૨૦૯
૪.૯.૦	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો અને તેમના સામાજિક મૂલ્યો	૨૨૪
૪.૧૦.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના લોકશાહી મૂલ્યો	૨૩૮
૪.૧૧.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો	૨૫૨
૪.૧૨.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના આર્થિક મૂલ્યો	૨૬૫
૪.૧૩.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો	૨૮૦
૪.૧૪.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સુખાત્મક મૂલ્યો	૨૯૫
૪.૧૫.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સત્તાનાં મૂલ્યો	૩૧૧
૪.૧૬.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના કૌટુંબિક મૂલ્યો	૩૨૭

પૃષ્ઠ ક્રમાંક

૪.૧૭.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો	૨૪૩
૪.૧૮.૦	પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને સિદ્ધિપ્રેરણા	૩૫૯

પ્રકરણ - ૫ **૩૭૪-૪૪૩**

સારાંશ, તારણો અને ભલામણો

૫.૧.૦	પ્રસ્તાવના	૩૭
૫.૨.૦	પરિણામોનો સારાંશ	
૫.૩.૦	તારણો	
૫.૪.૦	શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ	૪૪૦
૫.૫.૦	ભાવિ સંશોધનો અંગે ભલામણો	૪૪૩

સંદર્ભ સૂચિ **૪૪૪-૪૬૯**

પરિશિષ્ટ **૪૭૦-૫૦૭**

સારણી સૂચિ

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૨.૧	સમીક્ષા માટેના નમૂનામાં સમાવિષ્ટ સંશોધનો	૪૦
૨.૨	આત્મવિશ્વાસ અંગેના પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૪૧
૨.૩	આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો, પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત	૪૨
૨.૪	અનુકૂલન માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૪૫
૨.૫	અનુકૂલન સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત	૪૬
૨.૬	શિક્ષકોના મૂલ્યો માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૫૩
૨.૭	શિક્ષકોનાં મૂલ્યો અંગે સંશોધનો	૫૪
૨.૮	શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો	૬૧
૨.૯	સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત	૬૨
૩.૧	વ્યાપવિશ્વમાં સમાવિષ્ટ પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા	૮૫
૩.૨	નમૂનામાં સમાવિષ્ટ પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા	૮૭
૩.૩	જિલ્લા પ્રમાણે તથા સંચાલનના પ્રકારને આધારે નમૂનામાં સમાયેલ શિક્ષકોની સંખ્યા	૮૮
૩.૪	શાળાની ભૌગોલિક સ્થિતિને આધારે નમૂનામાં સમાયેલ શિક્ષકોની સંખ્યા	૮૯
૩.૫	અનુકૂલનના પ્રારંભિક અજમાયશ માટેના નમૂનાના પાત્રોની વિગત	૯૮
૩.૬	અનુકૂલન કસોટીના કુલ ગુણ અને વિધાન ગુણ વચ્ચેના સહસંબંધાંકો	૯૯
૪.૧	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૨૪
૪.૨	પ્રાથમિક શાળાનાં પુરુષ અને સ્ત્રી શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૨૫
૪.૩	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૨૬

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૩.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૨૭
૪.૪	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૨૮
૪.૫	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૨૯
૪.૬	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૩૦
૪.૭	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૩૨
૪.૮	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૩૩
૪.૮.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેનાં તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૩૪
૪.૯	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૩૫
૪.૯.૧	વિભિન્ન વિસ્તારનાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૩૬
૪.૧૦	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૩૮
૪.૧૧	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૩૯
૪.૧૨	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૦
૪.૧૩	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૧
૪.૧૪	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૩
૪.૧૫	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૪

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૧૬	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૬
૪.૧૭	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૭
૪.૧૭.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૪૮
૪.૧૮	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૪૯
૪.૧૮.૧	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૫૦
૪.૧૯	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૨
૪.૨૦	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૩
૪.૨૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૪
૪.૨૨	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૫
૪.૨૩	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૬
૪.૨૪	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૮
૪.૨૫	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૫૯
૪.૨૬	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૧
૪.૨૭	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૨
૪.૨૮	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૫

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૨૮.૧	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૬૬
૪.૨૯	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૭
૪.૩૦	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૬૮
૪.૩૦.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૬૯
૪.૩૧	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૦
૪.૩૨	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૧
૪.૩૩	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૨
૪.૩૪	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૪
૪.૩૫	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૫
૪.૩૬	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૭૭
૪.૩૬.૧	વિભિન્ન વિસ્તારનાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૭૮
૪.૩૭	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૦
૪.૩૮	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૧
૪.૩૯	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૨

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૩૯.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૮૩
૪.૪૦	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૪
૪.૪૧	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૬
૪.૪૨	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૭
૪.૪૩	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૮૯
૪.૪૪	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૦
૪.૪૪.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેનાં તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૯૧
૪.૪૫	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૨
૪.૪૫.૧	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના વ્યવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૯૩
૪.૪૬	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેનાં તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૫
૪.૪૭	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૬
૪.૪૭.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૯૭

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૪૮	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૧૯૮
૪.૪૮.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૧૯૯
૪.૪૯	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૦
૪.૫૦	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૧
૪.૫૦.૧	કુટુંબનાં પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૦૨
૪.૫૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૩
૪.૫૨	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૪
૪.૫૩	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૬
૪.૫૩.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૦૭
૪.૫૪	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૦૮
૪.૫૫	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૦
૪.૫૬	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૧
૪.૫૬.૧	પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૧૨
૪.૫૭	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૩

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૫૭.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૧૪
૪.૫૮	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૫
૪.૫૯	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૬
૪.૬૦	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૮
૪.૬૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૧૯
૪.૬૨	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૧
૪.૬૩	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૨
૪.૬૪	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૫
૪.૬૫	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૬
૪.૬૬	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૨૮
૪.૬૬.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૨૯
૪.૬૭	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૩૦
૪.૬૮	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૩૧
૪.૬૯	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૩૨
૪.૭૦	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૩૪
૪.૭૧	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના	૨૩૫

	સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	
--	--	--

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૭૨	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૩૭
૪.૭૩	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૩૯
૪.૭૪	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૦
૪.૭૫	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૧
૪.૭૬	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૨
૪.૭૭	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૩
૪.૭૮	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૫
૪.૭૯	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૬
૪.૮૦	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૮
૪.૮૧	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૪૯
૪.૮૨	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૫૨
૪.૮૩	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૫૩
૪.૮૩.૧	પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૫૪
૪.૮૪	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૫૫
૪.૮૪.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૫૬
૪.૮૫	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના	૨૫૭

સૌન્દર્યત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૮૬	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૫૮
૪.૮૭	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૫૯
૪.૮૮	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૬૧
૪.૮૯	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૬૨
૪.૯૦	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૬૪
૪.૯૧	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૬૬
૪.૯૨	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૬૭
૪.૯૩	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા	૨૬૮
૪.૯૩.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૬૯
૪.૯૪	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૭૦
૪.૯૫	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૭૧
૪.૯૫.૧	કુટુંબનાં પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૭૨
૪.૯૬	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૭૩
૪.૯૭	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૭૫
૪.૯૮	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૭૬

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૯૮.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેમાં તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૭૭
૪.૯૯	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૭૮
૪.૯૯.૧	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૭૯
૪.૧૦૦	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૮૧
૪.૧૦૦.૧	વિભિન્ન વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૮૨
૪.૧૦૧	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૮૩
૪.૧૦૨	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૮૪
૪.૧૦૩	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૮૫
૪.૧૦૪	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૮૬
૪.૧૦૪.૧	કુટુંબનાં પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૮૭
૪.૧૦૫	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૮૮
૪.૧૦૬	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૯૦
૪.૧૦૬.૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૯૧
૪.૧૦૭	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૯૨
૪.૧૦૮	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૯૪

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૧૦૯	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૯૬
૪.૧૦૯.૧	વિભિન્ન વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૨૯૭
૪.૧૧૦	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૯૮
૪.૧૧૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૨૯૯
૪.૧૧૧.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૦૦
૪.૧૧૨	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૦૧
૪.૧૧૩	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૦૨
૪.૧૧૪	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૦૩
૪.૧૧૫	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૦૫
૪.૧૧૫.૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૦૬
૪.૧૧૬	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૦૭
૪.૧૧૭	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૦૯
૪.૧૧૭.૧	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૧૦
૪.૧૧૮	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૧૨
૪.૧૧૯	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૧૩

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૧૨૦	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા	૩૧૪
૪.૧૨૦.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૧૫
૪.૧૨૧	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૧૬
૪.૧૨૧.૧	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૧૭
૪.૧૨૨	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૧૮
૪.૧૨૩	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૧૯
૪.૧૨૪	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૨૧
૪.૧૨૪.૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૨૨
૪.૧૨૫	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૨૩
૪.૧૨૫.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૨૪
૪.૧૨૬	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૨૫
૪.૧૨૬.૧	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૨૬
૪.૧૨૭	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૨૮
૪.૧૨૭.૧	વિભિન્ન વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૨૯
૪.૧૨૮	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક	૩૩૦

	મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	
--	--	--

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૧૨૯	વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા	૩૩૧
૪.૧૨૯.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૩૨
૪.૧૩૦	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૩૩
૪.૧૩૧	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૩૪
૪.૧૩૧.૧	કુટુંબનો પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૩૫
૪.૧૩૨	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૩૬
૪.૧૩૩	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૩૭
૪.૧૩૩.૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૩૮
૪.૧૩૪	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૪૦
૪.૧૩૪.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૪૧
૪.૧૩૫	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૪૨
૪.૧૩૬	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૪૪
૪.૧૩૭	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૪૫
૪.૧૩૮	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૪૬
૪.૧૩૯	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના	૩૪૮

	આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	
--	--	--

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૧૩૯.૧	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૪૯
૪.૧૪૦	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૫૦
૪.૧૪૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૫૧
૪.૧૪૨	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૫૩
૪.૧૪૨.૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૫૪
૪.૧૪૩	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૫૬
૪.૧૪૪	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૫૭
૪.૧૪૫	વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૬૦
૪.૧૪૬	પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૬૧
૪.૧૪૭	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૬૨
૪.૧૪૭.૧	પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૬૩
૪.૧૪૮	વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૬૪
૪.૧૪૯	કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૬૫
૪.૧૫૦	વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૬૬
૪.૧૫૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૬૮

સારણી ક્રમાંક	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૪.૧૫૧.૧	વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૬૯
૪.૧૫૨	વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૭૧
૪.૧૫૨.૧	વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)	૩૭૨
૪.૧૫૩	વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા	૩૭૩

પ્રકરણ-૧
સમસ્યા કથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા

- ૧.૧.૦ પ્રસ્તાવના
- ૧.૨.૦ સમસ્યા કથન
- ૧.૩.૦ અભ્યાસના હેતુઓ
- ૧.૪.૦ અભ્યાસમાં સમાવિષ્ટ ચલો
- ૧.૫.૦ ઉલ્લેખનાઓ
- ૧.૬.૦ શબ્દોની વ્યવયહારુ વ્યાખ્યા.
- ૧.૭.૦ અભ્યાસનું મહત્વ
- ૧.૮.૦ અભ્યાસની ક્ષેત્ર મર્યાદા
- ૧.૯.૦ હવે પછીનાં પ્રકરણોની રૂપરેખા

પ્રકરણ-૧

સમસ્યા કથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા

૧.૧.૦ પ્રસ્તાવના

સમાજ અને ભાવિ નાગરિકોનો મહત્વનો વિકાસ પ્રાથમિક શાળામાં થાય છે. મનોવિજ્ઞાનિકોના મતે બાળકોનાં શરૂઆતનાં વર્ષો તેના વિકાસ માટે ખૂબ જ અગત્યનાં પાયારૂપ છે અને બાળ વિકાસનાં શ્રેષ્ઠ તબક્કામાં શિક્ષણ વિવિધ પ્રકારની ભૂમિકા ભજવે છે.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણપંચના જણાવ્યા મુજબ ભારતનું ભાવિ તેના વર્ગ ખંડોમાં ઘડાઈ રહ્યું છે. રાષ્ટ્રનાં ભાવિ નાગરિકો ઘડવાના મહત્વના તબક્કે શાળાને જીવંત રાખવાનું મહત્વનું કામ શિક્ષક પર છે. શિક્ષક સારું શૈક્ષણિક કાર્ય ત્યારે જ કરી શકે, જો તેનામાં સારો આત્મવિશ્વાસ હોય. સ્વામી વિવેકાનંદનાં કથન અનુસાર "તમને તેત્રીસ કરોડ દેવતા ઉપર શ્રદ્ધા હોય પરંતુ તમારી જાત ઉપર શ્રદ્ધા ન હોય તો તમને સફળતા ક્યારેય ન મળે."

ટૂંકમાં કહીએ તો વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસિક અને સામાજિક પરિસ્થિતિમાં શિક્ષકનો આત્મવિશ્વાસનો ફાળો ઘણો હોય છે.

અનુકૂલન એ વ્યક્તિ અને વાતાવરણ વચ્ચેની પરસ્પર અસરની પ્રક્રિયા છે. મનુષ્ય સામાજિક પ્રાણી છે. એટલે કે સામાજિક વાતાવરણ સાથે સુમેળ સાધે તો જ તેને માનસિક સ્વસ્થતા પ્રાપ્ત થઈ શકે. શિક્ષક શાળા અને સમાજમાં પ્રાપ્ત થયેલ અનુભવોને આધારે વાતાવરણ સાથે અનુકૂળ થવા પ્રયત્ન કરે છે. જો કોઈ વિશિષ્ટ કાર્યશક્તિ ધરાવતી વ્યક્તિ હોય તો પોતાના ઉચ્ચ ધોરણોને અનુરૂપ સમાજનું પરિવર્તન કરી પોતાને અનુરૂપ બનાવે છે.

જગતમાં આજે સર્વત્ર મૂલ્યોનો હ્રાસ જોવા મળે છે. જેના માટે શિક્ષણને અમુક અંશે જવાબદાર ગણવામાં આવે છે. આ માટે શિક્ષણ આપનાર શિક્ષક પાસે સમાજ અને

રાષ્ટ્ર મૂલ્યોની અપેક્ષા રાખે તે સ્વાભાવિક છે. શિક્ષક જે ક્ષેત્રમાં કાર્ય કરે છે, તે માટે મૂલ્યનિષ્ઠ હોય તો સારા સમાજ અને રાષ્ટ્રનું નિર્માણ થાય. એક વાત નિર્વિવાદ છે કે વ્યક્તિના કાર્ય ઉપર તેના મૂલ્યોની અસર થાય છે. શાળા એ સમાજનું એક અવિભાજ્ય અંગ છે. સમાજના વિવિધ વ્યવસાયો પૈકીનો શિક્ષણ એક અગત્યનો વ્યવસાય છે.

શિક્ષકોના મૂલ્યોની બાબતો પર અસર થાય છે. શિક્ષકનું મૂલ્યાંકન સંપૂર્ણ વ્યક્તિ તરીકે થાય છે જુદા-જુદા વિભાગ તરીકે નહીં. એ વ્યક્તિના વિચારોની એવી તરાહ છે, જેના માટે શિક્ષકોમાં મૂલ્યોનો વિકાસ જરૂરી છે.

સિદ્ધિપ્રેરણા એ વ્યક્તિના વિચારોની એવી તરાહ છે જેમાં હમેશાં કોઈપણ બાબત ઉત્તમ કેવી રીતે થઈ શકે, તેમાં વિશિષ્ટ કે નવું કેમ કરી શકાય એવા વિચારો સંકળાયેલ હોય છે. આમ સિદ્ધિપ્રેરણા વ્યક્તિના ઉચ્ચ ધ્યેય સાથે સંકળાયેલું આંતરિક તત્ત્વ છે.

૧.૨.૦ સમસ્યા કથન

પ્રસ્તુત સંશોધન પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવેલ છે. પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકનું સ્તર ઊંચું લાવવા માટે દરેક તબક્કે પ્રયાસ થઈ રહ્યો છે. આ માટે સંશોધકે પણ એક યથા સંભવ પ્રયાસ કર્યો છે. જેની સમસ્યા આ પ્રમાણે હતી.

વિષય : પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ જિલ્લાનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો અભ્યાસ તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાના વિસ્તારનાં સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો.

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં પાંચ પ્રકારનાં અનુકૂલનનો સમાવેશ થાય છે જે આ પ્રમાણે હતા.

- (૧) સામાજિક અનુકૂલન
- (૨) શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- (૩) માનસિક અનુકૂલન

- (૪) વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- (૫) શારીરિક અનુકૂલન

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં દશ પ્રકારનાં મૂલ્યોનો સમાવેશ થાય છે જે આ પ્રમાણે હતા.

- (૧) ધાર્મિક મૂલ્યો
- (૨) સામાજિક મૂલ્યો
- (૩) લોકશાહી મૂલ્યો
- (૪) સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- (૫) આર્થિક મૂલ્યો
- (૬) જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- (૭) સુખાત્મક મૂલ્યો
- (૮) સત્તાના મૂલ્યો
- (૯) કૌટુંબિક મૂલ્યો
- (૧૦) આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો

૧.૩.૦ અભ્યાસના હેતુઓ

સંશોધક દ્વારા કરેલા કાર્યને વધારે સારી રીતે પૂર્ણ કરવા માટે મુળભૂત આધારો છે. સંશોધન એક શૈક્ષણિક કાર્ય છે. આથી કોઈ પણ સંશોધન કાર્ય હાથ ધરતા પહેલા સંશોધકે તે કાર્યમાં હેતુઓ નિશ્ચિત કરી લેવા જોઈએ જેથી હાથ ધરેલું સંશોધન કાર્ય સારી રીતે પૂર્ણ થઈ શકે. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં નીચે જેવા હેતુઓ નક્કી કર્યા હતા. જે આ પ્રમાણે છે :

- (૧) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારનાં સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.
- (૨) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં અનુકૂલનનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.

- (૩) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં મૂલ્યોનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારનાં સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.
- (૪) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.

૧.૪.૦ અભ્યાસમાં સમાવિષ્ટ ચલો

સંશોધન સમસ્યામાં સમાયેલા ચલોને ઓળખવા અને તેમને વ્યાખ્યાયિત કરવા એ સંશોધન પ્રક્રિયાનું અગત્યનું સોપાન છે. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સમાયેલા સ્વતંત્ર ચલ અને પરતંત્ર ચલ અંગેની વિગત અત્રે પ્રસ્તુત છે.

સ્વતંત્ર ચલ :

- (૧) શર્માના મતે આ ચલ એ પ્રક્રિયામાં ઉદ્દીપક છે. પ્રક્રિયક હોય છે. જે વ્યક્તિ કે ઘટના અંતર્ગત ક્રિયા કરીને અસર પહોંચાડે છે.
- (૨) ઉચાટનાં મંતવ્ય મુજબ સ્વતંત્ર ચલ એ એવું ચલ છે કે જેને સંશોધક અવલોકન હેઠળનાં ઘટના પરનો તેનો સંબંધ નક્કી કરવા માટે તેને પસંદ કરે છે કે લાગુ પાડે છે કે માપે છે.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સ્વતંત્ર ચલ તરીકે વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે.

સ્વતંત્ર ચલો તેના વર્ગીકરણ સાથે અત્રે દર્શાવેલ છે :

- (૧) વય
- ૩૦ વર્ષથી ઓછી
 - ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ
 - ૪૦ વર્ષથી વધારે

- (૨) જાતીયતા
- સ્ત્રી
 - પુરુષ
- (૩) જાતિ
- અન્ય
 - બક્ષીપંચ
 - એસ.ટી.
 - બી.સી.
- (૪) વૈવાહિક દરજ્જો
- અપરિણીત
 - પરિણીત
- (૫) કુટુંબનો પ્રકાર
- સંયુક્ત
 - વિભક્ત
- (૬) શૈક્ષણિક લાયકાત
- પી.ટી.સી.
 - સ્નાતક
 - અનુસ્નાતક
- (૭) શૈક્ષણિક અનુભવ
- ૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો
 - ૬ થી ૧૦ વર્ષ સુધીનો
 - ૧૦ થી ૧૫ વર્ષ સુધીનો
 - ૧૫ થી વધુ વર્ષ સુધીનો

(૮) શાળા સંચાલનનો પ્રકાર

- ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ
- નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓ
- સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓ

(૯) શાળાનો વિસ્તાર

- શહેરી
- અર્ધ શહેરી
- ગ્રામ્ય

પરંત્ર ચલ :

પરંત્ર ચલ એ એવો ઘટક છે, જેને સ્વતંત્ર ચલની અસર તપાસવા માટે અવલોકવામાં આવે છે. સ્વતંત્ર ચલનો અમલ કરવાથી, દૂર કરવાથી કે તેમાં ફેરફાર કરવાથી જે ઘટક ઉદ્ભવે છે, દુર થાય છે કે ફેરફાર પામે છે તેને પરંત્ર ચલ કહેવામાં આવે છે. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં પરંત્ર ચલ તરીકે (૧) આત્મવિશ્વાસ, (૨) અનુકૂલન, (૩) મૂલ્યો અને (૪) સિદ્ધિપ્રેરણાનો સમાવેશ થાય છે.

નિયંત્રિત ચલ (અંકુશિત ચલ) :

ઉચાટનાં મતે અંકુશિત ચલ (નિયંત્રિત ચલ) એ એવો ચલ છે કે સંશોધન દરમ્યાન સ્વતંત્ર ચલ ઉપરાંત તેની પણ અસર પરંત્ર ચલ પર થઈ શકે તેમ છે. પરંતુ સંશોધક નિયંત્રિત કરે છે, જેથી તે અસરહીન બને છે અને તેની અસર તટસ્થ થાય છે.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં નિયંત્રિત ચલ તરીકે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે.

૧.૫.૦ ઉત્કલ્પનાઓ

અભ્યાસમાં હેતુઓની સિદ્ધિ અર્થે તથા સંશોધનની ક્રિયા દિશા સૂચક બને તે માટેની કેટલીક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી. અભ્યાસમાં સમાયેલા બધા ચલોને ધ્યાનમાં રાખી કુલ ૧૫૩ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓ રચવામાં આવી હતી. જે નીચે પ્રમાણે હતી.

૫૩. વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૪. વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૫. વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૬. સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૭. વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૮. અપરિણીત અને પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૫૯. સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૦. વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૧. વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૨. વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૩. વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૪. વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૬૫. સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧૪૪. વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૪૫. વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૪૬. સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૪૭. વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૪૮. અપરિણીત અને પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૪૯. સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૫૦. વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૫૧. વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૫૨. વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
૧૫૩. વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

૧.૬.૦ શબ્દોની વ્યવહારું વ્યાખ્યા

આ અભ્યાસમાં વપરાયેલા કેટલાંક પરિભાષિક શબ્દોને વ્યાખ્યાયિત કરીને અત્રે આપેલ છે.

➤ **આત્મવિશ્વાસ :**

ડો. રેખાબેન અગ્નિહોત્રી દ્વારા હિન્દીમાં રચિત "આત્મવિશ્વાસ સંશોધની" નું હિન્દીના નિષ્ણાતની મદદથી સંશોધક દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરી મેળવેલ "આત્મવિશ્વાસ સંશોધની" પર શિક્ષકોએ આપેલા પ્રતિચારનાં આધારે પ્રાપ્ત થયેલ પ્રાપ્તાંકોને પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં આત્મવિશ્વાસ તરીકે સ્વીકારેલ છે.

➤ **અનુકૂલન :**

સંશોધનકાર રચિત અને પ્રમાણિત કરેલ અનુકૂલન માપન કસોટી પર શિક્ષકોએ આપેલ પ્રતિચારનાં આધારે પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તાંકોને પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં અનુકૂલન તરીકે સ્વીકારેલ છે.

➤ **મૂલ્યો :**

જી.પી. શેરી રચિત ગોવિંદ જી. નકુમે અનુવાદિત કરેલા મૂલ્ય માપદંડ દ્વારા પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તાંકોને પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં મૂલ્યો તરીકે સ્વીકારેલ છે.

➤ **સિદ્ધિપ્રેરણા :**

મિનાક્ષી ભટ્ટનાગરની વ્યક્તિત્વ પરખ સંશોધનિકામાંથી સિદ્ધિપ્રેરણાનાં વિધાનોનું કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ" પર પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોએ આપેલા પ્રતિચારનાં આધારે પ્રાપ્ત થતાં પ્રાપ્તાંકોને સિદ્ધિપ્રેરણા તરીકે સ્વીકારેલ છે.

૧.૭.૦ અભ્યાસનું મહત્વ

પ્રત્યેક અભ્યાસની કોઈને કોઈ ઉપયોગીતા હોય છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસ કોને અને કેવી રીતે ઉપયોગી છે તે અત્રે દર્શાવેલ છે.

- (૧) કેળવણીકારને પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા, મૂલ્યો, આત્મવિશ્વાસ અને અનુકૂલનો અભ્યાસ આ સંશોધન દ્વારા ઉપયોગી થઈ શકે.
- (૨) શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનાં સંચાલકોને શાળા સંચાલનમાં પ્રસ્તુત સંશોધનના તારણો ઉપયોગી થઈ શકે.

- (૩) સામાજિક કાર્યકરોને પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં મૂલ્યો જાણવામાં અને તેના ઉપર અસરકરતાં પરિબલો જાણવામાં પ્રસ્તુત અભ્યાસ ઉપયોગી થઈ શકે.
- (૪) શાળાના આચાર્યોને અને શિક્ષકોને આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ કરવા માટે પ્રસ્તુત સંશોધન ઉપયોગી થઈ શકે.
- (૫) શિક્ષકોને તાલીમ આપતી સંસ્થાઓ માટે આ સંશોધન ઉપયોગી થઈ શકે.

૧.૮.૦ અભ્યાસની ક્ષેત્ર મર્યાદા

પ્રસ્તુત અભ્યાસની મર્યાદા આ પ્રમાણે હતી.

- (૧) પ્રસ્તુત અભ્યાસનાં નમૂનામાં સૌરાષ્ટ્રનાં જિલ્લાઓની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- (૨) મૂલ્યો ઘણા બધા પ્રકારનાં હોય છે. પરંતુ પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં દશ મૂલ્યોનો જ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- (૩) પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં માહિતીનું એકત્રીકરણ કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ ઉપકરણો ગુજરાતી માધ્યમમાં હતાં માટે ગુજરાતી માધ્યમની શાળાઓનાં શિક્ષકોનો જ નમૂનામાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- (૪) પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પાંચ પ્રકારનાં અનુકૂલનનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧.૯.૦ હવે પછીનાં પ્રકરણોની રૂપરેખા

પ્રસ્તુત અભ્યાસની સમસ્યાના સ્પષ્ટીકરણ માટે તથા અભ્યાસના હેતુઓ તથા ઉત્કલ્પનાઓની પૂર્તિ અર્થે વિવિધ ચલોનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા, આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન અને મૂલ્યોનાં ભારતમાં થયેલ સંશોધનની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી જે બીજા પ્રકરણ રજૂ થયેલ છે.

પ્રકરણ – ૨માં સંશોધકે પ્રાપ્ત કરેલ સંબંધિત ભૂતપૂર્વ સંશોધન સાહિત્યની સમીક્ષા રજૂ કરવામાં આવી છે અને પ્રસ્તુત સંશોધન અન્ય સંશોધન કરતાં કઈ રીતે અલગ પડે છે તેની સમીક્ષા કરવામાં આવી છે.

પ્રકરણ-૩માં અભ્યાસની સંશોધન યોજનાનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. અભ્યાસનું વ્યાપવિશ્વ અને નમૂના પસંદગીની પ્રક્રિયા દર્શાવી છે. અભ્યાસમાં માહિતી

પ્રાપ્ત કરવા માટેનાં ઉપકરણોની માહિતી દર્શાવી છે. આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી ઉપર અસર કરતાં પરિબળોનાં સંદર્ભમાં માહિતી એકત્રીકરણની પ્રવિધિ દર્શાવેલ છે.

પ્રકરણ-૪માં ઉપકરણો દ્વારા મેળવેલી માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન કરી તેને સારણી દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલ છે.

પ્રકરણમાં-૫માં અભ્યાસનાં પરિણામોનો સારાંશ, શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓનો સ્વીકાર કે અસ્વીકારનાં અર્થઘટન અને તે ઉપરથી અભ્યાસનાં તારણો તથા ફલિતાર્થો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે.

અંતમાં પ્રસ્તુત અભ્યાસ અર્થે ઉપયોગમાં લીધેલ સંદર્ભ સાહિત્ય, પુસ્તકો, જર્નલોની સંદર્ભ સૂચિ તથા વિધાનોની પસંદગી માટે તથા તેની ચકાસણી માટે તજજ્ઞોના અભિપ્રાયો સહિતની યાદી તથા નમૂનાના પાત્રોને આપવામાં આવેલ પ્રશ્નાવલીને પરિશિષ્ટ તરીકે સામેલ રાખેલ છે.

પ્રકરણ - ૨

સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા

- ૨.૧.૦ પ્રસ્તાવના
- ૨.૨.૦ સંબંધિત સંશોધનોની સમીક્ષાના હેતુઓ
- ૨.૩.૦ સંશોધનની સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમીક્ષા
 - ૨.૩.૧ આત્મવિશ્વાસની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
 - ૨.૩.૨ અનુકૂલનની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
 - ૨.૩.૩ મૂલ્યની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
 - ૨.૩.૪ સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ
- ૨.૪.૦ સમીક્ષા માટે પસંદ થયેલા સંશોધનો
- ૨.૫.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો
- ૨.૬.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો
- ૨.૭.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે મૂલ્યો અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો
- ૨.૮.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો
- ૨.૯.૦ આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા
- ૨.૧૦.૦ અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા
- ૨.૧૧.૦ મૂલ્યો અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા
- ૨.૧૨.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા
- ૨.૧૩.૦ પ્રસ્તુત અભ્યાસની વિશિષ્ટતાઓ

પ્રકરણ - ૨

સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા

૨.૧.૦ પ્રસ્તાવના

સંશોધન વિષયની પસંદગી કર્યા બાદ પ્રસ્તુત વિષયમાં કેટલું સંશોધન કાર્ય થયું છે તે જાણવું જરૂરી છે. તે માટે સંબંધિત સાહિત્યનો અભ્યાસ કરવો જરૂરી બને છે. સંદર્ભ સાહિત્યના અભ્યાસનું મહત્ત્વ સમજાવતા જ્યોર્જ જી.મોર્લ કહે છે કે –

"The review of the reference literature is essential for the development of the problem and to the derivation of an affective approach to solution."

સંદર્ભ સાહિત્યના અભ્યાસથી વિષયને લગતી માહિતી તેને લગતા થયેલા સંશોધનના તારણો, હલ થઈ રહેલા સંશોધનો વિવિધ સંશોધનની પ્રયુક્તિઓ સંશોધન તારણોનો ઉપયોગ વગેરે લગતી માહિતી મેળવી શકાય છે, અજ્ઞાન સમસ્યા ઉકેલ માટે અસરકારક અભિગમ અપનાવામાં ઉપયોગી થાય છે.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં ચલો, આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે થયેલ સંશોધનો સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા અત્રે રજૂ કરવામાં આવી છે. સંશોધન માટે સંબંધિત ક્ષેત્રમાં થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષાનું કાર્ય સૌથી અગત્યનું કાર્ય છે.

માનવી ભૂતકાળના અનુભવોના આધારે વર્તમાનમાં પ્રગતિ કરતો હોય છે. પુસ્તકોમાં સંગ્રહિત થયેલું જ્ઞાન પ્રેરણાદાયક બને છે. સંશોધક પોતાના કાર્યની દિશા અને ફલક નક્કી કરતાં પહેલાં નિમ્ન દર્શિત બાબતોનો ખ્યાલ રાખે છે.

- પ્રસ્તુત સંશોધનની શિક્ષણના વિવિધ ક્ષેત્રે ઉપયોગિતા નક્કી કરે છે.
- પ્રસ્તુત સંશોધનની અન્ય સંશોધન કરતા જોવા મળતી વિશિષ્ટતા દર્શાવે છે.
- પ્રસ્તુત સંશોધન અન્ય સંશોધનની પુનરાવૃત્તિ ન બને તેની જાગૃતિ રાખે છે.

આ પૂર્વે થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા વર્તમાન સંશોધકોને તેમની સમસ્યાને સારી રીતે સમજવા માટે અને તેને હલ કરવા માટે માર્ગદર્શન પુરું પાડે છે. ભૂતકાળના સંશોધનોના અભ્યાસના કારણે સંશોધકના જ્ઞાનની ક્ષિતિજો વિસ્તરે છે. દષ્ટિ વિશાળ બને છે, ફળ સ્વરૂપે પોતાના સંશોધન ઉપરની પક્કડ મજબૂત બને છે. આથી સંશોધન એ માત્ર શૈક્ષણિક બિન-જરૂરી વ્યાયામ ન બનતા શિક્ષણનું મૂડી રોકાણ બની રહે છે.

સંશોધન એક સંપૂર્ણ એકમ છે. સંશોધન કાર્ય યાંત્રિક કરતા વધારે અન્વેષણાત્મક છે અને વ્યક્તિગત છે, તેથી સંબંધિત ક્ષેત્રમાં થયેલા સંશોધનોના સંદર્ભમાં પ્રસ્તુત સંશોધનની વિશિષ્ટતા દર્શાવવા અન્ય સંશોધનોનું વિશ્લેષણ જરૂરી છે.

સંબંધિત ક્ષેત્રમાં થયેલા સંશોધનોને યોગ્ય સ્વરૂપમાં રજૂ કરવા માટે ચોક્કસ કોઈ એક પદ્ધતિ સુનિશ્ચિત નથી. જેમ કે એક પદ્ધતિ પ્રમાણે સંબંધિત સંશોધનોને તેમના કાલાનુક્રમ પ્રમાણ રજૂ કરવામાં આવે છે. બીજી પદ્ધતિ પ્રમાણે સંશોધનની મુખ્ય બાબતો જેવી કે ચલોની વ્યવહારુ વ્યાખ્યાઓ, સંબંધિત ચલો, અભ્યાસમાપન પદ્ધતિઓ તથા સંશોધનમાં તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને વિશ્લેષણ કરવામાં આવે છે. સંશોધકે સંબંધિત ક્ષેત્રમાં થયેલા સંશોધનોને કાલાનુક્રમ પ્રમાણે રજૂ કર્યા છે.

૨.૨.૦ સંબંધિત સંશોધનોની સમીક્ષાના હેતુઓ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સંબંધિત ક્ષેત્રમાં થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષાના હેતુઓ આ પ્રમાણે હતા.

- વિવિધ સંશોધનમાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો તથા સિદ્ધિપ્રેરણાના અભ્યાસ થયેલા છે તે જાણવું અને વિવિધ સંશોધનોના અભ્યાસના વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રોની જાણકારી મેળવી.
- આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો તથા સિદ્ધિપ્રેરણા માટે ઉપયોગમાં લીધેલ ઉપકરણો તથા તેની પ્રાપ્તિ વિશે માહિતગાર થવું
- નિર્ધારિત પરતંત્ર ચલ પર સ્વતંત્ર ચલની જુદી જુદી કક્ષાની અસરોનો અભ્યાસ કરવો.

- વિવિધ સંશોધનોમાં પૃથક્કરણ માટે ઉપયોગમાં લેવાયેલ વિવિધ આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરવો.
- વિવિધ સંશોધનોનાં તારણોથી માહિતગાર થવું

૨.૩.૦ સંશોધનની સૈદ્ધાંતિક બાબતોની સમીક્ષા

પ્રસ્તુત સંશોધન એ પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો તથા સિદ્ધિપ્રેરણા પર આધારિત હતું. આ માટે આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો તથા સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પનાઓ અને વિવિધ વ્યાખ્યાઓ વગેરે જાણવી ખૂબ જ આવશ્યક હોવાથી સંશોધકે વિવિધ સ્ત્રોતોમાંથી તેનો સૈદ્ધાંતિક આધાર મેળવેલ જેની વિગતો ક્રમશઃ રજૂ કરવામાં આવેલી છે.

૨.૩.૧ આત્મવિશ્વાસની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ

આત્મવિશ્વાસ એ સફળતા, પડકાર કે સાહસ માટે એક આવશ્યક તત્ત્વ છે. તે પ્રતિભાવંત વ્યક્તિ માટે મુખ્ય આધારસ્તંભ છે. વ્યક્તિગત પ્રેરણાથી નેતા બનવા માટે આત્મવિશ્વાસ હોવો જરૂરી છે. સામાન્ય રીતે જે લઘુતાગ્રંથિથી પીડાય છે. તેમનામાં આત્મવિશ્વાસનો અભાવ હોય છે. આત્મવિશ્વાસનો અભાવ માનવને સમાજથી દૂર લઈ જાય છે. તે સોબત અને પ્રસિદ્ધિમાં ભાગ લે છે. પરંતુ અંદર એકલતા અનુભવે છે અને બીજાથી મુક્ત થવા ઈચ્છે છે. આ પ્રકારનો ભય તેને શારીરિક અશક્તિ કરતા પણ વધારે અશક્ત બનાવે છે.

શિક્ષણની ખામી, નબળું સામાજિક સ્તર, બાળપણ, નિરાશાએ વ્યક્તિગત જીવનમાં લઘુતા લાવે છે. શરમાળપણું એકલપણું વધારે લાગણી શીલતા, ભય ખોટું બોલવું વગેરે આત્મવિશ્વાસનો અભાવ અને લઘુતાગ્રંથિ હોવાનું બતાવે છે.

સત્તા પરની નિમ્ન આત્મવિશ્વાસ ધરાવતી વ્યક્તિ તેના તાબેદારોની ભૂલો બતાવવાની વૃત્તિ ધરાવે છે. આવી વ્યક્તિ સતત શંકાથી પીડાતી હોય છે. અને કોઈ પર વિશ્વાસ મુકવામાં મુશ્કેલી અનુભવે છે. આત્મવિશ્વાસના અભાવથી વ્યક્તિના જીવનપથમાં અને તેની કાર્ય સફળતામાં ગંભીર અડચણો આવે છે. અને તેનાથી આવેલ

તક ગુમાવે છે. સદ્ભાગ્યે આની સંપૂર્ણ અને અસરકારક સારવાર છે જુજ બાલ્ય ઉપકરણો અને તજજ્ઞોની મદદથી સારવાર થઈ શકે. પ્રાયોગિક રીતે વ્યક્તિએ પોતે લઘુતાગ્રંથિમાંથી બહાર આવી પોતાનો આત્મવિશ્વાસ દઢમનોબળ અને મહેનત દ્વારા વિકસાવવો જોઈએ એ જરૂરી છે.

એક મનોવૈજ્ઞાનિકનું કથન છે કે "આત્મવિશ્વાસ એ ભાવનાનું નામ છે કે જેના ઉપર ગમે તેવું અઘરું કાર્ય આપણે કરી શકીએ છીએ. મનની આ ભાવના આપણી પોતાની હોય છે. સાથે સાથે એ વિશ્વાસ પણ આપે છે કે અમે આ કાર્ય કરી નાખીશું અથવા તો અમુક કાર્ય કરવામાં ચોક્કસ સફળ થઈશું. આ પ્રકારનો જે વિશ્વાસ મનમાં આવી જાય છે તેને આત્મવિશ્વાસ કહેવામાં આવે છે.

મિરાલો આત્મવિશ્વાસ અંગે કહે છે કે "તે દઢ ઈચ્છા કરી શકનારને માટે કોઈ કાર્ય અશક્ય નથી".

પ્રેસીડેન્ટ પોર્ટર કહે છે કે "અડગ નિશ્ચય અને સત્યમાર્ગનું અવલંબન એ જગતને હલાવી નાખનાર શક્તિઓ છે".

ગેટના જણાવ્યા અનુસાર "જે દઢ ઈચ્છા ધરાવે છે તે જગતને પોતાને અનુકૂળ બનાવે છે".

જેરેમી કોલીઆર આત્મવિશ્વાસ વિશે કહે છે કે "નિરંતર આગળ વધવાની ટેવ અને શ્રદ્ધાએ સઘળી મુશ્કેલીઓને હંફાવી નાખે છે".

૨.૩.૨ અનુકૂલનની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ

અનુકૂલન એ એક સંકુલ પ્રક્રિયા છે. તે વ્યક્તિગત ભિન્નતા અને પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં હોય છે. કોઈ વખત સામાન્ય મુશ્કેલીના સમયે પણ વ્યક્તિએ અનુકૂલન સાધવું પડે છે. અને કોઈવાર ગંભીર પરિસ્થિતિ ઊભી થાય ત્યારે પણ વ્યક્તિએ અનુકૂલન સાધવું પડે છે. અનુકૂલનનો એક સીધો સાદો અર્થ એવો થાય કે ન ગમતી પરિસ્થિતિ સમયે વ્યક્તિએ તેનો વિકલ્પરૂપ ઉપાય યોજીને રાહત મેળવવી.

પ્રસ્તુત શોધ નિબંધ પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો માટે છે. વિદ્યાર્થીઓ એક સાથે સમૂહમાં અભ્યાસ કરતા હોઈ ત્યારે બધાની સાથે સુમેળ રહેએ બાબત સંભવ નથી. જેથી ભિન્ન ભિન્ન વિચારસરણીવાળા શિક્ષકો સાથે મતભેદ કે તીવ્ર સંઘર્ષ થવાની ઘણી શક્યતાઓ ઊભી થાય છે. જેમાંથી અપાનુકૂલન પ્રશ્નો ઊભા થાય છે. નીચે કેટલીક મનોવૈજ્ઞાનિકોની અનુકૂલન અંગેની વ્યાખ્યાઓ આપી છે.

લેહનર અને ક્યુબે લખે છે "Personal Adjustment is a Process of Interaction between ourselves and environment. In this Process we can either adapt to the environment or alter it. Personal Adjustment depends on successful interaction".

આ વ્યાખ્યા દર્શાવે છે કે વૈયક્તિક અનુકૂલન એટલે વ્યક્તિ અને તેની સામેનું વાતાવરણ આ બંને વચ્ચેની આંતરક્રિયામાં વ્યક્તિ બે રીતે કાર્ય કરી શકે છે. જેમાં વ્યક્તિ પરિસ્થિતિને સ્વીકારી લે અથવા છોડી દે. સારું વૈયક્તિક સમાયોજન એટલે વાતાવરણ અને ખાસ કરીને સામાજિક વાતાવરણ સાથે સુમેળ ભરી આંતરક્રિયા થાય તે.

અનુકૂલન પ્રક્રિયા અને સ્થિતિ બંને છે. વ્યક્તિ પોતાની જાત અને વાતાવરણ વચ્ચે સુસંવાદી સંબંધ ઉત્પન્ન કરવાના ઉદ્દેશથી પોતાના વર્તનમાં જે પરિવર્તન લાવે છે. તેવા પ્રકારની સતત ચાલતી પ્રક્રિયાને અનુકૂલન કહી શકાય.

ઉપરોક્ત વ્યાખ્યા દર્શાવે છે કે અનુકૂલનમાં વ્યક્તિને ક્રિયા દ્વારા પરિસ્થિતિ સાથે સંયોગ કરવો પડે છે. પોતાના પ્રતિચારના આધારે જ પરિસ્થિતિનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન વ્યક્તિ કરી શકે. વ્યક્તિએ પોતાની જાત 'સ્વ' અંગેના ખ્યાલનો પરિસ્થિતિ સાથે સુમેળ સાધવો જરૂરી બને છે. આત્મપ્રત્યક્ષીકરણની સામે આવી પડેલી સમસ્યાઓનો ઉકેલ વ્યક્તિ લાવી શકે. તેથી મુશ્કેલીભરી સ્થિતિ નિવારી શકાય. સુસંવાદી વર્તન દ્વારા વાતાવરણ સરળ અને અનુકૂલિત બની જાય. ભૌતિક વાતાવરણ ઉપરાંત સામાજિક, સાંસ્કૃતિક, વાતાવરણ પણ માનવીને અનુકૂલન પ્રત્યે દોરી જાય છે. માનવીના સમાજ – સંસ્કૃતિના ધારાધોરણોને

ઈચ્છા ન હોવા છતાં માથે ચઢાવવા પડે છે. આમા સામાજિક, આંતરિક, સાંસ્કૃતિક ઘટકો અનુકૂલનમાં અસર કરે છે. આમ કરવા જતા વ્યક્તિએ વર્તનમાં પરિવર્તન લાવવું પડે.

માનસશાસ્ત્રીઓ માને છે કે માનવજીવનમાં સમાયોજન અને પુનઃ સમાયોજન પ્રક્રિયા સતત ચાલતી રહે છે. Life is a series of Adjustment and readjustment માનવીએ પોતાના જીવનમાં ચારે બાજુના વાતાવરણ ભૌગોલિક, ભૌતિક, કૌટુંબિક, આર્થિક કે સામાજિક હોઈ શકે. ટૂંકમાં કહેવું હોય તો એમ કહી શકાય કે વ્યક્તિ અને તેની સામે જગતનું વાતાવરણ રહે છે.

લેહનર અને ક્યુબે જણાવે છે કે –

"The well adjustment person does not try to satisfy his needs at another persons expense or to solve his problems by burdening then on someone else".

સુસમાયોજન પ્રાપ્ત કરેલ વ્યક્તિ પોતાની જરૂરિયાતો બીજાના ભોગે સંતોષતો નથી કે પોતાના પ્રશ્નો ઉકેલવા માટે પોતાની મુશ્કેલીઓનો ભાર બીજા પર લાદી દઈ શકતી નથી.

આ વ્યાખ્યાનો અર્થ એવો થઈ શકે કે જ્યારે કઠિન પરિસ્થિતિ નિર્માણ થાય છે ત્યારે બીજાને તકલીફમાં મૂક્યા સિવાય વ્યક્તિ પોતે જાતે જ સમસ્યાનો ઉકેલ મેળવે છે. જીવનના વિવિધ સંજોગોમાં આપણે આપણી પરિસ્થિતિને અનુકૂળ બનવાનો પ્રયાસ કરીએ છીએ અથવા તો પરિસ્થિતિ બદલીએ છીએ. જે વ્યક્તિ વાતાવરણ સાથે સમાયોજન કરવા સમર્થ બને છે તેનું વ્યક્તિત્વ સારું ગણી શકાય તેનું સમાયોજન ઘણું સારું કહેવાય.

૨.૩.૩ મૂલ્યની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઆ

Value (મૂલ્ય) શબ્દ લેટીન શબ્દ 'Valuer' પરથી ઉતરી આવેલો છે. જેનો અર્થ "મજબૂત" અથવા "ઉત્સાહી હોવું" અથવા "કોઈ ખાસ કાર્ય કરવાની શક્તિ" એવો થાય છે.

મૂલ્ય શબ્દના ઘણાં અર્થ થાય છે. (Multiple meaning) મૂલ્ય એ વ્યક્તિને કઈ રીતે વર્તવું જોઈએ તેમજ બીજાના કાર્યનું કઈ રીતે અર્થઘટન કરવું તે સંબંધિ દિશા સૂચન કરે છે.

મૂલ્યો એટલે આપણે કાર્યને વળગી રહેવું, મૂલ્ય એ મુખ્ય સ્તંભ છે કે જેની આસપાસ આપણી ઈચ્છા મહત્ત્વકાંક્ષા અને આપણા જીવનની રીતભાત (ઢબ) સ્થપાયેલી હોય છે.

મૂલ્યો માટે જુદા-જુદા વિચારકોએ આપેલી વ્યાખ્યાઓ જોઈએ તો –

લોસ્કી (૧૯૩૫) મૂલ્યોની વ્યાખ્યા આપતા કહે છે કે "એવું કંઈક જે દરેક વસ્તુ ઉપર જીત અપાવે અથવા ચડીયાતું બનાવે."

આ વ્યાખ્યા મૂલ્યને એવી રીતે વર્ણવે છે કે તે દુનિયાનો અર્થ નક્કી કરે, સાથે સાથે દરેક વ્યક્તિ દરેક ઘટના (પ્રસંગ) અને દરેક કાર્યના અર્થને નક્કી કરે છે.

કર્ટગોલ્ડસ્ટીન (૧૯૫૭) મૂલ્યની વ્યાખ્યા આપતા કહે છે કે "સાચા માણસની એવી લાક્ષણિકતા જે તે વાસ્તવિક સ્થિતિમાં પ્રદર્શિત કરે છે."

લેવીન (૧૯૫૮) મૂલ્યની વ્યાખ્યા આ રીતે કહે છે કે "હકારાત્મક કે નકારાત્મક રાસાયણિક બંધ ધરાવતું અસરકારક કે માર્ગદર્શન વર્તન જાણ ચારિત્ર્ય કે ધ્યેય ધરાવતુ નહીં."

કેચ (૧૯૬૨) મૂલ્ય એટલે "શું ઈચ્છનીય અથવા સારું છે તે વિષેની માન્યતા."

બોવી અને માર્ગન (૧૯૬૨) કહે છે કે "મૂલ્ય એ વ્યક્તિનાં આંતરિક જીવનનો એક ભાગ છે જે વર્તન દ્વારા પ્રદર્શિત થાય છે."

રોકેચ (૧૯૭૩) મૂલ્યની વ્યાખ્યા આપતા કહે છે કે "વ્યક્તિગત અથવા સામાજિક રીતે પસંદ કરાયેલું ખાસ પ્રકારનું વર્તન, અથવા અસ્તિત્વ કે જે સ્થિર માન્યતા સ્થાપિત કરે છે."

ઉપરની મૂલ્યની વ્યાખ્યાઓ દ્વારા મૂલ્યની સંકલ્પનાં સ્પષ્ટ થાય છે.

અભિરુચિ કરતાં મૂલ્યો બહોળો અર્થ ધરાવે છે. એ રીતે સ્ટ્રોંગની સંશોધનિકા અંગે હોલેન્ડે પ્રતિપાદિત કરેલી છ વિષયવસ્તુઓ (themes) એ મૂલ્યો જ છે. સ્પેન્જરે (Spranger) એવાં છ મૂલ્યક્ષેત્રો ગણાવ્યા છે. (૧) સૈદ્ધાંતિક (૨) આર્થિક (૩) સૌન્દર્યાત્મક (૪) સામાજિક (૫) રાજનીતિ વિષયક અને (૬) ધાર્મિક

સૈદ્ધાંતિક માણસ સત્યની શોધ કરે છે, આર્થિક દષ્ટિ વાળો માણસ વસ્તુની ઉપયોગિતા તરફ તથા પૈસા કમાવા તરફ ધ્યાન આપે છે, સૌન્દર્યાત્મક દષ્ટિવાળો માણસ સ્વરૂપ અને સંવાદિતા શોધે છે, સામાજિક માણસને લોકોના કલ્યાણમાં તથા તેમની સાથે સંપર્કમાં રહેવામાં વધુ રસ છે, રાજકારણી માણસને પોતાની સત્તામાં વધુ રસ છે, અને ધાર્મિક માણસ સર્વ અનુભવોની એકતા સમજી અખિલ વિશ્વનો તાગ મેળવવામાં વધુ રસ લે છે.

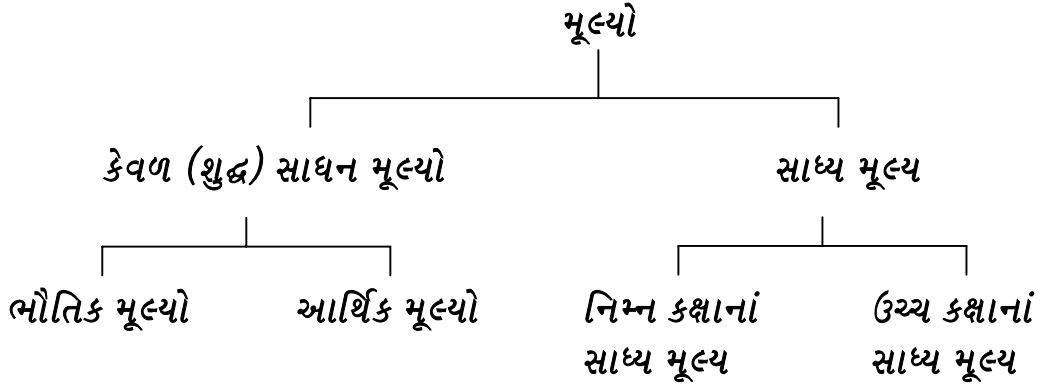
➤ મૂલ્યોનું માપન

ઓલપોર્ટ, વર્તન અને લિન્ડગ્રી રચિત મૂલ્યોનો અભ્યાસ એ મૂલ્ય સંશોધનિકા છે. તેમાં બે વિભાગ છે. પ્રથમ વિભાગમાં સમસ્યાઓ રજૂ કરી છે અને તેની સામે આપેલા બે વિકલ્પોમાંથી પ્રયોગપણે પસંદ હોય તેની સામે '૩' અને ના પસંદ હોય તેની સામે '૦' લખી દર્શાવવાનું છે.

➤ મૂલ્યોનું વર્ગીકરણ

પરંપરાગત વિચારસરણી પ્રમાણે નિરપેક્ષ અને સાધ્યમૂલ્યો તરીકે મૂલ્ય ત્રયી લગભગ સર્વ સામાન્ય બની છે. આ ત્રણે આધ્યાત્મિક મૂળભૂત મૂલ્યો તે સત્યમ, શિવમ,

સુંદરમ છે. અંગ્રેજી ભાષામાં આ મૂલ્ય ત્રયી Truth, Goodness and Beauty એક મૂલ્યવાન સુપ્રસિદ્ધ શબ્દોની જાણીતી છે. આ ત્રણ સાધ્ય કે મૂળભૂત મૂલ્યો અનુક્રમે બૌદ્ધિક, નૈતિક, અને કલાત્મક કહી શકાય, ઘણા ચિંતકો માને છે કે મૂલ્યોની આ ત્રિપુટી કે ત્રિવેણી એ મૂલ્યોની સંપૂર્ણ યાદી છે. પરંતુ ૧૯મી સદીમાં ફોઈડ, વિન્ડલબેન્ડ અને બીજા કેટલાક જર્મન તત્ત્વવેતાઓએ ધર્મમાં જો કે સત્ય, શિવ અને સૌન્દર્યનો સમાવેશ થાય છે છતાં ધાર્મિક-અનુભૂતિ એ એક નવું મૂલ્ય ઉમેર્યું છે.

➤ આર્થિક મૂલ્યો

અર્થ એ ધર્મ, કામ અને છેવટે મોક્ષ માટે પણ એક જરૂરી સાધન છે, ચતુર્થ પુરુષાર્થ વ્યવસાયમાં અર્થને એક પુરુષાર્થ ગણ્યો છે. તેનું કારણ એટલું જ કે તે આપણા ભૌતિક, શારીરિક અને સામાજિક જીવનના બહિષ્કાર રૂપ છે. છતાં અર્થનું મૂલ્ય કેવળ સાધન રૂપ છે. આપણી આશ્રમ-વ્યવસ્થા અને પુરુષાર્થ વ્યવસ્થામાં આર્થિક અને સામાજિક મૂલ્યોનું આયોજન કરવા માટે ઘણો પદાર્થ પાઠ પડ્યો છે.

➤ સામાજિક મૂલ્યો

માનવ સામાજિક પ્રાણી છે. એ બહું જાણીતું સત્ય છે. સમાજમાં રહી અનુભવનાં બધાં મૂલ્યોને આ મૂલ્યો સ્પર્શતા નથી. પણ વિશિષ્ટ રીતે "સંઘ" કે મંડળો કે સંસ્થાઓ રચી જૂથ ભાવનાથી એટલે કે સહકાર, સંઘજીવન અને પરસ્પર ભાગીદારી, હક્ક અને જવાબદારીની સભાનતાથી અનુભવતા વિશિષ્ટ મૂલ્યોને સાચા અર્થમાં સામાજિક મૂલ્યો કહી શકાય.

➤ ચારિત્ર્યનાં મૂલ્યો

આ મૂલ્યો માટે ચારિત્ર્ય મૂલ્યો એવો જરા અસ્પષ્ટ અને ભાષા કે અભિવ્યક્તિની દૃષ્ટિએ અસંતોષકારક શબ્દ વાપર્યો છે. તેમાં આપણો "શુભ-સંકલ્પ" નો અનુભવ સમાવવા માગીએ છીએ.

કાન્ટ પોતાની નીતિશાસ્ત્રની તાત્ત્વિક મીમાંસામાં જેને "Goodwill" કહે છે તેનું ગૌરવંતુ મૂલ્ય સ્વયંસિદ્ધિ મૂલ્યે કથે છે.

જેને આપણે સારું અને સર્વશ્રેષ્ઠ અગર સર્વોત્તમ તરીકે માની તેની સભાનતા પૂર્વક સ્વેચ્છાથી પસંદગી કરીએ છીએ તે શુભ સંકલ્પની અનુભૂતિ અહીં આપણે ચારિત્ર્ય શબ્દથી કહેવામાં આવી છે.

➤ સૌન્દર્ય મૂલ્યો

આ મૂલ્યોમાં ફક્ત સૌન્દર્યનો સમાવેશ થતો નથી. પણ સાથે સાથે ભવ્ય, કરુણ, હાસ્યનિક અને એવી ઘણી શ્રેણીનો સમાવેશ થાય છે.

ચારિત્ર્ય-મૂલ્યની જેમ સૌન્દર્ય મૂલ્ય ધ્યેયની સિદ્ધિ ન સાધી શકે તો તે સૌન્દર્ય મૂલ્ય જ ન કહેવાય. ધ્યેયની યોગ્ય, સુંદર રીતે અભિવ્યક્તિ કરી શકે તેમાં જો સફળતા મળે તો જ તે સૌન્દર્ય કહી શકાય. ટૂંકમાં ચારિત્ર્ય મૂલ્યોની જેમ સૌન્દર્ય – મૂલ્યો પણ સમસ્ત જીવનને અમુક વિશિષ્ટ દૃષ્ટિ બિન્દુથી વ્યવસ્થિત કે પ્રકાશિત કરતા અનુભવો છે, આ વિશિષ્ટ દૃષ્ટિ બિન્દુ એટલે સૌન્દર્યનું સર્જન અને તેની યોગ્ય સમપ્રમાણ અભિવ્યક્તિ.

➤ ધાર્મિક મૂલ્યો

માનવ જ્યારે દુન્યવી ઘટનાઓ અને શક્તિથી પર થઈ પોતાનું જીવન જેના પર અવલંબિત છે એવી કોઈ અલૌકિક દિવ્ય 'પર' શક્તિનો આશ્રય લે છે કે તે શક્તિ કે શક્તિઓનું અવલંબન શોધે છે, ત્યારે તે એક પ્રકારના અંતર્ગત મૂલ્યનો અનુભવ કરે છે. આવા અનુભવમાં તેના અનુભવનાં બધા જ પાસાં વ્યવસ્થિત રીતે સંકળાયેલા હોય છે.

આ પ્રકારની ઊંડી સૂઝમાંથી અહોભાવના અને પૂજા-પ્રાર્થનાની ઊંડી લાગણીઓની અનુભૂતિ માનવના આત્મામાં થાય છે. આ અનુભૂતિને ધાર્મિક મૂલ્યો વિશિષ્ટ રીતે કહી શકાય.

➤ નૈતિક મૂલ્યનો સ્કેલ (Moral Judgment Scale)

કોહલબર્ગે (Kohlberg) તાજેતરમાં નૈતિક મૂલ્યોના વિકાસના છ તબક્કાઓ, નીતિની શરૂઆતથી માંડી, સમાજમાન્ય મૂલ્યોની સાથે સહમતિ સાધીને પોતે સ્વીકારેલા નૈતિક મૂલ્યો નિશ્ચિત કરવા સુધી પ્રતિપાદિત કર્યા છે. તેમના નૈતિક મૂલ્યોના સ્કેલમાં નવી દ્વિધાયુક્ત સમસ્યાઓ (dilemmas) એક પછી એક રજૂ કરવામાં આવે છે.

પ્રયોગપાત્રે આ વર્તનનું મૂલ્યાંકન કરવાનું હોય છે અને પોતાના નિર્ણય માટે તેણે કારણો આપવાનાં હોય છે. પ્રયોગ કર્યા તેને વધુ પ્રશ્નો પછી વધુ ઊંડાણથી તેની સમજૂતી માગે છે. કોહલબર્ગની ભલામણ એ છે કે આ સ્કેલનો ઉપયોગ માણસનાં નૈતિક મૂલ્યો વિકસાવવા માટે કરવો જોઈએ. આ સ્કેલના પ્રમાણિકરણમાં ખામીઓ રહી ગઈ છે, હજુ આ સ્કેલ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો નથી.

આવો જ બીજો એક સ્કેલ રોટ્ટરે તૈયાર કરેલો આંતરિક બાહ્ય નિયમન પારખવાનો છે, જે પણ હજુ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો નથી.

➤ મૂલ્ય માપનની કસોટીઓ

૧. જી.પી. શેરી અને આર.પી. વર્માની "પર્સનલ વેલ્યુ ક્વેશ્ચનીયર" (હિન્દી, અંગ્રેજી). જો બન્ને વચ્ચે થોડોજ પસંદગીનો ભેદ હોય તો વધુ પસંદ સામે '૨' અને ઓછા પસંદ સામે '૧' તેણે લખવાનું છે.

બીજા વિભાગમાં ૧૫ વિધાનો છે અને દરેક વિધાનના પાછલા ભાગમાં ચાર વિકલ્પો છે. પ્રયોગપાત્રે એ ચારે વિકલ્પોને પોતાના મત પ્રમાણે ૧ થી ૪ ક્રમાંક (સૌથી વધુ આકર્ષક સામે '૪' અને સૌથી ઓછા સામે '૧') લખવાના હોય છે.

આ સંશોધનિકાનો હેતુ માનાંકો સ્થાપિત કરવાનો નથી, છતાં, વિવિધ અભ્યાસક્રમના તથા વિવિધ ઘંઘામાં રહેલા માણસોના પ્રાપ્તાંકો પરથી તેમના માનાંકો આપવામાં આવ્યા. જેની સાથે પ્રયોગ પાત્રનાં પ્રાપ્તાંકોને સરખાવી શકાય. પ્રાપ્તાંક મૂલ્યો માટે અલગ અલગ મળે છે. એટલે સરખામણી શક્ય બને છે.

કોઈપણ વ્યક્તિનાં પ્રાપ્તાંક કોઈ એક મૂલ્ય ક્ષેત્રમાં વિશેષ અને અન્યમાં અલ્પ હોઈ શકે અથવા એક થી વધુ મૂલ્યક્ષેત્રોમાં વિશેષ અને બાકીનામાં અલ્પ હોઈ શકે છે.

૨. આર.કે. ઓઝાનો "વેલ્યુ ટેસ્ટ"
૩. એચ.એન. ઉપાધ્યાયનો "વેલ્યુ ટેસ્ટ"

૨.૩.૪ સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પના અને વ્યાખ્યાઓ

શિક્ષણના ક્ષેત્રે અનેક સંશોધનો થયા છે. સંશોધનકારોની જુદી જુદી વિચારધારાઓએ એમાં યોગદાન આપ્યું છે, અને તેમાં પાછલા દાયકામાં એક મનોવૈજ્ઞાનિક ફળદાયી સિદ્ધિપ્રેરણાની નવી સંકલ્પના અમેરિકાના હાર્વર્ડ યુનિવર્સિટીના પ્રોફેસર મેકલેલેન્ડે શિક્ષણ જગતને ભેટ ધરી છે. જે સિદ્ધાંત આ મુજબ છે. "સામાજિક પ્રતિષ્ઠા માટે નહીં, પણ પોતે કંઈક સિદ્ધ કર્યાનો આંતરિક સંતોષ પામવા માટે, કોઈપણ કામ સારી રીતે પાર પાડવાની અભિલાષા એટલે સિદ્ધ પ્રેરણા.

મેકલેલેન્ડ પ્રેરણાની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે આપે છે.

"ભાવાનુભૂતિવાળી પરિસ્થિતિમાં થતા ફેરફારમાં ગૌણ ઉદ્દીપક દ્વારા ઉત્પન્ન થતી પૂર્વશિક્ષણની સ્થિતિ એટલે પ્રેરણા."

વ્યક્તિની ધ્યેયસિદ્ધિ સાથે સંકળાયેલી પ્રેરણાને સિદ્ધિપ્રેરણા કહેવામા આવે છે.

"ગુણવત્તાનાં મૂલ્યો સાથે હરીફાઈમાં મુકી શકાય એ રીતે કાર્ય કરવા માટેના વિચારોની ગુંથવણીનું સાતત્ય એટલે સિદ્ધિપ્રેરણા."

મેકડૂગલના મતે પ્રેરણા એટલે –

"પ્રેરકો એ પ્રાણીઓની એવી શારીરિક અને માનસિક સ્થિતિ છે જે એને કોઈ એક કાર્ય ચોક્કસ રીતે કરવા પ્રેરે છે."

વૂડવર્થના મતે પ્રેરણા –

"પ્રેરકો એ વ્યક્તિની મનોદશા છે, જે કોઈ નિશ્ચિત ધ્યેયની પૂર્તિ માટે એને અમુક નિશ્ચિત વર્તન તરફ દોરે છે."

ગિલ્ફર્ડના મતે પ્રેરણા એટલે –

"પ્રેરક વૃત્તિ એ એક એવી આંતરિક મનોદશા કે પરિબળ છે, જે વ્યક્તિમાં પ્રવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરે છે અને લક્ષ્યપૂર્તિ થાય ત્યાં સુધી એ પ્રવૃત્તિ જારી રાખે છે."

શોએન પ્રેરક વૃત્તિઓની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે આપે છે.

"પ્રેરક વૃત્તિઓ ક્રિયા કરવા માટેની એક પ્રવૃત્તિ છે, જે ઈરણથી ઉત્પન્ન થાય છે અને અનુકૂલનથી સમાપ્ત થાય છે."

પ્રો. મેકલેલેન્ડે અનેક સંશોધનના અંતે ભારપૂર્વક કહ્યું છે કે "વ્યક્તિ પોતાનો વિકાસ પોતાની જાતે જ સાધી શકે છે. દરેક વ્યક્તિમાં એવું આંતરિક તત્ત્વ રહેલું છે કે જે તેને સિદ્ધિ તરફ દોરી જાય છે. જરૂર છે વ્યક્તિમાં રહેલા આંતરિક તત્ત્વને ઢંઢોળવાની." તે જાગૃત બનતાં વ્યક્તિ પોતાના ધ્યેયની સિદ્ધિ ભણી પ્રગતિ સાધતો બની જાય છે. આ આંતરિક તત્ત્વ કયું તે અંગે મેકલેલેન્ડે લાંબા વિચારણાને અંતે "સિદ્ધિપ્રેરણા" એવું નામ આપ્યું. તેમણે એવું જણાય છે કે જો વ્યક્તિને સિદ્ધિપ્રેરિત બનાવી શકાય તો તે આપોઆપ પોતાનો વિકાસ સાધતી બની જાય. જ્યારે રાષ્ટ્રની વ્યક્તિઓ સિદ્ધિથી સભાન બનશે ત્યારે રાષ્ટ્રની બધી જ સમસ્યાઓ આપોઆપ હલ થઈ જશે.

પ્રો. મેકલેલેન્ડે જણાવ્યું છે કે "પ્રત્યેક વ્યક્તિમાં અમુક ધ્યેયોનો સળવળાટ પડેલો છે. આ ધ્યેયોની પ્રાપ્તિની ઝંખના પ્રત્યેક મનુષ્યમાં હોય છે." તેમની આ સંકલ્પનાનું ઉદ્દગમ સ્થાન અમેરિકન સમાજની આર્થિક વ્યવસ્થા હતી. અર્થશાસ્ત્રની પ્રણાલિગત

માન્યતા મનુષ્યના વલણો અને અતિપ્રેરણને બિલકુલ મહત્ત્વ આપતી ન હતી. મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પનાની આ પ્રણાલિગત માન્યતાને ઘક્કો માર્યો. તે ઉપરાંત મનુષ્યોનો સ્વભાવ બધે જ સરખો હોય છે અને તેની ઈચ્છાને કોઈ છોડો નથી. એવી રુઢિચુસ્ત માન્યતાનો પણ સિદ્ધિપ્રેરણાની સંકલ્પનાએ જાકારો આપ્યો.

"સિદ્ધિપ્રેરણા"ની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરતાં તેઓ જણાવે છે કે સિદ્ધિપ્રેરણા એ તો શ્રેષ્ઠતા તરફ દોરી જનાર ભૂવિચાર ભૂમિકા છે. એટલે કે તેના દ્વારા એવો સમાજ ઘડાય છે કે જે સમાજમાં વ્યક્તિનું લક્ષ સાહસિકતા, પ્રવૃત્તિશીલતા, શ્રેષ્ઠતા તરફની હરીફાઈ અને પ્રગતિશીલતા તરફ હોય. આ પ્રકારની લાક્ષણિકતા જે સમાજ જીવન કે દેશમાં હોય તે સમાજ કે દેશ સિદ્ધિ તરફ આગળ ધપશે એમ ચોક્કસપણે કહી શકાય.

મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણાના ક્ષેત્રમાં કરેલા અનેક સંશોધનોમાંથી જે કાંઈ શોધી કાઢ્યું તેને તદ્દન સાદી વાત વડે સમજવું હોય તો આમ કહી શકાય. "વ્યક્તિની ધ્યેય સિદ્ધિ સાથે સંકળાયેલી પ્રેરણાને સિદ્ધિપ્રેરણા કહેવામાં આવે છે."

તેનો અંગ્રેજીમાં શબ્દ છે. – Achievement motivation.

સફળ વ્યક્તિની સફળતાનું રહસ્ય આ સિદ્ધિપ્રેરણાનું ધૂપાયેલું છે. કારણ કે સિદ્ધિપ્રેરણા એ વ્યક્તિના વિચારોની એક એવી તરફ છે જેમા હમેશાં કોઈપણ બાબત ઉત્તમ રીતે કેમ કરી શકાય વગેરે વિચારો સંકળાયેલા છે. એટલે કે કોઈપણ કાર્યને વધુ સારી રીતે કરવાની આંતરિક ઈચ્છાને સિદ્ધિપ્રેરણા કહી શકાય. કોઈપણ પ્રકારનું કામ સારી રીતે કરવાની ઈચ્છા માત્ર સામાજિક મોભો મેળવવા કે કોઈપણ પ્રકારનો ભૌતિક બદલો મેળવવા નહીં પરતું "સારુ કાર્ય થવાથી વ્યક્તિગત રીતે પોતાને થતા આનંદની અનુભૂતિ મેળવવા માટેની તમન્ના" એમ એને સમજવા માટે સારી રીતે કામ કરવાની ઈચ્છા એવા શબ્દ પ્રયોગ થયેલ જણાય છે.

મેકલેલેન્ડ એટકીનસને અભિપ્રેરણાના ક્ષેત્રે કરેલું સિદ્ધિપ્રેરણાના ખ્યાલોનું પ્રદાન ખૂબ વિશિષ્ટ અને મહત્ત્વનું છે. જીવનના પ્રત્યેક ક્ષેત્રમાં સફળતાનો આધાર વ્યક્તિની સિદ્ધિ મેળવવાની પ્રેરણા પર રહે છે. રાષ્ટ્રના આર્થિક વિકાસ માટે પણ રાષ્ટ્રના

નાગરિકોમાં સિદ્ધિ માટેની ઝંખના અનિવાર્ય છે. તેઓના સંશોધન તારણો એવો નિર્દેશ કરે છે કે સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ જીવનનું ધ્યેય મુકરર કરે છે. સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિમાં સિદ્ધિપ્રેરિત વર્તન કેટલા પ્રમાણમાં રહેલું છે તે જાણવા માટે સિદ્ધિ કલ્પનાનું પ્રમાણ જાણવું પડે છે.

મેકલેલેન્ડે તારવેલા સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિના લક્ષણો.

૧. **શ્રેષ્ઠતાના ધોરણો સાથે હરિફાઈ :** સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ શ્રેષ્ઠતાના ઉત્તમ ધોરણો સાથે હરિફાઈ કરે છે.
૨. **અદ્વિતીય સફળતા :** સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિને સામાન્ય સફળતામાં રસ નથી. તે અદ્વિતીય સફળતા મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે.
૩. **લાંબાગાળાના પ્રયાસો :** સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ સફળતા માટે લાંબાગાળાના પ્રયાસો કરે છે. કાર્યના તુરત ફળની અપેક્ષા રાખતો નથી.
૪. **નવીનતા :** સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ કાર્યને ચીલાચાલુ રીતે નહીં પરંતુ નવીન રીતે હાથ ધરે છે.
૫. **લક્ષ્ય પ્રાપ્તિની જાણ :** સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિ પોતાની શક્તિઓ અને મર્યાદાઓનું મૂલ્યાંકન કરી પોતાનું લક્ષ્ય નક્કી કરે છે. લક્ષ્ય અંગે સત્માન થઈ ચોકસાઈથી અને જવાબદારીથી કાર્ય કરે છે.
૬. **ગણતરીપૂર્વકનું જોખમ લેવાની ટેવ :** સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિ ગણતરી પૂર્વકનું જોખમ ખેડે છે. ખેડવામાં તે ગભરાતી નથી. પરંતુ આંધળુક્રિયા કરી ખોટું જોખમ પણ તે ખેડતી નથી.
૭. **સ્વતંત્રતા :** સિદ્ધિપ્રેરિત વ્યક્તિ વિચારોમાં, નિર્ણયો લેવામાં અને કાર્ય કરવામાં સ્વતંત્રતાની આગ્રહી હોય છે.
૮. **જવાબદારી પોતાને શિરે :** સિદ્ધિ પ્રેરિત વ્યક્તિ પોતે જ સ્વતંત્રપણે નિર્ણયો લે છે અને આ નિર્ણય લીધા પછી જવાબદારી પોતાને શિરે રાખે છે.
- આ વ્યક્તિ જો સિદ્ધિ અર્થપૂર્ણ જણાય તો સિદ્ધિ મેળવવાની પ્રવૃત્તિ અસરકારક રીતે ખંતથી કરશે.

- આવી વ્યક્તિ પરિસ્થિતિમાંથી પડકાર શોધી કાઢે છે અને એને પહોંચી વળવાનો પ્રયત્ન કરે છે. આ પ્રયત્નને અંતે પ્રાપ્ત થતી સિદ્ધિ એને આનંદ આપી જાય છે.
- આવી વ્યક્તિઓ પ્રમાણમાં સહેલું અને સહેલાઈથી થઈ શકે તેવું કામ પસંદ કરતી નથી.
- આવી વ્યક્તિઓ પોતાનાં સિદ્ધિસોપાનો જાતે જ નક્કી કરે છે અને બહારની મદદની આશા રાખતી નથી. બાહ્ય ઈનામો, પ્રલોભનો કે અન્ય લાભો તેમને આકર્ષી શકતા નથી. તેઓ તો આકર્ષાય છે પરિસ્થિતિમાં રહેલા પડકારથી.
- પોતાની કામની પ્રંશસા થાય અથવા પોતાને પ્રતિપોષણ મળે એવી અપેક્ષા તેઓ રાખતા હોય છે.
- તેઓ દરેક કાર્ય મૌલિકતાથી કરે છે, તેઓ પ્રણાલિકાને તિલાંજલિ આપી દરેક કાર્યને પોતાનો સ્પર્શ આપે છે અને એ રીતે બધાથી અલગ તરી આવે છે.
- આવી વ્યક્તિઓ કોઈપણ વાત પ્રારબ્ધપર છોડી દેવાનું પસંદ કરતી નથી. પુરુષાર્થ દ્વારા પોતાનું કાર્ય સફળતાપૂર્વક પાર પાડવામાં તેઓ માને છે. સફળતા, શ્રેષ્ઠતા, પુરુષાર્થ વગેરે જેવા શબ્દો તેમને ખૂબ પ્રિય હોય છે. જ્યારે અવરોધ, નડતર, પ્રતિકૂળતા, અશક્ય વગેરે જેવા શબ્દોને ભાગ્યે જ ગણકારે છે.

➤ સિદ્ધિપ્રેરણાનું માપન

મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણાના માપન માટે, થેમેટિક એપરસેપ્શન ટેસ્ટ (T.A.T.) માં હોય છે. તેવા રેખાચિત્રો પસંદ કરી, તે પરથી વ્યક્તિનો સિદ્ધિપ્રેરણાંક શોધી કાઢવાની તરકીબ વિચારી એ માટે સિદ્ધિપ્રતિભા વાળી વાર્તાનાં મૂલ્યાંકન પર જ ભાર મૂક્યો, સિદ્ધિપ્રતિભાવાળી વાર્તામાં કેટલા પ્રમાણમાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં મનોવૈજ્ઞાનિક ઘટકો છે, તે શોધી તેને ગુણાંક આપી વ્યક્તિનો સિદ્ધિપ્રેરણાંક શોધી શકાય.

આમ મેકલેલેન્ડે સિદ્ધિપ્રેરણા ક્ષેત્રે પાયાનું યોગદાન આપ્યું છે. તેણે સિદ્ધિપ્રેરણાનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કર્યો. તેને વિકસાવવાની પદ્ધતિ અને તેનો અભ્યાસક્રમ પણ આપ્યો. તેમણે સિદ્ધિપ્રેરણાનો વિકાસ કરી શકાય છે એમ અનેક સંશોધનો દ્વારા સિદ્ધ પણ કરી બતાવ્યું. તેમના આ કાર્યની નોંધ, તેમના પુસ્તકો The Achievement motivation, The

Achieving society, The roots of consciousness and motivation, Economics Achievement માં મળી આવે છે.

૨.૪.૦ સમીક્ષા માટે પસંદ થયેલા સંશોધનો

પૂર્વે થયેલા સંશોધનો પૈકી આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધમાં થયેલા શૈક્ષણિક સંશોધનોનો અત્રે સમીક્ષામાં સમાવેશ કર્યો હતો.

આ માટે શિક્ષણ, મનોવૈજ્ઞાનિક અને શૈક્ષણિક સંશોધનોને લગતા દેશ-પરદેશના કેટલાક સામયિકો, અંકો, ઈન્ટરનેશનલ એબસ્ટ્રેક્ટ્સ, સર્વે ઓફ રીસર્ચના ગ્રંથો, સંશોધનના માત્ર સાર પ્રકાશિત કરતાં સામયિકો, તથા કેટલાક અપ્રકાશિત સંશોધન અહેવાલ વગેરે નમૂના પ્રાપ્તિના સ્ત્રોતો હતા.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સંબંધ સાહિત્યની સમીક્ષા માટે આનુસંગિક નમૂના પસંદગીની પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાપ્ત સામયિકોમાંથી આ નમૂનો પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો. પરિણામે દરેક ચલના સંદર્ભમાં પ્રાપ્ત થયેલ સમીક્ષા માટેના સંશોધનોની સંખ્યામાં સમાનતા નથી. સમીક્ષા માટે થયેલા સંશોધનોની વિગત સારણી ૨.૧ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

સારણી – ૨.૧

સમીક્ષા માટેના નમૂનામાં સમાવિષ્ટ સંશોધનો

ક્રમ	વિષય	સંશોધનોની સંખ્યા
(૧)	આત્મવિશ્વાસ	૬
(૨)	અનુકૂલન	૨૦
(૩)	મૂલ્યો	૧૩
(૪)	સિદ્ધિપ્રેરણા	૬
	કુલ	૪૪

સારણી ૨.૧ નું અવલોકન દર્શાવે છે કે સૌથી વધારે સંશોધનો અનુકૂલન અંગેના ૨૦ પ્રાપ્ત થયા હતા. જ્યારે મૂલ્યો અંગેના ૧૩, આત્મવિશ્વાસ અંગેના ૬ તથા સિદ્ધિપ્રેરણા અંગેના ૬ સંશોધનો પ્રાપ્ત થયા હતા.

૨.૫.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

પુરોગામી અભ્યાસોમાં આત્મવિશ્વાસ અંગેના સૌથી ઓછા સંશોધનો પ્રાપ્ત થયેલ હતા. આત્મવિશ્વાસ ચલ સંબંધિત ૧૯૯૧ થી ૨૦૦૫ દરમ્યાન થયેલા કુલ છ સંશોધનો પ્રાપ્ત થયા હતા. પુરોગામી સંશોધનોમાં જુદી જુદી શીખવવાની પદ્ધતિની આત્મવિશ્વાસ ઉપરની અસર, ચિંતા, આત્મવિશ્વાસ અને વાલી તરફનું વલણ તથા પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિ, જાતીયતાના સંદર્ભમાં આત્મવિશ્વાસને સ્વતંત્ર ચલ તરીકે લેવામાં આવેલ.

પુરોગામી સંશોધનોમાં પાંચ સંશોધનો પીએચ.ડી. કક્ષાના અને એક સંશોધન યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમીશન દ્વારા મેળવેલ ગ્રાન્ટથી કરવામાં આવ્યું હતું. આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની માહિતી સારણી ૨.૨ તથા સારણી ૨.૩માં તેનું વિશ્લેષણ આપવામાં આવેલ છે.

સારણી – ૨.૨

આત્મવિશ્વાસ અંગેના પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	વર્ષ	યુનિવર્સિટી
૧.	ધામીજા મલ્હોત્રા	૧૯૯૧	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨.	બુદ્ધદેવ પી. વી.	૧૯૯૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૩.	જોષી	૧૯૯૭	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૪.	સોલંકી ટી.એમ.	૧૯૯૯	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૫.	ગજેરા ગિરીશભાઈ	૨૦૦૦	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૬.	પી. એન. ગોહિલ	૨૦૦૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.

સારણી - ૨.૩
આત્મવિશ્વાસ સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકનું નામ, ચલ, નમૂનો, ઉપકરણો, પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત

અનુ. નં.	સંશોધકનું નામ	ચલ	નમૂનો	ઉપકરણો	પૃથક્કરણની પ્રવિધિ	તારણો
૧.	ધામીજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧)	<ul style="list-style-type: none"> અલ્યાસમાં આત્મવિશ્વાસની વૃદ્ધિની અસર વિસ્તાર બુદ્ધિઆંક 	<ul style="list-style-type: none"> શહેરી વિસ્તારના ૧૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓ શ્રેણી-૭ના ૧૫૦ વિદ્યાર્થીઓ બુદ્ધિઆંકના ધોરણે ૩૬ વિદ્યાર્થીઓ કુલ ૧૧૮૬ 	<ul style="list-style-type: none"> સૂચનાત્મક માપનના સાધનો રેડિયો વિઝન મોડયુલર ઔપચારિક અભિગમ 	<ul style="list-style-type: none"> એફ-કસોટી 	<ul style="list-style-type: none"> શીખવવાના અભિગમની, આત્મવિશ્વાસ પરની અસરનો તફાવત સૂચક રહ્યો. ઉચ્ચ, મધ્યમ અને નિમ્ન બુદ્ધિક્ષા ધરાવતા વિદ્યાર્થી જૂથોના આત્મવિશ્વાસના સ્તર વચ્ચે કોઈ સૂચક તફાવત જોવા ન મળ્યો.
૨.	બુલ્દેવ (૧૯૯૫)	<ul style="list-style-type: none"> ચિંતા આત્મવિશ્વાસ વાલી તરફનું વલણ 	<ul style="list-style-type: none"> ૩૬૫ વિદ્યાર્થીનીઓ સહશિક્ષણ ધરાવતી કોલેજમાંથી પસંદ કરવામાં આવી. સહશિક્ષણ ન ધરાવતી કોલેજની ૪૮૦ વિદ્યાર્થીનીઓ કુલ ૮૪૫ વિદ્યાર્થીનીઓ 	<ul style="list-style-type: none"> ટેસાર્ડનો મેનિકેસ્ટ સ્કેલ ભવાલકર દ્વારા રચિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી વલણ માપદંડ 	<ul style="list-style-type: none"> ટી-કસોટી 	<ul style="list-style-type: none"> સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓ કરતા સહશિક્ષણ ન મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓનો આત્મવિશ્વાસ આંક ઉંચો હતો. અશિક્ષિત પિતા કરતા એસ.એસ.સી. કે તેથી વધુ ભણેલા પિતાના સંતાનોનો આત્મવિશ્વાસ વધુ જોવા મળ્યો. એસ.એસ.સી. ભણેલ માતા કરતા એસ.એસ.સી.થી વધુ ભણેલ માતાના સંતાનોમાં આત્મવિશ્વાસ વધુજોવા મળ્યો હતો.

૩.	જોષી (૧૯૯૭)	<ul style="list-style-type: none"> જાતિ જાતીયતા શાળા પ્રકાર વ્યક્તિત્વ આત્મવિશ્વાસ મૂલ્ય 	<ul style="list-style-type: none"> સૌરાષ્ટ્રના છ જિલ્લાની વસ્તી આધારિત ૧૦% શાળાઓમાંથી ૩૧૫ શાળા ઊંમખા પદ્ધતિ અને ૩૧ શાળાઓ યદચ્છ પદ્ધતિ પ્રમાણે પસંદ કરવામાં આવેલ. કુલ ૩૪૬ શાળાઓ. 	<ul style="list-style-type: none"> ૧૬ પી.એફ. ઈન્વેન્ટરી આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી મૂલ્ય માપન કસોટી 	<ul style="list-style-type: none"> ટી-કસોટી 	<ul style="list-style-type: none"> પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોના વ્યક્તિત્વ વચ્ચે સૂચક તફાવત નથી. પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોના આત્મવિશ્વાસ વચ્ચે સાર્થક તફાવત જોવા મળ્યો.
૪.	સોલંકી ટી.એમ. (૧૯૯૯)	<ul style="list-style-type: none"> શારીરિક ક્ષતિ આત્મવિશ્વાસ ચિંતાતુરતા સિદ્ધિપ્રેરણા 	<ul style="list-style-type: none"> ગુજરાતની વાકક્ષતિ ધરાવતી સંસ્થાઓના ૪૪૫ કુમારો, ૩૦૨ કન્યાઓ. સામાન્ય શાળાઓના ૪૪૫ કુમારો, ૩૦૨ કન્યાઓ કુલ ૧૪૯૪ વિદ્યાર્થીઓ 	<ul style="list-style-type: none"> આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી ચિંતાતુરતા માપન કસોટી સિદ્ધિપ્રેરણા માપન કસોટી 	<ul style="list-style-type: none"> એકમાર્ગીય વિચરણ પદ્ધતિ ટી-કસોટી 	<ul style="list-style-type: none"> આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી વાકક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધારે હતો. આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા કરતા વાકક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા વધારે હતી. આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી વાકક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારે હતી.

૫.	ગાંજેરા ગિરીશત્માઈ (૨૦૦૦)	પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ, આત્મવિશ્વાસ, મૂલ્યો, પુનઃસ્મૃતિઓ	ગુજરાત રાજ્યના પ્રજ્ઞાયક્ષુ શાળાઓના ૨૪૨ કુમારો અને ૦૭૬ કન્યાઓ સામાન્ય શાળાઓના ૨૪૨ કુમારો અને ૦૭૬ કન્યાઓ. કુલ ૬૩૬	આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી મૂલ્યો અંગેની કસોટી પુનઃસ્મૃતિ કસોટી	ટી-કસોટી	પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓકરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધુ હતો. ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓનું ધાર્મિક મૂલ્ય વધુ હતું. પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના શ્રેણી, જાતિ, જાતીયતા, વિસ્તાર, આર્થિક સ્થિતિ, પુનઃસ્મૃતિ વધારે હતી.
૬.	પી. એન. ગોહિલ (૨૦૦૫)	૧. સિદ્ધિપ્રેરણા ૨. અનુકૂલન ૩. આત્મ- વિશ્વાસ ૪. શૈક્ષણિક સિદ્ધિ	શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતી સંસ્થાના ૩૪૫ કુમાર તથા ૧૭૮ કન્યાઓ મળી કુલ ૫૨૩	(૧) સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ (૨) અનુકૂલન સંશોધિની (૩) આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી (૪) શૈક્ષણિક સિદ્ધિ માપદંડ	ટી-કસોટી	૧. ધોરણ ૫ થી ૭ના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ ધોરણ ૫ થી ૭ના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. ૨. સામાન્ય કુમારોનો આત્મવિશ્વાસ શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા કુમારોના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ. ૩. પછાત જ્ઞાતિના સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ પછાત જ્ઞાતિના શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા ઊંચો જોવા મળેલ.

૨.૬.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

અનુકૂલન સંબંધિત પૂર્વે થયેલાં ૧૯૬૬ થી ૨૦૦૫ દરમિયાનના પ્રયોજકને કુલ વીસ સંશોધનો પ્રાપ્ત થયેલાં હતાં. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં અનુકૂલનને એક પરતંત્ર ચલ તરીકે સમાવવામાં આવેલ હતો. પ્રાપ્ત થયેલ સંશોધનોમાં શૈક્ષણિક સિદ્ધિ, જાતીયતા, શ્રેણી સામાજિક – આર્થિક સ્તર જેવા ચલોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો. જેની માહિતી સારણી – ૨.૪ તથા સારણી – ૨.૫માં તેનું વિશ્લેષણ દર્શાવેલ છે.

સારણી – ૨.૪ અનુકૂલન માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	વર્ષ	યુનિવર્સિટી
૧.	ભાગિયા એન.એમ.	૧૯૬૬	એમ.એસ. યુનિ.
૨.	અગ્રવાલ આર. એન.	૧૯૭૦	આગ્રા યુનિ.
૩.	ભટ્ટ	૧૯૭૨	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૪.	ચગ ચંદ્રિકા જે.	૧૯૭૪	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૫.	તૂલપૂલે એમ.	૧૯૭૭	એસ.એન.ડી.ટી. યુનિ.
૬.	ગોસ્વામી એન.	૧૯૮૦	ગુજરાત યુનિ.
૭.	ગુપ્તા એ. કે.	૧૯૮૧	Janimu Uni.
૮.	માટો બી.કે.	૧૯૮૧	એસ.પી. યુનિ.
૯.	ધનકોટ ઝરીના	૧૯૮૨	ભાવનગર યુનિ.
૧૦.	દસલાણિયા આર.બી.	૧૯૮૨	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૧.	સીંઘ એસ.ડી.	૧૯૮૩	આગ્રા યુનિ.
૧૨.	પવાર બી. એસ.	૧૯૮૩	ભાવનગર યુનિ.
૧૩.	રાવલ વી.આર.	૧૯૮૪	Kumaon Uni.
૧૪.	કુમાર એસ.	૧૯૮૫	દિલ્હી યુનિ.
૧૫.	દોંગા એન.એસ.	૧૯૮૬	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૬.	કલા પી. એસ.	૧૯૮૬	એસ.એન.ડી.ટી. યુનિ.
૧૭.	પંડ્યા પી.ટી.	૧૯૯૩	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૮.	ઝીબ્બા આશા ડી.	૧૯૯૯	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૧૯.	ગોહિલ જી.એસ.	૨૦૦૧	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.
૨૦.	જોષી એન. બી.	૨૦૦૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.

સારણી - ૨.૫
અનુકૂલન સંબંધિત સંશોધનોનાં સંશોધકોનું નામ, યલ, નમૂનો, ઉપકરણો પૃથક્કરણ પ્રવિધિ તથા તારણોની વિગત

અનુ. નં.	સંશોધકોનું નામ	યલ	નમૂનો	ઉપકરણો	પૃથક્કરણની પ્રવિધિ	તારણો
૧.	ભાગિયા એન.એમ. (૧૯૬૬)	અનુકૂલન	માધ્યમિક શાળાના ૩૨૨૪ વિદ્યાર્થીઓ	સ્વનિર્મિત અનુકૂલનની પ્રશ્નાવલિ	સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, સહસંબંધ, કાર્ડ-વર્ગ	<ul style="list-style-type: none"> શાળાનાં સામાન્ય પર્યાવરણ સાથેના અનુકૂલનમાં કિશોરો કરતાં કિશોરીઓ અગ્રેસર હતી. શિક્ષકો સાથેનાં પોતાનાં સમાયોજનમાં સરકારી શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓ કરતાં ખાનગી શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓ નોંધપાત્ર રીતે અગ્રેસર હતાં.
૨.	અગ્રવાલ આર.એન. (૧૯૭૦)	અનુકૂલન	ધો. ૯ થી ધો. ૧૧ ના ૨૩૭ વિદ્યાર્થીઓ	સ્વનિર્મિત પ્રશ્નાવલિ, સકસેના એડજસ્ટમેન્ટ ઈન્વેન્ટરી	ટી. કસોટી	<ul style="list-style-type: none"> ઘર, શાળા અને સમાજની સમાયોજનની સમસ્યાઓ ઉભરની સાથે ઘટતી હતી. પરંતુ સ્વાસ્થ્ય સંબંધી સમસ્યાઓ વધી હતી. ઘર અને સ્વાસ્થ્ય સંબંધી સમસ્યાઓમાં સામાજિક આર્થિક પરિસ્થિતિના ઉચ્ચ અને નિમ્ન સ્તર પ્રમાણે તેમની વચ્ચે સૂચક તફાવત જણાવ્યો હતો.

૩.	ભટ્ટ (૧૯૭૨)	ઘર, શાળા, સંવેગ, આરોગ્ય, સામાજિક આર્થિક સ્થિતિ બુદ્ધિ, જાતીયતા	માધ્યમિક ૨૦ શાળાઓના કુમાર અને કન્યાઓ	સકસેના વ્યક્તિગત અનુકૂલન પ્રશ્નાવલિ	સહસંબંધાંક	ડી કક્ષા મેળવનાર પાત્રો ૧૫% હતો.
૪.	ચાગ ચંદ્રિકા જે. (૧૯૭૪)	અનુકૂલન કૌટુંબિક પરિસ્થિતિ	શ્રેણી નવ અને શ્રેણી દસનાં ૫૫ વિદ્યાર્થીઓ	સિંહાવી અનુકૂલન સંશોધનાવલિનું ગુજરાતીકરણ	ટી-કસોટી	<ul style="list-style-type: none"> આર્થિક સામાજિક માપદંડ અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન વચ્ચે કોઈ સંબંધ મળતો ન હતો. સાંવેગિક અનુકૂલનમાં પણ આર્થિક સામાજિક માપદંડ પ્રમાણે કોઈ તફાવત જોવા મળતો ન હતો.
૫.	તુલપુલે એમ. (૧૯૭૭)	અનુકૂલન	૨૧૩ પ્રિ. યુનિ. ના વર્ગની વિદ્યાર્થીનીઓ	બેલની અનુકૂલન સંશોધિનીનું ભારતીયકરણ	ટકાવારી	<ul style="list-style-type: none"> સામાજિક અનુકૂલનનાં ક્ષેત્રમાં ૩૦ વિદ્યાર્થીનીઓ નિમ્ન અનુકૂલન ધરાવતી હતી. વ્યવસાય કરતી અને વ્યવસાય ન કરતીઓનાં બાળકોનાં અનુકૂલનમાં તફાવત ન હતો.

૬.	ગોસ્વામી એન. ૧૯૮૦	અનુકૂલન	શ્રેણી ૮, ૯ અને ૧૦ ની ૨૪૮૧ કન્યાઓ	સ્વ નિર્મિત અનુકૂલન સંશોધિની	આવૃત્તિ વિસ્તરણ સહસંબંધાંક	<ul style="list-style-type: none"> ઉંમર વધવાની સાથે અનુકૂલન સમસ્યાઓ જોવા મળી હતી. તરુણીઓ સાંવેગિક અને માનસિક ક્ષેત્રમાં સૌથી વધુ સમસ્યાઓ અનુભવતી હતી.
૭.	ગુપ્તા એ.કે. ૧૯૮૧	વ્યક્તિત્વ અનુકૂલન સિદ્ધિ	૩૪૦૪ કુમારો અને કન્યાઓ	સકસેનાની અનુકૂલન સંશોધિની	સહસંબંધાંક	<ul style="list-style-type: none"> સંયુક્ત કુટુંબમાંથી આવતાં તરુણો શૈક્ષણિક સામાજિક અને સ્વાસ્થ્યનાં ક્ષેત્રમાં સારું અનુકૂલન અને કૌટુંબિક અનુકૂલન પર કુટુંબનાં પ્રકારની સીધી અસર ન હતી.
૮.	માટો બી.કે. ૧૯૮૧	અનુકૂલન સામાજિક આર્થિક સ્તર	માધ્યમિક શાળાના ૯૦૨ વિદ્યાર્થીઓ	સકસેનાં અનુકૂલન સંશોધિની	કાઈ વર્ગ પદ્ધતિ	<ul style="list-style-type: none"> તરુણોનાં કૌટુંબિક અનુકૂલનમાં સામાજિક આર્થિક દરજ્જાનું સ્થાન અર્થસૂચક જોવા મળ્યું હતું.
૯.	ધનકોટ ઝરીનાં એ. ૧૯૮૨	અનુકૂલન જાતીયતા	ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના ૧૩૬ કુમારો અને ૧૨૧ કન્યાઓ	હરકાંત બદામી કૌટુંબિક સમાયોજન સંશોધનિકા	દ્વિ-માર્ગીય ટી-મૂલ્ય પ્રયુક્તિ	<ul style="list-style-type: none"> કન્યાઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન કુમારો કરતાં વધારે હતું. કુમારોનું સામાજિક અનુકૂલન કન્યાઓ કરતાં વધારે હતું.

૧૦.	દસલાણીયા આર.બી. ૧૯૮૨	અનુકૂલન	પ્રાથમિક અધ્યાપન મદિરના ૩૬૪ પુરુષ તાલીમાર્થી અને ૩૪૮ સ્ત્રી તાલીમાર્થીઓ	સ્વરચિત પ્રજ્ઞાવાલિ	ટી-ગુણોત્તર પ્રચુકિત	પુરુષ તાલીમાર્થીઓ કરતાં સ્ત્રી તાલીમાર્થીઓ વધુ સારું અનુકૂલન ધરાવતી હતી.
૧૧.	સીધ એસ.ડી. ૧૯૮૩	અનુકૂલન સિદ્ધિ	૪૫૦ વિદ્યાર્થીઓ	ત્રિપાઠીની વ્યક્તિગત સંદર્ભની યાદી એ.કે.પી. સિંહા અને આર.બી. સિંઘની 'સમાયોજન અંગેની તપાસ પદ્ધતિ	શતમાન પ્રચુકિત	સામાજિક, ભાવાત્મક, આરોગ્ય, ગૃહ અને શિક્ષણમાં સિદ્ધિ અને અનુકૂલન ખુબજ નિમ્ન કક્ષાએ સબધી ધરાવતાં હતા.
૧૨.	પવાર બી.એસ. ૧૯૮૩	અનુકૂલન	ધો. ૮ અને ધો. ૯ ના ૩૫૮ આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓ	હરકાન્ત બદામી રચિત "કૌટુંબિક સમાયોજન" સંશોધનિકા અને સામાજિક સમાયોજન સંશોધનિકા	સરાસરી પ્રમાણ વિચલન ટી અને એફ ગુણોત્તર પીયર્સન સહસંબંધાંક	<ul style="list-style-type: none"> આદિવાસી બાળકોનાં સામાજિક અને કૌટુંબિક અનુકૂલન વચ્ચે સાર્થક સંબંધ હતો. કુમારો અને કન્યાઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સરખું હતું. કૌટુંબિક અનુકૂલન પર ઘોરણની અસર ન હતી. ઘોરણ નવના પાત્રો વધુ અનુકૂલિત હતા.

૧૩.	રાવલ વી. આર. (૧૯૮૪)	અનુકૂલન	૨૭૬ વિદ્યાર્થીઓ	સ્વ રચિત પ્રશ્નાવલિ મિતલની અનુકૂલન સંશોધિની દક્ષિતનો શાળા વાતાવરણ માપદંડ	સહસંબંધાંક	<ul style="list-style-type: none"> ● સાંવેગિક અસ્વસ્થ બાળકો અનુકૂલનની બાબતમાં કશી તકલીફ અનુભવતાં ન હતાં. ● વૈયક્તિક અનુકૂલનની બાબતમાં સાંવેગિક અસ્વસ્થ બાળકો તેમની વયનાં કારણે જુદા પડતાં ન હતાં.
૧૪.	કુમાર એસ. (૧૯૮૫)	રસ જરૂરિયાતો અનુકૂલન	શ્રેણી-દસના ૫૦૯ વિદ્યાર્થીઓ	સકસેનાની 'અનુકૂલન સંશોધિની'	ટી-કસોટી	<ul style="list-style-type: none"> ● પ્રતિભા સંપન્ન અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનાં સમગ્ર અનુકૂલનમાં તફાવત ન હતો. ● પ્રતિભા સંપન્ન બાળકો સ્વાસ્થ અનુકૂલન ક્ષેત્રમાં સારું અનુકૂલન ધરાવતાં હતાં.
૧૫.	દોંગા એન.એસ. (૧૯૮૬)	અનુકૂલન જાતીયતા	બી.એડ. કોલેજના ૧૮૮૦ તાલીમાર્થીઓ	અનુકૂલન માપન માટે ઈનકમ્પલીટ સેન્ટન્સ બ્લેકનું ગુજરાતીકરણ	એફ-કસોટી સહસંબંધાંક ટી-કસોટી	<ul style="list-style-type: none"> ● સ્ત્રી તાલીમાર્થીઓ પુરુષ તાલીમાર્થીઓ કરતાં વધુ અનુકૂલન ધરાવતાં હતાં. ● તાલીમાર્થીઓના આર્થિક સ્થિતિની અસર અનુકૂલન પર જોવા મળી ન હતી.

૧૬.	કલાપી.એસ. (૧૯૮૬)	વ્યક્તિત્વ વિકાસ અનુકૂલન સામાજિક આર્થિક સ્તર	૬૦ વિદ્યાર્થીઓ	પરીખ અને અન્ય રચિત અનુકૂલન કસોટી જગ્વાર 'એસ.ઈ.એસ. સ્કેલ'	વર્ણનાત્મક અંકશાસ્ત્રીય પદ્ધતિ	<ul style="list-style-type: none"> કામ કરતી અને કામ ન કરતી મહિલાઓનાં બાળકોનાં સામાન્ય અનુકૂલન વચ્ચે કોઈ પણ જાતનો અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો. વિલિન વ્યવસાય કરતી માતાઓના સંતાનોનું સામાજિક અનુકૂલન સમાન હતું. નોકરી ન કરતી માતાનાં કુમારો અને કન્યાઓનું માનસિક અનુકૂલન સમાન હતું. નોકરી ન કરતી માતાની કન્યાઓનું સામાજિક અનુકૂલન કુમારો કરતાં સાર્થક રીતે ઊંચું હતું.
૧૭.	પી.ટી. પંડ્યા (૧૯૯૩)	અનુકૂલન	માધ્યમિક શાળાના ૧૨૪૨ વિદ્યાર્થીઓ	સ્વનિર્મિત અનુકૂલનની પ્રજ્ઞાવલિ	સરાસરી, ટી-કસોટી અને પ્રમાણવિયલન	<ul style="list-style-type: none"> સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સમાન હતું. સંયુક્ત કુટુંબના સામાન્ય અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સમાન હતું.
૧૮.	આશા ડી. ઝીબ્યા (૧૯૯૯)	અનુકૂલન	શ્રેણી ૮ થી ૧૨નાં ગુજરાત રાજ્યનાં વિકલાંગ ૩૮૩ વિદ્યાર્થીઓ	સ્વનિર્મિત પ્રજ્ઞાવલિ અને સંસ્થાની મુલાકાત	ટી-કસોટી, એફ-કસોટી	

૧૯.	ગોહિલ જી. એસ. (૨૦૦૧)	અનુકૂલન	માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના ૩૧૪૨ વિદ્યાર્થીઓ	સમસ્યા કસોટી- દેસાઈ અનુકૂલન સંશોધનિકા અને સામાજિક આર્થિક માપદંડ	સરાસરી સહસંબંધાંક અને તેની સાર્થકતા	<ul style="list-style-type: none"> ● અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધો પર જાતીયતા અને શાળાના પ્રકારની અસર જોવા મળતી હતી. ● અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધો પર વિસ્તારની આર્થિક પ્રમાણમાં અસર જોવા મળેલ હતી.
૨૦.	જોષી એન. બી. (૨૦૦૫)	અનુકૂલ	પ્રાથમિક શાળાના ધોરણ ૫, ૬, ૭ના ૮૨૮ કુમાર અને કન્યાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.	<ul style="list-style-type: none"> ⇨ દેસાઈ પ્રગટ ચિંતા કસોટી ⇨ દેસાઈ અનુકૂલન સંશોધનિકા ⇨ મિનાક્ષી ભટ્ટનાગર રચિત સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ 	પ્રમાણ વિચલન ટી-ગુણોતર	<ul style="list-style-type: none"> ● નોકરી કરતા માતા-પિતાના કુમારોનું કૌટુંબિક અનુકૂલન નોકરી કરતા માતા-પિતાના કન્યાઓ કરતા ઊંચું જોવા મળ્યું હતું. ● નોકરી ન કરતા માતા-પિતાના કુમારોનું કૌટુંબિક અનુકૂલન નોકરી ન કરતા માતા-પિતાના કન્યાઓ કરતા ઊંચું જોવા મળ્યું હતું. ● નોકરી કરતા માતા-પિતાના કુમારોનું શારીરિક અનુકૂલન નોકરી કરતા માતા-પિતાની કન્યાઓના શારીરિક અનુકૂલન કરતા ઊંચું જોવા મળ્યું હતું.

૨.૭.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે મૂલ્યો અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

વિવિધ મૂલ્યોને ધ્યાનમાં રાખી જુદા-જુદા ક્ષેત્રમાં આ અંગે ઘણા સંશોધનો થયા છે. પૂર્વે થયેલા અભ્યાસો પૈકી શિક્ષકોના મૂલ્ય અંગે ૧૯૭૨ થી ૨૦૦૦ દરમ્યાન જે સંશોધનો થયા છે તેવા ૧૨ અભ્યાસો પ્રાપ્ત થયા હતા. જેનાં દ્વારા વિવિધ મૂલ્યોનું માપન કરવામાં આવેલ હતું. જેની માહિતી અત્રે વર્ષવાર ક્રમશઃ સારણી – ૨.૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

સારણી – ૨.૬

શિક્ષકોના મૂલ્યો માટે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	સાલ	યુનિવર્સિટી
૧.	વર્મા આર. પી.	૧૯૭૨	આગ્રા યુનિવર્સિટી
૨.	કુલશ્રેષ્ઠા એસ. પી.	૧૯૭૪	પાન યુનિવર્સિટી
૩.	પટેલ સી. કે.	૧૯૭૯	દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી
૪.	ભુષણ એ.	૧૯૭૯	હીમાચલ પ્રદેશ યુનિવર્સિટી
૫.	શર્મા એસ. પી.	૧૯૮૧	રાજસ્થાન યુનિવર્સિટી
૬.	કુમારી પી.	૧૯૮૧	ગોવા યુનિવર્સિટી
૭.	રાજ જી. એસ.	૧૯૮૧	એમ. એસ. યુનિવર્સિટી
૮.	ગૌસ્વામી નારાયણ	૧૯૮૬	ગુજરાત યુનિવર્સિટી
૯.	પટેલ પલ્લવી વી.	૧૯૯૧	ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
૧૦.	ગોહિલ ઘનશ્યામ	૧૯૯૫	ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
૧૧.	રાઝ મધુરિકા	૧૯૯૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી
૧૨.	જોશી ચંદ્રમૌલિ વી.	૧૯૯૯	સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી
૧૩.	અતુલ વ્યાસ	૨૦૦૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી

સારણી - ૨.૭
શિક્ષકોનાં મૂલ્યો અંગે સંશોધનો

અનુ. નં.	સંશોધકનું નામ	ચલ	નમૂનો	ઉપકરણો	પૃથક્કરણની પ્રવિધિ	તારણો
૧.	વર્મા આર. પી. (૧૯૭૨)	જ્ઞાનાત્મક ગુણ વ્યક્તિગત ક્ષમતા મૂલ્ય પદ્ધતિ	૮૦૦ શિક્ષકો	ધી પર્સનલ વેલ્યુઝ કવેશ્યનરી	સરાસરી પ્રમાણ વિચલન વિગેરે	૧. જ્ઞાન અને સામાજિક ગુણો માટે શિક્ષકો વધારે સંલગ્ન લાગ્યા. ૨. વ્યક્તિગત ક્ષમતાના મૂલ્યનું કાર્ય સ્વનિર્ભર જણાયું. ૩. શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીની મૂલ્ય પદ્ધતિ એક બીજા કરતાં જુદી માલુમ પડી.
૨.	કુલશ્રેષ્ઠા એસ. પી. (૧૯૭૪)	- સામાજિક સાંસ્કૃતિક સ્થિતિ - શાળાની સગવડો	૭૦૦ શિક્ષકો	૧. Str. Scale ૨. SSCIP	-	૧. મોટે ભાગે બધી શાળાઓમાં સામાજિક સાંસ્કૃતિક પરિસ્થિતિની સમાનતા છે. ૨. મોટા ભાગની શાળાઓના શિક્ષકો પુસ્તકાલયનો લાભ લેવામાં, વાચનમાં રસ ધરાવે છે. ૩. શાળાઓમાં લોકશાહી વાતાવરણ માલુમ પડેલ છે.

૩.	પટેલ સી. કે. (૧૯૭૯)	ઉંમર જાતિ	૩૦૦ શિક્ષકો	-	પ્રમાણિત વિચલન સહસંબંધાંક એફ-ટેસ્ટ ટી-ટેસ્ટ વિચરણ પૃથક્કરણ	૧. સામાજિક, આર્થિક, રાજકીય ધાર્મિક મૂલ્યોમાં યુવાન શિક્ષકો કરતા ઊંમરલાયક શિક્ષકોએ ખૂબ સૂચક પ્રાપ્તોંક મેળવ્યા. ૨. સોન્દર્યાત્મક અને લોકશાહી મૂલ્યોમાં ઊંમરલાયક શિક્ષકો કરતાં યુવાન શિક્ષકોએ ખૂબ સૂચક પ્રાપ્તોંક મેળવ્યાં. ૩. ધાર્મિક અને સૌંદર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તોંક પુરૂષ શિક્ષક કરતાં સ્ત્રી શિક્ષકોના વધારે હતા.
૪.	ભુષણ એ. (૧૯૭૯)	ઉંમર જાતિ	૨૦૦ વિદ્યાર્થીઓ - શિક્ષકો	પ્રશ્નાવલી	-	૧. સ્ત્રી શિક્ષિકાઓ જતું કરવાની વૃત્તિ ધરાવે છે. ૨. સ્ત્રી શિક્ષિકાઓનો અરસપરસનો વ્યવહાર પ્રેમપૂર્વકનો જોવા મળ્યો ૩. સૌથી વધુ મહત્વ આત્મસંયમ અને પ્રમાણિકતાને આપવામાં આવે છે.

૫.	શર્મા એસ. પી. (૧૯૮૧)	વિસ્તાર જાતી ઉંમર	૭૦૨ શિક્ષકો	ભટનાગરની ઓલપોટે વર્ણન મૂલ્ય માપન સંશોધનિકા જાતે બનાવેલ	-	૧. પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો પોતાની જાતને કોલેજ શિક્ષકો કરતા વધુ સિદ્ધિશાળી છે એમ માને છે. ૨. શહેરી શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસને લગતા સરાસરી પ્રાપ્તકંક પ્રામીણ શિક્ષકો કરતા ઊંચો છે.
૬.	કુમારી પી. (૧૯૮૧)	વિસ્તાર જાતી	-	-	-	૧. પુરુષ શિક્ષકો સૌંદર્યલક્ષી રાજકીય અને સામાજિક મૂલ્યોમાં સ્ત્રી શિક્ષિકા કરતા વધુ ભારાંક મેળવે છે. ૨. શહેરી વિસ્તાર પુરુષ શિક્ષકો ગ્રામ્ય વિસ્તારના શિક્ષકો કરતાં વધારે નૈતિક છે. ૩. શહેરી સ્ત્રી શિક્ષકો - આર્થિક, સામાજિક મૂલ્યોને પ્રાધાન્ય આપે છે.

૭.	રાજ જી. એસ. (૧૯૮૧)	વિસ્તાર સામાજિક - સાંસ્કૃતિક ભૂમિકા	ભારતીય ઓઈથીપીયઅ શિક્ષકો ૨૧-૨૧-૪૨	ઓલ પોર્ટ ગતન લીન્દ્રેનાનો મૂલ્ય માપન મીનોસોટા શિક્ષણ વલણ સંશોધનિકા	-	૧. ભારતીય શિક્ષકોની સરખામણીમાં ઈથિપિયોન શિક્ષકોના સૈધ્ધાતિક, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક મૂલ્યોનો પ્રાપ્તાક વધારે હતા. અને તફાવત ૦.૦૧ સ્તરે રહ્યો હતો. ૨. ધાર્મિક મૂલ્યોનાં સંદર્ભમાં ભારતીય શિક્ષકોના પ્રાપ્તાક ઈથિપિયોન શિક્ષકોના પ્રાપ્તાક ઘણા વધારે હતા.
૮.	નારાયણ ગોસ્વામી	શાળાનો પ્રકાર	૧૨૦૦ વિદ્યાર્થી અને શિક્ષકો	ઓલપર્ટ વર્તન મૂલ્યાંકન લીન્દ્રોઝ	-	૧. ઉ.બુ. શાળાના શિક્ષકોમાં સૈધ્ધાતિક સામાજિક અને ધાર્મિક મૂલ્યોની ઉચ્ચ ભાવના દૃષ્ટિ ગોચર થઈ. ૨. સામાજિક માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોમાં રાજકીય મૂલ્યોના પ્રાપ્તાક વધુ જોવા મળ્યો. ૩. ઉ.બુ. શાળાનાં શિક્ષકોનાં નૈતિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાક ઉચ્ચ જોવા મળ્યો

૯.	પલ્લવી વી. પટેલ (૧૯૯૧)	—	૪૦૦ શિક્ષિકા બહેનો	Standard W. Ration ના પુસ્તકમાંથી પ્રશ્નાવલી	સરાસરી વિચરણ પૃથક્કરણનો ઉપયોગ એફ-ટી ટેસ્ટ	૧. શિક્ષકોના મતાનુસાર શાળાની મુખ્ય કામગીરીના વિષયમાં બાળકોમાં સ્વઓળખ માનવીય ગુણોનાં વિકાસને મહત્વ આપે છે ૨. વ્યક્તિગત મૂલ્યોના વિકાસ માટે ચર્ચા સભા, નિબંધ સ્પર્ધા, અને ખેલ કુદ ને વધારે મહત્વ આપે છે.
૧૦.	ધનશ્યામ ગોહિલ (૧૯૯૫)	જાતી વિસ્તાર પછાત / બિનપછાત	૪૧૯ તાલીમાર્થી (અધ્યાપન મંદિરનો)	નફમ રચિત મૂલ્ય કસોટી કે. જી. દેસાઈ રચિત સામાજિક આર્થિક દરજાનો માપદંડ	— — — — —	— — — — —

૧૧.	મધુરિકા રાચ્છ (૧૯૯૫)	ઉમર, શાળાનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, વિસ્તાર, સંચાલનનો પ્રકાર, કુટુંબનો પ્રકાર	૫૮૪ શિક્ષિકા બહેનો જેમાં પ્રાથમિક-૨૧૯, માધ્યમિક-૧૬૭, ઉ.મા.-૧૪૭, કોલેજ-૫૧	-અભિપ્રાયવાલિ -જી.જી.નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડ -સમસ્યારૂચિની રચના રહેલી તેનો ઉપયોગ	સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, વિચરણ પૃથકકરણ, એફ-ટેસ્ટ, ટી-ટેસ્ટ	- ઓછી શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષિકા બહેનોનું સામાજિક, મૂલ્ય, ઉચ્ચ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષિકા બહેનો કરતાં ચર્ચિયાતું છે. - સરકારી સંસ્થાના સંચાલન નોકરી કરતાં શિક્ષિકા બહેનોના લોકશાહી મૂલ્યો કરતાં બીજા સંચાલિતમાં નોકરી કરતા શિક્ષિકા બહેનોના લોકશાહી મૂલ્યો કરતાં નીચા હતા.
૧૨.	ચંદ્રમૌલી જોશી (૧૯૯૯)	જાતીયતા વૈવાહિક દરજ્જો શૈક્ષણિક લાયકાત શૈક્ષણિક અનુભવ શાળાના સંચાલનનો પ્રકાર શાળાનો વિસ્તાર	૫૨૫ શિક્ષકો જેમાં ૨૪૦ પુરુષ શિક્ષકો તથા ૨૮૫ સ્ત્રી શિક્ષકો હતા.	સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ જી.જી.નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડ, વલણ માપદંડ	સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, વિચરણ પૃથકકરણ, એફ-ટેસ્ટ, ટી-ટેસ્ટ	જિલ્લા પંચાયત સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું ધાર્મિક મૂલ્ય ઉચું જોવા મળેલ. શહેરી વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્ય બીજા વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકો કરતા ઉચા જોવા મળેલ. નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો ઉચા જોવા મળેલ. અર્ધશહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌંદર્યાત્મક મૂલ્યો ઉચા જોવા મળેલ.

<p>પાનગી સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.</p> <p>ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.</p> <p>૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.</p>			<p>કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ", ગોવિંદ છ. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડ, વલણ માપદંડ</p>	<p>કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ", ગોવિંદ છ. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડ, વલણ માપદંડ</p>	<p>ટી-કસોટી એફ-કસોટી</p>	<p>૧. માધ્યમિક શાળાના પુરુષ શિક્ષકો અને સ્ત્રી શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.</p> <p>૨. ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો સૌથી ઉંચા હતાં. જ્યારે ૬ થી ૧૦ વર્ષ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષ તથા ૧૫ વર્ષથી વધુ અનુભવ ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.</p>
<p>૧૩. અતુલ વ્યાસ (૨૦૦૫)</p>	<p>જાતીયતા, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, ઉંમર, શાળાનો વિસ્તાર અને શાળા સંચાલનનો પ્રકાર</p>	<p>પાનગી અનુદાન લેતી માધ્યમિક શાળાઓ, સરકારી શાળાઓ તથા સ્વનિર્ભર માધ્યમિક શાળાઓના કુલ ૬૪૬ શિક્ષકો</p>				

૨.૮.૦ વિવિધ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

સિદ્ધિપ્રેરણાના ક્ષેત્રમાં છેલ્લા થોડાક વર્ષોથી સંશોધનનું મહત્વનું પ્રદાન થયું છે. શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણા ક્ષેત્રે સંશોધનનો ઈતિહાસ ઘણો જ ટુંકો છે.

શિક્ષણ ક્ષેત્રમાં શિક્ષકો પર જુજ સંશોધન થયેલ છે. પૂર્વ થયેલા અભ્યાસોમાંથી ૧૯૭૧ થી ૨૦૦૫ દરમ્યાન શિક્ષકોને લગતા સિદ્ધિપ્રેરણાના પાંચ અભ્યાસો પ્રાપ્ત થયા હતા. ત્યારબાદ શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત સંશોધનો પ્રાપ્ત થઈ શક્યા નથી. પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોથી માહિતી અત્રે વર્ષવાર સારણી – ૨.૮માં રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

સારણી – ૨.૮

શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનો

ક્રમ	સંશોધકનું નામ	સાલ	યુનિવર્સિટી
૧.	નિખીલ આર. લાખિયા	૧૯૭૧	સરદાર પટેલ યુનિ., વલ્લભવિદ્યાનગર
૨.	કે. સંગીધન રાવ	૧૯૭૫	એમ.એસ.યુનિ., બરોડા
૩.	પટેલ એ. ડી.	૧૯૭૭	એમ.એસ.યુનિ., બરોડા
૪.	કિરપાલસિંગ નરૂલા	૧૯૭૮	એમ.એસ.યુનિ., બરોડા
૫.	જોષી ચંદ્રમૌલી વી.	૧૯૯૯	સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ
૬.	અતુલ વ્યાસ	૨૦૦૫	સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ

સારણી - ૨.૯
શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે સંશોધનો

અનુ. નં.	સંશોધકનું નામ	ચલ	નમૂનો	ઉપકરણો	પૃથક્કરણની પ્રવિધિ	તારણો
૧.	નિખીલ આર. લાખિયા (૧૯૭૧)	વિસ્તાર, અનુભવ, ઉંમર	૬ શાળાઓ અને એક ટ્રેનિંગ કોલેજ બધા ભેગા થઈ ૧૦૦ શિક્ષકો	૧. શ્રીમતી યશોમતીબેન પટેલનો વલણ માપદંડ ૨. ડો. સી. સી. પાઠકનો વ્યક્તિ માપન ટેસ્ટ ૩. શ્રી એચ. એસ. રૂવિડની ટી. એ. ટી. વાર્તા	-	૧. ૮૦% શિક્ષકો વલણના ક્ષેત્રોથી નીચે હતા. તેમનું ક્ષેત્ર ૨.૮ હતું તે બતાવે છે કે શિક્ષકો અનુકૂલ વલણ ધરાવે છે. તેમનો એન. એચ. સ્કોર ઊંચો છે. ૨. જે ૬.૭ ના વલણમાંથી નીચેના છે તેઓ એન. એચ. સ્કોરમાં વહેંચાયેલા છે. પણ શિક્ષકોએ ઊંચા પ્રકારનું એન. એસ. બતાવ્યું.
૨.	કે. સંગીધન રાવ (૧૯૭૫)	જાતીયતા, ઉંમર, ખોડખાપણ, લાયકાત, સ્વતંત્ર વિષયો	મદ્રાસ યુનિ. ૧૪ બી. એડ. કોલેજના ૪૧૦ તાલીમાર્થી	ટી. એ. ટી. ટેસ્ટ તેમજ અન્ય રૂલ્સનો ઉપયોગ કર્યો હતો.	-	૧. સિદ્ધિપ્રેરણા અને શાળાકીય કામગીરી વચ્ચેનો સંબંધ જોવા મળ્યો છે. ૨. જુદી જુદી જાતી (સ્ત્રી-પુરુષો)ના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં આંકમાં બહુ તફાવત ન હતો.

૩.	પટેલ એ.ડી. (૧૯૭૭)	જાતી, સામાજિક - આર્થિક દરજી, ચિંતાતુરતા	ગુજરાતના ૮૭૬ તાલીમાર્થી શિક્ષકો મહાવિદ્યાલયના લીધા હતા.	ધી મેરીટ એપીયરેન્સીયશ ટેસ્ટ, એસ.ઈ.એસ. સ્કેલ, ચિંતાતુરતા માપદંડ	-	૧. તાલીમાર્થી શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનું સ્તર સારુ હતું. ૨. તાલીમાર્થી શિક્ષકોમાં સ્ત્રી અનેપુરુષ શિક્ષકો વચ્ચેનો તફાવત અર્થસૂચક હતો (સિદ્ધિપ્રેરણા માટે). ૩. સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીનોસ્કોર ઉચ્ચ, મધ્યમ અને નીમ્ન એસ.ઈ.એસ. સ્તુપમાં અનુક્રમે ૪.૦, ૬.૯ અને ૬.૭ રહ્યો હતો. ૪. ચિંતાતુરતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા વચ્ચેનો સંબંધ ઋણાત્મક અનેઅર્થસૂચક ન હતો.
૪.	કિરપાલસિંગ નીરૂલા (૧૯૭૮)	કુટુંબનો પ્રકાર, વ્યક્તિગત પસંદગી, ચિંતાતુરતા, સામાજિક-આર્થિક મોભો, જાતી	ઓરીસ્સા રાજ્યની ૬ સરકારી શિક્ષણ તાલીમી સંસ્થાના ૬૦૮ તાલીમી ભાઈ-બહેનો	Self Report Card for Teacher's T.A.T. Test Dr. Sinha's Anxiety Test	-	સામાન્ય કુટુંબ અને પછાત વર્ગના કુટુંબના તાલીમાર્થીમાં પોતાની યોગ્યતા, સિદ્ધિપ્રેરણા, જવાબદારી લેવાની વૃત્તિમાં તફાવત જોવા મળેલ નથી.

૫.	ચંદ્રમૌલી જોશી (૧૯૯૯)	જાતીયતા, વૈવાહિક દરજ્જો, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળાના સંચાલનનો પ્રકાર, શાળાનો વિસ્તાર	૫૨૫ શિક્ષકો જેમાં ૨૪૦ પુરુષ શિક્ષકો તથા ૨૮૫ સ્ત્રી શિક્ષકો હતા.	સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ, જી.જી. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડ, વલણ માપદંડ	સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, વિચરણ પૃથકકરણ, એફ-કસોટી તથા ટી-કસોટી	વિવિધ સ્વતંત્ર ચલોના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણામાં તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો.
૬.	અતુલ વ્યાસ (૨૦૦૫)	જાતીયતા, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, ઉંમર, શાળાનો વિસ્તાર અને શાળા સંચાલનનો પ્રકાર	ખાનગી અનુદાન લેતી માધ્યમિક શાળાઓ, સરકારી શાળાઓ તથા સ્વનિર્ભર માધ્યમિક શાળાઓના કુલ ૬૪૬ શિક્ષકો	કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ", ગોવિંદ જી. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડ, વલણ માપદંડ	ટી-કસોટી એફ-કસોટી	૧. માધ્યમિક શાળાના પુરુષ શિક્ષકો અને સ્ત્રી શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી. ૩. વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી. ૪. વિવિધ વર્ષોનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.

૨.૯.૦ આત્મવિશ્વાસ અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા

ધામીજા અને મલ્હોત્રા (૧૯૯૧) એ વિદ્યાર્થીઓના અભ્યાસમાં શીખવવાની જુદી જુદી પદ્ધતિ દ્વારા આત્મવિશ્વાસમાં વધારાનો અભ્યાસ કર્યો હતો. વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મવિશ્વાસ માપવો તથા વિદ્યાર્થીઓના ત્રણ સમાંતર જૂથની બુદ્ધિનો અભ્યાસ કરવો એ આ અભ્યાસના મુખ્ય હેતુ હતા. નમૂના પસંદગીમાં (૧) શહેરી વિસ્તારના ૧૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓ, (૨) શ્રેણી સાતના ૧૫૦ વિદ્યાર્થીઓ (૩) બુદ્ધિઆંકના ધોરણે ૩૬ વિદ્યાર્થીઓ સમાવવામાં આવ્યા હતા. તેઓના નમૂનામાંથી ૩૬ ના ત્રણ સમાન જૂથ કરવામાં આવ્યા હતા. આ રીતે નમૂનામાંથી ૧૦૮ વિદ્યાર્થીઓમાંથી ૯૦ વિદ્યાર્થીઓની માહિતીનું પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપકરણ તરીકે સૂચનાત્મક માપનના સાધનો હતા. સૂચનાત્મક સાધનોમાં શિક્ષણ રેડિયો વિઝન, મોડ્યુલર તેમજ ઔપચારિક અભિગમોનો સમાવેશ થતો હતો. માહિતીના પૃથક્કરણ માટે એફ – કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

શીખવવાના અભિગમોની આત્મવિશ્વાસ પરની અસરનો તફાવત સૂચક હતો મૂલ્યો અને ઉચ્ચ, મધ્યમ અને નિમ્ન બુદ્ધિકક્ષા ધરાવતા વિદ્યાર્થી જૂથોના આત્મવિશ્વાસના સ્તર વચ્ચે કોઈ સૂચક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો.

બુદ્ધદેવ (૧૯૯૫)એ સહશિક્ષણ ન મેળવતી અને સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓની ચિંતા, આત્મવિશ્વાસ અને વાલી તરફના વલણનો અભ્યાસ કર્યો હતો. સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓની ચિંતા, આત્મવિશ્વાસ અને વાલી તરફના વલણ પર સહશિક્ષણની અસરનો અભ્યાસ કરવો એ મુખ્ય હેતુ હતો. આ માટે પ્રયોજકે સહશિક્ષણ ધરાવતી કોલેજમાંથી ૩૬૫ અને સહશિક્ષણ ન ધરાવતી સંસ્થામાંથી ૪૮૦ વિદ્યાર્થીનીઓ પસંદ કરી હતી. કુલ ૭૯૫ માંથી ૩૦૬ આર્ટ્સ ફેકલ્ટી, ૨૬૩ કોમર્સ ફેકલ્ટી અને ૨૨૬ વિજ્ઞાન શાખાની વિદ્યાર્થીનીઓ હતી. દેસાઈનો મેનીકેસ્ટ સ્કેલ, ભાવાલકર દ્વારા બનાવાયેલ આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી અને સંશોધનકાર રચિત

વાલીઓ તરફના વલણનો, વલણ માપદંડનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો. માહિતીના પૃથક્કરણ માટે ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસના તારણોમાં સહશિક્ષણ મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓ કરતાં સહશિક્ષણ ન મેળવતી વિદ્યાર્થીનીઓનો આત્મવિશ્વાસ આંક ઊંચો હતો અને અશિક્ષિત પિતા કરતા એસ.એસ.સી. કે તેથી વધુ ભણેલ પિતાના સંતાનોનો તેમજ એસ.એસ.સી. ભણેલ માતા કરતા એસ.એસ.સી. થી વધુ ભણેલ માતાના સંતાનોનો આત્મવિશ્વાસ વધુ જોવા મળ્યો.

જોષી (૧૯૯૭)એ પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના વિદ્યાર્થીઓના વ્યક્તિત્વ, આત્મવિશ્વાસ અને મૂલ્યોનો અભ્યાસ કર્યો હતો. પછાત વર્ગ અને બિનપછાત વર્ગના વિદ્યાર્થીઓના તેમના જાતિ, પ્રવાહ, શાળાના પ્રકાર અને ગ્રેડના સંદર્ભમાં આત્મવિશ્વાસ તથા મૂલ્યો પર અસર કરતા ઘટકોનો અભ્યાસ કરવો એ પ્રસ્તુત અભ્યાસના હેતુઓ હતો.

સૌરાષ્ટ્રના છ જિલ્લાની વસ્તી આધારીત ૧૦% શાળાઓમાંથી ૩૧૫ શાળા સુમખા પદ્ધતિથી અને ૩૧ શાળાઓ યાદચ્છ નમૂના પદ્ધતિ પ્રમાણે પસંદ કરવામાં આવેલ. ઉપકરણ તરીકે વ્યક્તિત્વના ઘટકોના માપન માટે 16 P.F. ઈન્વેન્ટરી, આત્મવિશ્વાસ માપન માટે ભવાલકર દ્વારા રચિત અને બુદ્ધદેવ દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી તથા મૂલ્યોના માપન માટે શેરી અને વર્મા દ્વારા રચિત અને નકુમ દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત મૂલ્ય માપન કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ. માહિતીના પૃથક્કરણ માટે ટી-કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

અભ્યાસના અંતે તારણોમાં જણાયું કે પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોનું વ્યક્તિત્વ લગભગ સમાન હતું. પછાત જાતિ અને બિનપછાત જાતિના કુમારોના આત્મવિશ્વાસમાં અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળ્યો.

સોલંકી (૧૯૯૯)એ વાકૂક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, ચિંતાતુરતા અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કર્યો હતો. પ્રસ્તુત

અભ્યાસના હેતુઓ આ પ્રમાણેના હતા. વાક્ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, ચિંતાતુરતા અને સિદ્ધિપ્રેરણાની તેમની જાતીયતા, રહેણાંકનો પ્રકાર, પિતાનો અભ્યાસ અને માતાના અભ્યાસના સંદર્ભમાં તુલના કરવી.

વાક્ક્ષતિ ધરાવતી સંસ્થાઓના ૪૪૫ કુમારો, ૩૦૨ કન્યાઓ તથા સામાન્ય શાળાઓના ૪૪૫ કુમારો, ૩૦૨ કન્યાઓ મળી કુલ ૮૮૦ કુમારો તથા ૬૦૪ કન્યાઓનો નમૂનામાં સમાવેશ થયેલ. માહિતી એકત્રિકરણ માટે ભવાલકર રચિત અને બુદ્ધદેવ દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી, કૃષ્ણકાંત જી. દેસાઈ રચિત ચિંતાતુરતા માપન કસોટી અને મીનાક્ષી ભટનાગર રચિત અને કે.પી. મેવા દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદિત સિદ્ધિપ્રેરણા માપન કસોટી ઉપકરણ તરીકે લીધેલ. એકમાર્ગીય વિચરણ પૃથક્કરણનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ.

અભ્યાસના અંતે તારણોમાં સંશોધકે નોધ્યું હતું કે વાક્ક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધારે હતો. સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા કરતા વાક્ક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની ચિંતાતુરતા વધારે હતી. વાક્ક્ષતિવાળા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વધારે હતી.

ગજેરા (૨૦૦૦)એ પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, મૂલ્યો અને પુનઃસ્મૃતિનો અભ્યાસ, શ્રેણી, જાતિ, જાતીયતા, વિસ્તાર, આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રજ્ઞાયક્ષુ ૨૪૨ કુમારો અને ૭૬ કન્યાઓના તથા સામાન્ય શાળાઓના ૨૪૨ કુમારો તથા ૭૬ કન્યાઓનો નમૂનામાં સમાવેશ કરેલ હતો. કે. જી. દેસાઈ રચિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટી, મૂલ્યો, ગોવિંદ જી. નકુમે અનુવાદિત કરેલ માપદંડ, જી. સી. શેરી અને આર. પી. શર્માએ તૈયાર કરેલ પુનઃસ્મૃતિ કસોટીઓની પ્રિરેકોર્ડેડ કેસેટ પર વિદ્યાર્થીઓએ આપેલ પ્રતિચારના આધારે પ્રાપ્ત કરેલ પ્રાપ્તાંકને પુનઃસ્મૃતિ તરીકે સ્વીકારેલ.

અભ્યાસના અંતે તારણોમાં નોંધ્યું હતું કે પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ કરતા સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓનો આત્મવિશ્વાસ વધારે હતો. સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યો કરતા પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા. પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓના પુનઃસ્મૃતિ સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓની પુનઃસ્મૃતિ કરતા વધારે જોવા મળી હતી.

પી. એન. ગોહિલ (૨૦૦૫)એ ભવાલકર રચિત અને બુદ્ધદેવ અનુવાદિત આત્મવિશ્વાસ માપન કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલ. સંબંધિત પ્રશ્નમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણેની સ્થિતિએ ત્રણ વિકલ્પો અ, બ, ક માંથી જે વિકલ્પ સૌથી વધારે યોગ્ય લાગતો હોય તે વિકલ્પ પર '√' ની નિશાની કરવાની હતી. બાકીના અન્ય બે વિકલ્પ પર કોઈ નિશાની કરવાની ન હતી.

આ પ્રશ્નાવલી ૧૪ થી ૧૬ વર્ષની વયના પાત્રો પર પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. અનુવાદક દ્વારા લેવાયેલ કસોટીની ૩૦ દિવસ બાદની કસોટી પુનઃકસોટી વિશ્વસનીયતા ૦.૭૨ હતી.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના "આત્મવિશ્વાસ"ની તુલના તેમની અભ્યાસની કક્ષા, જાતીયતા, ઉંમર, જ્ઞાતિ, વિસ્તાર, કુટુંબનો પ્રકાર, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, આર્થિક સ્થિતિ, કુટુંબમાં બાળકના જન્મના ક્રમના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલ હતી.

શારીરિક ક્ષતિ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ પૈકી દરેક પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીને મદદ માટે લહીયાની ફાળવણી કરવામાં આવેલ હતી. જ્યારે બહેરામુંગા વિદ્યાર્થીઓને સંસ્થાના તજજ્ઞ શિક્ષકોની મદદથી ભરવામાં આવેલ. પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓને પ્રશ્નપત્રો ગુજરાતીમાં સંભળાવવામાં આવેલ અને લહીયા દ્વારા ગુજરાતીમાં તેના જવાબો મેળવવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે બહેરા મુંગા વિદ્યાર્થીઓને સંસ્થાના તજજ્ઞ શિક્ષક સંજ્ઞા દ્વારા માહિતી ભરાવવામાં આવેલ હતી.

ઉપકરણમાં આપેલ પ્રત્યેક પ્રશ્નોના ત્રણ વિકલ્પો પરથી એક વિકલ્પ પસંદ કરવાનો હતો. સૂચનાઓ વ્યવસ્થિત રીતે સમજાવીને વિદ્યાર્થીઓને ઉત્તરપત્ર ભરવાનું શરૂ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. કસોટી ભરતી વખતે દરેક વિદ્યાર્થી સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કરે

તેની કાળજી રાખવામાં આવી હતી. કસોટીનું કાર્ય પૂર્ણ થયા પછી બધા જ ગુજરાતી પ્રશ્નપત્રો એકઠા કરી લેવામાં આવેલ હતા.

૨.૧૦.૦ અનુકૂલન અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા

પ્રયોજકે પોતાના વિષય સાથે સંબંધિત કુલ ૨૦ (વીસ) સંશોધનોનું વાંચન કર્યું હતું. આ સંશોધનની વિગતવાર સમીક્ષા આ પ્રમાણે છે.

➤ ભાગિયા એન.એમ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) શાળાના સામાન્ય પર્યાવરણ સાથેના અનુકૂલનમાં કિશોરો કરતાં કિશોરીઓ અગ્રેસર હતી.
- (૨) શિક્ષણ સાથેનાં પોતાના સમાયોજનમાં સરકારી શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓ કરતાં ખાનગી શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓ નોંધપાત્ર રીતે અગ્રેસર હતાં.

➤ અગ્રવાલ આર.એન.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) ઘર, શાળા અને સમાજની સમાયોજનની સમસ્યાઓ ઉંમરની સાથે ઘટતી હતી, પરંતુ સ્વાસ્થ્ય સંબંધી સમસ્યાઓ વધી હતી.
- (૨) ઘર અને સ્વાસ્થ્ય સંબંધી સમસ્યાઓમાં સામાજિક આર્થિક પરિસ્થિતિના ઉચ્ચ અને નિમ્નસ્તર પ્રમાણે તેમની વચ્ચે સૂચક તફાવત જણાવ્યો હતો.

➤ ભટ્ટના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) એ અને ઈ કક્ષામાં ઓછા પાત્રો આવે છે.
- (૨) ડી કક્ષા મેળવનાર ૧૫ ટકા પાત્રો છે.
- (૩) બાળાઓમાં એક જ બાળા ઈ કક્ષામાં આવે છે.
- (૪) છોકરાઓમાં એ કક્ષામાં કોઈ જ આવતું નથી.

➤ ચગ ચંદ્રિકા જે. ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) આર્થિક સામાજિક માપદંડ અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન વચ્ચે કોઈ સંબંધ મળતો ન હતો.

(૨) સાંવેગિક અનુકૂલનમાં પણ આર્થિક સામાજિક માપદંડ પ્રમાણે કોઈ તફાવત જોવા મળતો ન હતો.

➤ **તુલપુલે એમ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

(૧) સામાજિક અનુકૂલનનાં ક્ષેત્રમાં ૩૦ ટકા વિદ્યાર્થીનીઓ નિમ્ન અનુકૂલન ધરાવતી હતી.

(૨) વ્યવસાય કરતી અને વ્યવસાય ન કરતી સ્ત્રીઓનાં બાળકોનાં અનુકૂલનમાં તફાવત ન હતો.

➤ **ગોસ્વામી એન.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

(૧) ઉંમર વધવાની સાથે અનુકૂલન સમસ્યાઓ જોવા મળી હતી. તરુણીઓ સાંવેગિક અને માનસિક ક્ષેત્રમાં સૌથી વધુ સમસ્યાઓ અનુભવી હતી.

➤ **ગુપ્તા એ.કે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

(૧) સંયુક્ત કુટુંબમાંથી આવતા તરુણો શૈક્ષણિક સામાજિક અને સ્વાસ્થ્યનાં ક્ષેત્રમાં સારું અનુકૂલન ધરાવતાં હતાં. સાંવેગિક અનુકૂલન અને કૌટુંબિક અનુકૂલન પર કુટુંબના પ્રકારની સીધી અસર ન હતી.

➤ **માટો બી.કે.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

(૧) તરુણોનાં કૌટુંબિક અનુકૂલનમાં સામાજિક આર્થિક દરજ્જાનું સ્થાન અર્થસૂચક જોવા મળ્યું હતું.

➤ **ધનકોટ ઝરીના એ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

(૧) કન્યાઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન કુમારો કરતા વધારે હતું.

(૨) કુમારોનું સામાજિક અનુકૂલન કન્યાઓ કરતાં વધારે હતું.

➤ **દસલાણીયા આર.બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

(૧) પુરુષ તાલિમાર્થીઓ કરતાં સ્ત્રી તાલિમાર્થીઓ વધુ સારું અનુકૂલન ધરાવતી હતી.

➤ સીંઘ એસ.ડી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) સામાજિક, ભાવાત્મક, આરોગ્ય, ગૃહ અને શિક્ષણમાં સિદ્ધિ અને અનુકૂલન ખૂબ જ નિમ્ન કક્ષાએ સંબંધી ધરાવતાં હતા.

➤ પવાર બી.એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) આદિવાસી બાળકોના સામાજિક અને કૌટુંબિક અનુકૂલન વચ્ચે સાર્થક સંબંધ હતો.
 (૨) કુમારો અને કન્યાઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સરખું હતું.
 (૩) કૌટુંબિક અનુકૂલન પર ધોરણની અસર ન હતી.
 (૪) ધોરણ નવનાં પાત્રો વધુ અનુકૂલિત હતા.

➤ રાવલ વી.આર. ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) સાંવેગિક અસ્વસ્થ બાળકો અનુકૂલનની બાબતમાં કશી તકલીફ અનુભવતા ન હતાં.
 (૨) વૈયક્તિક અનુકૂલનની બાબતમાં સાંવેગિક અસ્વસ્થ બાળકો તેમની વયનાં કારણે જુદા પડતા ન હતા.

➤ કુમાર એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) પ્રતિભા સંપન્ન અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના સમગ્ર અનુકૂલનમાં તફાવત ન હતો.
 (૨) પ્રતિભા સમ્પન્ન બાળકો સ્વાસ્થ્ય અનુકૂલન ક્ષેત્રમાં સારું અનુકૂલન ધરાવતાં હતાં.

➤ દોંગા એન.એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) સ્ત્રી તાલિમાર્થીઓ પુરુષ તાલિમાર્થીઓ કરતા વધુ અનુકૂલન ધરાવતા હતા.
 (૨) તાલિમાર્થીઓના આર્થિક સ્થિતિની અસર અનુકૂલન પર જોવા મળતી ન હતી.

➤ કલા પી. એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :

- (૧) કામ કરતી અને કામ ન કરતી મહિલાઓનાં બાળકોનાં સામાન્ય અનુકૂલન વચ્ચે કોઈ પણ જાતનો અર્થ સૂચક તફાવત જોવા મળ્યો ન હતો.

➤ **પી.ટી. પંડયાના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

- (૧) વિભિન્ન વ્યવસાય કરતી માતાઓના સંતાનોનું સામાજિક અનુકૂલન સમાન હતું.
- (૨) નોકરી ન કરતી માતાની કન્યાઓનું માનસિક અનુકૂલન સમાન હતું.
- (૩) નોકરી ન કરતી માતાની કન્યાઓનું સામાજિક અનુકૂલન કુમારો કરતા સાર્થક રીતે ઊંચું હતું.

➤ **ઝીબ્બા આશા ડી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

- (૧) સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓ અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સમાન હતું.
- (૨) સંયુક્ત કુટુંબના સામાન્ય અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓનું કૌટુંબિક અનુકૂલન સમાન હતું.

➤ **ગોહિલ જી.એસ.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

- (૧) અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધો પર જાતીયતા અને શાળાના પ્રકારની અસર જોવા મળતી હતી.
- (૨) અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધો પર વિસ્તારની આંશિક પ્રમાણમાં અસર જોવા મળેલ હતી.

➤ **જોષી એન.બી.ના સંશોધન પરથી જાણવા મળ્યું કે :**

- (૧) અનુકૂલન પર શ્રેણી તથા જાતીયતાના સંદર્ભે અસર જોવા મળી હતી.

૨.૧૧.૦ મૂલ્યો અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા

મૂલ્યો અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા આ પ્રમાણે છે.

વર્મા આર. પી. (૧૯૭૨)એ માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યો અને વૈયક્તિક આંતરિક સંબંધોની પ્રણાલી વચ્ચેના સંબંધોનો અભ્યાસ એ વિષય પર પોતાનું સંશોધન કાર્ય હાથ ધર્યું. આ માટે તેમણે માધ્યમિક શાળાના ૮૦૦ શિક્ષકો પસંદ કર્યા. સાધન તરીકે તેમણે ધી પર્સનલ વેલ્યુઝ ક્વેશ્ચનરીનો ઉપયોગ કર્યો, આવેલા પ્રતિચારોનું પૃથક્કરણ કરતાં આ મુજબના તારણો પ્રાપ્ત થયા હતા. જ્ઞાન અને સામાજિક

ગુણો માટે શિક્ષકો વધારે સંલગ્ન લાગ્યા. વ્યક્તિગત ક્ષમતાના મૂલ્યનું કાર્ય નગરપાલિકા સંચાલિત જણાયું. શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીની મૂલ્ય પદ્ધતિ એક બીજા કરતાં જુદી માલુમ પડી.

કુલશ્રેષ્ઠા એસ. પી. (૧૯૭૪)એ "વર્તમાન સમયમાં શાળાઓના સામાજિક, સાંસ્કૃતિક વાતાવરણમાં ઉદ્ભવતી શિક્ષકોની મૂલ્ય પદ્ધતિ" પર પોતાનું અભ્યાસ કાર્ય હાથ ધર્યું હતું, આ માટેનો તેમનો હેતુ એ હતો કે શિક્ષકોના ઉદભવતા મૂલ્યોની એકરૂપતા સ્થાપિત કરવા અને મૂલ્ય માપન માટેનું સાધન બનાવવું. સામાજિક-સાંસ્કૃતિક વાતાવરણને લીધે ઉદભવતી શિક્ષકોની લાક્ષણિકતા અને મૂલ્ય પદ્ધતિનું સંશોધન કરવું. આ માટે તેમણે યુ.પી.ની ગ્રામીણ તેમજ શહેરી શાળાઓના ૭૦૦ શિક્ષકોને નમૂના માટે પસંદ કર્યા. શિક્ષકોનું મૂલ્ય માપદંડ (STV) The School Scale Culture Identification Profile (SSCIP) જાત માહિતી પત્રક આપવામાં આવ્યું. તેમાંથી આવા તારણો પ્રાપ્ત થયા. મોટે ભાગે બધી શાળાઓમાં સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પરિસ્થિતિની સમાનતા છે. મોટા ભાગની શાળાઓના શિક્ષકો પુસ્તકાલયનો લાભ લેવામાં - વાંચનમાં રસ ધરાવે છે. શાળાઓમાં લોકશાહી વાતાવરણ માલૂમ પડેલું છે.

પટેલ સી. કે. (૧૯૭૮)એ દક્ષિણ ગુજરાતની માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોની પ્રવર્તમાન મૂલ્ય સંયોજનનો અભ્યાસ એ વિષયને પોતાનો અભ્યાસ વિષય બનાવ્યો. આ માટે તેમનો હેતુ તાત્ત્વિક, સામાજિક, આર્થિક, વૈજ્ઞાનિક તત્ત્વજ્ઞાનને લગતા અને લોકશાહી મૂલ્યોના વ્યક્તિગત તફાવતના સંશોધન માટેનો હતો. આ માટે તેમણે દક્ષિણ ગુજરાતના જિલ્લાના ૪ ૩૦૦ શિક્ષકોને રેન્ડમ પદ્ધતિથી પસંદ કર્યા. શિક્ષકોના મૂલ્યોની સંશોધનિકા અને માહિતી અનુસુચી દ્વારા માહિતી એકત્ર કરવામાં આવી. મેળવેલ માહિતીની સરાસરી, પ્રમાણ વિચલન, એર ઓર્ડર, સહસંબંધાંક, ટી ટેસ્ટ, અર્ધવિચ્છેદન વિશ્વસનીયતા, એફ ટેસ્ટ અને સ્કવેર ટેસ્ટ થી પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું.

જે તારણો મળ્યા તે આ પ્રમાણે હતા.

સામાજિક, આર્થિક, રાજકીય, ધાર્મિક મૂલ્યોમાં યુવાન શિક્ષકો કરતાં ઉંમરલાયક શિક્ષકોએ ખૂબ સૂચક પ્રાપ્તાંક મેળવ્યા. સૌન્દર્યાત્મક અને લોકશાહી મૂલ્યોમાં ઉંમરલાયક શિક્ષકો કરતાં યુવાન શિક્ષકોએ ખૂબ સૂચક પ્રાપ્તાંક મેળવ્યા. ધાર્મિક અને સૌન્દર્યલક્ષી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંક પુરુષ શિક્ષક કરતાં સ્ત્રી શિક્ષકોના વધારે હતા. રાજકીય મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંક પુરુષ શિક્ષકોનો સૌથી ઊંચો હતો.

ભૂષણ એ. હિમાચલ પ્રદેશ યુનિ.(૧૯૭૯)એ મૂલ્ય પ્રથાની પસંદગીનો અભ્યાસ ૨૦૦ વિદ્યાર્થી અને શિક્ષકોને નમૂના માટે પસંદ કર્યા, પ્રશ્નાવલિ પદ્ધતિ પરથી જે તારણો આવ્યા તેમાં સ્ત્રી શિક્ષિકાઓ જતું કરવાની વૃત્તિ ધરાવે છે. વધારે મહત્વકાંક્ષી જોવા મળ્યા. તેમજ સ્ત્રી શિક્ષિકા મદદરૂપ થવાની તત્પરતા ધરાવે છે. સ્ત્રી શિક્ષિકાઓનો અરસ-પરસનો વ્યવહાર પ્રેમપૂર્વકનો જોવા મળ્યો, તેમજ પ્રતિસ્પર્ધા પણ વધારે જોવા મળી. સૌથી વધુ મહત્વ આત્મસંયમ અને પ્રમાણિકતાને આપવામાં આવ્યું તેમજ ઓછું મહત્વ તાર્કિકપણાને અપાયું.

શર્મા એસ. પી. (૧૯૮૧)એ વિવિધ કક્ષાએ શિક્ષકની સ્વ-સંકલ્પના, વ્યક્તિત્વ, અનુકૂલન અને મૂલ્યોનો ભેદ દર્શક અભ્યાસને પોતાની સમસ્યાના વિષય તરીકે પસંદ કરેલ આ માટેનો તેમનો હેતુ એ હતો કે ગ્રામીણ અને શહેરી વિસ્તારની કોલેજ, માધ્યમિક શાળા અને પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી-પુરુષ શિક્ષકોના સ્વસંકલ્પના-વ્યક્તિત્વ અનુકૂલન અને મૂલ્યોના સંદર્ભમાં તફાવતનું પૃથક્કરણ કરવું. આ માટે તેમણે આગ્રા જિલ્લાના બધા શિક્ષકોમાંથી જુદી-જુદી શ્રેણીઓ પર આધારિત ૭૦૨ શિક્ષકો નમૂનામાં પસંદ કર્યા. તેમને ભટનાગરના સ્વ સંશોધનિકા ભટનાગરની ઓલપોટે વર્ષનના મૂલ્ય માપન (હિન્દી રૂપક) અને જાતે બનાવેલ સંશોધનિકાને પ્રશ્નોનો અભ્યાસ કર્યો. અંક શાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ કરતાં આવા તારણો પ્રાપ્ત થયા. પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો પોતાની જાતને કોલેજ શિક્ષકો કરતાં વધુ સિદ્ધિશાળી છે એમ માને છે. શહેરી શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસને લગતા સરાસરી પ્રાપ્તાંકોનો આંક ગ્રામીણ શિક્ષકો કરતાં વધુ ઊંચો છે. અન્ય જૂથ કરતાં

કોલેજના શિક્ષકો આત્મવિશ્વાસની બાબતમાં વધુ સભાન છે. જુદા-જુદા શિક્ષકોના જૂથ વચ્ચે મૂલ્ય માળખામાં સારો ફરક છે.

કુમારી પી. (૧૯૮૧)એ માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યક્તિત્વની જરૂરિયાતો, નૈતિક નિર્ણય અને મૂલ્ય તરાહો પર એક વિવેચાત્મક વિશ્લેષણ પર અભ્યાસ કર્યો. આ માટે હેતુ એ હતો કે સ્ત્રી અને પુરુષ શિક્ષકોના મૂલ્યની સંશોધનિકા પ્રતિભાલક્ષી જરૂરિયાતો અને મૌલિક નિર્ણયના પ્રાપ્તાંકનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો. રેનડમ પદ્ધતિથી નમૂનો પસંદ કરવામાં આવ્યો. પૃથક્કરણ કરતાં આવા તારણો પ્રાપ્ત થયા હતા.

પુરુષ શિક્ષકો સૌન્દર્યલક્ષી રાજકીય અને સામાજિક મૂલ્યોમાં સ્ત્રી-શિક્ષકો કરતાં વધુ ભારાંક મેળવે છે. શહેરી વિસ્તારના પુરુષ શિક્ષકો ગ્રામ્ય વિસ્તારના શિક્ષકો કરતાં વધારે નૈતિક છે. ગ્રામ્ય સ્ત્રી શિક્ષકો સૌન્દર્યલક્ષી સૈદ્ધાંતિક અને ધાર્મિક મૂલ્યતા ધરાવે છે. શહેરી સ્ત્રી શિક્ષકો આર્થિક-સામાજિક મૂલ્યોને પ્રાધાન્ય આપે છે. ગ્રામ્ય સ્ત્રી-શિક્ષકો શહેરી સ્ત્રી શિક્ષકો કરતા નૈતિકતામાં વધુ સભાનતા ધરાવે છે.

રાજ જી.એસ. (૧૯૮૧)એ સામાજિક - સાંસ્કૃતિક ભૂમિકાના સંદર્ભમાં શિક્ષકોના વલણો અને મૂલ્યો પર ઈથિપોપીયા અને ભારતના શિક્ષકોનો તુલનાત્મક અભ્યાસ હાથ ધર્યો. આમ કરવાનો તેનો હેતુ એ હતો કે ભારતના અને ઈથિપોપીયામાંના કાર્યશીલ શિક્ષકોના મૂલ્ય માળખા અને વલણ નું સંશોધન એના નિદર્શ માટે ઈથિપોપીયાના ૧૫ શૈક્ષણિક વિસ્તાર માંથી ૭ વિસ્તારો ના ૨૧ શાળાની પસંદી કરી. દરેક શાળામાંથી એક ભારતીય અને એક ઈથિપોન શિક્ષકને પસંદ કરાયા. એડલપોર્ટ વતન લીન્ડ્રેગનો મૂલ્ય અભ્યાસ મીનેસોટી. શિક્ષક વલણ સંશોધનિકા અને સામાજિક-સાંસ્કૃતિક પ્રશ્નોતરી દ્વારા માહિતી એકત્ર કરવામાં આવી મેળવેલ માહિતી નું T ટેસ્ટ અને Chi સ્કવેરટેસ્ટ ના ઉપયોગ દ્વારા પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું. જેમાંથી નીચેના તારણો મળ્યા હતા. ભારતીય શિક્ષકોની સરખામણીમાં ઈથિપિયોન શિક્ષકોના સૈદ્ધાંતિક સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંક વધારે હતા. અને તફાવત નો ભારાંક ૦.૦૧ સ્તરે રહ્યો હતો. કારકીર્દી અને પ્રાકૃતિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોના બંને જૂથમાં શિક્ષકો વચ્ચે

કોઈ ખાસ તફાવત ન જણાયો, ધાર્મિક મૂલ્યોના સંદર્ભમાં ભારતીય શિક્ષકોના પ્રાપ્તાંક ઈથિપિયોન શિક્ષકોના પ્રાપ્તાંક ઘણા વધારે હતા.

નારાયણભાઈ ગોસ્વામી (૧૯૮૬)એ ગુજરાતની ઉત્તર બુનિયાદી શાળા અને સામાન્ય શાળાના ઘો. ૧૦ના ૧૨૦૦ વિદ્યાર્થી અને શિક્ષકો એ અભ્યાસ હાથ ધર્યો ઓલપર્ટ વર્તન મૂલ્યાંકન લીન્ડ્રેઝ રચિત મૂલ્ય પ્રશ્નાવલિ દ્વારા તારણો મળ્યા કે ઉ.બુ. શાળાના શિક્ષકોમાં સૈદ્ધાંતિક, સામાજિક અને ધાર્મિક મૂલ્યોની ઉચ્ચ ભાવના દૃષ્ટિગોચર થઈ. સામાન્ય માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોમાં રાજકીય મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંક વધુ જોવા મળ્યા. સામાન્ય માધ્યમિક શાળાના આર્થિક મૂલ્યના પ્રાપ્તાંક ઉ.બુ. શાળાના શિક્ષક કરતા વધુ ઉચ્ચ જોવા મળ્યા. સામાન્ય શાળાના શિક્ષકો કરતા ઉ.બુ. શાળાના શિક્ષકોના નૈતિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંક ઉચ્ચ જોવા મળ્યા સામાન્ય શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યલક્ષી પ્રાપ્તાંક ઉચ્ચ રહ્યા.

પલ્લવી બી. પટેલ (૧૯૮૧)એ અભ્યાસ કરેલ જેમાં ૨૬૧ શાળાના ૪૦૦ શિક્ષિકા બહેનોનો સમાવેશ કરેલ Stanord W. Raitan ના પુસ્તક એજ્યુકેશન સોસાયટી એન્ડ ચેઈજમાં આપવામાં આવેલી સંશોધન પ્રશ્નાવલિના ઉપયોગ દ્વારા તારણો તારવેલ જેમાં શિક્ષકોના મતાનુસાર શાળાની મુખ્ય કામગીરીના વિષયમાં બાળકોમાં સ્વઓળખ માનવીય ગુણોનાં વિકાસને મહત્ત્વ આપે. વ્યક્તિગત મૂલ્યોના વિકાસ માટે ચર્ચાસભા નિબંધ સ્પર્ધા અને ખેલકુદ ને વધારે મહત્ત્વ આપે છે. શાળા પરિક્ષણની વિવિધ કસોટીમાં હેતુલક્ષી કસોટી મહત્ત્વનું સ્થાન ધરાવે છે.

ઘનશ્યામ ગોહિલ (૧૯૮૫)એ સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાના અધ્યાપન મંદિરોમાં તાલીમ લેતા તાલીમાર્થીઓના મૂલ્યોનો અભ્યાસ કર્યો હતો. અભ્યાસના મુખ્ય હેતુઓમાં પુરુષ અને સ્ત્રી તાલીમાર્થીઓના વિવિધ મૂલ્યોની તુલના કરવી, ગ્રામીણ અને શહેરી વિસ્તારના તાલીમાર્થીઓના વિવિધ મૂલ્યોની તુલના કરવી અને ઉચ્ચ અને નિમ્ન સામાજિક આર્થિક પરિસ્થિતિવાળા તાલીમાર્થીઓના વિવિધ મૂલ્યોની તુલના કરવી એ હતા. અભ્યાસના નમૂનામાં સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં આવેલા ચાર અધ્યાપન મંદિરોમાં શૈક્ષણિક વર્ષ ૧૯૮૩-૮૪માં તાલીમ લેતા બધાજ તાલીમાર્થીનો સમાવેશ કર્યો હતો.

જેમની સંખ્યા ૪૧૯ હતી. જી.જી. નકુમ રચિત તમને શું લાગે છે ? મૂલ્ય કસોટી અને કે. જી. દેસાઈ રચિત સામાજિક આર્થિક દરજ્જાનો માપદંડનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

અભ્યાસના મુખ્ય તારણોમાં અધ્યાપન મંદિરોમાં તાલીમાર્થી પુરુષ અને સ્ત્રી તાલીમાર્થીઓના ધાર્મિક, સામાજિક, સૈધ્ધાત્મક, આર્થિક, જ્ઞાનાત્મક, કૌટુંબિક મૂલ્યોમાં સાર્થક તફાવત ન હતો. અધ્યાપન મંદિરોના તાલીમાર્થી પુરુષ અને સ્ત્રી તાલીમાર્થીઓના લોકશાહી, સુખાત્મક, સત્તાના અને આરોગ્યનો મૂલ્યોમાં સાર્થક તફાવત મળ્યો હતો. સ્ત્રી પુરુષના ચાર મૂલ્યોમાં જાતીયતાની અસર જોવા મળી.

મધુરિકાબેન રાઝુ (૧૯૯૫)એ સ્ત્રી શિક્ષિકા બહેનોના વ્યાવસાયિક, સંતોષ, મૂલ્યો તથા સમસ્યાઓનો અભ્યાસ કર્યો હતો. નોકરી કરતી સ્ત્રી શિક્ષિકા બહેનોના વ્યાવસાયિક સંતોષના ૧૧ સ્વતંત્ર ચલના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો તેમજ મૂલ્યોના સંદર્ભમાં અને સમસ્યાના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો એ આ અભ્યાસના મુખ્ય હેતુ હતા. નમૂનામાં પ્રાથમિક કક્ષાના ૨૧૯, માધ્યમિક કક્ષાના ૧૬૭, ઉચ્ચતર માધ્યમિક કક્ષાના ૧૪૭ અને કોલેજ કક્ષાના ૫૧ કુલ ૫૮૪ શિક્ષિકા બહેનોનો સમાવેશ કર્યો હતો. જી. જી. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્યમાપદંડ સમસ્યાસૂચિની રચના અને અભિપ્રાયાવલિનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો.

ઓછી શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષિકા બહેનોનું સામાજિક મૂલ્ય, ઉચ્ચ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષિકા બહેન કરતા વધારે હતું. તથા સરકારી સંસ્થાના સંચાલનમાં નોકરી કરતા શિક્ષિકા બહેનોના લોકશાહી મૂલ્યો કરતાં બીજા સંચાલનમાં નોકરી કરતા શિક્ષિકા બહેનોના લોકશાહી મૂલ્યો કરતા નીચા હતા.

ચંદ્રમૌલી જોષી (૧૯૯૯)એ પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા, મૂલ્યો તથા શીખવવા પ્રત્યેના વલણનો અભ્યાસ કર્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો છ સ્વતંત્ર ચલના સંદર્ભમાં તેની સિદ્ધિ પ્રેરણા, મૂલ્યો તથા શીખવવા પ્રત્યેના વલણનો અભ્યાસ કરવો તે આ અભ્યાસના મુખ્ય હેતુઓ હતાં. નમૂનામાં કુલ ૫૨૫ પ્રાથમિક

શાળાના શિક્ષકોનો સમાવેશ કર્યો હતો. જી.જી. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડનો ઉપકરણ તરીકે ઉપયોગ કર્યો હતો તેમના તારણો આ પ્રમાણે હતા.

- ⇒ જિલ્લા પંચાયત સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું ધાર્મિક મૂલ્ય ઉચું જોવા મળેલ.
- ⇒ શહેરી વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો બીજા વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકો કરતાં ઉંચા જોવા મળેલ.
- ⇒ નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.
- ⇒ અર્ધશહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.
- ⇒ ખાનગી સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.
- ⇒ ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.
- ⇒ ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો ઉંચા જોવા મળેલ.

અતુલ વ્યાસ (૨૦૦૫)એ માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના મૂલ્યો, સિદ્ધિપ્રેરણા અને શીખવવા પ્રત્યેના વલણોનો અભ્યાસ કર્યો હતો. નમૂનામાં સમાવિષ્ટ કુલ ૬૪૬ શિક્ષકો પૈકી ૪૨૭ પુરુષ શિક્ષકો હતા જ્યારે ૨૧૯ સ્ત્રી શિક્ષકો હતા. વ્યાપવિશ્વમાંથી નમૂનો પસંદ કરતી વખતે શાળાની ભૌગોલિક સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખવામાં આવી હતી.

- ▶▶ ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો અન્ય જૂથના શિક્ષકો કરતાં વધારે જોવા મળે છે.
- ▶▶ શહેરી વિસ્તારની માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો અન્ય જૂથના શિક્ષકો કરતા નીચા જોવા મળે છે.
- ▶▶ શહેરી વિસ્તારની માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો અન્ય જૂથના શિક્ષકો કરતાં ઉંચા જોવા મળે છે.
- ▶▶ સ્વ-નિર્ભર માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો અન્ય જૂથના શિક્ષકો કરતા ઉંચા જોવા મળે છે.

- ▶▶ ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકો તથા ૧૫ વર્ષથી વધુ અનુભવ ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો નીચા જોવા મળે છે.
- ▶▶ ૩૦ વર્ષથી ઓછી ઉંમર ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો સૌથી વધારે હતાં.
- ▶▶ સ્વ-નિર્ભર માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો સૌથી વધારે હતાં.
- ▶▶ ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી ઓછા હતાં
- ▶▶ ૩૦ વર્ષથી ઓછી ઉંમર ધરાવતાં માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો અન્ય જૂથના શિક્ષકો કરતા નીચા હતાં.
- ▶▶ ખાનગી ગ્રાન્ટેડ માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો સ્વ-નિર્ભર માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકો કરતાં વધુ હતાં.

૨.૧૨.૦ સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે પ્રાપ્ત થયેલા સંશોધનોની સમીક્ષા

લાખિયા (૧૯૭૧)એ બૌદ્ધિક, શૈક્ષણિક, સામાજિક-આર્થિક પરિસ્થિતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણાના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કર્યો હતો.

કે.સંગીધનરાવ (૧૯૭૫)એ સિદ્ધિપ્રેરણા અને શાળાકીય કામગીરી જાણવાનો અભ્યાસ કર્યો હતો.

પટેલ એચ.ડી. (૧૯૭૭)એ સિદ્ધિપ્રેરણા, ચિંતાતુરતા, યુનિવર્સિટીની પરીક્ષામાં દેખાવ અને સામાજિક આર્થિક દરજ્જાનો અભ્યાસ કર્યો હતો.

કિરપાલસિંગ નરૂલા (૧૯૭૮)એ સિદ્ધિપ્રેરણા વ્યક્તિગત પસંદગી તેના ખ્યાલો, તેની ચિંતાતુરતાઓ અને જોખમ લેવાની વૃત્તિ અને સંબંધી બાબતો જેવી કે બુદ્ધિમતા, સામાજિક, આર્થિક મોલો કામગીરીનો અભ્યાસ કર્યો હતો.

ચંદ્રમૌલિ જોષી (૧૯૯૯)એ પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા, મૂલ્યો તથા શીખવવા પ્રત્યેના વલણનો અભ્યાસ કર્યો હતો.

લાખિયા (૧૯૭૧)એ નમૂનામાં પાત્રોની સંખ્યા ૧૦૦ લીધી હતી. કે. સંગીઘનરાવ (૧૯૭૫)એ ૪૧૦ પાત્રો નમૂનામાં પસંદ કર્યા હતા. પટેલ એન.ડી. (૧૯૭૭)એ ૮૭૬ પાત્રો નમૂનામાં લીધા હતા. કિરપાલસીંગ નરૂલા (૧૯૭૦)એ ૬૦૮ પાત્રોને નમૂનામાં લીધા હતા. જ્યારે ચંદ્રમૌલિ જોષી (૧૯૯૯)એ ૫૨૫ પાત્રો નમૂનામાં લીધા હતા.

લાખિયા (૧૯૭૧)એ સિદ્ધિપ્રેરણાના માપન માટે ડૉ. સી.સી. પાઠકનો વ્યક્તિ માપન ટેસ્ટ અને શ્રી એચ.એસ.ડેવિડની ટી.એ.ટી. વાર્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો હતો. કે.સંગીઘનરાવ (૧૯૭૫)એ સિદ્ધિપ્રેરણાના માપન માટે ટી.એ.ટી. નો ઉપયોગ કર્યો હતો. પટેલ (૧૯૭૭)એ સિદ્ધિપ્રેરણાના માપન માટે ધ મેરીટ એપીરેન્સીપશોર્ટનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

કિરપાલસીંગ નરૂલા (૧૯૭૮)એ સિદ્ધિપ્રેરણાના માપન માટે ટી.એ.ટી. ટેસ્ટનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

ચંદ્રમૌલિ જોષી (૧૯૯૯)એ કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ" નો ઉપયોગ કર્યો હતો.

જ્યારે અતુલ વ્યાસ (૨૦૦૫)એ કે.પી.મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણાના માપદંડ" નો ઉપયોગ કરેલ હતો.

૨.૧૩.૦ પ્રસ્તુત અભ્યાસની વિશિષ્ટતાઓ

પૂરોગામી અભ્યાસોમાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા અને મૂલ્યો અંગે જૂજ અભ્યાસો થયાં હતાં. જે બધા સંશોધનો માધ્યમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સંદર્ભમાં થયાં હતાં. સંશોધક આલેખન કરી રહ્યા ત્યાં સુધી માત્ર સંશોધન પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા અને મૂલ્યો અંગે થયેલ.

પ્રસ્તુત અભ્યાસ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા અંગે કરવામાં આવ્યો હતો.

પૂરોગામી અભ્યાસમાં શિક્ષકોના મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનાં સંદર્ભમાં માધ્યમિક – ઉચ્ચતર માધ્યમિક અને કોલેજનાં શિક્ષકો પર સંશોધનો થયા હતાં. થોડા સંશોધનોમાં અધ્યાપન મંદિરના તાલિમાર્થીઓનો સમાવેશ થયેલ હતો. એક સંશોધનના નમૂનામાં અમૂક કિસ્સામાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોને સમાવ્યા હતાં.

આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના જ શિક્ષકોના સંદર્ભમાં આ પ્રકારનું સંશોધન જોવા મળેલ નથી.

પ્રસ્તુત સંશોધન પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાના અભ્યાસ અંગે હતો.

પૂરોગામી અભ્યાસમાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર કરતાં જુદા-જુદા સ્વતંત્ર ચલ જેવા કે વિસ્તાર, શારીરિક ખોડખાપણવાળા, સામાજિક – આર્થિક દરજ્જો, અનુભવ, ઉંમર, જાતીયતા વગેરે સ્વતંત્ર ચલો હતા.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર કરતાં નવ સ્વતંત્ર ચલોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. આ નવ સ્વતંત્ર ચલ – વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, શાળાનો વિસ્તાર.

પૂરોગામી અભ્યાસમાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા સંબંધિત થયેલા અભ્યાસ પૈકી નમૂનાના પાત્રોની સંખ્યા ૧૦૦ થી ૫૦૦ ની વચ્ચે હોય તેવા ૨૬ અભ્યાસો પ્રાપ્ત થયા હતા. ૫૦૦ થી વધારે નમૂનાના પાત્રો ધરાવતા સંશોધનો ૧૨ પ્રાપ્ત થયા હતાં.

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં નમૂનાના પાત્રોની સંખ્યા ૯૪૩ હતી.

પૂરોગામી અભ્યાસોમાં શિક્ષકોનાં વિવિધ મૂલ્યો પર અસર કરતાં પરિબળોનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં વિવિધ મૂલ્યોનાં ચાર પ્રકારનાં મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો જેવું જણાય છે. એક સંશોધનમાં ૧૦ મૂલ્યો જણાયા હતા. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોને ધ્યાનમાં રાખી પીએચ.ડી. કક્ષાએ એકપણ સંશોધન મળેલ નથી.

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના અનુકૂલનના પાંચ પ્રકારો તથા મૂલ્યોના દસ પ્રકારો તપાસવામાં આવ્યા હતાં.

પૂરોગામી અભ્યાસોમાંથી જાણવા મળે છે કે આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનાં બધા માપનમાં ટી.એ.ટી. ઉપકરણો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યા હતા.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં આત્મવિશ્વાસ રેખા અગ્નિહોત્રી રચિત હિન્દી ઉપકરણનું હિન્દીના નિષ્ણાતની મદદથી સંશોધક દ્વારા અનુવાદિત 'આત્મવિશ્વાસ સંશોધનિકા'નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે મૂલ્યોનું ઉપકરણ જી. પી. શેરી અને આર. પી. વર્માએ તૈયાર કરેલ વ્યક્તિગત મૂલ્ય પ્રશ્નાવલિનું ગુજરાતી રૂપાંતરનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. કે. પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો જ્યારે અનુકૂલન સંશોધનિકાની રચના સંશોધકે કરી હતી.

પૂરોગામી અભ્યાસોમાંથી જાણવા મળે છે કે આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા આ ચાર પરતંત્ર ચલને ધ્યાનમાં લઈ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો પર કોઈ સંશોધન થયેલા નથી.

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ સંશોધકે કર્યો હતો.

પ્રકરણ - ૩ સંશોધન યોજના

૩.૧.૦ પ્રસ્તાવના

૩.૨.૦ વ્યાપવિશ્વ

૩.૩.૦ નમૂના પસંદગી

૩.૪.૦ સંશોધન પદ્ધતિ

૩.૫.૦ ઉપકરણોની પસંદગી

૩.૫.૧ આત્મવિશ્વાસ સંશોધની

૩.૫.૨ અનુકૂલન કસોટી

૩.૫.૩ મૂલ્ય માપદંડ

૩.૫.૪ સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી

૩.૬.૦ અનુકૂલન કસોટીની રચના

૩.૬.૧ ઉપકરણના પ્રાથમિક સ્વરૂપની રચના

૩.૬.૨ પ્રાથમિક સ્વરૂપની અજમાયશ

૩.૬.૩ અનુકૂલન કસોટીના અંતિમ સ્વરૂપની રચના

૩.૬.૪ અનુકૂલન કસોટીની વિશ્વસનીયતા

૩.૬.૫ અનુકૂલન કસોટીની પ્રમાણભુતતા

૩.૭.૦ માહિતીનું એકત્રિકરણ

૩.૮.૦ ગુણાંકન યોજના

**૩.૯.૦ માહિતીના પૃથકકરણની આંકડાશાસ્ત્રીય
પદ્ધતિઓ**

૩.૯.૧ "ટી" કસોટી

૩.૯.૨ "એફ" કસોટી

૩.૯.૩ પિયર્સનનો સહ સંબંધાંક

પ્રકરણ - ૩ સંશોધન યોજના

૩.૧.૦ પ્રસ્તાવના

શિક્ષક અને વિદ્યાર્થી એ શિક્ષણનાં બે ખૂબ જ મહત્વના પાસા છે. આજની શિક્ષણ પ્રણાલી વિદ્યાર્થી કેન્દ્રી છે. પરંતુ શિક્ષણમાં શિક્ષકનો ફાળો ખૂબ જ અગત્યનો છે. શાળામાં અમુક બાબત ઉત્તમ કેવી રીતે થઈ શકે, વધુ સારી રીતે કઈ રીતે થઈ શકે, વધુ ઝડપથી શી રીતે થઈ શકે તેમાં વિશિષ્ટ કે નવું કેમ કરી શકાય આવા વિચારો સાથે શિક્ષક સંકળાયેલો હોય છે. શાળાને જીવંત રાખવાનું કાર્ય શિક્ષક પર નિર્ભર છે. શિક્ષક સારું શિક્ષણ કાર્ય ત્યારે જ કરી શકે જો તેનામાં સારો આત્મવિશ્વાસ હોય. શિક્ષકનો આ ગુણ વિદ્યાર્થીઓની અભ્યાસિક અને સામાજિક સ્થિતિની ઉન્નત્તિમાં મહત્વપૂર્ણ પુરવાર થાય છે.

અનુકૂલન એ વ્યક્તિ અને વાતાવરણ વચ્ચેની પરસ્પર અસરની પ્રક્રિયા છે. મનુષ્ય સામાજિક પ્રાણી છે. એટલે કે સામાજિક વાતાવરણ સાથે સુમેળ સાધે તો જ તેને માનસિક સ્વસ્થા પ્રાપ્ત થઈ શકે. શિક્ષક, શાળા અને સમાજમાં પ્રાપ્ત થયેલ અનુભવોને આધારે વાતાવરણ સાથે અનુકૂળ થવા પ્રયત્ન કરે છે.

શિક્ષક વિદ્યાર્થીઓમાં મૂલ્યોનું સિંચન કરે છે, જતન કરે છે અને સંવર્ધન કરે છે. જો શિક્ષણ આપનાર વ્યક્તિમાં જ મૂલ્યનો અભાવ હશે તો તે વિદ્યાર્થીઓમાં સિંચન કે જતન કઈ રીતે કરી શકશે? આ માટે શિક્ષકોનાં મૂલ્યો વિશેની જાણકારી મેળવવાનો અત્રે પ્રયત્ન કર્યો છે.

શિક્ષણની અંદર વ્યક્તિના ઉચ્ચ ધ્યેયને પ્રાપ્ત કરવા માટે શિક્ષકની અંદર એક આંતરિક તત્ત્વ રહેલું છે તે સિદ્ધિપ્રેરણા. આ ગુણ પણ શિક્ષકમાં વિકસે તે અત્યંત જરૂરી છે. સિદ્ધિપ્રેરણા હમેશાં કોઈપણ બાબત ઉત્તમ કેવી રીતે થઈ શકે, વધુ સારું કામ કઈ રીતે

થાય, વધુ ઝડપથી શી રીતે થઈ શકે, તેમાં વિશિષ્ટ નવું કેમ કરી શકાય ? એવા વિચાર સંકળાયેલા છે. આમ સિદ્ધિપ્રેરણા વ્યક્તિનાં ઉચ્ચ ધ્યેય સાથે સંકળાયેલું આંતરિક તત્ત્વ છે.

પ્રસ્તુત પ્રકરણમાં અભ્યાસ માટેનું વ્યાપવિશ્વ, નમૂનો, અનુકૂલ કસોટીની રચના તથા પ્રમાણિકરણની પ્રવિધિ, માહિતી એકત્રિકરણની પ્રવિધિ તથા માહિતીના વિશ્લેષણની રીત રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩.૨.૦ વ્યાપ વિશ્વ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં સૌરાષ્ટ્રના સાત જિલ્લાઓ અને કચ્છ જિલ્લામાં આવેલ પ્રાથમિક શાળામાં નોકરી કરતાં શિક્ષકોનો વ્યાપ વિશ્વમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. આ જિલ્લાઓમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓની માહિતી જિલ્લા પંચાયત, જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીની કચેરી, શાસનાધિકારીની કચેરી પાસેથી મેળવવામાં આવી. તેમજ ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા ૨૦૦૪ માં પ્રકાશિત આંકડાકીય માહિતીમાંથી આ માહિતી મેળવવામાં આવી હતી.

સૌરાષ્ટ્રના જુદા-જુદા જિલ્લામાં વર્ષ ૨૦૦૩માં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા સારણી ૩.૧ માં દર્શાવવામાં આવેલ છે.

સારણી – ૩.૧

વ્યાપવિશ્વમાં સમાવિષ્ટ પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા

ક્રમ	જિલ્લાનું નામ	પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા
૧	રાજકોટ	૨૨૨૧
૨	ભાવનગર	૧૪૧૩
૩	જામનગર	૧૫૫૪
૪	અમરેલી	૮૬૧
૫	જૂનાગઢ	૧૮૬૪
૬	સુરેન્દ્રનગર	૧૦૪૫
૭	કચ્છ	૧૫૮૫
૮	પોરબંદર	૩૭૪
	કુલ	૧૧૧૨૭

સારણી ૩.૧માં દર્શાવ્યા અનુસાર રાજકોટ જિલ્લામાં શાળાઓની સંખ્યા સૌથી વધારે હતી. કુલ ૧૧૧૨૭ શાળાઓ પૈકી ૨૨૨૧ શાળાઓ રાજકોટ જિલ્લામાં આવેલી હતી. જ્યારે પોરબંદર જિલ્લામાં સૌથી ઓછી ૩૭૪ શાળાઓ વ્યાપવિશ્વમાં સમાવિષ્ટ પામી હતી.

૩.૩.૦ નમૂના પસંદગી

યોગ્ય પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતો નમૂનો પસંદ કરવા માટે વ્યાપવિશ્વની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવવામાં આવી. સામાન્ય રીતે પ્રાથમિક શાળાઓ પૈકીની મોટા ભાગની સરકાર સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓ હતી. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા પ્રમાણમાં ઓછી હતી. નમૂનામાં વ્યાપવિશ્વનું સંપૂર્ણ પ્રતિનિધિત્વ રહે તે માટે ત્રણેય પ્રકારની શાળાઓને નમૂનામાં રાખવાનું નક્કી કર્યું. સારણી ૩.૧ માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે વ્યાપવિશ્વની કુલ ૧૧૧૨૭ શાળાઓમાંથી ૧% શાળાઓને એટલે કે ૧૧૧ શાળાઓનો નમૂનામાં સમાવેશ કર્યો. આ માટે સ્તરીકૃત સુમખા પદ્ધતિથી વ્યાપ વિશ્વમાંથી નમૂનાની શાળાઓ પસંદ કરી. જે સારણી ૩.૨ માં જિલ્લા પ્રમાણે દર્શાવેલ છે.

સારણી – ૩.૨

નમૂનામાં સમાવિષ્ટ પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા

ક્રમ	જિલ્લાનું નામ	પ્રાથમિક શાળાની સંખ્યા	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાની સંખ્યા	નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાની સંખ્યા	સરકારી પ્રાથમિક શાળાની સંખ્યા	કુલ પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા
૧	રાજકોટ	૨૨૨૧	૦૮	૦૧	૧૨	૨૨
૨	ભાવનગર	૧૪૧૩	૦૩	૦૧	૧૦	૧૪
૩	જામનગર	૧૫૫૪	૦૨	૦૧	૧૨	૧૫
૪	અમરેલી	૯૬૧	૦૨	૦૧	૦૭	૧૦
૫	જૂનાગઢ	૧૨૭૭	૦૬	૦૧	૧૩	૨૦
૬	સુરેન્દ્રનગર	૧૦૪૫	૦૧	૦૧	૦૮	૧૦
૭	કચ્છ	૧૫૯૫	૦૧	૦૧	૧૪	૧૬
૮	પોરબંદર	૩૭૪	૦૧	૦૧	૦૨	૦૪
	કુલ	૧૧૧૨૭	૨૫	૦૮	૭૮	૧૧૧

આ રીતે કુલ ૧૧૧ પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોનો સમાવેશ થતો હતો. જેમાં સરકાર સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓની સંખ્યા ૭૮ હતી, નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાની સંખ્યા ૦૮ હતી તથા ખાનગી પ્રાથમિક શાળાની સંખ્યા ૨૫ હતી. પ્રત્યેક જિલ્લામાંથી પ્રાથમિક શાળાને યાદચ્છ નમૂના પદ્ધતિથી નમૂના માટે પસંદ કરવામાં આવી હતી. નમૂનામાં પસંદગી પામેલ તમામ શાળાના શિક્ષકોને નમૂનાના પાત્રો તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યા હતાં. આ રીતે નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શિક્ષકોની સંખ્યા જિલ્લા પ્રમાણે તથા તેમના સંચાલનના પ્રકાર પ્રમાણેની માહિતી સારણી ૩.૩ માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી - ૩.૩

જિલ્લા પ્રમાણે તથા સંચાલનના પ્રકારને આધારે નમૂનામાં

સમાયેલ શિક્ષકોની સંખ્યા

ક્રમ	જિલ્લાનું નામ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	કુલ શિક્ષકો
૧	રાજકોટ	૩૭	૪૧	૧૨૨	૨૦૦
૨	ભાવનગર	૨૭	૩૫	૬૩	૧૨૫
૩	જામનગર	૧૭	૨૫	૭૮	૧૨૦
૪	અમરેલી	૧૩	૧૬	૭૧	૧૦૦
૫	જૂનાગઢ	૨૨	૩૦	૧૨૮	૧૮૦
૬	સુરેન્દ્રનગર	૧૫	૨૦	૫૫	૯૦
૭	કચ્છ	૧૦	૩૦	૪૮	૮૮
૮	પોરબંદર	૦૬	૧૦	૨૪	૪૦
	કુલ	૧૪૭	૨૦૭	૫૮૯	૯૪૩

સારણી ૩.૩ માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે જિલ્લા પ્રમાણે તથા શાળાના સંચાલનના પ્રકારને આધારે નમૂનામાં ૯૪૩ શિક્ષકોને સમાવિષ્ટ કર્યા હતા. જે પૈકી સૌથી વધુ શિક્ષકો ૨૦૦ રાજકોટ જિલ્લાના પસંદ કર્યા હતાં. અને સૌથી ઓછા શિક્ષકો ૪૦ પોરબંદર જિલ્લામાંથી પસંદ કર્યા હતા. સરકાર સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા ૫૮૯ હતી. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાઓનાં શિક્ષકોની સંખ્યા ૨૦૭ હતી અને ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓનાં શિક્ષકોની સંખ્યા ૧૪૭ હતી.

વ્યાપવિશ્વમાંથી નમૂનો પસંદ કરતા શાળાની ભૌગોલિક સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખવામાં આવી હતી. નમૂનામાં સમાયેલ શહેરી, અર્ધ શહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારનાં શિક્ષકોની માહિતી સારણી ૩.૪માં દર્શાવેલ છે.

સારણી – ૩.૪

શાળાની ભૌગોલિક સ્થિતિને આધારે નમૂનામાં સમાયેલ શિક્ષકોની સંખ્યા

ક્રમ	શાળાની ભૌગોલિક સ્થિતિ	શિક્ષકોની સંખ્યા
૧	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯
૨	અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭
૩	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭
	કુલ	૯૪૩

સારણી ૩.૪ માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાની ભૌગોલિક સ્થિતિને આધારે નમૂનામાં કુલ ૯૪૩ શિક્ષકો પૈકી સૌથી વધુ ૪૨૭ શિક્ષકો ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના પસંદ કર્યા હતાં અને સૌથી ઓછા શિક્ષકો ૧૧૭ અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાના પસંદ કર્યા હતાં.

૩.૪.૦ સંશોધન પદ્ધતિ

પ્રસ્તુત અભ્યાસ માટે સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. અભ્યાસના હેતુઓની પૂર્તિ અર્થે નમૂનાના પાત્રોની પાસેથી ચલો અંગેની માહિતી પ્રાપ્ત કરવાની હતી. નમૂનામાં સમાવિષ્ટ ૯૪૩ પાત્રોની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, શાળાનો વિસ્તાર વિશેની માહિતી એકત્ર કરવાની હતી. આ માટે વિવિધ ઉપકરણો દ્વારા માહિતી પ્રાપ્ત કરવા સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

❁ સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ

શૈક્ષણિક, સરકારી, ઔદ્યોગિક અને રાજકીય ક્ષેત્રોમાં પડેલ વ્યક્તિઓ પોતાની સમસ્યાના ઉકેલ માટે સર્વેક્ષણ હાથ ધરે છે. અહીં વર્તમાન પરિસ્થિતિની ઊંડી માહિતી મેળવી તેનું પૃથક્કરણ કરી વર્તમાન સ્થિતિ કેટલા અંશે યોગ્ય છે તેની ચકાસણી કરવામાં આવે છે. ભવિષ્યના આયોજનની દૃષ્ટિએ પણ વર્તમાન સ્થિતિનું સર્વેક્ષણ કરવામાં આવે છે. કેટલીકવાર આદર્શ સ્થિતિ અથવા પ્રમાણભૂત સ્થિતિની તુલનામાં વર્તમાન સ્થિતિ કેવી છે તે પણ તપાસવામાં આવે છે.

સર્વેક્ષણો વિશાળ પણ હોઈ શકે અને સીમિત પણ હોઈ શકે. કેટલીક વાર સમગ્ર વ્યાપવિશ્વનું સર્વેક્ષણ કરવામાં આવે છે તો કેટલીકવાર તે માટે નિર્ધારિત નમૂનો પસંદ કરવામાં આવે છે. સર્વેક્ષણમાં અનેક ચલો સમાવી શકાય અથવા અમુક પસંદગીના ચલો અંગે તપાસ થાય. સર્વેક્ષણની માત્રા અને વ્યાપનો આધાર સમસ્યાના પ્રકાર પર રહે છે.

શૈક્ષણિક સર્વેક્ષણોના જુદા-જુદા પ્રકારો હોઈ શકે છે. જેમ કે (૧) શાળાકીય સર્વેક્ષણો (૨) વ્યવસાય પૃથક્કરણ (૩) દસ્તાવેજી સર્વેક્ષણ (૪) જનમત સર્વેક્ષણ (૫) સમાજ સર્વેક્ષણ.

❁ શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં કામ કરતી વ્યક્તિઓના લક્ષણો અંગેના સર્વેક્ષણો

કેટલાંક સર્વેક્ષણોમાં શિક્ષકો, નિરીક્ષકો, કેળવણી મંડળના સભ્યો, આચાર્યો વગેરે અંગે તપાસ થાય છે. આમાં તેમની ઉંમર, જાતીયતા, શૈક્ષણિક લાયકાતો, સામાજિક-આર્થિક સ્થિતિ, આવક, સામાજિક સંબંધો વગેરેની માહિતી મેળવાય છે. અથવા તેમના રહેઠાણ, નોકરીની શરતો, નિવૃત્તિ સમયની જોગવાઈઓ અંગે વિચારણા વગેરે પર કાર્ય થાય છે. હાલમાં શિક્ષકનો વર્ગ વ્યવહાર, શિક્ષક-વિદ્યાર્થી સંબંધો, શિક્ષક-વાલી સંબંધો, શિક્ષકગણના માનવીય સંબંધો અને તેની શિક્ષણ પર થતી અસર અંગે પણ ઘણાં સર્વેક્ષણો થાય છે. શિક્ષકોની શારીરિક ક્ષમતા, વિવિધ સમસ્યાઓ અંગેના તેમના વલણો, તેમનું સમાજમાં સ્થાન, વિદ્યાર્થીઓની દૃષ્ટિએ તેમનું મૂલ્યાંકન વગેરેની તપાસ થાય છે.

૩.૫.૦ ઉપકરણોની પસંદગી

નમૂનાના પાત્રો પાસેથી વિવિધ ચલોની માહિતી એકત્ર કરવા માટે ઉપકરણોનો ઉપયોગ કરવો પડે છે. સંશોધનની સફળતાનો મુખ્ય આધાર યોગ્ય રીતે પસંદ કરેલા ઉપકરણો ઉપર છે. એટલું જ નહીં પરંતુ પસંદ કરેલા ઉપકરણો બનાવવા માટે રાખવામાં આવેલી ચોકસાઈ અને ખંત ઉપર પણ છે.

ઘણીવાર એક જ સંશોધન માટે એકથી વધુ ઉપકરણો ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. સંશોધનની પદ્ધતિ અને તેના હેતુઓ લક્ષમાં રાખીને સંશોધનકારે ઉપકરણોની પસંદગી કરવાની રહે છે.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાની માહિતી મેળવવાની હતી. આત્મવિશ્વાસ અંગેની માહિતી મેળવવા રેખા અગ્નિહોત્રી રચિત આત્મવિશ્વાસ સંશોધનીના વિધાનોનું હિન્દીના નિષ્ણાતની મદદથી સંશોધક દ્વારા અનુવાદિત 'આત્મવિશ્વાસ સંશોધનિકા'નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. શિક્ષકોના મૂલ્યોના માપન માટે ગોવિંદ જી. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. નમૂનામાં સમાયેલ શિક્ષકોનાં અનુકૂલન માટે અનુકૂલન કસોટીની રચના કરવામાં આવી હતી.

૩.૫.૧ આત્મવિશ્વાસ સંશોધની :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પાત્રોના આત્મવિશ્વાસ માપવા માટે રેખા અગ્નિહોત્રી રચિત 'આત્મવિશ્વાસ સંશોધની'ના વિધાનોનું હિન્દીના નિષ્ણાતની મદદથી સંશોધકે કરેલ ગુજરાતીકરણ (આત્મવિશ્વાસ સંશોધની)નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

આ સંશોધનીમાં વિવિધ બાબતોને આવરી લઈને કુલ ૫૬ વિધાનોની રચના કરી હતી. જેમાં સાચું અને ખોટું એટલે હકારાત્મક અને નકારાત્મક વિધાનો હતા. તેમાં દરેક વિધાનોમાં સાચા અથવા ખોટા હોઈ શકે જેમાં ૧૨ વિધાનો હકારાત્મક અને ૪૫ વિધાનો નકારાત્મક હતાં.

આત્મવિશ્વાસ સંશોધનીનાં વિધાનો સામે પ્રતિચાર આપવા માટે કોઈ ચોક્કસ સમય મર્યાદા આપવામાં આવી નથી. પરંતુ સંશોધની સંચાલક કે અધ્યેતાને સૂચનો આપવા અને પ્રતિચાર મેળવવા માટે લગભગ ત્રીસ મિનિટનો સમય લાગ્યો હતો.

અધ્યેતાએ આપેલા પ્રતિચારના આધારે ગુણાંકન કરવા માટે પ્રત્યેક સાચા પ્રતિચાર માટે હકારાત્મક વિધાનના વિભાગમાં (✓)ની નિશાની હોય તો પ્રતિચાર માટે એક ગુણ અને જો નકારાત્મક વિભાગ બાજુ (✓)ની નિશાની હોય તો (૦) શૂન્ય ગુણ આપવામાં આવતો. તેજ રીતે નકારાત્મક વિધાનોના નકારાત્મક વિભાગમાં (✓)ની નિશાની હોય તો પ્રતિચાર માટે એક ગુણ અને જો હકારાત્મક વિભાગમાં (✓)ની

નિશાની હોય તો શૂન્ય ગુણ આપવામાં આવતો હતો. આમ કુલ ૫૬ વિધાનોમાંથી કુલ ગુણ મળવાની શક્યતા હતી.

આત્મવિશ્વાસ સંશોધનિકાની વિશ્વસનીયતા શોધવા માટે કસોટી પુનઃકસોટી પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરેલ. સંશોધનિકામાં લેવાયેલ ૫૬ કલમો પૈકી ૧૨ હકારાત્મક અને ૪૫ નકારાત્મક કલમો હતી. જે મૂળ કસોટીનું અનુવાદ રૂપ હતું. આત્મવિશ્વાસ સંશોધનિકા ભરનાર કુલ પાત્રોમાં ૭૪૮ પુરુષો અને ૧૩૨૬ સ્ત્રીઓ હતી. આ કસોટીનો વિશ્વસનીયતા અંક ૦.૭૮ મળેલ અને કસોટીની પ્રમાણભૂતતા ૦.૮૨ મળેલ જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક જોવા મળેલ. (પરિશિષ્ટ-૧)

૩.૫.૨ અનુકૂલન કસોટી :

સંશોધક દ્વારા રચિત અનુકૂલન કસોટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રશ્નાવલિમાં વ્યક્તિનાં પાંચ પ્રકારનાં અનુકૂલન દ્વારા કસોટીનું માપન થઈ શકે છે. આ પાંચ પ્રકારનાં અનુકૂલન નીચે પ્રમાણે છે.

- (૧) સામાજિક અનુકૂલન
- (૨) શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- (૩) માનસિક અનુકૂલન
- (૪) વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- (૫) શારીરિક અનુકૂલન

આ પાંચ અનુકૂલન માટે પ્રશ્નાવલિમાં કુલ ૫૫ વિધાનો આપ્યા હતાં. દરેક વિધાનની સામે 'હા' કે 'ના' ના ખાના આપેલા હતાં. પ્રતિચાર આપનાર વ્યક્તિએ પોતાને પસંદ હોય તે ખાનામાં ✓ કે × નિશાની કરવાની હતી. પ્રતિચાર આપનારે 'હા'ના ખાનામાં 'ના' કર્યું હોય તો શૂન્ય ગુણ આપવાનો હતો અને 'ના' ના ખાનામાં 'હા' કર્યું હોય તો ૦ (શૂન્ય) ગુણ આપવામાં આવતો હતો. પરંતુ 'હા'ના ખાનામાં ✓ ની નિશાની અને 'ના'ના ખાનામાં ✓ ની નિશાની હોય તે દરેકને પૂરો એક ગુણ આપવામાં આવતો

હતો. તેમાં પ્રતિચાર આપનારે 'ના' કેટલા ગુણ છે તે આ ગુણ ચકાસણી પરથી કેટલાં ગુણ મેળવ્યા તે જાણી શકાય છે. આ અનુકૂલન કસોટી સમુહમાં પણ આપી શકાય તેવી છે તેને કોઈ સમય મર્યાદા નથી. માધ્યમિક શાળા તથા કોલેજમાં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓ કે પુખ્ત વયની કોઈપણ વ્યક્તિના અનુકૂલન માટે વાપરી શકાય તેવી છે. પ્રતિચારો કસોટીમાં જ આપેલા બાજુના ખાનામાં આપવાના હોય છે.

અનુકૂલનની પુનઃ કસોટીની રચના ૧૦૦ પાત્રો ઉપર એક માસનાં અંતે ૦.૭૪ થી ૦.૬૮ મળી આવી હતી. સમગ્ર કસોટીનો વિશ્વસનીયતા આંક ૦.૭૦ પ્રાપ્ત થયો હતો. કસોટીની પ્રમાણભૂતતા અંક ૦.૬૩ જેવા મળ્યો હતો. (પરિશિષ્ટ-૨)

૩.૫.૩ મૂલ્ય માપદંડ

જી.પી. શેરી અને આર.પી.વર્માએ તૈયાર કરેલ વ્યક્તિગત મૂલ્ય પ્રશ્નાવલિનું ગુજરાતી રૂપાંતર કરવામાં આવ્યું છે. આ પ્રશ્નાવલિ દ્વારા વ્યક્તિના દસ મૂલ્યોનું માપન થઈ શકે છે. આ દસ મૂલ્યો નીચે પ્રમાણે છે.

- (૧) ધાર્મિક
- (૨) સામાજિક
- (૩) લોકશાહી
- (૪) સૌન્દર્યાત્મક
- (૫) આર્થિક
- (૬) જ્ઞાનાત્મક
- (૭) સુખાત્મક
- (૮) સત્તા
- (૯) કૌટુંબિક
- (૧૦) આરોગ્યાત્મક

આ દસ મૂલ્યોના માપન માટે પ્રશ્નાવલિમાં કુલ ૪૦ પ્રશ્નો આપેલા છે. દરેક પ્રશ્નની નીચે ઉત્તરરૂપે ત્રણ-ત્રણ વિકલ્પો આપવામાં આવ્યા છે. પ્રતિચાર આપનાર વ્યક્તિએ સૌથી વધારે પસંદ હોય તે વિકલ્પની સામેના કૌંસમાં ✓ નું અને સૌથી ઓછો

પસંદ હોય તે વિકલ્પની સામેના કૌંસમાં X ની નિશાની કરવાની હોય છે. એક વિકલ્પને કોઈ પણ જાતના નિશાન વગર છોડી દેવાનો હોય છે.

મૂલ્યાંકન કરતી વખતે પ્રતિયાર આપનાર વ્યક્તિએ જેની સામે $\sqrt{\quad}$ નું નિશાન કર્યું હોય તે વિકલ્પને બે પ્રાપ્તાંક અને જેની સામે કાંઈ નિશાન ન કર્યું હોય તે વિકલ્પને એક પ્રાપ્તાંક અને જેની સામે Xનું નિશાન કર્યું હોય તેને શૂન્ય પ્રાપ્તાંક આપવાનો હોય છે. પ્રત્યેક પૃષ્ઠ પર આઠ પ્રશ્નોના પ્રાપ્તાંકો લખી શકાય તેવી મૂલ્યવાર સારણી આપવામાં આવેલ છે. સમગ્ર પ્રશ્નાવલિ તપાસ્યા બાદ પ્રત્યેક પૃષ્ઠના પ્રાપ્તાંકો અંતે આપેલી સારણીમાં લખવામાં આવે છે. જેથી પ્રત્યેક મૂલ્યમાં પ્રતિયાર આપનાર વ્યક્તિએ કેટલા પ્રાપ્તાંક મેળવ્યા તે જાણી શકાય છે. આ પ્રશ્નાવલિ સમૂહમાં આપી શકાય તેવી છે. તેની કોઈ સમય મર્યાદા નથી. માધ્યમિક શાળાઓ તથા કોલેજમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ કે પુખ્તવયની કોઈપણ વ્યક્તિના વ્યક્તિગત મૂલ્યોના માપન માટે વાપરી શકાય તેવી છે. પ્રતિયારો પ્રશ્નાવલિમાં જ આપવાના હોય છે.

આ પ્રશ્નાવલિ ૨૩૯૯ પાત્રો પર પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. જેમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રશ્નાવલિની કસોટી પુનઃકસોટીની વિશ્વસનીયતા ત્રણ અને અગિયાર માસના સમયાંતરાલ અનુક્રમે ૦.૬૬ અને ૦.૫૬ જોવા મળી હતી. આ પ્રશ્નાવલિની પ્રમાણભૂતતા ૦.૬૪ હતી.

ગુજરાતી રૂપાંતરની કસોટી પુનઃકસોટી વિશ્વસનીયતા ૫૦ પાત્રો ઉપર એક માસના અંતે ૦.૬૦ થી ૦.૭૮ મળી આવી હતી. સમગ્ર કસોટીનો વિશ્વસનીયતા આંક ૦.૭૦ પ્રાપ્ત થયો હતો. કસોટીનો પ્રમાણભૂતતા આંક ૦.૬૪ જોવા મળ્યો હતો. (પરિશિષ્ટ-૩)

૩.૫.૪ સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં નમૂનાના પાત્રોની સિદ્ધિપ્રેરણા માપવા માટે મીનાક્ષી ભટનાગર રચિત "સિદ્ધિપ્રેરણા કસોટી" ના વિધાનોનું કે.પી. મેવા એ કરેલ ગુજરાતી કરણ (સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ) નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

આ માપદંડમાં સિદ્ધિપ્રેરણાના વિવિધ પાસાઓ અંગે કુલ અઢાર પાસાઓની જોડ હતી. "અ" અને "બ" ના ક્રમમાં બબ્બે વિધાનોનો વિકલ્પ આપેલ. જેમાંથી કોઈ પણ એક વિધાન પસંદ કરવાનું હતું, આ વિધાનો પૈકી કુલ સત્તર જોડ (ચોત્રીસ) વિધાનો હકારાત્મક અને એક જોડ (બે) વિધાનો નકારાત્મક હતા.

સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડના વિધાનો સામે પ્રતિચાર આપવા માટે કોઈ ચોક્કસ સમયમર્યાદા આપવામાં આવી નથી. પરંતુ કસોટી સંશોધકને અધ્યેતાઓને સૂચનો આપવા માટે અને પ્રતિચારો મેળવવા માટે લગભગ ત્રીસ મિનિટ જેટલો સમય લાગ્યો હતો.

અધ્યેતાઓએ આપેલા પ્રતિચારના આધારે ગુણાંકન કરવા માટે પ્રત્યેક સાચા પ્રતિચાર માટે એક ગુણ આપવામાં આવે છે. આમ, કુલ અઢાર વિધાનોની જોડ પૈકી કુલ અઢાર ગુણ મળવાની શક્યતા હતી.

સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડની વિશ્વસનીયતા શોધવા માટે અર્ધ વિચ્છેદન પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરેલ. માપદંડમાં લેવાયેલ અઢાર કલમોને બે સરખા ભાગમાં વહેંચવામાં આવી હતી. એટલે કે દરેક ભાગમાં કુલ નવ કલમો હતી. જે વિભાજન મૂળ કસોટી મુજબ હતું. સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ ભરનાર કુલ પાત્રોમાંથી ૧૦૦ પાત્રો આકસ્મિક રીતે પસંદ કર્યા હતા. આ પાત્રોના બન્ને ભાગ પરના પ્રાપ્તાંકો વચ્ચેનો સહસંબંધ સ્પીયરમેન બ્રાઉન સુત્રની મદદથી શોધવામાં આવ્યો હતો. જે ૦.૩૨ હતો. આ સહસંબંધાંક પરથી રૂબોનના સુત્રનો ઉપયોગ કરી આખી કસોટીનો વિશ્વસનીયતા આંક શોધવામાં આવ્યો હતો. જેનું મૂલ્ય ૦.૬૨ આવ્યું. આમ, કસોટીની વિશ્વસનીયતા ૦.૬૨ છે. પ્રમાણિત થયેલ મૂળ સિદ્ધિપ્રેરણા સંશોધનીની પ્રમાણભૂતતા ઈન્ટર, બી.એ., બી.એસસી. તથા એમ.એ.,

એમ.એસસી.ના ત્રણ જૂથો પર અલગ અલગ નક્કી કરવામાં આવી હતી. તેમાં પ્રમાણભૂતતા નક્કી કરવા માટે આર.પી. ભટનાગરે હિન્દીમાં અનુવાદ કરેલ. "એડવર્ડઝ પર્સનલ પ્રેફરન્સ" શીડયુલ માપદંડ તરીકે લેવામાં આવેલ હતો. મૂળ સિદ્ધિપ્રેરણા સંશોધની અને ભટનાગરની હિન્દી એડવર્ડઝ પર્સનલ શીડયુલ સાથેની ઈન્ટર, સ્નાતક અને અનુસ્નાતક જૂથોના સહસંબંધાંક અનુક્રમે ૦.૭૦, ૦.૬૬ અને ૦.૬૨ હતાં.

આ ઉપકરણ અન્ય ઉપકરણનું માત્ર ગુજરાતી રૂપાંતર જ હોવાથી તેની પ્રમાણભૂતતા શોધવાનું જરૂરી ન જણાતા પ્રસ્તુત ઉપકરણની પ્રમાણભૂતતા શોધવામાં આવી નથી. (પરિશિષ્ટ-૪)

૩.૬.૦ અનુકૂલન કસોટીની રચના

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના અનુકૂલનને પરતંત્ર ચલ તરીકે સ્વીકારેલ હતું. શિક્ષકોના અનુકૂલન માપી શકાય તેવું ઉપકરણ પ્રાપ્ય ન હતું. આથી સંશોધકે અનુકૂલન કસોટીની રચના કરવાનું નક્કી કર્યું હતું. અનુકૂલન કસોટીની રચના માટે વિવિધ પદ્ધતિઓ પૈકી લીકર્ટ પદ્ધતિનો અત્રે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩.૬.૧ ઉપકરણના પ્રાથમિક સ્વરૂપની રચના

વિધાનોનું એકત્રિકરણ : અનુકૂલન સંબંધિત વિધાનો રચવા માટે વિવિધ પ્રકારના સ્ત્રોતો દ્વારા માહિતી એકત્ર કરવામાં આવી.

જેમાં યુનિવર્સિટીના શિક્ષણ વિભાગના અધ્યક્ષ, બી.એડ.કોલેજના પ્રિન્સિપાલશ્રીઓનો સમાવેશ થયો હતો. તજજ્ઞોને અનુકૂલન કસોટીનું પ્રાથમિક સ્વરૂપ મોકલવામાં આવ્યું હતું. સાથે તેમને આ અનુકૂલન કસોટીમાં તેમના તજજ્ઞીય અભિપ્રાય માંગવામાં આવ્યા હતાં. તથા અનુકૂલન કસોટીને રચનાની દૃષ્ટિએ તપાસવા માટે અનુરોધ કરવામાં આવ્યો હતો. શિક્ષકના અનુકૂલન દર્શાવવા કોઈ વિધાનો બાકી રહી જતા હોય તો તે દર્શાવવા માટે પણ વિનંતી કરવામાં આવી હતી. સાથે પ્રયોજકના સરનામાવાળું ટિકિટ સહિતનું કવર પણ મૂકવામાં આવ્યું હતું. (તજજ્ઞોનું લીસ્ટ પરિશિષ્ટ-૫માં સામેલ છે.) જેમાંથી ૮ તજજ્ઞનોનો જવાબ આવ્યો હતો. બાકીના

તજજોને ફરી પત્ર દ્વારા વિનંતી કરતાં બીજા ૩ તજજોના જવાબો પ્રાપ્ત થયા હતાં. (જે પરિશિષ્ટ-૬માં આપેલ છે). તેમણે આપેલા સૂચનો પૈકી જરૂરી સૂચનોને ધ્યાનમાં લઈ કેટલાંક વિધાનોની પુનઃરચના કરવામાં આવી હતી. જેમાં ઘનાત્મક અને ઋણાત્મક હોય તેવા વિધાનો પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા. તટસ્થ વિધાનોને આમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યા હતાં. અનુકૂલન કસોટીના પ્રાથમિક સ્વરૂપમાં ૨૯ ઘનાત્મક અને ૨૬ ઋણાત્મક (કુલ ૫૫) વિધાનોનો સમાવેશ થતો હતો. આ વિધાનોમાં જમણી બાજુએ 'હા' કે 'ના' ના ખાનાં આપેલા હતા. (જેની નકલ પરિશિષ્ટ-૭માં સામેલ છે.)

૩.૬.૨ પ્રાથમિક સ્વરૂપની અજમાયશ

આ રીતે તૈયાર થયેલા વલણ માપદંડની પ્રાથમિક અજમાયશ કરવામાં આવી હતી. પ્રાથમિક અજમાયશ માટેના હેતુઓ આ મુજબ હતાં.

- (૧) પ્રત્યેક વિધાનનો આંતર સહસંબંધાંક ચકાસવો.
- (૨) અનુકૂલન કસોટીમાં આપેલી સૂચનાઓ સમજવામાં શિક્ષકોને પડતી મુશ્કેલીઓ જાણવી.
- (૩) અનુકૂલન કસોટી ભરતી વખતે શિક્ષકોને નડતી મુશ્કેલીઓનો અભ્યાસ કરવો.
- (૪) સમયનો અંદાજિત ખ્યાલ મેળવવો.

પ્રાથમિક અજમાયશ માટે જુદા-જુદા પ્રકારના સંચાલનની પ્રાથમિક શાળામાં કામ કરતા ૧૦૦ શિક્ષકોની સંખ્યા નમૂનામાં પસંદ કરવામાં આવી હતી. પ્રાથમિક અજમાયશ માટેના નમૂનાના પાત્રોની વિગત જાતીયતાને ધ્યાને રાખી સારણી ૩.૫માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી – ૩.૫

અનુકૂલનના પ્રારંભિક અજમાયશ માટેના નમૂનાના પાત્રોની વિગત

ક્રમ	સંચાલનનો પ્રકાર	સ્ત્રી શિક્ષકો	પુરુષ શિક્ષકો	કુલ શિક્ષકો
૧	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો	૩૦	૨૦	૫૦
૨	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	૧૫	૧૫	૩૦
૩.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૧૫	૦૫	૨૦
	કુલ	૬૦	૪૦	૧૦૦

અહીં સારણી ૩.૫ ના આધારે કહી શકાય કે નમૂનામાં કુલ ૧૦૦ શિક્ષકોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો. જે પૈકી ૬૦ સ્ત્રી શિક્ષકો હતા જ્યારે ૪૦ પુરુષ શિક્ષકો હતા. સરકારી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા ૫૦ હતી. નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા ૩૦ હતી. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા ૨૦ હતી.

૩.૬.૩ અનુકૂલન કસોટીની અંતિમ સ્વરૂપની રચના

અનુકૂલન કસોટીની પ્રાથમિક અજમાયશ દ્વારા મળેલ માહિતીનું ગુણાંકન કરવામાં આવ્યું હતું. પરિબળ ગુણાકાર પદ્ધતિથી શિક્ષકોના કુલ ગુણ અને પ્રત્યેક વિધાનોમાં પ્રાપ્ય ગુણ વચ્ચે સહ સંબંધાંક શોધવામાં આવ્યો તથા સાર્થકતાની કક્ષા નક્કી કરવામાં આવી. પરિણામની વિગત સારણી ૩.૬ માં દર્શાવવામાં આવી છે.

સારણી - ૩.૬

અનુકૂલન કસોટીના કુલ ગુણ અને વિધાન ગુણ વચ્ચેના સહસંબંધાંકો

વિધાન	સહસંબંધાંક	સાર્થકતા
૧.	૦.૦૪૪	સાર્થક નથી
૨.	૦.૧૦૬	સાર્થક નથી
૩.	૦.૨૭૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪.	૦.૨૦૯	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫.	૦.૧૭૮	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૬.	૦.૧૧૬	સાર્થક નથી
૭.	૦.૩૩૪	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૮.	૦.૨૩૨	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૯.	૦.૧૧૪	સાર્થક નથી
૧૦.	૦.૧૫૬	સાર્થક નથી
૧૧.	૦.૧૯૦	સાર્થક નથી
૧૨.	-	સાર્થક નથી
૧૩.	૦.૧૬૯	સાર્થક નથી
૧૪.	-	સાર્થક નથી
૧૫.	૦.૧૪૫	સાર્થક નથી
૧૬.	૦.૩૮૯	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૧૭.	૦.૧૬૭	સાર્થક નથી
૧૮.	૦.૨૫૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૧૯.	૦.૩૬૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૨૦.	૦.૭૫	સાર્થક નથી
૨૧.	-	સાર્થક નથી
૨૨.	-	સાર્થક નથી

વિધાન	સહસંબંધાંક	સાર્થકતા
૨૩.	-	સાર્થક નથી
૨૪.	૦.૨૨૯	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૨૫.	૦.૨૧	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૨૬.	૦.૧૩૮	સાર્થક નથી
૨૭.	૦.૩૪૪	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૨૮.	૦.૨૦૩	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૨૯.	-	સાર્થક નથી
૩૦.	૦.૩૯૦	સાર્થક નથી
૩૧.	-	સાર્થક નથી
૩૨.	૦.૧૨	સાર્થક નથી
૩૩.	૦.૩૭૩	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૩૪.	૦.૧૭૬	સાર્થક નથી
૩૫.	૦.૦૬૧	સાર્થક નથી
૩૬.	૦.૧૫૮	સાર્થક નથી
૩૭.	૦.૪૧૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૩૮.	૦.૨૫૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૩૯.	૦.૦૯૬	સાર્થક નથી
૪૦.	૦.૨૪૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪૧.	૦.૩૫૨	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪૨.	૦.૨૮૨	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪૩.	૦.૨૯૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪૪.	૦.૧૮	સાર્થક નથી
૪૫.	૦.૦૨૮	સાર્થક નથી

વિધાન	સહસંબંધાંક	સાર્થકતા
૪૬.	૦.૪૪૪	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪૭.	૦.૩૦૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪૮.	૦.૩૦૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૪૯.	૦.૪૨૪	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૦.	૦.૪૩૮	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૧.	૦.૩૯૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૨.	૦.૪૫૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૩.	૦.૧૫૬	સાર્થક નથી
૫૪.	૦.૩૨૮	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૫.	૦.૪૦૧	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૬.	૦.૪૩૨	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૭.	૦.૨૬૯	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૮.	૦.૩૧૧	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૫૯.	૦.૪૪૧	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૬૦.	૦.૫૯૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૬૧.	૦.૩૬૮	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૬૨.	૦.૫૧૩	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૬૩.	૦.૫૫૧	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૬૪.	૦.૨૮૯	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૬૫.	૦.૧૨૩	સાર્થક નથી
૬૬.	૦.૧૬૯	સાર્થક નથી
૬૭.	૦.૦૧૩	સાર્થક નથી
૬૮.	૦.૨૮૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે

વિધાન	સહસંબંધાંક	સાર્થકતા
૬૯.	૦.૪૧૧	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૦.	૦.૩૧૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૧.	૦.૨૭૯	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૨.	૦.૨૭૨	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૩.	૦.૨૧૪	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૪.	૦.૦૮૨	સાર્થક નથી
૭૫.	૦.૨૭૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૬.	૦.૦૫૩	સાર્થક નથી
૭૭.	૦.૨૬૪	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૮.	૦.૧૯૯	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૭૯.	૦.૨૨૭	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૮૦.	૦.૩૫૬	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૮૧.	૦.૦૫૭	સાર્થક નથી
૮૨.	૦.૧૫૧	સાર્થક નથી
૮૩.	૦.૫૬૧	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૮૪.	૦.૧૪૮	સાર્થક નથી
૮૫.	૦.૪૦૧	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૮૬.	૦.૫૪૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૮૭.	૦.૧૭૮	સાર્થક નથી
૮૮.	૦.૨૬૭	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૮૯.	૦.૦૦૫	સાર્થક નથી
૯૦.	૦.૨૨૯	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૯૧.	૦.૧૩૦	સાર્થક નથી

વિધાન	સહસંબંધાંક	સાર્થકતા
૯૨.	૦.૦૯૬	સાર્થક નથી
૯૩.	૦.૨૦૮	૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે
૯૪.	૦.૩૩૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે
૯૫.	૦.૩૩૫	૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે

સારણી ૩.૬નું અવલોકન દર્શાવે છે કે વિધાન ક્રમાંક ૧, ૨, ૬, ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૩, ૧૫, ૧૭, ૨૦, ૨૬, ૩૦, ૩૨, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૪૪, ૪૫, ૫૩, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૭૪, ૭૬, ૮૧, ૮૨, ૮૪, ૮૭, ૮૮, ૯૧, ૯૨ કુલ પ્રાપ્તાંકો સાથેના સહસંબંધાંકો અનુક્રમે ૦.૦૪૪, ૦.૧૦૬, ૦.૧૧૬, ૦.૧૧૪, ૦.૧૫૬, ૦.૧૮૦, ૦.૧૬૮, ૦.૧૪૫, ૦.૧૬૭, ૦.૭૫, ૦.૧૩૮, ૦.૦૩૮, ૦.૧૨, ૦.૧૭૬, ૦.૦૬૧, ૦.૧૫૮, ૦.૦૮૬, ૦.૧૮, ૦.૦૨૮, ૦.૧૫૬, ૦.૧૨૩, ૦.૧૬૮, ૦.૦૧૩, ૦.૦૮૨, ૦.૦૫૩, ૦.૦૫૭, ૦.૦૧૫૧, ૦.૧૪૮, ૦.૧૭૮, ૦.૦૦૫, ૦.૧૩૦ અને ૦.૦૮૬ હતાં જે સાર્થક ન હતાં. આથી આ ૩૨ વિધાનો અનુકૂલન કસોટીમાં સ્વીકારવામાં આવ્યા નહીં. આમ શિક્ષકોની અનુકૂલન કસોટી માટેના ઉપકરણ અનુકૂલન કસોટી માટે ૬૩ વિધાનો સ્વીકારવામાં આવ્યા હતાં. જેમાં ૭ અવ્યાખ્યાયિત મળેલ છે. બાકી ૨૮ વિધાનો ધનાત્મક અને ૨૬ વિધાનો ઋણાત્મક હતાં.

૩.૬.૪ અનુકૂલન કસોટીની વિશ્વસનીયતા

ઉપકરણની રચના કર્યા બાદ તેની વિશ્વસનીયતા નક્કી કરવામાં આવી હતી. કસોટીની વિશ્વસનીયતા એટલે કસોટી વિવિધ પ્રસંગે એક સરખું જ પરિણામ આપશે તે ચકાસી જોવું. જો ઉપકરણ વિશ્વસનીય હોય તો વિવિધ સમયે, વિવિધ પ્રસંગે, વિવિધ પરિસ્થિતિમાં વ્યક્તિ દ્વારા મેળવેલ પ્રાપ્તાંકોમાં સાતત્ય હોય. કોઈ પણ ઉપકરણ પર વ્યક્તિએ મેળવેલા પ્રાપ્તાંક એ તેના સાચા પ્રાપ્તાંક અને માપન ભૂલનો સરવાળો છે.

વિશ્વસનીયતાંક નક્કી કરવા માટેની વિવિધ રીતો પૈકી કસોટી પુનઃકસોટી વિશ્વસનીયતા પદ્ધતિ દ્વારા પ્રસ્તુત અનુકૂલન કસોટીનો વિશ્વસનીયતાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો.

➤ કસોટી પુનઃકસોટી વિશ્વસનીયતા

અનુકૂલન કસોટીને ઉપયોગમાં લેતા પહેલા કસોટી પુનઃકસોટી વડે તેની વિશ્વસનીયતા ચકાસવામાં આવી હતી. તે માટે ઊના તાલુકાની નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો પર અનુકૂલન કસોટીનું સંચાલન કરવામાં આવ્યું હતું. એક વખત અનુકૂલન કસોટી દ્વારા પ્રાપ્તાંક મેળવ્યા બાદ એક મહિના પછી તે જ પાત્રોમાંથી ૧૦૦ પાત્રોને ભરવા માટે આપ્યો. ઉત્તર પત્રો તપાસીને અનુકૂલન કસોટીના કુલ પ્રાપ્તાંકો મેળવવામાં આવ્યા હતાં. આ પાત્રોએ પ્રથમ વખત મેળવેલ પ્રાપ્તાંક અને ફરીથી આજ અનુકૂલન કસોટી ઉપરનાં પ્રાપ્તાંક વચ્ચે પરિબળ ગુણાકાર પદ્ધતિથી સહસંબંધાંક શોધવામાં આવ્યો હતો. જેની કિંમત ૦.૭૦ આવી હતી. જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતી. તેથી કહી શકાય છે કે અંતિમ અનુકૂલન કસોટી આ અભ્યાસના નમૂના માટે વિશ્વસનીય હતી. અંતિમ કસોટી પરિશિષ્ટ-૪માં સામેલ છે.

૩.૬.૫ અનુકૂલન કસોટીની યથાર્થતા

કોઈપણ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી માટે મહત્ત્વની વાત તેની યથાર્થતા છે. કસોટી પાસે રખાતી અપેક્ષાઓ તે કેટલે અંશે પરિપૂર્ણ કરે છે. તેનું માપ યથાર્થતા ઉપરથી મળે છે. યથાર્થતા ચકાસવા માટે સામાન્ય રીતે સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. અભિપ્રાયાવલીના આધારે કસોટીની મૂલવણી થાય છે.

પ્રયોજકે તૈયાર કરેલ અનુકૂલન કસોટીની યથાર્થતા પ્રસ્થાપિત કરવામાં શાળાના આચાર્યના અભિપ્રાય દ્વારા કરવામાં આવી હતી. અભ્યાસના નમૂનામાં સમાવિષ્ટ શાળાઓ પૈકી એક જિલ્લા પંચાયત સંચાલિત શાળા, એક નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને એક ખાનગી શાળાને યથાર્થતા ચકાસવા માટે પસંદ કરવામાં આવી હતી. આ ત્રણેય શાળાના નમૂનામાં પસંદગી પામેલા પચ્ચીસ શિક્ષકોના નામની યાદી

ત્રણેય શાળાના સંદર્ભે અલગ અલગ તૈયાર કરવામાં આવી હતી. અને તે યાદી જે તે આચાર્યને આપવામાં આવી ત્યાર બાદ આચાર્યના અભિપ્રાય માટે પંદર પ્રશ્નોની એક પ્રશ્નાવલિ આપવામાં આવી. આચાર્યશ્રીએ જે તે શિક્ષક માટે આપેલ અભિપ્રાયનું ગુણાંકન કરવામાં આવ્યું. શિક્ષકના અનુકૂલન કસોટી પરના પ્રાપ્તાંક અને અભિપ્રાયવલિમાં આચાર્યશ્રીએ આપેલા અભિપ્રાયના પ્રાપ્તાંક વચ્ચે પરિબળ ગુણાકાર પદ્ધતિથી સહસંબંધાંક શોધવામાં આવ્યો. પ્રમાણભૂતતા સહસંબંધાંક ૦.૫૬ મળી આવ્યો. જે ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક હતો. આથી કહી શકાય કે પ્રસ્તુત અનુકૂલન કસોટી શિક્ષકોના અનુકૂલનને માપતી હતી.

૩.૭.૦ માહિતીનું એકત્રિકરણ

અભ્યાસના હેતુઓની પૂર્તિ અર્થે અને ઉત્કલ્પનાઓની ચકાસણી અર્થે નમૂનામાં પાત્રો પાસેથી વિવિધ ઉપકરણ દ્વારા માહિતીનું એકત્રિકરણ કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાના અભ્યાસ માટેની માહિતીનું એકત્રિકરણ માટે તથા અભ્યાસ હેઠળના ૯ ચલોના માપન માટે અનુકૂલન કસોટીના પ્રથમ પાના ઉપર સૂચિ ભરવા વિશે સમજૂતી તથા વ્યક્તિગત માહિતી માંગવામાં આવી હતી. આત્મવિશ્વાસ, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડમાં સૂચનાઓ ઉપરથી તેમને આ ઉપકરણોમાં પોતાના પ્રતિચારો આપવાના હતા. એક પણ ઉપકરણમાં સમય મર્યાદા ન હતી. તેમજ ઉપકરણ ભરવા માટેનો કમ નક્કી ન હતો. નમૂનામાં પસંદ થયેલી શાળાઓ પૈકી ઊના તાલુકાની શહેરની તેમજ ફાટસર, નાળિયેરીમોલી, સુલતાનપુર, કોઠારી, દેલવાડા, સાડેસર, મોઠા, સામતેર, કાણકિયા, ઉગલા, નાઠેજ, અજારા વગેરે સ્થળોની શાળાઓમાં રૂબરૂ જઈ જરૂરી સૂચનાઓ અને સમજૂતિ આપી શિક્ષકોને ચારેય ઉપકરણો સાથે આપી યોગ્ય પ્રતિચાર મેળવવામાં આવ્યો હતો. નમૂનાની બાકીની શાળાઓના શિક્ષકો માટે રજિસ્ટર પોસ્ટ મારફતે ઉપકરણો શાળા પર મોકલવામાં આવ્યા હતા. સાથે પત્ર જોડવામાં આવ્યો હતો જેમાં પ્રતિચારોની સંશોધન માટેની અગત્યતા, સૂચના વગેરેની સમજૂતી મોકલવામાં આવી હતી. પ્રયોજકના

સરનામાવાળું ટિકીટ સહિતનું ક્વર પણ સાથે મુકવામાં આવ્યું હતું. આ રીતે કુલ ૧૨૦૦ પાત્રોને આ ઉપકરણો આપવામાં આવ્યા હતાં. જેમાંથી પૂર્ણ રીતે ભરાઈને આવેલાની સંખ્યા ૯૪૩ જ હતી. આથી કહી શકાય કે ૭૮% પાત્રોએ સહકાર આપ્યો હતો. કેટલાક શિક્ષકોએ માહિતી આપવાની ના પાડી. જ્યારે કેટલાક ઉપકરણો ભર્યા વિના પરત આવ્યા હતા. આ રીતે માહિતીનું એકત્રિકરણ કરવામાં આવ્યું હતું.

૩.૮.૦ ગુણાંકન યોજના

પૃથક્કરણમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલા ૯૪૩ પાત્રોની આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાના ઉપકરણોમાં મળેલા પ્રતિયારોનું ગુણાંકન જે તે ઉપકરણના સૂચનાપત્રમાં આપેલ ગુણાંકન ચાવી વડે કરવામાં આવ્યું હતું.

➤ આત્મવિશ્વાસ સંશોધની કસોટી પરના પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો. આત્મવિશ્વાસ સંશોધની કસોટી પર પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોએ આપેલા પ્રતિયારનાં આધારે કસોટીની માર્ગદર્શિકા તથા કસોટીમાં આપેલ કોષ્ટકની મદદથી પ્રાપ્તાંક મેળવવામાં આવ્યા હતાં. પ્રત્યેક સાચા પ્રતિયાર માટે હકારાત્મક વિધાન માટે હકારાત્મક વિભાગમાં ✓ ની નિશાની હોય તો પ્રતિયાર માટે એક ગુણ અને જો નકારાત્મક વિભાગ બાજુ × ની નિશાની હોય તો ૦ ગુણ આપવામાં આવતો તેવી જ રીતે નકારાત્મક વિધાનોનો નકારાત્મક વિભાગમાં × ની નિશાની હોય તો પ્રતિયાર માટે એક ગુણ અને જો હકારાત્મક વિભાગમાં ✓ ની નિશાની હોય તો શૂન્ય ગુણ આપવામાં આવતો હતો. આ કુલ ૫૬ વિધાનોમાંથી કુલ ગુણ મળવાથી શક્યતા હતી.

➤ અનુકૂલન કસોટી પરના પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ :

પ્રસ્તુત અનુકૂલન કસોટીમાં પાંચ પ્રકારનાં અનુકૂલન દ્વારા કસોટીનું માપન થઈ શકે છે. પાંચ પ્રકારનાં અનુકૂલન દ્વારા પ્રશ્નાવલિમાં કુલ ૫૫ વિધાનો આપ્યા હતાં. દરેક વિધાન સામે 'હા' કે 'ના'ના ખાના આપેલા હતા. પ્રતિયાર આપનાર વ્યક્તિએ પોતાને

પસંદ હોય તે ખાનામાં ✓ કે ખોટા × ની નિશાની કરવાની હતી. પ્રતિયારકે 'હા'ના ખાનામાં ✓ કર્યું હોય તો શૂન્ય માર્ક્સ આપવાનો હતો અને 'ના' (×)ના ખાનામાં ✓ કર્યું હોય તો શૂન્ય માર્ક્સ આપવાનો હતો. પરંતુ જો 'હા' ના ખાનામાં ✓ ની નિશાની અને 'ના' ના ખાનામાં × ની નિશાની હોય તો દરેકને પૂરો એક ગુણ આપવામાં આવતો હતો. તેનાં પ્રતિયાર આપનારના કેટલા ગુણ છે તે આ ગુણ ચકાસણી પરથી કેટલા ગુણ મેળવ્યા તે જાણી શકાય છે. પ્રતિયારો કસોટીમાં આપેલા બાજુનાં ખાનામાં આપવાનાં હોય છે.

➤ મૂલ્ય માપદંડ પરના પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

મૂલ્ય માપદંડમાં કુલ ૪૦ પ્રશ્નો આપ્યા હતાં. દરેક પ્રશ્નની નીચે ઉત્તરરૂપે ત્રણ-ત્રણ વિકલ્પો આપવામાં આવ્યા હતાં. પ્રતિયાર આપનાર વ્યક્તિએ સૌથી વધારે પસંદ હોય તે વિકલ્પની સામેના કૌસમાં ✓ ને સૌથી ઓછો પસંદ હોય તે વિકલ્પની સામેના કૌસમાં × ની નિશાની કરવાની હતી. એક વિકલ્પને કોઈ જાતના નિશાન વગર છોડી દેવાનો હતો.

મૂલ્યાંકન કરતી વખતે પ્રતિયાર આપનાર વ્યક્તિએ જેની સામે ✓ નું નિશાન કર્યું હોય તે વિકલ્પને બે પ્રાપ્તાંક, જેની સામે કાંઈ નિશાન ન કર્યું હોય તે વિકલ્પને એક પ્રાપ્તાંક અને જેની સામે X નું નિશાન કર્યું હોય તેને શૂન્ય પ્રાપ્તાંક આપવામાં આવ્યો હતો. મૂલ્ય માપદંડ ઉપકરણના પ્રત્યેક પૃષ્ઠ પર આઠ પ્રશ્નો આપેલા છે. પૃષ્ઠના નીચેના ભાગમાં આઠ પ્રશ્નોના પ્રાપ્તાંકો લખી શકાય તેની મૂલ્યવાર સારણી આપવામાં આવી છે. સમગ્ર પ્રશ્નાવલિ તપાસ્યા બાદ પ્રત્યેક પૃષ્ઠના પ્રાપ્તાંકો અંતે આપેલી સારણીમાં લખવામાં આવે છે. જેથી પ્રત્યેક મૂલ્યમાં પ્રતિયાર આપનાર વ્યક્તિએ કેટલા પ્રાપ્તાંકો મેળવ્યા છે તે જાણી શકાય છે.

➤ સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ પરનાં પ્રતિયારોની ગુણાંકન પ્રવિધિ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો. "તમારા માટે શું યોગ્ય લાગે છે ?" કસોટી પર પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોએ

આપેલ પ્રતિયારોના આધારે કસોટીની માર્ગદર્શિકા તથા કસોટીમાં આપેલા કોષ્ટકની મદદથી પ્રાપ્તાંક મેળવવામાં આવ્યા હતાં. પ્રત્યેક વિધેયાત્મક પ્રતિયાર માટે એક ગુણ અને નિષેધાત્મક પ્રતિયાર માટે શૂન્ય ગુણ આપવામાં આવ્યા હતાં. આ કસોટીમાં કુલ અઠાર વિધાનોની જોડ હતી. જેમાં પ્રત્યેક સાચા ઉત્તર માટે એક ગુણ મળી કુલ ૧૮ ગુણ મળવાની શક્યતા હતી.

૩.૯.૦ માહિતીના પૃથક્કરણની આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ

પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાને જુદા-જુદા નવ ચલોના સંદર્ભે ચકાસવાના હતાં. આ માટે ૧૫૩ ઉત્કલ્પનાઓ ચકાસવાની હતી. પ્રાપ્ત માહિતીના વિશ્લેષણ માટે જુદી - જુદી ત્રણ આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩.૯.૧ ટી-કસોટી

ટી-કસોટી એ બે જૂથોની સરાસરી વચ્ચેનો તફાવત સાર્થક હોવા માટે તફાવત કેટલો હોવો જરૂરી છે તે નક્કી કરવા માટે વપરાય છે. "બે જૂથોની સરાસરીઓ સાર્થક રીતે જુદી નથી એટલે કે બન્નેની સરાસરીઓ એટલી સમાન છે કે બન્ને જૂથો સમાન વ્યાપવિશ્વમાંથી પસંદ થયા છે અર્થાત્ $H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (જ્યાં H_1 અને H_2 એ બે વ્યાપવિશ્વની કાલ્પનિક સરાસરીઓ છે.) આ ઉત્કલ્પનાને ચકાસવા માટે ટી કસોટી ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ હતી. ટી-કસોટીની પૂર્વધારણા આ પ્રમાણે હતી.

- (૧) નમૂનો આકસ્મિક રીતે પસંદ થયેલો હોવો જોઈએ.
- (૨) એકત્ર કરેલ માહિતી અંતરાલ માપ પદ્ધતિમાં રજૂ થયેલી હોવી જોઈએ અને
- (૩) માપ હેઠળ ચલ લક્ષણ વ્યાપવિશ્વમાં સમઘારિત રીતે વિસ્તરેલું હોવું જોઈએ.

જ્યાં ટી નું મૂલ્ય ૧.૯૬ કે તેથી વધુ આવ્યું ત્યાં શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓનો અસ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. એટલે શૂન્ય ઉત્કલ્પના $H_0 : H_1 = H_2$ છે. તેનો સ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે $H_1 : H_1 \neq H_2$ એટલે બંને જૂથોની સરાસરીમાં દેખાતો તફાવત આકસ્મિક તકોથી પર છે. તેમ સ્વીકારાયું હતું. જ્યાં ટી નું મૂલ્ય ૧.૯૬ થી ઓછું આવ્યું

હતું. ત્યાં શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર થતો નથી તેમ સ્વીકારાયું હતું. અભ્યાસના આ વિભાગમાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો તથા સિદ્ધિપ્રેરણા ચાર જૂથમાં વહેંચવામાં આવ્યા હતાં. દરેક જૂથની સરાસરી અને પ્રમાણવિચલન શોધવામાં આવ્યા હતાં. જૂથોની આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ટી-કસોટી વડે ચકાસવામાં આવી હતી. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર, શાળાનો વિસ્તાર સંદર્ભમાં પાત્રોને ચાર જૂથમાં વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં. જૂથો વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતાનું એફ-મૂલ્ય જ્યાં સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં દરેક ચાર જૂથો પ્રત્યે આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતને ટી-કસોટી વડે ચકાસવામાં આવ્યા હતા.

૩.૮.૨ એફ કસોટી

એક જ સ્વતંત્ર ચલના આધારે પાડેલા બે કે તેથી વધુ જૂથોના પરતંત્ર ચલ પરથી સરાસરીઓમાં સાર્થક તફાવત છે કે કેમ તે ચકાસવા માટે "એફ" મૂલ્ય ઉપયોગમાં લેવાય છે.

જૂથોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતો સાર્થક હોવા માટે જૂથોની સરાસરી વિચરણ અને નમૂનાના કુલ વિચરણ વચ્ચે કેટલો મોટો તફાવત હોવો જરૂરી છે તે નક્કી કરવા માટે આ પ્રયુક્તિ ઉપયોગમાં લેવાય છે. ત્રણ કે વધુ જૂથોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતો સાર્થક નથી. એટલે કે જૂથોની સરાસરીઓ એટલી સમાન છે કે તમામ જૂથો સમાન વ્યાપવિશ્વમાંથી લીધેલ છે. અર્થાત્ $H_0 = H_1 = H_2 = H_3 \dots = H_4$ ને શૂન્ય ઉત્કલ્પના ચકાસવા માટે "એફ" ગુણોત્તર ઉપયોગમાં લેવામાં આવ્યો હતો. વિચરણ વિશ્લેષણનો ઉપયોગ કરવા માટે મહત્વની પૂર્વધારણા એ છે કે –

- (૧) નમૂનો આકસ્મિક રીતે પસંદ થયેલો હોવો જોઈએ.
- (૨) એકત્ર કરેલી માહિતી અંતરાલ માપ પદ્ધતિમાં રજૂ થયેલી હોવી જોઈએ.
- (૩) માપન હેઠળનું ચલ સમઘારીત રીતે વિસ્તરેલું હોવું જોઈએ.
- (૪) જેમની તુલના કરવામાં આવી હોય તે જૂથો સ્વતંત્ર હોવા જોઈએ.

(પ) સંશોધન હેઠળના પેટા જૂથો સમાન ચલિતતા ધરાવતા હોવા જોઈએ એટલે કે જેમની તુલના થતી હોય તે જૂથો ચલિતતાની બાબતમાં લગભગ સમાન હોવા જોઈએ.

જ્યાં "એફ" મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં જૂથોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતોની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

૦.૦૫ કક્ષાએ તથા ૦.૦૧ કક્ષાએ તફાવતો સાર્થક હોવા માટે તફાવતનું લઘુત્તમ મૂલ્ય કેટલું હોવું જોઈએ તે નક્કી કરી પ્રત્યેક કિસ્સામાં કુલ તફાવતો પૈકી કેટલા તફાવતો કઈ કક્ષાએ સાર્થક છે તે નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં વયના ત્રણ જૂથ, જાતીયતાના બે જૂથ, જાતિનાં ચાર જૂથ, વૈવાહિક દરજ્જાનાં ત્રણ જૂથ, કુટુંબના પ્રકારનાં બે જૂથ, શૈક્ષણિક લાયકાતના ત્રણ જૂથ, શાળા સંચાલનના પ્રકારના ત્રણ જૂથ, શાળાનાં વિસ્તારના ત્રણ જૂથોને આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે ચકાસવામાં આવી હતી.

૩.૮.૩ પિયર્સનનો સહ સંબંધાંક

જ્યારે પાત્રોની સંખ્યા ઘણી વધારે હોય ત્યારે બન્ને ચલ રાશિના પ્રાપ્તાંકોને સંયુક્ત સહસંબંધ સારણીમાં ગોઠવવામાં આવે છે.

$$r = \frac{\sum x^+ y^+ - Cx Cy}{\sqrt{6x - 6y}}$$

સૂત્ર વડે સહસંબંધાંક શોધવામાં આવે છે.

r ની કિંમત -૧ થી +૧ની વચ્ચે જ હોય છે. આ માપનું અર્થઘટન તથા સાર્થકતાની કક્ષા સારણી પરથી નક્કી કરવામાં આવે છે.

પિયર્સનના સહસંબંધાંકને પરિબળ ગુણાકાર પણ કહેવામાં આવે છે.

પરિબળ ગુણાકાર પદ્ધતિથી સહસંબંધાક શોધવા માટેની પૂર્વધારણાઓ આ પ્રમાણે હતી.

- (૧) નમૂનો યાદચ્છ હોવો જોઈએ.
- (૨) ચલો સમઘારણ વિસ્તરિત હોવા જોઈએ.
- (૩) બન્ને ચલો અંગેની માહિતી અંતરાલ માપ પદ્ધતિમાં રજૂ થયેલી હોવી જોઈએ તથા
- (૪) બન્ને ચલરાશિ વચ્ચેનો સંબંધ રૈખિક હોવો જોઈએ.

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના અનુકૂલન સંબંધ તપાસવામાં સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. તથા અનુકૂલન સંશોધનીની વિશ્વસનીયતા, યથાર્થતા અને આંતર સાતત્યતા નક્કી કરવા માટે સહસંબંધાંકનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

પ્રકરણ-૪

માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

૪.૧.૦ પ્રસ્તાવના

૪.૨.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને આત્મવિશ્વાસ

- ૪.૨.૧ વય અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૨ જાતીયતા અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૩ જાતિ અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને આત્મવિશ્વાસ
- ૪.૨.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને આત્મવિશ્વાસ

૪.૩.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને સામાજિક અનુકૂલન

- ૪.૩.૧ વય અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૨ જાતીયતા અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૩ જાતિ અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સામાજિક અનુકૂલન
- ૪.૩.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સામાજિક અનુકૂલન

૪.૪.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન

- ૪.૪.૧ વય અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૨ જાતીયતા અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૩ જાતિ અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન
- ૪.૪.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન

૪.૫.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને માનસિક અનુકૂલન

- ૪.૫.૧ વય અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૨ જાતીયતા અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૩ જાતિ અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને માનસિક અનુકૂલન
- ૪.૫.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને માનસિક અનુકૂલન

૪.૬.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન

- ૪.૬.૧ વય અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૨ જાતીયતા અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૩ જાતિ અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન
- ૪.૬.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન

૪.૭.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને શારીરિક અનુકૂલન

- ૪.૭.૧ વય અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૨ જાતીયતા અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૩ જાતિ અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શારીરિક અનુકૂલન
- ૪.૭.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને શારીરિક અનુકૂલન

૪.૮.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના ધાર્મિક મૂલ્યો

- ૪.૮.૧ વય અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૨ જાતીયતા અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૩ જાતિ અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૫ કુટુંબો પ્રકાર અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૮ શાળા સંચાલન અને ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૪.૮.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને ધાર્મિક મૂલ્યો

૪.૯.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સામાજિક મૂલ્યો

- ૪.૯.૧ વય અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૨ જાતીયતા અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૩ જાતિ અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સામાજિક મૂલ્યો
- ૪.૯.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સામાજિક મૂલ્યો

૪.૧૦.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના લોકશાહી મૂલ્યો

- ૪.૧૦.૧ વય અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૨ જાતીયતા અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૩ જાતિ અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને લોકશાહી મૂલ્યો
- ૪.૧૦.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને લોકશાહી મૂલ્યો

૪.૧૧.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો

- ૪.૧૧.૧ વય અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૨ જાતીયતા અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૩ જાતિ અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૧.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો

૪.૧૨.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના આર્થિક મૂલ્યો

- ૪.૧૨.૧ વય અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૨ જાતીયતા અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૩ જાતિ અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને આર્થિક મૂલ્યો
- ૪.૧૨.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને આર્થિક મૂલ્યો

૪.૧૩.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો

- ૪.૧૩.૧ વય અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૨ જાતીયતા અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૩ જાતિ અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૩.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો

૪.૧૪.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સુખાત્મક મૂલ્યો

- ૪.૧૪.૧ વય અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૨ જાતીયતા અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૩ જાતિ અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સુખાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૪.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સુખાત્મક મૂલ્યો

૪.૧૫.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સત્તાનાં મૂલ્યો

- ૪.૧૫.૧ વય અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૨ જાતીયતા અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૩ જાતિ અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સત્તાનાં મૂલ્યો
- ૪.૧૫.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સત્તાનાં મૂલ્યો

૪.૧૬.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના કૌટુંબિક મૂલ્યો

- ૪.૧૬.૧ વય અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૨ જાતીયતા અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૩ જાતિ અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને કૌટુંબિક મૂલ્યો
- ૪.૧૬.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને કૌટુંબિક મૂલ્યો

૪.૧૭.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો

- ૪.૧૭.૧ વય અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૨ જાતીયતા અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૩ જાતિ અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો
- ૪.૧૭.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો

૪.૧૮.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને સિદ્ધિપ્રેરણા

- ૪.૧૮.૧ વય અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૨ જાતીયતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૩ જાતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા
- ૪.૧૮.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા

પ્રકરણ-૪ માહિતીનું વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન

૪.૧.૦ પ્રસ્તાવના

પ્રસ્તુત પ્રકરણમાં નમૂનાનાં પાત્રો પાસેથી મેળવેલ માહિતીનું પૃથક્કરણ નીચેના ચાર વિભાગોમાં ક્રમશઃ કરવામાં આવ્યું.

૧. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ પર અન્ય ચલોની અસર તપાસવા માટેનાં પૃથક્કરણો.
૨. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના વિવિધ અનુકૂલન પર અન્ય ચલોની અસર તપાસવા માટેનાં પૃથક્કરણો.
૩. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વિવિધ મૂલ્યો પર અન્ય ચલોની અસર તપાસવા માટેનાં પૃથક્કરણો.
૪. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર અન્ય ચલોની અસર તપાસવા માટેનાં પૃથક્કરણો.

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ ડો. રેખા અગ્નિહોત્રી રચિત હિન્દી આત્મવિશ્વાસ સંશોધનનું હિન્દીના નિષ્ણાતની મદદથી સંશોધક દ્વારા ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરી પ્રતિચાર મેળવ્યા હતા તથા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના વિવિધ અનુકૂલન પર અન્ય ચલોની અસર તપાસવા પ્રયોજકે બનાવેલી અનુકૂલન સંશોધનનો ઉપયોગ કર્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં મૂલ્યો ગોવિંદ જી. નકુમ અનુવાદિત મૂલ્ય માપદંડ દ્વારા મેળવવામાં આવ્યા હતા. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર અન્ય ચલોની અસર તપાસવા માટે કે.પી. મેવા દ્વારા અનુવાદિત "સિદ્ધિપ્રેરણા માપદંડ" નો ઉપયોગ કર્યો હતો.

પ્રસ્તુત અભ્યસામાં સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતાં.

- (૧) વય
- (૨) જાતીયતા
- (૩) જાતિ
- (૪) વૈવાહિક દરજ્જો
- (૫) કુટુંબનો પ્રકાર
- (૬) શૈક્ષણિક લાયકાત
- (૭) શૈક્ષણિક અનુભવ
- (૮) શાળા સંચાલનો પ્રકાર
- (૯) શાળાનો વિસ્તાર

દરેક સ્વતંત્ર ચલની પરતંત્ર ચલ સાથે આત્મવિશ્વાસ અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા પરની અસર તપાસવામાં આવી હતી. આ માટે કુલ ૧૫૩ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓની રચના કરવામાં આવી હતી.

પ્રસ્તુત પ્રકરણમાં દરેક સ્વતંત્ર ચલની પરતંત્ર ચલ પર થતી અસરનું પૃથક્કરણ ક્રમશઃ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. ઉત્કલ્પનાની ચકસણી માટે એફ—મૂલ્ય તથા ટી—મૂલ્યનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રસ્તુત ગણતરીઓ કોમ્પ્યુટર ઉપર SPSS પ્રોગ્રામની મદદથી કરવામાં આવી હતી.

૪.૨.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને આત્મવિશ્વાસ

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યો હતો. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૨.૧ વય અને આત્મવિશ્વાસ :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા સાથે પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી સારણી ૪.૧ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૧૭૨૨૧.૬૦	૩૯.૧૪	૯.૫૮૦
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૧૧૪૫૯.૫૮	૩૯.૩૮	૧૦.૦૧૦
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૮૫૪૩.૬૦	૪૦.૩૦	૯.૯૨૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૧૯૪.૨૯૬	૨	૯૭.૧૪૮	૧.૦૧૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત કુલ	૯૦૧૪૨.૯૧૮	૯૪૦	૯૫.૮૯૭	
		૯૦૩૩૭.૨૧૩	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૩૯.૧૪, ૩૯.૩૮, ૪૦.૩૦ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૦૧૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસ પરથી તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૨.૨ જાતીયતા અને આત્મવિશ્વાસ :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૨ માં આપી છે.

સારણી-૪.૨ ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી દર્શાવે છે. સારણીના અંત

ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૨
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૧૯૮૭૪.૪૦	૩૯.૨૦	૯.૭૪૪
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૧૭૩૫૨.૮૦	૩૯.૮૦	૯.૮૫૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૮૪.૦૯૫	૧	૮૪.૦૯૫	૦.૮૭૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૦૨૫૩.૧૧૮	૯૪૧	૯૫.૯૧૨	
	કુલ	૯૦૩૩૭.૨૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૨નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી ૩૯.૨૦ અને ૩૯.૮૦ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૮૭૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૨.૩ જાતિ અને આત્મવિશ્વાસ :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જાતિના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩ માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક

જૂથનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી સારણી-૪.૩ ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારેય જૂથના આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૧૯૬૨૦.૦૦	૩૯.૨૪	૯.૬૮૯
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૧૨૫૩૨.૦૮	૪૧.૩૬	૯.૬૫૮
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૨૦૮૮.૨૪	૩૭.૨૯	૮.૦૭૨
૪.	બી.સી.	૮૪	૨૯૮૭.૦૪	૩૫.૫૬	૧૦.૪૫૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૨૬૬૪.૮૬૪	૩	૮૮૮.૨૮૮	૯.૫૧૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૮૭૬૭૨.૩૪૯	૯૩૯	૯૩.૩૬૮	
	કુલ	૯૦૩૩૭.૨૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૩ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૩૯.૨૪, ૪૧.૩૬, ૩૭.૨૯, ૩૫.૫૬ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૯.૫૧૪ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી ઉત્કલ્પના-૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિનાં આધારે શિક્ષકોના પાડેલા ચાર જૂથોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ૯ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી જેની વિગત નીચે

સારણી-૪.૩.૧ માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ ચાર ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૩.૧
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૩.૦૧૯**	૧.૪૫૧	૩.૧૮૧**
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૨.૮૭૨**	૪.૭૮૫**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૧.૦૪૫
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક, **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી જાતિના આધારે પાડેલા ચાર જૂથો પૈકી બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી ઓછો જોવા મળેલ જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૨.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને આત્મવિશ્વાસ :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪ માં આપી છે.

સારણી-૪.૪ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૮૮	૧૧૯૧૧.૦૬	૩૯.૯૭	૮.૯૧૬
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૨૫૧૯૮.૫	૩૯.૨૫	૧૦.૧૮૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧૦૭.૮૦૬	૨	૫૩.૯૦૩	૦.૫૬૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૮૦૨૨૮.૪૦૭	૮૪૦	૯૫.૯૮૯	
	કુલ	૮૦૩૩૭.૨૧૩	૮૪૨		

સારણી-૪.૪નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૩૯.૯૭ અને ૩૯.૨૫ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૫૬૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ ઉપર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૪ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૨.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને આત્મવિશ્વાસ :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫ માં આપી છે.

સારણી-૪.૫ ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી

દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના આત્મવિશ્વાસના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૨૩૭૪૨.૪૦	૩૮.૦૫	૮.૭૫૨
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૩૩૫	૧૩૪૮૩.૭૫	૪૦.૨૫	૮.૮૩૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૩૧૪.૧૬૪	૧	૩૧૪.૧૬૪	૩.૨૮૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૮૦૦૨૩.૦૫૦	૮૪૧	૮૫.૬૬૭	
	કુલ	૮૦૩૩૭.૨૧૩	૮૪૨		

સારણી-૪.૫નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૩૮.૦૫ અને ૪૦.૨૫ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૩.૨૮૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ ઉપર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૨.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને આત્મવિશ્વાસ :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૬ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૨૧૭૧૧.૭૬	૩૯.૬૨	૧૦.૦૭૧
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૧૪૯૨૭.૫૮	૩૯.૧૮	૯.૨૯૭
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૫૮૭.૦૨	૪૧.૯૩	૧૨.૦૫૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૧૩૦.૨૫૮	૨	૬૫.૧૨૯	૦.૬૭૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૦૨૦૬.૯૫૫	૯૪૦	૯૫.૯૬૫	
	કુલ	૯૦૩૩૭.૨૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૬ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોની આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૩૯.૬૨, ૩૯.૧૮ અને ૪૧.૯૩ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૭૯ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના—ફનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૨.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને આત્મવિશ્વાસ :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી—૪.૭ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી સારણી—૪.૭ ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૧૭૧૪૩.૩૨	૩૯.૧૪	૯.૧૯૯
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૭૨૬૪.૩૨	૩૮.૬૪	૧૦.૨૯૨
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૨૮૦૯.૧	૪૦.૧૩	૯.૮૨૪
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૯૯૯૯.૯	૪૦.૬૫	૧૦.૧૯૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૫૪૬.૭૪૫	૩	૧૮૨.૨૪૮	૧.૯૨૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૮૮૯૨૦.૭૦૩	૯૩૮	૯૪.૭૯૮	
	કુલ	૮૯૪૬૭.૪૪૮	૯૪૧		

સારણી-૪.૭માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૩૯.૧૪, ૩૮.૬૪, ૪૦.૧૩ અને ૪૦.૬૫ હતી.

ચાર જૂથોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૯૨૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૭ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૨.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને આત્મવિશ્વાસ :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી સારણી-૪.૮ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	૨૦૭	૮૭૦૮.૪૯	૪૨.૦૭	૯.૬૪૬
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૫૬૬૬.૮૫	૩૮.૫૫	૮.૯૨૨
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૨૨૮૫૩.૨૦	૩૮.૮૦	૯.૯૧૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૧૭૮૮.૨૪૧	૨	૮૯૪.૧૨૦	૯.૪૯૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૮૮૫૪૮.૯૭૨	૯૪૦	૯૪.૨૦૧	
	કુલ	૯૦૩૩૭.૨૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૮માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૪૨.૦૭, ૩૮.૫૫ અને ૩૮.૮૦ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૯.૪૯૨ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી ઉત્કલ્પના-૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનનાં પ્રકારને આધારે શિક્ષકોના પાડેલા ત્રણ જૂથોના આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૮.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૮.૧

વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	-	૩.૪૮૬**	૪.૧૧૩**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	-	-	૦.૨૭૪
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી શાળા સંચાલનનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથો પૈકી ખાનગી શાળાના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત શાળા તથા સરકારી શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૨.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને આત્મવિશ્વાસ :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૯ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી સારણી ૪.૯ ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૧૬૩૩૧.૦૭	૪૦.૯૩	૯.૫૦૭
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૪૫૩૨.૫૮	૩૮.૭૪	૯.૪૬૨
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૧૬૩૫૮.૩૭	૩૮.૩૧	૯.૯૮૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૪૮૮.૬૫૧	૨	૭૪૪.૩૨૬	૭.૮૭૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૮૮૮૪૮.૫૬૨	૯૪૦	૯૪.૫૨૦	
	કુલ	૯૦૩૩૭.૨૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૯માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી અનુક્રમે ૪૦.૯૩, ૩૮.૭૪ અને ૩૮.૩૧ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય-૭.૮૭૫ હતું જે સાર્થક હતું.

આથી ઉત્કલ્પના-૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય કે શાળાના વિસ્તારના આધારે પાડેલા શિક્ષકોના ત્રણ જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તિકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૯.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ.

સારણી-૪.૯.૧

વિભિન્ન વિસ્તારનાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	-	૨.૧૮૫*	૩.૮૫૮**
૨.	અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	૦.૪૧૭
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી શાળાના વિસ્તારના આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથો પૈકી શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે અર્ધશહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૩.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને સામાજિક

અનુકૂલન :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયુ હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૩.૧ વય અને સામાજિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૧૦ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૨૭૧૪.૮૦	૬.૧૭	૧.૮૧૦
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૮૧	૧૮૩૬.૨૧	૬.૩૧	૧.૮૨૮
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૧૩૬૩.૧૬	૬.૪૩	૧.૭૧૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૧૦.૨૮૮	૨	૫.૧૫૦	૧.૫૮૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૦૩૧.૧૧૩	૮૪૦	૩.૨૨૫	
	કુલ	૩૦૪૧.૪૧૩	૮૪૨		

સારણી - ૪.૧૦માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૧૭, ૬.૩૧ અને ૬.૪૩ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૫૮૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન પર તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૩.૨ જાતીયતા અને સામાજિક અનુકૂલન :

પુરુષ શિક્ષકો અને સ્ત્રી શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૧માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૧ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૧૧
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૩૧૭૮.૮૮	૬.૨૭	૧.૮૩૭
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૨૭૩૮.૦૮	૬.૨૮	૧.૭૫૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૦.૦૫૮	૧	૦.૦૫૮	૦.૦૧૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૦૪૧.૩૫૪	૮૪૧	૩.૨૩૨	
	કુલ	૩૦૪૧.૪૧૩	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૧નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી ૬.૨૭ અને ૬.૨૮ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૧૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાથી શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલન પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૩.૩ જાતિ અને સામાજિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨ માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૧૨ ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૩૦૭૦.૦૦	૬.૧૪	૧.૮૦૩
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૧૯૫૭.૩૮	૬.૪૬	૧.૬૫૭
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૩૫૭.૮૪	૬.૩૮	૨.૦૬૦
૪.	બી.સી.	૮૪	૫૩૦.૦૪	૬.૩૧	૨.૦૧૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૨૦.૫૮૮	૩	૬.૮૬૩	૨.૧૩૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૦૨૦.૮૨૩	૯૩૯	૩.૨૧૭	
	કુલ	૩૦૪૧.૪૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૧૪, ૬.૪૬, ૬.૩૮, ૬.૩૧ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૧૩૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલન પર તેમની જાતિની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૨ અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૩.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સામાજિક અનુકૂલન :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩ માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૩ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૧૮૯૨.૩૦	૬.૩૫	૧.૭૫૨
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૪૦૦૬.૦૮	૬.૨૪	૧.૮૧૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૪.૯૪૮	૨	૨.૪૭૪	૦.૭૬૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૦૩૬.૪૬૫	૯૪૦	૩.૨૩૦	
	કુલ	૩૦૪૧.૪૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૩નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૩૫ અને ૬.૨૪ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૭૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલન પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૩ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૩.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સામાજિક અનુકૂલન :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪ માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૪ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૩૭૮૭.૮૪	૬.૨૩	૧.૮૪૨
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૨૧૨૭.૨૫	૬.૩૫	૧.૭૧૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૩.૨૧૪	૧	૩.૨૧૪	૦.૮૮૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૦૩૮.૧૮૮	૮૪૧	૩.૨૨૮	
	કુલ	૩૦૪૧.૪૧૩	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૪નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૨૩ અને ૬.૩૫ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૮૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલન પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૪ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૩.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સામાજિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૫ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૧૫ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૫

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૩૪૨૫.૦૦	૬.૨૫	૧.૭૭૮
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૨૩૯૬.૪૯	૬.૨૯	૧.૮૨૯
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૯૬.૦૪	૬.૮૬	૧.૬૫૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૫.૧૩૨	૨	૨.૫૬૬	૦.૭૯૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૦૩૬.૨૮૧	૯૪૦	૩.૨૩૦	
	કુલ	૩૦૪૧.૪૧૩	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૫ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમ ૬.૨૫, ૬.૨૯, ૬.૮૬ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૭૯૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલન પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૩.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સામાજિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૬ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકો સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીની સારણી-૪.૧૬ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૬
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૨૭૨૮.૭૪	૬.૨૩	૧.૮૩૩
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૧૧૪૪.૯૨	૬.૦૯	૧.૭૬૮
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૪૫૦.૮૦	૬.૪૪	૧.૭૪૨
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૧૫૮૬.૭૦	૬.૪૫	૧.૭૬૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૧૭.૨૫૪	૩	૫.૭૫૧	૧.૭૮૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૦૨૨.૫૩૪	૯૩૮	૩.૨૨૨	
	કુલ	૩૦૩૯.૭૮૯	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૬માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૨૩, ૬.૦૯, ૬.૪૪ અને ૬.૪૫ હતી.

ચાર જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૭૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલન પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૬ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૩.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સામાજિક અનુકૂલન :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૧૭ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૭

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૧૩૭૦.૩૪	૬.૬૨	૧.૬૩૫
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૮૮૪.૮૦	૬.૭૦	૧.૭૫૩
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૮	૩૫૬૩.૪૫	૬.૦૫	૧.૮૨૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના આધારે જૂથ	૮૧.૮૭૦	૨	૪૦.૮૮૫	૧૩.૦૧૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૮૫૮.૪૪૨	૮૪૦	૩.૧૪૮	
	કુલ	૩૦૪૧.૪૧૩	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૭માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૬૨, ૬.૭૦ અને ૬.૦૫ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧૩.૦૧૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી ઉત્કલ્પના-૧૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનના પ્રકારને આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી - ૪.૧૭.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૧૭.૧

વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	સરકારી શાળાના શિક્ષકો
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	-	-૦.૪૫૩	૩.૮૮૫**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	૩.૮૨૧**
૩.	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન ખૂબજ નીચું જોવા મળ્યું હતું. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો અને નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળ્યું હતું.

૪.૩.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સામાજિક અનુકૂલન :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૮ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૧૮ ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૮

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૨૬૪૫.૩૭	૬.૬૩	૧.૭૭૭
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૭૪૬.૪૬	૬.૩૮	૧.૭૧૬
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૨૫૨૭.૮૪	૫.૯૨	૧.૭૭૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૦૫.૬૩૬	૨	૫૨.૮૧૮	૧૬.૯૧૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત કુલ	૨૯૩૫.૭૭૬	૯૪૦	૩.૧૨૩	
		૩૦૪૧.૪૧૩	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૮ માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૬૩, ૬.૩૮ અને ૫.૯૨ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧૬.૮૧૨ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી ઉત્કલ્પના-૧૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય કે શાળાના વિસ્તારને આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોના સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તિઓની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી - ૪.૧૮.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય અને ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૧૮.૧

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	૧.૩૫૧	૫.૭૫૪**
૨.	અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	૨.૫૦૭*
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી જોઈ શકાય કે ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચા હતા. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર અને અર્ધશહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

૪.૪.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને શૈક્ષણિક

અનુકૂલન

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૪.૧ વય અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૯માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૧૯ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૯
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૨૧૧૨.૦૦	૪.૮૦	૧.૫૭૧
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૮૧	૧૩૮૮.૦૭	૪.૭૭	૨.૮૮૭
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૯૭૯.૪૪	૪.૬૨	૧.૪૩૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૪.૫૮૭	૨	૨.૨૮૮	૦.૫૪૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૯૩૩.૮૪૦	૯૪૦	૪.૧૮૫	
	કુલ	૩૯૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૯માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૪.૮૦, ૪.૭૭ અને ૪.૬૨ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૫૪૯ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૨ જાતીયતા અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૨૦માં આપી છે.

સારણી-૪.૨૦ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી દર્શાવેલ છે.

સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૨૦
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૨૪૨૮.૫૩	૪.૭૯	૨.૩૯૪
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૨૦૪૯.૨૦	૪.૭૦	૧.૫૪૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૨.૧૩૦	૧	૨.૧૩૦	૦.૫૦૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૯૩૬.૩૦૭	૯૪૧	૪.૧૮૩	
	કુલ	૩૯૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૨૦નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી ૪.૭૯ અને ૪.૭૦ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૫૦૯ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૨૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૩ જાતિ અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૨૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૨૧ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથની શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૧
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૨૩૪૫.૦૦	૪.૬૯	૦.૯૯૪
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૧૪૩૬.૨૨	૪.૭૪	૩.૦૨૯
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૨૮૩.૯૨	૫.૦૭	૨.૫૫૦
૪.	બી.સી.	૮૪	૪૧૬.૬૪	૪.૯૬	૧.૯૧૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૧૧.૬૨૪	૩	૩.૮૭૫	૦.૯૨૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૯૨૬.૮૧૩	૯૩૯	૪.૧૮૨	
	કુલ	૩૯૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૨૧ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૪.૬૯, ૪.૭૪, ૫.૦૭ અને ૪.૯૬ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૯૨૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર તેમની જાતિની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૨૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૨૨ માં આપી છે.

સારણી-૪.૨૨ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૨

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૧૪૬૩.૧૮	૪.૯૧	૩.૦૭૦
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૩૦૦૪.૫૬	૪.૬૮	૧.૩૨૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧૧.૮૯૦	૨	૫.૯૪૫	૧.૪૨૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૯૨૬.૫૪૭	૯૪૦	૪.૧૭૭	
	કુલ	૩૯૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૨૨નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૪.૯૧ અને ૪.૬૮ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૪૨૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી

કહી શકાય કે શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-રરનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૨૩માં આપી છે.

સારણી-૪.૨૩ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૩

કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૨૯૧૮.૪૦	૪.૮૦	૨.૩૪૫
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૧૫૬૧.૧૦	૪.૬૬	૧.૩૩૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૪.૩૧૨	૧	૪.૩૧૨	૧.૦૩૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૯૩૪.૧૨૫	૯૪૧	૪.૧૮૧	
	કુલ	૩૯૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૨૩નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૪.૮૦ અને ૪.૬૬ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૦૩૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૨૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબમાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૨૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૨૪ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૪
વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૨૫૪૨.૭૨	૪.૬૪	૧.૦૯૮
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૧૮૫૯.૨૮	૪.૮૮	૨.૮૨૨
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૭૭.૦૦	૫.૫૦	૪.૨૨૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૨૦.૧૨૩	૨	૧૦.૦૬૨	૨.૪૧૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૧૮.૩૧૩	૯૪૦	૪.૧૬૮	
	કુલ	૩૮૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૨૪ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમ ૪.૬૪, ૪.૮૮ અને ૫.૫૦ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૪૧૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૨૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૨૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૨૫ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૫

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૨૧૧૧.૧૬	૪.૮૨	૧.૬૬૦
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૮૬૧.૦૪	૪.૫૮	૦.૮૫૮
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૩૨૨.૦૦	૪.૬૦	૨.૦૬૭
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૧૧૮૦.૮	૪.૮૦	૩.૦૩૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૮.૭૮૧	૩	૩.૨૬૦	૦.૭૭૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૨૮.૫૮૪	૮૩૮	૪.૧૮૮	
	કુલ	૩૮૩૮.૩૭૫	૮૪૧		

સારણી-૪.૨૫માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૪.૮૨, ૪.૫૮, ૪.૬૦ અને ૪.૮૦ હતી.

ચાર જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૭૭૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-રપનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૨૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૨૬ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૬
વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૧૦૦૮.૦૯	૪.૮૭	૩.૩૩૧
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૭૦૮.૫૪	૪.૮૨	૨.૧૬૫
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૨૭૬૨.૪૧	૪.૬૯	૧.૨૮૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૫.૫૩૯	૨	૨.૭૭૦	૦.૬૬૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૯૩૨.૮૯૮	૯૪૦	૪.૧૮૪	
	કુલ	૩૯૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૨૬માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૪.૮૭, ૪.૮૨ અને ૪.૬૯ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૬૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન ઉપર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૨૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન વાળી શાળાઓના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૪.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને શૈક્ષણિક અનુકૂલન :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૨૭ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૨૭ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૭

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૧૯૨૭.૧૭	૪.૮૩	૧.૬૨૦
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૫૧૮.૩૧	૪.૪૩	૧.૦૨૦
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૨૦૩૬.૭૯	૪.૭૭	૨.૫૪૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૪.૮૧૩	૨	૭.૪૦૬	૧.૭૭૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૯૨૩.૬૨૪	૯૪૦	૪.૧૭૪	
	કુલ	૩૯૩૮.૪૩૭	૯૪૨		

સારણી – ૪.૨૭માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૪.૮૩, ૪.૪૩ અને ૪.૭૭ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૭૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૨૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૫.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને માનસિક

અનુકૂલન :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૫.૧ વય અને માનસિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૨૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૨૮ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૨૮
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૭૯૧૫.૬૦	૧૭.૯૯	૩.૮૫૦
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૫૪૩૮.૭૯	૧૮.૬૯	૩.૬૬૭
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૩૯૭૫.૦૦	૧૮.૭૫	૩.૯૧૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૧૨૫.૯૦૯	૨	૬૨.૯૫૫	૪.૩૪૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૬૩૫.૪૪૮	૯૪૦	૧૪.૫૦૬	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૯૪૨		

સારણી - ૪.૨૮માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૭.૯૯, ૧૮.૬૯ અને ૧૮.૭૫ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૪.૩૪૦ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે વયને આધારે શિક્ષકોના પાડેલા ત્રણ જૂથોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આથી ઉત્કલ્પના-૨૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૨૮.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળ્યા હતા.

સારણી-૪.૨૮.૧
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતા શિક્ષકો	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતા શિક્ષકો	૪૦ વર્ષથી વધુ વય ધરાવતા શિક્ષકો
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતા શિક્ષકો	-	૨.૪૭૯*	૨.૩૬૦*
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	૦.૧૬૪
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચું હતું જ્યારે ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

૪.૫.૨ જાતીયતા અને માનસિક અનુકૂલન :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૨૯માં આપી છે.

સારણી-૪.૨૯ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૨૯
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૯૩૭૯.૫૦	૧૮.૫૦	૩.૮૦૧
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૭૯૫૨.૬૪	૧૮.૨૪	૩.૮૪૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૧૫.૯૪૪	૧	૧૫.૯૪૪	૧.૦૯૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૭૪૫.૪૧૩	૯૪૧	૧૪.૬૦૭	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૨૯નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી ૧૮.૫૦ અને ૧૮.૨૪ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૦૯૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલન પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૨૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૫.૩ જાતિ અને માનસિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૩૦ના

શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારેય જૂથના માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૦
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૯૧૯૦.૦૦	૧૮.૩૮	૩.૬૯૪
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૫૬૭૫.૧૯	૧૮.૭૩	૩.૫૪૩
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૧૦૭૨.૯૬	૧૯.૧૬	૪.૦૨૬
૪.	બી.સી.	૮૪	૧૩૯૧.૦૪	૧૬.૫૬	૪.૮૧૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૩૪૮.૭૯૯	૩	૧૧૬.૨૬૬	૮.૧૪૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૪૧૨.૫૫૮	૯૩૯	૧૪.૨૮૪	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૩૦માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૩૮, ૧૮.૭૩, ૧૯.૧૬ અને ૧૬.૫૬ હતી.

ચારેય જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૮.૧૪૦ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી ઉત્કલ્પના-૩૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય કે જાતિનાં આધારે શિક્ષકોના પાડેલા ચાર જૂથોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૩૦.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ ત્રણ ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૩૦.૧

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં માનસિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૧.૨૯૯	૧.૪૮૨	૩.૯૯૦**
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૦.૮૨૫	૪.૫૬૧**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૩.૩૩૯**
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી જાતિના આધારે પાડેલા ચાર જૂથો પૈકી એસ.ટી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન સૌથી વધુ હતું તથા બી.સી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન સૌથી ઓછું હતું. જ્યારે અન્ય જૂથ અને બક્ષીપંચ જૂથનાં શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

૪.૫.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને માનસિક અનુકૂલન :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૧માં આપી છે.

સારણી-૪.૩૧ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૧
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૫૩૯૬.૭૮	૧૮.૧૧	૩.૮૫૧
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૧૧૮૭૭.૦૦	૧૮.૫૦	૩.૮૧૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૩૦.૮૪૫	૨	૧૫.૪૨૩	૧.૦૫૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૭૩૦.૫૧૨	૮૪૦	૧૪.૬૦૭	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૮૪૨		

સારણી-૪.૩૧નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૧૧ અને ૧૮.૫૦ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૦૫૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલન પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૩૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૫.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને માનસિક અનુકૂલન :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૨માં આપી છે.

સારણી-૪.૩૨ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી

દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૨
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૧૧૦૯૬.૦૦	૧૮.૨૫	૩.૮૧૭
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૬૨૩૪.૩૫	૧૮.૬૧	૩.૮૨૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૨૮.૮૧૨	૧	૨૮.૮૧૨	૧.૮૭૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૭૩૨.૫૪૬	૮૪૧	૧૪.૫૮૪	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૮૪૨		

સારણી-૪.૩૨નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૨૫ અને ૧૮.૬૧ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૮૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલન પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૩૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબનાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૫.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને માનસિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૩૩ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૩

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૧૦૦૯૪.૧૬	૧૮.૪૨	૩.૭૩૭
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૬૯૮૭.૫૪	૧૮.૩૪	૩.૮૭૭
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૨૫૧.૦૨	૧૭.૯૩	૫.૬૦૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૪.૨૯૩	૨	૨.૧૪૬	૦.૧૪૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૭૫૭.૦૬૫	૯૪૦	૧૪.૬૩૫	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૩૩ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમ ૧૮.૪૨, ૧૮.૩૪ અને ૧૭.૯૩ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૧૪૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલન પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૩૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૫.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને માનસિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૩૪ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૪
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૭૯૧૪.૬૬	૧૮.૦૭	૩.૮૯૧
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૩૫૨૩.૧૨	૧૮.૭૪	૩.૫૪૬
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૧૩૧૧.૮૦	૧૮.૭૪	૩.૭૨૧
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૪૫૬૫.૭૬	૧૮.૫૬	૩.૮૦૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૮૫.૦૪૬	૩	૨૮.૩૪૯	૧.૮૪૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૬૬૪.૮૯૯	૯૩૮	૧૪.૫૬૮	
	કુલ	૧૩૭૪૯.૯૪૫	૯૪૧		

સારણી-૪.૩૪માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૦૭, ૧૮.૭૪, ૧૮.૭૪ અને ૧૮.૫૬ હતી.

ચારેય જૂથોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૮૪૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલન ઉપર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૩૪નો

અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૫.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને માનસિક અનુકૂલન :

શાળા સંચાલનના પ્રકારને આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૩૫ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૫

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૩૮૦૧.૮૫	૧૮.૮૫	૩.૫૩૩
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૨૬૬૦.૭૦	૧૮.૧૦	૪.૪૦૮
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૮	૧૦૭૬૬.૮૨	૧૮.૨૮	૩.૭૫૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૬૨.૪૨૨	૨	૩૧.૨૧૧	૨.૧૪૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૬૮૮.૮૩૫	૮૪૦	૧૪.૫૭૩	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૮૪૨		

સારણી-૪.૩૫માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના પ્રકારને આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૮૫, ૧૮.૧૦ અને ૧૮.૨૮ હતી.

ત્રણેય જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૧૪૨ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલન પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૩૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન વાળી શાળાઓના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૫.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને માનસિક અનુકૂલન :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૬ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૩૬ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૬
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૭૪૫૭.૩૧	૧૮.૬૯	૩.૭૭૭
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૨૨૦૪.૨૮	૧૮.૮૪	૩.૯૨૮
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૭૬૬૮.૯૨	૧૭.૯૬	૩.૮૦૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૩૮.૭૩૮	૨	૬૯.૩૬૯	૪.૭૮૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૬૨૨.૬૧૯	૯૪૦	૧૪.૪૯૨	
	કુલ	૧૩૭૬૧.૩૫૭	૯૪૨		

સારણી - ૪.૩૬માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૬૯, ૧૮.૮૪ અને ૧૭.૯૬ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૪.૭૮૭ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી ઉત્કલ્પના-૩૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય કે શાળાના વિસ્તારના આધારે પાડેલા શિક્ષકોના ત્રણ જૂથનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૩૬.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ.

સારણી-૪.૩૬.૧

વિભિન્ન વિસ્તારનાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	૦.૩૭૦	૨.૭૭૨**
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	૨.૨૦૨*
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક, **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી ઉપરથી કહી શકાય કે ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચું હતું. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર તથા અર્ધશહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

૪.૬.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને વ્યાવસાયિક

અનુકૂલન :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૬.૧ વય અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૩૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૩૭ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૭
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૩૧૧૦.૮૦	૭.૦૭	૨.૧૮૦
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૮૧	૨૦૨૮.૨૭	૬.૮૭	૨.૩૮૬
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૧૫૦૫.૨૦	૭.૧૦	૨.૩૫૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૨.૫૩૩	૨	૧.૨૬૭	૦.૨૪૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૮૩૭.૫૮૬	૮૪૦	૫.૨૫૩	
	કુલ	૪૮૪૦.૧૨૮	૮૪૨		

સારણી - ૪.૩૭માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૭.૦૭, ૬.૮૭ અને ૭.૧૦ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૨૪૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર તમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૩૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૬.૨ જાતીયતા અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૩૮માં આપી છે.

સારણી-૪.૩૮ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૩૮
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૩૫૨૩.૬૫	૬.૯૫	૨.૨૮૮
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૩૧૧૭.૪૦	૭.૧૫	૨.૨૯૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૯.૨૫૬	૧	૯.૨૫૬	૧.૭૬૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૯૩૦.૮૭૩	૯૪૧	૫.૨૪૦	
	કુલ	૪૯૪૦.૧૨૯	૯૪૨		

સારણી-૪.૩૮નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી ૬.૯૫ અને ૭.૧૫ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૭૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૩૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૬.૩ જાતિ અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૩૯માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૩૯ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારેય જૂથના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૩૯

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૩૪૩૫.૦૦	૬.૮૭	૨.૩૮૯
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૨૨૨૭.૦૫	૭.૩૫	૨.૦૪૫
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૪૦૦.૯૬	૭.૧૬	૨.૧૩૦
૪.	બી.સી.	૮૪	૫૭૭.૯૨	૬.૮૮	૨.૫૩૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૪૫.૭૮૭	૩	૧૫.૨૬૨	૨.૯૨૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૮૯૪.૩૪૩	૯૩૯	૫.૨૧૨	
	કુલ	૪૯૪૦.૧૨૯	૯૪૨		

સારણી-૪.૩૯માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૬.૮૭, ૭.૩૫, ૭.૧૬ અને ૬.૮૮ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૯૨૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પરની તેમની જાતિની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-ઉલનો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિને આધારે પાડેલા ચારેય જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત સારણી - ૪.૩૯.૧માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ.

સારણી-૪.૩૯.૧

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૨.૮૮૫**	૦.૮૬૦	૦.૦૨૪
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૦.૬૩૨	૧.૭૬૧
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૦.૬૮૧
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી જાતિના આધારે પાડેલા ચાર જૂથો પૈકી બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય વર્ગ, એસ.ટી. વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૬.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૦માં આપી છે.

સારણી-૪.૪૦ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની

સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૦

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૨૧૨૧.૭૬	૭.૧૨	૨.૧૫૫
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૪૫૦૬.૮૪	૭.૦૨	૨.૩૫૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧૧.૦૦૦	૨	૫.૫૦૦	૧.૦૪૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૯૨૯.૧૨૯	૯૪૦	૫.૨૪૪	
	કુલ	૪૯૪૦.૧૨૯	૯૪૨		

સારણી-૪.૪૦નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૭.૧૨ અને ૭.૦૨ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૦૪૯ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૪૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૬.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૧માં આપી છે.

સારણી-૪.૪૧ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૧
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૪૨૭૪.૨૪	૭.૦૩	૨.૩૮૦
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૨૩૬૮.૪૫	૭.૦૭	૨.૧૦૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૦.૩૦૨	૧	૦.૩૦૨	૦.૦૫૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૮૩૯.૮૨૭	૮૪૧	૫.૨૫૦	
	કુલ	૪૮૪૦.૧૨૯	૮૪૨		

સારણી-૪.૪૧નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૭.૦૩ અને ૭.૦૭ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૦૫૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન ઉપર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૪૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૬.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૪૨ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૨
વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૩૮૩૬.૦૦	૭.૦૦	૨.૩૩૨
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૨૬૯૭.૪૮	૭.૦૮	૨.૨૪૫
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૦૬.૮૬	૭.૬૪	૧.૮૬૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૬.૪૪૫	૨	૩.૨૨૨	૦.૬૧૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૯૩૩.૬૮૫	૯૪૦	૫.૨૪૯	
	કુલ	૪૯૪૦.૧૨૯	૯૪૨		

સારણી-૪.૪૨ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમ ૭.૦૦, ૭.૦૮ અને ૭.૬૪ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૧૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૪૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૬.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

○ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૪૩ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૩
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૩૧૦૧.૦૪	૭.૦૮	૨.૩૫૬
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૧૩૫૧.૭૨	૭.૧૯	૨.૦૮૫
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૪૬૬.૯૦	૬.૬૭	૨.૧૯૨
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૧૭૧૭.૦૮	૬.૯૮	૨.૩૪૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૧૫.૬૬૭	૩	૫.૨૨૨	૦.૯૯૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૯૨૦.૨૭૭	૯૩૮	૫.૨૪૫	
	કુલ	૪૯૩૫.૯૪૫	૯૪૧		

સારણી-૪.૪૩માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૭.૦૮, ૭.૧૯, ૬.૬૭ અને ૬.૯૮ હતી.

ચાર જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૯૯૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક અનુકૂલન ઉપર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૪૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૬.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૪૪ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૪

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૧૫૮૭.૬૯	૭.૬૭	૧.૮૧૨
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૧૦૯.૮૫	૭.૫૫	૨.૬૩૩
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૩૯૪૬.૩	૬.૭૦	૨.૨૮૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૧૮૭.૯૫૨	૨	૯૩.૯૭૬	૧૮.૫૮૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૭૫૨.૧૭૭	૯૪૦	૫.૦૫૬	
	કુલ	૪૯૪૦.૧૨૯	૯૪૨		

સારણી-૪.૪૪માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૭.૬૭, ૭.૫૫ અને ૬.૭૦ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧૮.૫૮૯ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૪૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૪૪.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૪૪.૧

વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	-	૦.૪૯૦	૫.૫૧૫**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	-	-	૩.૯૧૯**
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે સરકારી શાળાના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચું હતું. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક

શાળા તથા નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

૪.૬.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને વ્યાવસાયિક અનુકૂલન :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૫ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૪૫ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૫

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૨૯૯૬.૪૯	૭.૫૧	૨.૦૧૪
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૭૯૪.૪૩	૬.૭૯	૨.૬૮૭
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૨૮૫૨.૩૬	૬.૬૮	૨.૩૪૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૪૮.૪૧૮	૨	૭૪.૨૦૯	૧૪.૫૫૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૪૭૯૧.૭૧૧	૯૪૦	૫.૦૯૮	
	કુલ	૪૯૪૦.૧૨૯	૯૪૨		

સારણી - ૪.૪૫માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૭.૫૧, ૬.૭૮ અને ૬.૬૮ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧૪.૫૫૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર તેની શાળાનાં વિસ્તારની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૪૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળાના વિસ્તારનાં આધારે પાડેલાં શિક્ષકોનાં ત્રણ જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૪૫.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૪૫.૧

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	અર્ધશહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	૩.૧૩૬**	૫.૩૮૨**
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	૦.૪૦૬
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં ઊંચું હતું. જ્યારે અર્ધશહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

૪.૭.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને શારીરિક

અનુકૂલન :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૭.૧ વય અને શારીરિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૪૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૪૬ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૬
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૩૫૯૦.૪૦	૮.૧૬	૨.૫૬૦
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૨૪૪૪.૪૦	૮.૪૦	૨.૫૮૬
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૧૭૫૫.૩૬	૮.૨૮	૨.૨૭૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૧૦.૧૮૪	૨	૫.૦૯૨	૦.૮૧૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૯૦૯.૬૪૨	૯૪૦	૬.૨૮૭	
	કુલ	૫૯૧૯.૮૨૬	૯૪૨		

સારણી - ૪.૪૬માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૧૬, ૮.૪૦, ૮.૨૮ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૧૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલન પર તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના ૪૬ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતા શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૭.૨ જાતીયતા અને શારીરિક અનુકૂલન :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૪૭માં આપી છે.

સારણી-૪.૪૭ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી દર્શાવેલ છે.

સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૪૭
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૪૧૦૬.૭૦	૮.૧૦	૨.૫૫૧
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૩૬૮૪.૨૦	૮.૪૫	૨.૪૪૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૨૮.૧૭૦	૧	૨૮.૧૭૦	૪.૪૮૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૮૮૧.૬૫૭	૮૪૧	૬.૨૬૧	
	કુલ	૫૮૧૮.૮૨૬	૮૪૨		

સારણી-૪.૪૭ નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી ૮.૧૦ અને ૮.૪૫ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૪.૪૮૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી ઉત્કલ્પના-૪૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. આથી કહી શકાય કે જાતીયતાને આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલા બે જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી - ૪.૪૭.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૪૭.૧
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

જૂથ	સ્ત્રી શિક્ષકો	પુરુષ શિક્ષકો
સ્ત્રી શિક્ષકો	—	૨.૧૨૧*
પુરુષ શિક્ષકો	—	—

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના પુરુષ શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન સ્ત્રી શિક્ષકો કરતાં ઊંચું હતું.

૪.૭.૩ જાતિ અને શારીરિક અનુકૂલન :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૪૮ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૮
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૪૧૨૫.૦૦	૮.૨૫	૨.૫૬૨
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૨૬૦૨.૭૭	૮.૫૯	૨.૧૮૮
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૪૩૦.૦૮	૭.૬૮	૩.૦૨૨
૪.	બી.સી.	૮૪	૬૩૧.૬૮	૭.૫૨	૨.૬૮૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૯૭.૬૫૫	૩	૩૨.૫૫૨	૫.૨૫૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૮૨૨.૧૭૧	૯૩૯	૬.૨૦૦	
	કુલ	૫૮૧૯.૮૨૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૪૮માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૨૫, ૮.૫૯, ૭.૬૮ અને ૭.૫૨ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૫.૨૫૦ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતિનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૪૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત સારણી-૪.૪૮.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળ્યું હતું.

સારણી-૪.૪૮.૧
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શારીરિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૧.૮૨૮	૧.૫૫૩	૨.૩૮૭*
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૨.૬૮૫**	૩.૭૫૫**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૦.૩૧૮
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી ઉપરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન અન્ય જૂથો કરતાં ચડિયાતું હતું. જ્યારે અન્ય વર્ગ, એસ.ટી. વર્ગ અને બી.સી. વર્ગનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

૪.૭.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને શારીરિક અનુકૂલન :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૪૮માં આપી છે.

સારણી-૪.૪૮ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૪૯
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૨૩૯૨.૯૪	૮.૦૩	૨.૫૩૪
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૫૩૭૩.૫૪	૮.૩૭	૨.૪૯૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૨૨.૯૧૬	૨	૧૧.૪૫૮	૧.૮૨૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૮૯૬.૯૧૧	૯૪૦	૬.૨૭૩	
	કુલ	૫૯૧૯.૮૨૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૪૯નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૦૩ અને ૮.૩૭ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૮૨૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલન ઉપર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૪૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૭.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને શારીરિક અનુકૂલન :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫૦માં આપી છે.

સારણી-૪.૫૦ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી

દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૦
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૪૯૩૬.૯૬	૮.૧૨	૨.૫૪૧
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૨૮૫૪.૨૦	૮.૫૨	૨.૪૨૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૩૫.૫૩૫	૧	૩૫.૫૩૫	૫.૬૮૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૮૮૪.૨૯૧	૯૪૧	૬.૨૫૩	
	કુલ	૫૯૧૯.૮૨૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૫૦નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૧૨ અને ૮.૫૨ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૫.૬૮૩ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલન પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૫૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે કુટુંબનો પ્રકારનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૫૦.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૫૦.૧
કુટુંબનાં પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	સંયુક્ત	વિભક્ત
૧.	સંયુક્ત	-	-૨.૩૮૪*
૨.	વિભક્ત	-	-

* ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતા.

૪.૭.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને શારીરિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૫૧ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૧
વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક
અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વચ્ચે
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૪૫૫૩.૮૮	૮.૩૧	૨.૪૭૬
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૩૧૧૬.૫૮	૮.૧૮	૨.૫૮૧
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૧૭.૦૪	૮.૩૬	૧.૫૫૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૩.૮૩૨	૨	૧.૮૧૬	૦.૩૦૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૮૧૫.૮૮૪	૮૪૦	૬.૨૮૪	
	કુલ	૫૮૧૮.૮૨૬	૮૪૨		

સારણી-૪.૫૧ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૩૧, ૮.૧૮ અને ૮.૩૬ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૩૦૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલન ઉપર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૪.૫૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૭.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને શારીરિક અનુકૂલન :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી-૪.૫૨ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૨

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૩૬૦૪.૭૪	૮.૨૩	૨.૬૭૮
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૧૫૮૮.૮૮	૮.૫૧	૨.૨૮૧
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૫૭૮૨.૦૦	૮.૨૬	૨.૬૧૮
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૨૦૦૨.૪૪	૮.૧૪	૨.૩૦૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૧૫.૭૫૪	૩	૫.૨૫૧	૦.૮૩૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૮૮૫.૮૮૮	૮૩૮	૬.૨૭૫	
	કુલ	૫૮૦૧.૬૫૨	૮૪૧		

સારણી-૪.૫૨માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૨૩, ૮.૫૧, ૮.૨૬ અને ૮.૧૪ હતી.

ચાર જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૩૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલન પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-પરનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૭.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શારીરિક અનુકૂલન :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૫૩ ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલા છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૩
વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૧૭૯૬.૭૬	૮.૬૮	૧.૮૫૭
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૧૯૮.૦૫	૮.૧૫	૨.૬૬૦
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૪૭૯૪.૪૬	૮.૧૪	૨.૬૨૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૪૫.૭૮૪	૨	૨૨.૮૮૨	૩.૬૬૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૮૭૪.૦૪૨	૯૪૦	૬.૨૪૯	
	કુલ	૫૮૧૯.૮૨૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૫૩માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના પ્રકારને આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૬૮, ૮.૧૫ અને ૮.૧૪ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૩.૬૬૩ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી ઉત્કલ્પના-પ૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનનાં આધારે શિક્ષકોમાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી જેની વિગત સારણી-૪.૫૩.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું અને ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૫૩.૧
વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેમાં તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	-	૨.૧૪૬*	૨.૬૭૫**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	૦.૦૨૯
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

* ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ** ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ખાનગી પ્રાથમિક પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન અન્ય જૂથો કરતાં ચડિયાતું હતું. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

૪.૭.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને શારીરિક અનુકૂલન :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫૪ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી સારણી ૪.૫૪ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૪
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૩૩૩૯.૬૩	૮.૩૭	૨.૩૫૧
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૯૭૨.૨૭	૮.૩૧	૨.૭૮૧
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૩૪૭૫.૭૮	૮.૧૪	૨.૫૬૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૧.૨૫૯	૨	૫.૬૨૯	૦.૮૯૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૫૯૦૮.૫૬૭	૯૪૦	૬.૨૮૬	
	કુલ	૫૯૧૯.૮૨૬	૯૪૨		

સારણી - ૪.૫૪માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૮.૩૭, ૮.૩૧ અને ૮.૧૪ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૯૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલન પર તેની શાળાનાં વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પા - ૫૪ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૮.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના ધાર્મિક મૂલ્યો

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૮.૧ વય અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૫૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૫૫ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૫
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૫૬૩૨.૦૦	૧૨.૮૦	૩.૫૮૫
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૮૧	૩૭૮૮.૮૨	૧૩.૦૨	૩.૪૪૫
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૨૭૩૦.૫૬	૧૨.૮૮	૩.૫૮૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૮.૭૧૬	૨	૪.૩૫૮	૦.૩૪૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૮૨૫.૬૮૫	૮૪૦	૧૨.૫૮૧	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૮૪૨		

સારણી - ૪.૫૫માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૮૦, ૧૩.૦૨ અને ૧૨.૮૮ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૩૪૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં ધાર્મિક મૂલ્યો ઉપર તેની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના - ૫૫ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૮.૨ જાતીયતા અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૫૬માં આપી છે.

સારણી-૪.૫૬ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના

અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૫૬
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૬૬૫૧.૮૪	૧૩.૧૨	૩.૫૯૦
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૫૪૯૭.૯૬	૧૨.૬૧	૩.૪૭૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૫૯.૦૦૧	૧	૫૯.૦૦૧	૪.૭૧૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૭૭૫.૪૦૦	૯૪૧	૧૨.૫૧૪	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૯૪૨		

સારણી-૪.૫૬નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૩.૧૨ અને ૧૨.૬૧ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૪.૭૧૫ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી ઉત્કલ્પના-પદનો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાને આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી છે. જેની વિગત નીચે સારણી - ૪.૫૬.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી - ૪.૫૬.૧
પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	સ્ત્રી શિક્ષકો	પુરુષ શિક્ષકો
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	-	૨.૧૭૧*
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	-	-

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે સ્ત્રી શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો પુરુષ શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતાં.

૪.૮.૩ જાતિ અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જાતિના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૫૭ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૭
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક
મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૬૩૫૫.૦૦	૧૨.૭૧	૩.૪૮૪
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૪૧૧૪.૭૪	૧૩.૫૮	૩.૬૮૪
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૬૮૮.૮૮	૧૨.૪૮	૩.૦૦૩
૪.	બી.સી.	૮૪	૯૮૧.૯૬	૧૧.૬૯	૩.૨૩૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૨૯૩.૦૮૦	૩	૯૭.૬૮૩	૭.૯૪૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૫૪૧.૩૨૦	૯૩૯	૧૨.૨૯૧	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૯૪૨		

સારણી-૪.૫૭માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૧, ૧૩.૫૮, ૧૨.૪૮ અને ૧૧.૬૯ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૭.૯૪૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો પરની તેમની જાતિની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૫૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોમાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગતની સારણી - ૪.૫૭.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા તથા ૦.૦૫ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૫૭.૧
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૩.૩૮૪**	૦.૪૬૨	૨.૪૮૭*
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૨.૧૦૭*	૪.૨૬૬**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૧.૪૬૦
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક, *૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક,

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ વર્ગમાં આવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા તથા બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગનાં ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૮.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫૮માં આપી છે.

સારણી-૪.૫૮ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૮
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૩૮૯૭.૮૪	૧૩.૦૮	૩.૫૬૪
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૮૨૧૭.૬૦	૧૨.૮૦	૩.૫૩૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧૭.૩૯૮	૨	૮.૬૯૯	૦.૬૯૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૮૧૭.૦૦૩	૯૪૦	૧૨.૫૭૧	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૯૪૨		

સારણી-૪.૫૮નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૦૮ અને ૧૨.૮૦ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૯૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૫૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૮.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૫૯માં આપી છે.

સારણી-૪.૫૯ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૫૯

કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૭૮૪૩.૨૦	૧૨.૯૦	૩.૪૬૫
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૪૩૦૮.૧૦	૧૨.૮૬	૩.૬૯૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૦.૩૯૯	૧	૦.૩૯૯	૦.૦૩૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૮૩૪.૦૦૨	૯૪૧	૧૨.૫૭૬	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૯૪૨		

સારણી-૪.૫૯નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૯૦ અને ૧૨.૮૬ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૦૩૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-પલ્નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબનાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૮.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૬૦ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૦
વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૭૧૨૯.૪૮	૧૩.૦૧	૩.૬૨૦
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૪૮૩૧.૦૮	૧૨.૬૮	૩.૪૩૭
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૮૦.૮૬	૧૩.૬૪	૩.૩૬૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૩૧.૬૩૧	૨	૧૫.૮૧૫	૧.૨૬૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૮૦૨.૭૭૦	૯૪૦	૧૨.૫૫૬	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૯૪૨		

સારણી-૪.૬૦ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૩.૦૧, ૧૨.૬૮ અને ૧૩.૬૪ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૨૬૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૬૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૮.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૬૧ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૫૫૭૫.૭૪	૧૨.૭૩	૩.૩૭૫
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૪૮૫.૩૬	૧૩.૨૨	૪.૧૧૬
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૮૧૮.૧૦	૧૩.૧૩	૩.૩૮૮
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૧૬૧.૧૦	૧૨.૮૫	૩.૪૧૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૩૬.૩૧૬	૩	૧૨.૧૦૫	૦.૮૬૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૭૮૭.૭૫૬	૮૩૮	૧૨.૫૬૮	
	કુલ	૧૧૮૨૬.૦૭૨	૮૪૧		

સારણી-૪.૬૧માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૩, ૧૩.૨૨, ૧૩.૧૩ અને ૧૨.૮૫ હતી.

ચાર જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૬૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૬૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૮.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના પ્રકારને આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૬૨ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૨
વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૭૩૪.૪૭	૧૩.૨૧	૩.૭૫૮
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૯૧૬.૮૮	૧૩.૦૪	૩.૩૦૨
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૭૪૯૭.૯૭	૧૨.૭૩	૩.૫૨૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૩૯.૯૨૦	૨	૧૯.૯૬૦	૧.૫૯૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૭૯૪.૪૮૧	૯૪૦	૧૨.૫૪૭	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૯૪૨		

સારણી-૪.૬૨માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૨૧, ૧૩.૦૪ અને ૧૨.૭૩ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૫૯૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૬૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૮.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને ધાર્મિક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬૩ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૬૩ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૩

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૫૧૯૪.૯૮	૧૩.૦૨	૩.૫૦૪
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૫૧૩.૯૮	૧૨.૯૪	૩.૭૨૪
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૫૪૪૪.૨૫	૧૨.૭૫	૩.૫૩૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૫.૨૨૬	૨	૭.૬૧૩	૦.૬૦૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૮૧૯.૧૭૫	૯૪૦	૧૨.૫૭૪	
	કુલ	૧૧૮૩૪.૪૦૧	૯૪૨		

સારણી – ૪.૬૩માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૦૨, ૧૨.૮૪ અને ૧૨.૭૫ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૦૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો પર તેની શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૬૩ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સામાજિક મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના સામાજિક મૂલ્યના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના સામાજિક મૂલ્યની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્યો દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૯.૧ વય અને સામાજિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૬૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૬૪ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૪
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૬૩૪૦.૪૦	૧૪.૪૧	૩.૪૫૬
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૪૩૨૭.૧૭	૧૪.૮૭	૩.૬૦૧
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૩૦૭૬.૧૨	૧૪.૫૧	૩.૧૦૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયના આધારે જૂથ	૩૭.૪૬૩	૨	૧૮.૭૩૧	૧.૫૮૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૩૪.૭૧૪	૮૪૦	૧૧.૭૩૮	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૮૪૨		

સારણી - ૪.૬૪માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૪૧, ૧૪.૮૭ અને ૧૪.૫૧ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૧.૫૮૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો પર તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૬૪ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૨ જાતીયતા અને સામાજિક મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૬૫માં આપી છે.

સારણી-૪.૬૫ની શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૬૫ પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૭૩૫૧.૫૦	૧૪.૫૦	૩.૫૦૦
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૬૩૯૬.૧૨	૧૪.૬૭	૩.૩૪૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૬.૬૪૯	૧	૬.૬૪૯	૦.૫૬૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૬૫.૫૨૭	૯૪૧	૧૧.૭૫૯	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૬૫નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૪.૫૦ અને ૧૪.૬૭ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૫૬૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના—૬૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૩ જાતિ અને સામાજિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી—૪.૬૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી—૪.૬૬ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ—મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૬
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૭૧૩૫.૦૦	૧૪.૨૭	૩.૩૫૬
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૪૪૮૪.૪૦	૧૪.૮૦	૩.૬૨૪
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૮૮૪.૮૮	૧૫.૯૮	૩.૩૪૯
૪.	બી.સી.	૮૪	૧૨૩૪.૮૦	૧૪.૭૦	૨.૮૯૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૧૭૪.૬૯૯	૩	૫૮.૨૩૩	૫.૦૧૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૦૮૯૭.૪૭૭	૯૩૯	૧૧.૬૦૫	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૬૬ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૨૭, ૧૪.૮૦, ૧૫.૯૮ અને ૧૪.૭૦ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૫.૦૧૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં સામાજિક મૂલ્યો પર તેમની જાતિની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના ૬૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ૯ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૬૬.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ ત્રણ ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૬૬.૧
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૨.૧૦૨*	૩.૬૨૯**	૧.૧૨૩
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૨.૨૭૭*	૦.૨૧૭
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૨.૪૦૭*
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે એસ.ટી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું સામાજિક મૂલ્ય સૌથી વધુ હતું. જ્યારે અન્ય જૂથ, બક્ષીપંચ જૂથ અને બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૯.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સામાજિક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬૭ માં આપી છે.

સારણી-૪.૬૭ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૭
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૮૮	૪૩૫૯.૭૪	૧૪.૬૩	૩.૪૬૯
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૯૩૪૧.૧૦	૧૪.૫૫	૩.૪૧૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧.૪૧૪	૨	૦.૭૦૭	૦.૦૬૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૭૦.૭૬૨	૯૪૦	૧૧.૭૭૭	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૬૭નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૬૩ અને ૧૪.૫૫ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૦૬૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૬૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સામાજિક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬૮માં આપી છે.

સારણી-૪.૬૮ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી

દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૮
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૮૮૧૬.૦૦	૧૪.૫૦	૩.૪૨૨
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૩૩૫	૪૯૨૭.૮૫	૧૪.૭૧	૩.૪૪૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૯.૬૮૮	૧	૯.૬૮૮	૦.૮૨૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૬૨.૪૮૮	૯૪૧	૧૧.૭૫૬	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૬૮નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૫૦ અને ૧૪.૭૧ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૮૨૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૬૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબનાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સામાજિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૬૯માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૬૯ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૬૯

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૮૦૦૬.૨૮	૧૪.૬૧	૩.૪૩૪
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૫૫૪૩.૫૫	૧૪.૫૫	૩.૪૩૦
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૨૦૦.૦૬	૧૪.૨૮	૩.૪૦૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૨.૦૧૧	૨	૧.૦૦૬	૦.૦૮૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૭૦.૧૬૫	૮૪૦	૧૧.૭૭૭	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૮૪૨		

સારણી-૪.૬૯ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૪.૬૧, ૧૪.૫૫ અને ૧૪.૨૮ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-ફલનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સામાજિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૭૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૭૦ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૦
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૬૩૮૧.૬૬	૧૪.૫૭	૩.૪૩૩
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૭૩૧.૬૪	૧૪.૫૩	૩.૬૮૯
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૧૦૨૬.૨૦	૧૪.૬૬	૨.૯૧૪
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૫૮૧.૬૦	૧૪.૬૦	૩.૩૭૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૦.૯૬૫	૩	૦.૩૨૨	૦.૦૨૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૬૯.૧૮૪	૯૩૮	૧૧.૮૦૧	
	કુલ	૧૧૦૭૦.૧૪૯	૯૪૧		

સારણી-૪.૭૦માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૫૭, ૧૪.૫૩, ૧૪.૬૬ અને ૧૪.૬૦ હતી.

ચાર જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૦૨૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની સામાજિક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૭૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સામાજિક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૭૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૭૧ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૧

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૩૦૦૭.૭૧	૧૪.૫૩	૩.૪૧૬
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૨૧૮૦.૦૧	૧૪.૮૩	૩.૪૭૭
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૮	૮૫૫૮.૧૭	૧૪.૫૩	૩.૪૨૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૧૧.૧૫૫	૨	૫.૫૭૭	૦.૪૭૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૬૧.૦૨૧	૮૪૦	૧૧.૭૬૭	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૮૪૨		

સારણી-૪.૭૧માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૫૩, ૧૪.૮૩ અને ૧૪.૫૩ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૪૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૭૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન વાળી શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૯.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સામાજિક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૭૨ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૭૨ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૨
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૫૮૦૯.૪૪	૧૪.૫૬	૩.૩૯૩
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૭૦૨.૩૫	૧૪.૫૫	૩.૩૪૪
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૬૨૩૪.૨૦	૧૪.૬૦	૩.૪૯૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૫૯૧	૨	૦.૨૯૫	૦.૦૨૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૦૭૧.૫૮૫	૯૪૦	૧૧.૭૭૮	
	કુલ	૧૧૦૭૨.૧૭૬	૯૪૨		

સારણી - ૪.૭૨માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૫૬, ૧૪.૫૫ અને ૧૪.૬૦ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૨૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યો પર શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૭૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના લોકશાહી મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના લોકશાહી મૂલ્યની પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના લોકશાહી મૂલ્યની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્યો દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૦.૧ વય અને લોકશાહી મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૭૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૭૩ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૩
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૬૨૮૭.૬૦	૧૪.૨૮	૩.૫૦૫
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૮૧	૪૦૮૨.૭૩	૧૪.૦૩	૩.૫૭૫
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૨૯૮૯.૨૦	૧૪.૧૦	૩.૪૪૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયના આધારે જૂથ	૧૨.૨૩૬	૨	૬.૧૧૮	૦.૪૮૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૬૦૭.૨૮૨	૮૪૦	૧૨.૩૪૮	
	કુલ	૧૧૬૧૯.૫૨૭	૮૪૨		

સારણી - ૪.૭૩માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૨૮, ૧૪.૦૩ અને ૧૪.૧૦ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૪૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો પર તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૭૩ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૨ જાતીયતા અને લોકશાહી મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૭૪માં આપી છે.

સારણી-૪.૭૪ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના

અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૭૪
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૭૨૦૯.૫૪	૧૪.૨૨	૩.૬૨૪
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૬૧૪૭.૬૦	૧૪.૧૦	૩.૩૮૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૩.૬૦૧	૧	૩.૬૦૧	૦.૨૯૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૬૧૫.૯૨૬	૯૪૧	૧૨.૩૪૪	
	કુલ	૧૧૬૧૯.૫૨૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૭૪નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી ૧૪.૨૨ અને ૧૪.૧૦ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૦.૨૯૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યો પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૭૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૩ જાતિ અને લોકશાહી મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૭૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય,

બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૭૫ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથની શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૫
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૬૯૬૦.૦૦	૧૩.૯૨	૩.૪૩૩
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૪૩૮૪.૪૧	૧૪.૪૭	૩.૮૮૨
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૮૨૭.૧૨	૧૪.૭૭	૨.૭૩૭
૪.	બી.સી.	૮૪	૧૧૮૮.૬૦	૧૪.૧૫	૨.૮૮૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૭૮.૩૦૫	૩	૨૬.૧૦૨	૨.૧૨૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૫૪૧.૨૨૨	૯૩૯	૧૨.૨૯૧	
	કુલ	૧૧૬૧૯.૫૨૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૭૫ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૯૨, ૧૪.૪૭, ૧૪.૭૭ અને ૧૪.૧૫ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૨.૧૨૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યો પરથી તેમની જાતિની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૭૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી.

અર્થાત્ ચારેય જૂથોના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને લોકશાહી મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૭૬ માં આપી છે.

સારણી-૪.૭૬ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૬

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૪૨૫૨.૪૬	૧૪.૨૭	૩.૪૫૩
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૯૦૬૫.૦૪	૧૪.૧૨	૩.૫૪૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૫.૩૫૪	૨	૨.૬૭૭	૦.૨૧૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૬૧૪.૧૭૩	૯૪૦	૧૨.૩૫૬	
	કુલ	૧૧૬૧૯.૫૨૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૭૬નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૨૭ અને ૧૪.૧૨ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૦.૨૧૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી

કહી શકાય કે શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના—૭૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને લોકશાહી મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી—૪.૭૭માં આપી છે.

સારણી—૪.૭૭ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ—મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી—૪.૭૭

કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૮૫૮૪.૮૬	૧૪.૧૨	૩.૫૨૫
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૪૭૭૩.૭૫	૧૪.૨૫	૩.૪૮૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ—મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૩.૫૮૬	૧	૩.૫૮૬	૦.૨૮૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૬૧૫.૮૩૧	૮૪૧	૧૨.૩૪૪	
	કુલ	૧૧૬૧૮.૫૨૭	૮૪૨		

સારણી-૪.૭૭નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૧૨ અને ૧૪.૨૫ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૦.૨૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યો પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૭૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબનાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને લોકશાહી મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૭૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૭૮ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૮
વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી
મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૭૮૩૬.૪૦	૧૪.૩૦	૩.૪૭૦
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૫૩૫૩.૦૫	૧૪.૦૫	૩.૫૮૭
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૭૦.૮૪	૧૨.૨૧	૨.૩૯૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૬૮.૭૦૧	૨	૩૪.૩૫૦	૨.૭૯૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૫૫૦.૮૨૬	૯૪૦	૧૨.૨૮૮	
	કુલ	૧૧૬૧૯.૫૨૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૭૮ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૪.૩૦, ૧૪.૦૫ અને ૧૨.૨૧ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૨.૭૯૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૭૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને લોકશાહી મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૭૯માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૭૯ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૭૯

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૬૧૬૨.૬૬	૧૪.૦૭	૩.૬૬૨
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૭૨૦.૩૬	૧૪.૪૭	૩.૨૬૬
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૯૬૧.૧૦	૧૩.૭૩	૩.૩૪૦
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૫૦૦.૫૮	૧૪.૨૩	૩.૪૭૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૩૫.૭૭૬	૩	૧૧.૮૨૫	૦.૮૬૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૫૮૦.૩૮૮	૯૩૮	૧૨.૩૪૬	
	કુલ	૧૧૬૧૬.૧૬૬	૯૪૧		

સારણી-૪.૭૯માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૦૭, ૧૪.૪૭, ૧૩.૭૩ અને ૧૪.૨૩ હતી.

ચાર જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૮૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની લોકશાહી મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૭૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને લોકશાહી મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના પ્રકારને આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૮૦ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૦
વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૯૩૯.૪૦	૧૪.૨૦	૩.૨૯૮
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૨૦૮૪.૪૬	૧૪.૧૮	૩.૮૭૧
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૮૩૩૪.૩૫	૧૪.૧૫	૩.૪૯૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૦.૩૦૬	૨	૦.૧૫૩	૦.૦૧૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૬૧૯.૨૨૧	૯૪૦	૧૨.૩૬૧	
	કુલ	૧૧૬૧૯.૫૨૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૮૦માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૨૦, ૧૪.૧૮ અને ૧૪.૧૫ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૦૧૨ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૮૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન વાળી શાળાઓના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૦.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને લોકશાહી મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૧ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૮૧ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૧

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૫૭૧૭.૬૭	૧૪.૩૩	૩.૨૯૦
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૬૭૪.૨૭	૧૪.૩૧	૪.૦૬૩
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૫૯૬૫.૧૯	૧૩.૯૭	૩.૫૪૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૨૯.૨૨૧	૨	૧૪.૬૧૦	૧.૧૮૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૧૫૯૦.૩૦૬	૯૪૦	૧૨.૩૩૦	
	કુલ	૧૧૬૧૯.૫૨૭	૯૪૨		

સારણી – ૪.૮૧માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યની સરાસરી અનુક્રમે ૧૪.૩૩, ૧૪.૩૧ અને ૧૩.૮૭ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૧.૧૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યો પર શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૮૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૧.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના

સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૧.૧ વય અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૮૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૮૨ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૨
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૫૬૨૩.૨૦	૧૨.૭૮	૩.૬૧૩
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૩૭૪૮૦૮	૧૨.૮૮	૩.૯૯૦
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૨૭૧૩.૬૦	૧૨.૮૦	૩.૫૮૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૧.૭૫૩	૨	૮૭૭	૦.૦૬૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧.૩૦૫૫.૩૯૮	૯૪૦	૧૩.૮૮૯	
	કુલ	૧.૩૦૫૭.૧૫૨	૯૪૨		

સારણી - ૪.૮૨માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૮, ૧૨.૮૮ અને ૧૨.૮૦ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૬૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર તેની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના - ૮૨ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૧.૨ જાતીયતા અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૮૩માં આપી છે.

સારણી-૪.૮૩ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૮૩
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૬૬૩૬.૬૩	૧૩.૦૮	૩.૮૦૭
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૫૪૪૫.૬૪	૧૨.૪૮	૩.૪૭૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૮૩.૧૬૬	૧	૮૩.૧૬૬	૬.૦૩૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૮૭૩.૮૮૫	૮૪૧	૧૩.૭૮૭	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૫૨	૮૪૨		

સારણી-૪.૮૩નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૩.૦૮ અને ૧૨.૪૮ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૬.૦૩૨ હતું, જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર અસર થાય છે. આથી ઉત્કલ્પના-૮૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાના આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં બે પ્રકારનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી છે. જેની વિગત નીચે સારણી - ૪.૮૩.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી - ૪.૮૩.૧
પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	સ્ત્રી શિક્ષકો	પુરુષ શિક્ષકો
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	-	૨.૪૫૬*
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પુરુષ શિક્ષકો કરતાં વધુ હતાં.

૪.૧૧.૩ જાતિ અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જાતિના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૮૪ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૪
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૬૨૮૫.૦૦	૧૨.૫૭	૩.૧૬૯
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૪૧૨૬.૮૬	૧૩.૬૨	૪.૫૧૦
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૬૭૭.૦૪	૧૨.૦૯	૩.૬૫૯
૪.	બી.સી.	૮૪	૯૯૬.૨૪	૧૧.૮૬	૩.૧૭૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૩૩૪.૧૩૭	૩	૧૧૧.૩૯૭	૮.૨૨૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૭૨૩.૦૧૪	૯૩૯	૧૩.૫૫૦	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૫૨	૯૪૨		

સારણી-૪.૮૪માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૫૭, ૧૩.૬૨, ૧૨.૦૯ અને ૧૧.૮૬ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૮.૨૨૦ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર તેમની જાતિની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૮૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગતની સારણી - ૪.૮૪.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળ્યું હતું.

સારણી-૪.૮૪.૧
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૩.૮૮૨**	૧.૦૫૦	૧.૮૯૭
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૨.૩૯૮*	૩.૩૬૦**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૦.૩૯૯
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક, *૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક,

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ વર્ગનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી વધુ હતાં તથા બી.સી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૧.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૫માં આપી છે.

સારણી-૪.૮૫ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૫
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૮૮	૩૮૮૪.૮૬	૧૩.૦૭	૩.૭૨૪
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૮૧૫૮.૮૨	૧૨.૭૧	૩.૭૨૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૪૫.૬૦૫	૨	૨૨.૮૦૩	૧.૬૪૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૦૧૧.૫૪૭	૮૪૦	૧૩.૮૪૨	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૫૨	૮૪૨		

સારણી-૪.૮૫નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૦૭ અને ૧૨.૭૧ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૬૪૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૮૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૧.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૬માં આપી છે.

સારણી-૪.૮૬ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી

દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૬
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૭૮૪૩.૨૦	૧૨.૯૦	૩.૮૧૦
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૪૨૩૭.૭૫	૧૨.૬૫	૩.૫૬૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૧૩.૭૪૦	૧	૧૩.૭૪૦	૦.૯૯૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૦૪૩.૪૧૨	૯૪૧	૧૩.૮૬૧	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૫૨	૯૪૨		

સારણી-૪.૮૬નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૯૦ અને ૧૨.૬૫ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૯૯૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૮૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબનાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૧.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૮૭ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૭

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૭૦૮૫.૬૪	૧૨.૯૩	૩.૯૬૬
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૪૮૧૯.૬૫	૧૨.૬૫	૩.૩૮૦
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૭૫.૯૮	૧૨.૫૭	૨.૬૮૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૧૯.૨૧૭	૨	૯.૬૦૮	૦.૬૯૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૦૩૭.૯૩૫	૯૪૦	૧૩.૮૭૦	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૫૨	૯૪૨		

સારણી-૪.૮૭ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૨.૯૩, ૧૨.૬૫ અને ૧૨.૫૭ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૮૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૮૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૧.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૮૮ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૮
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૫૬૫૦.૨૦	૧૨.૯૦	૩.૬૭૬
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૪૬૮.૪૪	૧૩.૧૩	૪.૦૦૮
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૮૯૮.૮૦	૧૨.૮૪	૩.૫૭૮
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૦૫૨.૮૬	૧૨.૪૧	૩.૬૧૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૬૨.૨૬૧	૩	૨૦.૭૫૪	૧.૪૯૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૯૯૪.૮૫૬	૯૩૮	૧૩.૮૫૪	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૧૭	૯૪૧		

સારણી-૪.૮૮માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૯૦, ૧૩.૧૩, ૧૨.૮૪ અને ૧૨.૪૧ હતી.

ચાર જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૪૯૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૮૮નો અસ્વીકાર

કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૧.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના પ્રકારને આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૮૮ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૮૮

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૬૯૩.૦૭	૧૩.૦૧	૩.૭૬૦
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૮૧૮.૩૯	૧૨.૩૭	૩.૦૪૮
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૭૫૬૮.૬૫	૧૨.૮૫	૩.૮૫૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૩૮.૫૮૯	૨	૧૯.૨૯૪	૧.૩૯૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૦૧૮.૫૬૩	૯૪૦	૧૩.૮૫૦	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૫૨	૯૪૨		

સારણી-૪.૮૮માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૦૧, ૧૨.૩૭ અને ૧૨.૮૫ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૩૮૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૮૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન વાળી શાળાઓના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૧.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૯૦ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૯૦ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૦
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૫૧૦૩.૨૧	૧૨.૭૯	૩.૯૦૮
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૪૪૪.૯૫	૧૨.૩૫	૩.૫૪૮
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૫૫૩૩.૯૨	૧૨.૯૬	૩.૫૮૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૩૪.૮૦૩	૨	૧૭.૪૦૧	૧.૨૫૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૦૨૨.૩૪૯	૯૪૦	૧૩.૮૫૪	
	કુલ	૧૩૦૫૭.૧૫૨	૯૪૨		

સારણી - ૪.૯૦માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૯, ૧૨.૩૫ અને ૧૨.૯૬ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૨૫૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો તેની શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૯૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૨.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના

આર્થિક મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના આર્થિક મૂલ્યના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના આર્થિક મૂલ્યની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્યો દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૨.૧ વય અને આર્થિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૮૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૮૧ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૧
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૪૮૭૦.૮૦	૧૧.૦૭	૪.૦૮૩
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૩૩૧૭.૪૦	૧૧.૪૦	૪.૧૨૮
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૨૩૨૯.૮૮	૧૦.૯૯	૫.૫૪૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયના આધારે જૂથ	૨૭.૩૧૦	૨	૧૩.૬૫૫	૦.૬૮૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૭૪૦.૦૦૫	૯૪૦	૧૭.૯૩૬	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૯૪૨		

સારણી - ૪.૯૧માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૦૭, ૧૧.૪૦ અને ૧૦.૯૯ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૬૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો પર તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૯૧ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૨.૨ જાતીયતા અને આર્થિક મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૯૨માં આપી છે.

સારણી-૪.૯૨ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૯૨ પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૫૬૬૮.૨૬	૧૧.૧૮	૪.૦૮૫
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૪૮૪૮.૩૨	૧૧.૧૨	૪.૮૭૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૦.૯૭૫	૧	૦.૯૭૫	૦.૦૪૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૭૬૬.૩૪૦	૯૪૧	૧૯.૯૪૩	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૯૨નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૧.૧૮ અને ૧૧.૧૨ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૦.૦૪૯ હતું, જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો પર અસર થતી નથી આથી ઉત્કલ્પના-૯૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૨.૩ જાતિ અને આર્થિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૯૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૯૩ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૩

વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૫૪૮૫.૦૦	૧૦.૯૭	૪.૭૭૫
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૩૬૨૦.૮૫	૧૧.૯૫	૪.૩૬૭
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૫૮૨.૯૬	૧૦.૪૧	૨.૮૨૧
૪.	બી.સી.	૮૪	૮૨૯.૦૮	૯.૮૭	૩.૧૩૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૩૭૭.૫૫૯	૩	૧૨૫.૮૫૩	૬.૪૨૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૩૮૯.૭૫૬	૯૩૯	૧૯.૫૮૪	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૯૩ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૯૭, ૧૧.૯૫, ૧૦.૪૧ અને ૯.૮૭ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૬.૪૨૬ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં આર્થિક મૂલ્યો પર તેમની જાતિની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૯૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિને આધારે શિક્ષકોમાં પાડેલાં ચાર જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૯૩.૧ માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૯૩.૧

વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૨.૯૦૮**	૦.૮૫૬	૨.૦૩૬*
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૨.૫૩૫*	૪.૦૭૮**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૧.૦૪૨
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક ** ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા. તથા બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગના આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

૪.૧૨.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને આર્થિક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૯૪ માં આપી છે.

સારણી-૪.૯૪ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૪

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૩૪૦૯.૧૨	૧૧.૪૪	૪.૧૩૬
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૭૦૭૪.૮૪	૧૧.૦૨	૪.૬૧૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૪૨.૪૬૯	૨	૨૧.૨૩૪	૧.૦૬૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૭૨૪.૮૪૬	૯૪૦	૧૯.૯૨૦	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૯૪નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૪૪ અને ૧૧.૦૨ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૧.૦૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી

ઉત્કલ્પના-૯૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૨.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને આર્થિક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૯૫માં આપી છે.

સારણી-૪.૯૫ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૫

કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૬૬૪૫.૪૪	૧૦.૯૩	૩.૯૬૩
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૩૮૭૨.૬૦	૧૧.૫૬	૫.૨૩૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૮૪.૬૨૮	૧	૮૪.૬૨૮	૪.૨૬૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૬૮૨.૬૮૭	૮૪૧	૧૯.૮૫૪	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૮૪૨		

સારણી-૪.૯૫નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૯૩ અને ૧૧.૫૬ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૪.૨૬૨ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો પર કુટુંબના પ્રકારની અસર જોવા મળે છે. જેથી ઉત્કલ્પના-૮૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતે છે.

આથી કહી શકાય કે કુટુંબના પ્રકારનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૮૫.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૮૫.૧

કુટુંબનાં પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	સંયુક્ત	વિભક્ત
૧.	સંયુક્ત	-	૨.૦૬૫*
૨.	વિભક્ત	-	-

* ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળતા હતા.

૪.૧૨.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને આર્થિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૮૬ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના આર્થિક

મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૬

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૬૦૦૦.૬૦	૧૦.૯૫	૪.૭૭૯
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૪૩૫૪.૮૩	૧૧.૪૩	૩.૯૯૩
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૫૮.૦૬	૧૧.૨૯	૩.૫૩૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૫૨.૧૪૮	૨	૨૬.૦૭૪	૧.૩૧૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૭૧૫.૧૬૭	૯૪૦	૧૯.૯૧૦	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૯૬ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૦.૯૫, ૧૧.૪૩ અને ૧૧.૨૯ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૧.૩૧૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૯૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૨.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને આર્થિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૮૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૮૭ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૭
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૪૮૩૯.૯૦	૧૧.૦૫	૪.૦૩૪
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૧૬૨.૦૦	૧૧.૫૦	૪.૧૧૫
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૮૦૭.૧	૧૧.૫૩	૪.૧૨૪
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૨૬૯૩.૭૦	૧૦.૯૫	૫.૪૪૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૪૬.૭૫૦	૩	૧૫.૫૮૩	૦.૭૮૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૭૨૦.૫૪૨	૯૩૮	૧૯.૯૫૮	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૨૯૨	૯૪૧		

સારણી-૪.૯૭માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૦૫, ૧૧.૫૦, ૧૧.૫૩ અને ૧૦.૯૫ હતી.

ચાર જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૭૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની આર્થિક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૯૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૨.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને આર્થિક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૯૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૯૮ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૮

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૫૧૦.૯૧	૧૨.૧૩	૪.૫૮૦
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૬૭૧.૩૯	૧૧.૩૭	૪.૩૯૦
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૬૩૩૧.૭૫	૧૦.૭૫	૪.૩૯૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૨૯૮.૩૭૦	૨	૧૪૯.૧૮૫	૭.૫૯૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૪૬૮.૯૪૫	૯૪૦	૧૯.૬૪૮	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૯૮માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૧૩, ૧૧.૩૭ અને ૧૦.૭૫ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૭.૫૯૩ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૯૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનનાં આધારે શિક્ષકોમાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત સારણી-૪.૯૮.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૯૮.૧

વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો	
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	-	૧.૫૭૧	૩.૮૩૭**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	૧.૫૧૬
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

** ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ખાનગી પ્રાથમિક પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો અન્ય જૂથો કરતાં ચડિયાતું હતું. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૨.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને આર્થિક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૯૯ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૯૯ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૯૯

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૪૬૩૨.૩૯	૧૧.૬૧	૪.૯૯૪
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૨૭૦.૬૨	૧૦.૮૬	૪.૦૫૩
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૪૬૧૧.૬૦	૧૦.૮૦	૩.૯૯૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૪૫.૦૨૦	૨	૭૨.૫૧૦	૩.૬૬૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૬૨૨.૨૯૫	૯૪૦	૧૯.૮૧૧	
	કુલ	૧૮૭૬૭.૩૧૫	૯૪૨		

સારણી - ૪.૯૯માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૬૧, ૧૦.૮૬ અને ૧૦.૮૦ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક આર્થિક મૂલ્યની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૩.૬૬૦ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો પર શાળાના વિસ્તારની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૯૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળાનાં વિસ્તારને આધારે શિક્ષકોમાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૯૯.૧ માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૯૯.૧

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

જૂથ	શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો
શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	૧.૪૭૮	૨.૫૬૯**
અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	૦.૧૪૩
ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી એવું કહી શકાય કે શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે અર્ધ શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૩.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના

જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યની પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્યો દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૩.૧ વય અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૦૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૦૦ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૦
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૫૮૬૫.૨૦	૧૩.૩૩	૩.૪૭૪
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૩૯૪૮.૮૭	૧૩.૫૭	૩.૭૧૦
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૩૦૧૮.૮૮	૧૪.૨૪	૩.૭૪૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયના આધારે જૂથ	૧૧૭.૪૬૮	૨	૫૮.૭૩૩	૪.૫૦૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૨૫૦.૯૨૪	૯૪૦	૧૩.૦૩૩	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૯૦	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૦૦માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૩૩, ૧૩.૫૭ અને ૧૪.૨૪ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૪.૫૦૭ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર તેમની વયની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૦૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે વયને આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૧૦૦.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય તથા ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૦૦.૧
વિભિન્ન વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતાં શિક્ષકો	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતાં શિક્ષકો	૪૦ વર્ષથી વધુ વય ધરાવતાં શિક્ષકો
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	-	૦.૮૯૭	૩.૦૩૩**
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	-	-	૧.૯૬૮*
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય તથા ૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વચ્ચેની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૩.૨ જાતીયતા અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૦૧માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૦૧ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૧૦૧
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૬૯૬૬.૧૮	૧૩.૭૪	૩.૬૪૩
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૫૮૬૪.૨૦	૧૩.૪૫	૩.૫૯૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૧૯.૬૪૧	૧	૧૯.૬૪૧	૧.૪૯૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૩૪૮.૭૪૯	૯૪૧	૧૩.૧૨૩	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૯૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૦૧નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૩.૭૪ અને ૧૩.૪૫ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૧.૪૯૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો ઉપર અસર થતી નથી આથી ઉત્કલ્પના-૧૦૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૩.૩ જાતિ અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૦૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૦૨ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની

સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૨
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૬૭૫૫.૦૦	૧૩.૫૧	૩.૪૨૦
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૪૧૨૯.૮૯	૧૩.૬૩	૩.૯૧૭
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૭૮૧.૭૬	૧૩.૯૬	૩.૮૭૫
૪.	બી.સી.	૮૪	૧૧૬૬.૭૬	૧૩.૮૯	૩.૫૬૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૧૮.૬૪૦	૩	૬.૨૧૩	૦.૪૭૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૩૪૯.૭૫૦	૯૩૯	૧૩.૧૫૨	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૯૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૦૨ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૫૧, ૧૩.૬૩, ૧૩.૯૬ અને ૧૩.૮૯ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૪૭૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પરથી તેમની જાતિની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના ૧૦૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનો જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૩.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૦૩માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૦૩ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૩

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૪૦૧૧.૦૮	૧૩.૪૬	૩.૬૮૦
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૮૭૮૨.૫૬	૧૩.૬૮	૩.૬૦૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧૨.૪૫૨	૨	૬.૨૨૬	૦.૪૭૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૩૫૫.૮૩૮	૮૪૦	૧૩.૧૪૫	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૯૦	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૦૩નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૪૬ અને ૧૩.૬૮ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૦.૪૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી

કહી શકાય કે શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૦૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૩.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૦૪માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૦૪ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોથી સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૪

કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૮૩૮૪.૩૨	૧૩.૭૯	૩.૫૧૦
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૪૪૪૮.૮૦	૧૩.૨૮	૩.૮૦૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૫૬.૨૮૪	૧	૫૬.૨૮૪	૪.૩૦૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૩૧૨.૦૮૬	૮૪૧	૧૩.૦૮૪	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૮૦	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૦૪નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૭૯ અને ૧૩.૨૮ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૪.૩૦૩ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થાય છે. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૦૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે કુટુંબના પ્રકારનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૦૪.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૦૪.૧
કુટુંબનાં પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	સંયુક્ત	વિભક્ત
૧.	સંયુક્ત	-	૨.૦૭૪*
૨.	વિભક્ત	-	-

* ૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળતા હતા.

૪.૧૩.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૦૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૧૦૫ના

શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૫

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૭૪૬૯.૨૪	૧૩.૬૩	૩.૬૨૯
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૫૧૯૬.૮૪	૧૩.૬૪	૩.૫૬૫
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૬૮.૦૦	૧૨.૦૦	૪.૮૦૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૩૬.૮૭૮	૨	૧૮.૪૩૯	૧.૪૦૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૩૩૧.૫૧૨	૯૪૦	૧૩.૧૧૯	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૯૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૦૫ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૩.૬૩, ૧૩.૬૪ અને ૧૨.૦૦ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૧.૪૦૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૦૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૩.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૦૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

○ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૦૬ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૬
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૫૯૧૭.૩૮	૧૩.૫૧	૩.૪૮૦
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૪૭૯.૭૨	૧૩.૧૯	૩.૬૫૬
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૯૪૨.૨૦	૧૩.૪૬	૩.૭૫૬
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૪૮૩.૩૬	૧૪.૧૬	૩.૭૫૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૧૧૩.૨૪૪	૩	૩૭.૭૪૮	૨.૮૮૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૨૫૪.૭૭૪	૯૩૮	૧૩.૦૬૫	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૦૧૮	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૦૬માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૫૧, ૧૩.૧૯, ૧૩.૪૬ અને ૧૪.૧૬ હતી.

ચાર જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૨.૮૮૯ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૦૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલા ચારેય જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી જેની વિગત સારણી ૪.૧૦૬.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય તથા ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક હતું.

સારણી-૪.૧૦૬.૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	૧.૦૨૨	૦.૧૦૮	૦.૫૧૫
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	૨.૬૮૮**	૧.૩૭૮
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	-	૨.૨૭૯*
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૪૮૩.૩૬	૧૪.૧૬	૩.૭૫૭

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતા. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ અને ૧૧ થી ૧૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

૪.૧૩.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૦૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૦૭ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૭

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૮૧૩.૧૩	૧૩.૫૯	૪.૦૧૦
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૯૫૩.૬૩	૧૩.૨૯	૩.૬૫૧
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૮૦૬૩.૪૧	૧૩.૬૯	૩.૪૭૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૧૯.૦૬૪	૨	૭.૫૩૨	૦.૭૨૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૩૪૯.૩૨૬	૯૪૦	૧૩.૧૩૮	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૯૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૦૭માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૫૯, ૧૩.૨૯ અને ૧૩.૬૯ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૭૨૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૦૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન વાળી શાળાઓના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૩.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૦૮ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૦૮ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૮
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૫૩૬૨.૫૬	૧૩.૪૪	૩.૮૫૩
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૬૨૩.૯૬	૧૩.૮૮	૩.૫૪૬
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૫૮૪૯.૯૦	૧૩.૭૦	૩.૪૧૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૨૩.૩૯૮	૨	૧૧.૬૯૯	૦.૮૯૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૨૩૪૪.૯૯૨	૯૪૦	૧૩.૧૩૩	
	કુલ	૧૨૩૬૮.૩૯૦	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૦૮માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૪૪, ૧૩.૮૮ અને ૧૩.૭૦ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૮૯૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૦૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૪.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના સુખાત્મક મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના સુખાત્મક મૂલ્યના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના સુખાત્મક મૂલ્યની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્યો દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૪.૧ વય અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૦૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૦૮ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૦૯
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૪૮૪૪.૪૦	૧૧.૦૧	૩.૬૫૩
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૩૪૨૭.૯૮	૧૧.૭૮	૭.૦૬૦
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૨૨૦૦.૫૬	૧૦.૩૮	૩.૯૭૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયના આધારે જૂથ	૨૪૭.૧૮૫	૨	૧૨૩.૫૯૨	૪.૯૧૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૬૪૪.૨૧૧	૯૪૦	૨૫.૧૫૩	
	કુલ	૨૩૮૯૧.૩૯૬	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૦૯માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૦૧, ૧૧.૭૮ અને ૧૦.૩૮ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૪.૯૧૪ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો પર તેમની વયની અસર થાય છે. આથી ઉત્કલ્પના-૧૦૯ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે વયને આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૦૯.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ પણ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૦૯.૧
વિભિન્ન વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતાં શિક્ષકો	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતાં શિક્ષકો	૪૦ વર્ષથી વધુ વય ધરાવતાં શિક્ષકો
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	-	-૧.૯૧૩	૨.૦૨૪*
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	-	-	૨.૬૦૧**
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય તથા ૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વચ્ચેની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૪.૨ જાતીયતા અને સુખાત્મક મૂલ્યો

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૧૦માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૧૦ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૧૧૦
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૫૬૦૭.૪૨	૧૧.૦૬	૩.૮૦૮
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૪૮૬૫.૭૬	૧૧.૧૬	૬.૦૮૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૨.૨૧૧	૧	૨.૨૧૧	૦.૦૮૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૮૮૯.૧૮૫	૮૪૧	૨૫.૩૮૭	
	કુલ	૨૩૮૮૧.૩૮૬	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૧૦નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૧.૦૬ અને ૧૧.૧૬ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૮૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૧૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૪.૩ જાતિ અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૧૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૧૧ના શરૂઆતનાં

ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૧
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૫૪૦૦.૦૦	૧૦.૮૦	૩.૬૭૧
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૩૭૩૨.૮૬	૧૨.૩૨	૭.૦૭૫
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૪૮૮.૮૬	૮.૮૧	૨.૬૮૮
૪.	બી.સી.	૮૪	૮૪૧.૬૮	૧૦.૦૨	૩.૦૬૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૮૬૫.૩૮૪	૩	૨૮૮.૪૬૫	૧૧.૭૬૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૦૨૬.૦૦૨	૮૩૮	૨૪.૫૨૨	
	કુલ	૨૩૮૯૧.૩૮૬	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૧૧ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૮૦, ૧૨.૩૨ ૮.૮૧ અને ૧૦.૦૨ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૧૧.૭૬૪ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં સુખાત્મક મૂલ્યો પર તેમની જાતિની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના - ૧૧૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિને આધારે શિક્ષકોમાં પાડેલાં ચાર જૂથોમાં સુખાત્મક મૂલ્યોમાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૧૧.૧ માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ ચાર ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૧૧.૧

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૪.૦૧૮**	૩.૭૩૦**	૧.૮૨૩
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૩.૫૫૮**	૨.૮૦૨**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૨.૨૦૪*
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા તથા એસ.ટી. વર્ગના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

૪.૧૪.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૧૨ માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૧૨ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૨
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૩૪૧૮.૦૬	૧૧.૪૭	૩.૯૭૫
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૭૦૨૩.૪૮	૧૦.૯૪	૫.૪૬૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૫૭.૦૫૭	૨	૨૮.૫૨૮	૧.૧૨૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૮૩૪.૩૩૯	૯૪૦	૨૫.૩૫૬	
	કુલ	૨૩૮૯૧.૩૯૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૧૨નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૪૭ અને ૧૦.૯૪ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૧.૧૨૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૧૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૪.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૧૩માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૧૩ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોથી સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી

દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૩
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૬૬૨૭.૨૦	૧૦.૮૦	૩.૭૭૪
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૩૮૪૯.૧૫	૧૧.૪૯	૬.૭૪૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૭૫.૨૩૪	૧	૭૫.૨૩૪	૨.૮૭૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૮૧૬.૧૬૨	૮૪૧	૨૫.૩૦૯	
	કુલ	૨૩૮૯૧.૩૯૬	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૧૩નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૮૦ અને ૧૧.૪૯ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૨.૮૭૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૧૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબનાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૪.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૧૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૧૧૪ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૪

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૬૧૦૪.૭૨	૧૧.૧૪	૩.૭૯૩
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૪૨૨૧.૪૮	૧૧.૦૮	૬.૪૫૨
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૪૮.૯૬	૧૦.૬૪	૩.૯૩૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૩.૬૯૬	૨	૧.૮૪૮	૦.૦૭૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૮૮૭.૬૯૯	૯૪૦	૨૫.૪૧૨	
	કુલ	૨૩૮૯૧.૩૯૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૧૪ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૧.૧૪, ૧૧.૦૮ અને ૧૦.૬૪ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૦૭૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૧૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૪.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૧૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૧૫ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૫
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૪૮૫૭.૪૨	૧૧.૦૮	૩.૬૬૦
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૦૮૮.૬૮	૧૧.૧૧	૩.૭૦૦
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૮૦૫.૮૦	૧૨.૯૪	૧૨.૮૪૭
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૨૬૦૫.૧૪	૧૦.૫૮	૩.૮૩૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૩૦૦.૮૬૭	૩	૧૦૦.૨૮૮	૩.૮૮૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૫૮૬.૮૩૭	૮૩૮	૨૫.૧૪૬	
	કુલ	૨૩૮૮૭.૮૦૫	૮૪૧		

સારણી-૪.૧૧૫માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૦૮, ૧૧.૧૧, ૧૨.૯૪ અને ૧૦.૫૮ હતી.

ચાર જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૩.૮૮૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની સુખાત્મક મૂલ્યો ઉપર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૧૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે શિક્ષકોનાં ચાર જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તિ-કોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૧૫.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળ્યા હતા.

સારણી-૪.૧૧૫.૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

જૂથ	૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો
૧. ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં	-	૦.૦૫૭	૨.૪૬૧*	૧.૬૭૦
૨. ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	૧.૭૭૨	૧.૩૮૬
૩. ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	-	૨.૪૮૫*
૪. ૧૫ થી વધુ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે.

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતા તથા ૧૫ થી વધુ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો નીચા હતાં. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષનો અને ૬ થી ૧૦ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૪.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના પ્રકારને આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૧૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૧૬ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૬

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૪૨૩.૯૭	૧૧.૭૧	૪.૧૭૬
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૬૦૫.૨૪	૧૦.૯૨	૩.૩૩૪
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૬૪૪૩.૬૬	૧૦.૯૪	૫.૬૨૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૯૮.૩૯૨	૨	૪૯.૧૯૬	૧.૯૪૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૭૯૩.૦૦૪	૯૪૦	૨૫.૩૧૨	
	કુલ	૨૩૮૯૧.૩૯૬	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૧૬માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૭૧, ૧૦.૮૨ અને ૧૦.૮૪ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૧.૮૪૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૧૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલન વાળી શાળાઓના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૪.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સુખાત્મક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૧૭ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૧૭ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૭
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૪૪૭૨.૭૯	૧૧.૨૧	૩.૬૮૩
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૪૧૫.૭૦	૧૨.૧૦	૧૦.૪૧૭
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૪૫૮૫.૯૮	૧૦.૭૪	૩.૬૬૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૭૭.૩૩૩	૨	૮૮.૬૬૭	૩.૫૧૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૨૩૭૧૪.૦૬૨	૯૪૦	૨૫.૨૨૮	
	કુલ	૨૩૮૯૧.૩૯૬	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૧૭માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યની સરાસરી અનુક્રમે ૧૧.૨૧, ૧૨.૧૦ અને ૧૦.૭૪ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સામાજિક સુખાત્મક મૂલ્યની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૩.૫૧૫ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો ઉપર શાળાના વિસ્તારની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૧૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળાનાં વિસ્તારને આધારે શિક્ષકોમાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૧૭.૧ માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૧૭.૧
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

જૂથ	શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકો
શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	૧.૪૪૨	૧.૮૧૯
અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	૨.૨૪૬*
ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી એવું કહી શકાય કે અર્ધશહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૧૫.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના

સત્તાના મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૫.૧ વય અને સત્તાના મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૧૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૧૮ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૧૮
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૪૨૫૪.૮૦	૯.૬૭	૩.૮૩૧
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૨૯૨૧.૬૪	૧૦.૦૪	૪.૧૨૬
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૧૯૫૪.૬૪	૯.૨૨	૪.૦૨૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૮૧.૮૧૫	૨	૪૦.૯૦૭	૨.૫૯૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૮૦૦.૩૮૦	૯૪૦	૧૫.૭૪૫	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૯૫	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૧૮માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૯.૬૭, ૧૦.૦૪ અને ૯.૨૨ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૫૯૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં સત્તાના મૂલ્યો પર તેની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના - ૧૧૮ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૫.૨ જાતીયતા અને સત્તાના મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૧૯માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૧૯ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના

અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૧૧૯

પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૫૦૦૯.૧૬	૯.૮૮	૪.૦૮૮
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૪૧૨૪.૫૬	૯.૪૬	૩.૮૩૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૪૧.૬૦૫	૧	૪૧.૬૦૫	૨.૬૩૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૮૪૦.૫૯૦	૯૪૧	૧૫.૭૭૧	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૯૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૧૯નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી ૯.૮૮ અને ૯.૪૬ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૨.૬૩૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૧૯નો અસ્વીકર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૫.૩ જાતિ અને સત્તાના મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જાતિના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની

આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૨૦ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૦
પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૪૬૦૫.૦૦	૯.૨૧	૩.૬૦૮
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૩૩૮૭.૫૪	૧૧.૧૮	૪.૪૫૧
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૪૪૧.૮૪	૭.૮૮	૨.૮૩૪
૪.	બી.સી.	૮૪	૬૯૬.૩૬	૮.૨૮	૩.૦૮૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૧૧૩૫.૭૨૯	૩	૩૭૮.૫૭૬	૨૫.૮૬૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૩૭૪૬.૪૬૭	૯૩૯	૧૪.૬૩૯	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૯૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨૦માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૯.૨૧, ૧૧.૧૮, ૭.૮૮ અને ૮.૨૮ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨૫.૮૬૦ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં સત્તાના મૂલ્યો પર તેમની જાતિની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિનાં આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત સારણી - ૪.૧૨૦ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ ચાર ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળ્યું હતું.

સારણી-૪.૧૨૦.૧

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૬.૮૬૧**	૨.૬૩૬**	૨.૨૧૫*
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૫.૩૧૭**	૫.૫૮૭**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૦.૭૫૧
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક, **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક,

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો અન્ય જૂથોનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ. જ્યારે એસ.ટી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો સૌથી નીચા જોવા મળેલ. અન્ય જૂથનાં તથા બી.સી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૧૫.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સત્તાના મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૧માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૨૧ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી

દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૧

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોની સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૩૦૩૩.૬૪	૧૦.૧૮	૪.૨૦૮
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૬૦૬૬.૯૦	૯.૪૫	૩.૮૫૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧૦૮.૨૧૬	૨	૫૪.૧૦૮	૩.૪૪૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૭૭૩.૯૮૦	૯૪૦	૧૫.૭૧૭	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૯૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨૧નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૧૮ અને ૯.૪૫ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૩.૪૪૩ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થાય છે. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે બે જૂથોમાં સત્તાનાં મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૨૧.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક હતું.

સારણી-૪.૧૨૧.૧
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અપરિણીત શિક્ષકો	પરિણીત શિક્ષકો
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	-	૨.૬૧૭*
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	-	-

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો પરિણીત શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ.

૪.૧૫.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સત્તાના મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૨માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૨૨ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોથી સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૨
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૫૮૬૭.૨૦	૯.૬૫	૩.૯૭૦
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૩૨૬૨.૯૦	૯.૭૪	૩.૯૮૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૧.૭૧૦	૧	૧.૭૧૦	૦.૧૦૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૮૮૦.૪૮૫	૯૪૧	૧૫.૮૧૩	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૯૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨૨નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૯.૬૫ અને ૯.૭૪ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૧૦૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી.

આથી કહી શકાય કે સંયુક્ત કુટુંબમાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૫.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સત્તાના મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૧૨૩ના

શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૩

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૫૨૯૩.૬૮	૯.૬૬	૪.૦૪૩
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૩૬૯૫.૭૦	૯.૭૦	૩.૮૫૩
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૪૦.૦૦	૧૦.૦૦	૪.૭૮૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૧.૬૮૭	૨	૮૪૪	૦.૦૫૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૮૮૦.૫૦૮	૯૪૦	૧૫.૮૩૦	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૮૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨૩ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૯.૬૬, ૯.૭૦ અને ૧૦.૦૦ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૫૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૨૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૫.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સત્તાના મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૨૪ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૪
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૪૩૩૧.૮૨	૯.૮૯	૩.૮૬૯
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૧૮૫૧.૮૦	૯.૮૫	૪.૨૩૫
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૭૨૫.૯૦	૧૦.૩૭	૪.૫૨૪
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૨૨૧૪.૦૦	૯.૦૦	૩.૭૧૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૧૭૪.૨૭૯	૩	૫૮.૦૯૩	૩.૭૦૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૬૯૪.૩૩૮	૯૩૮	૧૫.૬૬૬	
	કુલ	૧૪૮૬૮.૬૧૭	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૨૪માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૯.૮૯, ૯.૮૫, ૧૦.૩૭ અને ૯.૦૦ હતી.

ચાર જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૩.૭૦૮ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની સત્તાના મૂલ્યો ઉપર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલ ચાર જૂથોનાં સત્તાનાં મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તિઓની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૨૪.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક છે. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક છે.

સારણી-૪.૧૨૪.૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	૦.૧૨૬	૦.૮૩૪	૨.૮૫૭**
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	૦.૮૬૧	૨.૨૩૫*
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	-	૨.૫૮૭**
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક, **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો સૌથી ઊંચા જોવા મળેલ જ્યારે અન્ય જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળ્યા.

૪.૧૫.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સત્તાના મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૨૫ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૫

વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૨૬૨.૫૧	૧૦.૯૩	૪.૧૧૧
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૪૬૮.૫૩	૯.૯૯	૩.૮૬૧
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૫૪૦૧.૧૩	૯.૧૭	૩.૮૫૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૪૯૦.૯૨૯	૨	૨૪૫.૪૬૪	૧૬.૦૩૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૩૯૧.૨૬૬	૯૪૦	૧૫.૩૧૦	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૯૫	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨૫માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૯૩, ૯.૯૯ અને ૯.૧૭ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧૬.૦૩૩ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનના પ્રકારને આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૨૫.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતાં.

સારણી-૪.૧૨૫.૧

વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	સરકારી શાળાના શિક્ષકો
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	-	૨.૧૬૦*	૫.૫૫૨**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	-	-	૨.૩૨૧*
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક, **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી ઉપરથી કહી શકાય કે ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો સાથી ઊંચા જોવા મળેલ જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા

શિક્ષકો તથા સરકારી શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ હતા.

૪.૧૫.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સત્તાના મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૬ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૨૬ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૬

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૪૦૨૧.૯૨	૧૦.૦૮	૩.૯૬૫
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૧૩૭.૨૪	૯.૭૨	૪.૪૯૩
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૩૯૭૧.૧૦	૯.૩૦	૩.૮૦૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૨૩.૪૯૦	૨	૬૧.૭૪૫	૩.૯૩૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૪૭૫૮.૭૦૫	૯૪૦	૧૫.૭૦૧	
	કુલ	૧૪૮૮૨.૧૯૫	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૨૬માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૦.૦૮, ૯.૭૨ અને ૯.૩૦ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૩.૯૩૩ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની તેની શાળાના વિસ્તાર પર અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળાનાં વિસ્તારના આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સત્તાનાં મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે. આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૨૬.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૨૬.૧

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	૦.૮૩૭	૨.૮૬૧**
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	૧.૦૦૧
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે અર્ધશહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાનાં મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ હતાં.

૪.૧૬.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના કૌટુંબિક મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના કૌટુંબિક મૂલ્યની પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના કૌટુંબિક મૂલ્યની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્યો દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયુ હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૬.૧ વય અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૨૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૨૭ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૭
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૫૫૦૦.૦૦	૧૨.૫૦	૩.૧૫૪
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૮૧	૩૫૮૨.૨૧	૧૨.૩૧	૩.૨૮૨
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૨૫૦૩.૭૨	૧૧.૮૧	૩.૪૧૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયના આધારે જૂથ	૬૯.૫૦૮	૨	૩૪.૭૫૪	૩.૨૮૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૯૪૩.૬૧૧	૯૪૦	૧૦.૫૭૮	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૨૭માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૫૦, ૧૨.૩૧ અને ૧૧.૮૧ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૩.૨૮૫ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો પર તેમની વયની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૭ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે વયને આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકાતી સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૨૭.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં એક ટી-મૂલ્ય ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૨૭.૧
વિભિન્ન વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતાં શિક્ષકો	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતાં શિક્ષકો	૪૦ વર્ષથી વધુ વય ધરાવતાં શિક્ષકો
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	-	૦.૭૮૩	૨.૫૬૯**
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	-	-	૧.૬૮૦
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. જ્યારે અન્ય જૂથોનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૬.૨ જાતીયતા અને કૌટુંબિક મૂલ્યો

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૨૮માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૨૮ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૧૨૮
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૬૨૮૧.૭૩	૧૨.૩૯	૩.૨૮૪
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૫૩૦૬.૧૨	૧૨.૧૭	૩.૨૩૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૧૧.૨૨૬	૧	૧૧.૨૨૬	૧.૦૫૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૦૦૦૧.૮૯૪	૯૪૧	૧૦.૬૨૯	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨૮નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૨.૩૯ અને ૧૨.૧૭ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્યો ૧.૦૫૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૨૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૬.૩ જાતિ અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૨૯માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૨૯ના શરૂઆતનાં

ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૨૯
વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યની સરાસરી
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૬૦૧૫.૦૦	૧૨.૦૩	૩.૧૨૭
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૩૮૮૩.૫૫	૧૨.૮૫	૩.૪૦૬
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૬૪૬.૨૪	૧૧.૫૪	૩.૪૮૫
૪.	બી.સી.	૮૪	૧૦૩૩.૨	૧૨.૩૦	૩.૦૯૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૧૬૩.૩૫૯	૩	૫૪.૪૫૩	૫.૧૯૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૮૪૯.૭૬૧	૯૩૯	૧૦.૪૯૦	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૨૯ માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૦૩, ૧૨.૮૫ ૧૧.૫૪ અને ૧૨.૩૦ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૫.૧૯૧ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં કૌટુંબિક મૂલ્યો પર તેમની જાતિની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૨૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિને આધારે પાડેલા શિક્ષકોનાં ચાર જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૨૯.૧ માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે – ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતાં.

સારણી-૪.૧૨૯.૧

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૩.૫૧૯**	૧.૦૯૯	૦.૭૩૮
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૨.૬૫૨**	૧.૩૫૨
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	-૧.૩૫૫
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા અને એસ.ટી.વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

૪.૧૬.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૦ માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૩૦ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૦
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૮૮	૩૭૩૦.૮૬	૧૨.૫૨	૩.૨૭૩
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૭૮૧૮.૫૬	૧૨.૧૮	૩.૨૪૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૨૩.૬૭૪	૨	૧૧.૮૩૭	૧.૧૧૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૮૮૮૮.૪૪૬	૮૪૦	૧૦.૬૨૭	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૮૪૨		

સારણી-૪.૧૩૦નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૫૨ અને ૧૨.૧૮ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૧૧૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૩૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી.

આથી કહી શકાય કે અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૬.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૧માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૩૧ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૧
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૭૬૧૮.૨૪	૧૨.૫૩	૩.૧૩૬
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૩૯૬૯.૭૫	૧૧.૮૫	૩.૪૩૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૯૭.૭૦૮	૧	૯૭.૭૦૮	૯.૨૭૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૯૧૫.૪૧૨	૯૪૧	૧૦.૫૩૭	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૩૧નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૫૩ અને ૧૧.૮૫ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૯.૨૭૩ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી કહી શકાય કે કૌટુંબિક મૂલ્યો ઉપર કુટુંબના પ્રકારની અસર જોવા મળે છે. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૩૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૩૧.૧માં દર્શાવેલ છે જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્યે સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૩૧.૧
કુટુંબનો પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

	જૂથ	સંયુક્ત	વિભક્ત
૧.	સંયુક્ત	-	૩.૦૪૫**
૨.	વિભક્ત	-	-

** ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પર કહી શકાય કે સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ.

૪.૧૬.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૧૩૩ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૨
વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૬૭૦૭.૫૨	૧૨.૨૪	૩.૨૮૪
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૪૭૧૨.૮૭	૧૨.૩૭	૩.૨૬૧
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૬૭.૦૨	૧૧.૯૩	૨.૨૬૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૫.૪૩૦	૨	૨.૭૧૫	૦.૨૫૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૦૦૦૭.૬૮૯	૯૪૦	૧૦.૬૪૬	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૩૨ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમ ૧૨.૨૪, ૧૨.૩૭ અને ૧૧.૯૩ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૦.૨૫૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો ઉપર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૩૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૬.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ અને ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૩૩ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૩

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૫૪૬૧.૮૬	૧૨.૪૭	૩.૨૮૦
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૨૩૪૮.૧૨	૧૨.૪૮	૩.૧૦૮
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૮૬૫.૨	૧૨.૩૬	૨.૮૮૮
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૨૯૦૦.૩૪	૧૧.૭૮	૩.૩૬૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૮૪.૬૦૦	૩	૨૮.૨૦૦	૨.૬૬૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૯૨૩.૨૮૨	૯૩૮	૧૦.૫૭૮	
	કુલ	૧૦૦૦૭.૮૮૨	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૩૩માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૪૭, ૧૨.૪૮, ૧૨.૩૬ અને ૧૧.૭૮ હતી.

ચારેય જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૬૬૬ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની કૌટુંબિક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૩૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે શિક્ષકોનાં ચાર જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૩૩.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળ્યું હતું અને ૦.૦.૫ કક્ષાએ પણ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળ્યું હતું.

સારણી-૪.૧૩૩.૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

જૂથ	૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો
૧. ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં	-	-૦.૦૫૧	૦.૨૮૧	૨.૫૮૮**
૨. ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	૦.૩૦૭	૨.૨૨૩*
૩. ૧૧ થી ૧૫ વર્ષમાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	-	૧.૨૭૮
૪. ૧૫ થી વધુ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	-	-

*૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે. **૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે.

ઉપરોક્ત સારણી ઉપરથી કહી શકાય કે ૧૫ વર્ષથી વધુ અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ તથા ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૬.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૩૪ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૪
વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વચ્ચે
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૬૪૧.૩૨	૧૨.૭૬	૩.૦૬૭
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૮૨૭.૨૧	૧૨.૪૩	૩.૩૬૦
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૮	૭૧૨૧.૦૧	૧૨.૦૮	૩.૨૮૭
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૭૨.૬૧૩	૨	૩૬.૩૦૭	૩.૪૩૩
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૯૪૦.૫૦૭	૯૪૦	૧૦.૫૭૫	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૩૪માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૬, ૧૨.૪૩ અને ૧૨.૦૮ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૩.૪૩૩ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો ઉપર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર જોવા મળે છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૩૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનના પ્રકારના આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ચાર જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી - ૪.૧૩૪.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૩૪.૧

વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	-	૦.૮૫૮	૨.૫૭૩**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	૧.૧૨૩
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું કૌટુંબિક મૂલ્ય અન્ય જૂથો કરતાં ચડિયાતું હતું. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૪.૧૬.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને કૌટુંબિક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૫ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૩૫ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૫
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૪૯૩૧.૬૪	૧૨.૩૬	૩.૧૩૫
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૪૭૫.૩૭	૧૨.૬૧	૩.૩૩૨
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૫૧૮૩.૭૮	૧૨.૧૪	૩.૩૫૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૨૩.૬૨૦	૨	૧૧.૮૧૦	૧.૧૧૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૯૯૯૯.૫૦૦	૯૪૦	૧૦.૬૨૮	
	કુલ	૧૦૦૧૩.૧૨૦	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૩૫માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૩૬, ૧૨.૬૧ અને ૧૨.૧૪ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્યો ૧.૧૧૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો પર શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૩૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી.

આથી કહી શકાય કે વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૭.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમના

આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તિકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તિક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૭.૧ વય અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૩૬માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી ૪.૧૩૬ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તિકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૬
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૫૫૭૯.૨૦	૧૨.૬૮	૮.૫૭૪
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૯૧	૩૭૨૪.૮૦	૧૨.૮૦	૩.૮૦૨
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૨૭૭૯.૩૨	૧૩.૧૧	૩.૪૯૪
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૨૭.૦૨૯	૨	૧૩.૫૧૪	૦.૩૨૬
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૯૬૨.૮૩૧	૯૩૯	૪૧.૪૯૪	
	કુલ	૩૮૯૮૯.૮૬૦	૯૪૧		

સારણી - ૪.૧૩૬માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૬૮, ૧૨.૮૦ અને ૧૩.૧૧ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૩૨૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોમાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર તેની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના - ૧૩૬ નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૭.૨ જાતીયતા અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૩૭માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૩૭ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૧૩૭
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૬૪૨૩.૬૮	૧૨.૬૭	૩.૪૪૭
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૫૬૫૮.૨૮	૧૨.૯૮	૮.૭૦૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૨૧.૮૫૦	૧	૨૧.૮૫૦	૦.૫૨૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૮૬૮.૦૧૦	૮૪૦	૪૧.૪૫૫	
	કુલ	૩૮૮૮૬.૮૬૦	૮૪૧		

સારણી-૪.૧૩૭નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી ૧૨.૬૭ અને ૧૨.૯૮ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૦.૫૨૭ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૩૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૭.૩ જાતિ અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની જાતિના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૮માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૩૮ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૮

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૬૩૦૫.૦૦	૧૨.૬૧	૩.૩૧૭
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૪૦૮૩.૫૩	૧૩.૫૧	૧૦.૨૬૫
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૬૫૫.૭૬	૧૧.૭૧	૩.૦૭૩
૪.	બી.સી.	૮૪	૧૦૩૦.૬૮	૧૨.૨૭	૩.૪૭૬
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૨૫૭.૫૧૪	૩	૮૫.૮૩૮	૨.૦૭૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૭૩૨.૩૪૬	૯૩૮	૪૧.૨૯૨	
	કુલ	૩૮૯૮૯.૮૬૦	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૩૮માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૬૧, ૧૩.૫૧, ૧૧.૭૧ અને ૧૨.૨૭ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૦૭૯ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર તેમની જાતિની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૩૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૭.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૩૯માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૩૯ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૩૯
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૩૫૮૧.૯૬	૧૨.૦૨	૩.૨૮૦
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૮૪૫૫.૧૪	૧૩.૧૭	૭.૪૪૯
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૨૭૯.૯૨૭	૨	૧૩૯.૯૬૪	૩.૩૯૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૭૦૯.૯૩૩	૯૩૯	૪૧.૨૨૫	
	કુલ	૩૯૯૯૯.૯૬૦	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૩૯નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૦૨ અને ૧૩.૧૭ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૩.૩૯૫ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો ઉપર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર જોવા મળે છે. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૩૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે બે જૂથોમાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ એક ટી-મૂલ્યની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૩૯.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક હતું.

સારણી-૪.૧૩૯.૧

વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	અપરિણીત શિક્ષકો	પરિણીત શિક્ષકો
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	-	૨.૫૫૫*
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે અપરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પરિણીત શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ.

૪.૧૭.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૦માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૪૦ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૦
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૭૬૩૬.૪૮	૧૨.૫૬	૩.૩૯૨
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૪૪૫૨.૧૫	૧૩.૨૯	૯.૭૭૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૧૧૫.૪૬૯	૧	૧૧૫.૪૬૯	૨.૭૯૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૮૭૪.૩૯૧	૯૪૦	૪૧.૩૫૬	
	કુલ	૩૮૯૯૯.૮૬૦	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૪૦નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૫૬ અને ૧૩.૨૯ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૨.૭૯૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર કુટુંબનાં પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૪૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી.

અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબમાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૭.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૧૪૧ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૭૧૬૨.૩૬	૧૩.૦૭	૭.૭૯૬
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૪૭૪૩.૪૫	૧૨.૪૫	૩.૮૨૮
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૧૭૯.૦૬	૧૨.૭૯	૩.૩૭૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૮૭.૦૩૧	૨	૪૩.૫૧૬	૧.૦૫૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૯૦૨.૮૨૮	૯૩૯	૪૧.૪૩૦	
	કુલ	૩૮૯૮૯.૮૬૦	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૪૧ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનો આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૩.૦૭, ૧૨.૪૫ અને ૧૨.૭૯ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૫૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૪૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૭.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

○ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોમાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૪૨ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૨
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૫૪૮	૬૭૨૯.૪૪	૧૨.૨૮	૩.૪૦૦
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૭	૨૫૭૮.૭૩	૧૩.૭૯	૧૨.૬૯૧
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૮૮૪.૧	૧૨.૬૩	૩.૩૯૭
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૨૨૦.૧૪	૧૩.૦૯	૩.૪૧૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૩૨૧.૨૧૧	૩	૧૦૭.૦૭	૨.૫૯૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૬૬૦.૭૧૪	૯૩૭	૪૧.૨૬૦	
	કુલ	૩૮૯૮૧.૯૨૬	૯૪૦		

સારણી-૪.૧૪૨માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૨૮, ૧૩.૭૯, ૧૨.૬૩ અને ૧૩.૦૯ હતી.

ચાર જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૨.૫૯૫ હતું જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૪૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલ ચાર જૂથોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તિઓની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળે છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૪૨.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક છે. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળેલ હતું.

સારણી-૪.૧૪૨.૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

ક્રમ	જૂથ	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	૨.૨૮૫*	૦.૭૮૦	૨.૮૭૩**
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	૦.૭૫૨	૦.૮૨૩
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	-	૦.૮૮૮
	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	-	-	-	-

*૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક, **૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષનો

અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો તથા ૧૫થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

૪.૧૭.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૪૩ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૩
વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક
મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૨૬૨૮.૯૦	૧૨.૭૦	૩.૩૬૬
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૧૮૨૪.૨૭	૧૨.૪૧	૩.૯૨૭
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૭૬૩૩.૪૪	૧૨.૯૬	૭.૬૫૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૩૭.૮૯૩	૨	૧૮.૯૪૬	૦.૪૫૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૯૫૧.૯૬૭	૯૩૯	૪૧.૪૮૨	
	કુલ	૩૮૯૮૯.૮૬૦	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૪૩માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૦, ૧૨.૪૧ અને ૧૨.૯૬ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૪૫૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૪૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન સંચાલનવાળી શાળાઓના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૭.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૪ માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી સારણી-૪.૧૪૪ના શરૂઆતમાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૪

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૫૦૭૧.૨૯	૧૨.૭૧	૩.૩૫૮
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૧૫૩૧.૫૩	૧૩.૦૯	૪.૦૧૭
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૫૪૭૮.૪૧	૧૨.૮૩	૮.૭૬૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૧૩.૨૯૯	૨	૬.૬૪૯	૦.૧૬૦
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૩૮૯૭૬.૫૬૧	૯૩૯	૪૧.૫૦૯	
	કુલ	૩૮૯૮૯.૮૬૦	૯૪૧		

સારણી - ૪.૧૪૪માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી અનુક્રમે ૧૨.૭૧, ૧૩.૦૯ અને ૧૨.૮૩ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૧૬૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર તેની શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૪૪નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૮.૦ પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો અને તેમની

સિદ્ધિપ્રેરણા :

પ્રસ્તુત અભ્યાસમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જુદા-જુદા નવ સ્વતંત્ર ચલોને આધારે જૂથ પાડવામાં આવ્યા હતા. આ સ્વતંત્ર ચલો આ પ્રમાણે હતા. વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનો વિસ્તાર. પ્રત્યેક ચલને આધારે પાડેલાં જૂથમાં સમાયેલા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાને સરખાવવા માટે નવ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની રચના કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક શૂન્ય ઉત્કલ્પનાની ચકાસણી માટે જૂથનાં પાત્રોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. પ્રત્યેક જૂથનાં પાત્રોના સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અને જૂથની અંદરના પ્રાપ્તાંક વચ્ચેના તફાવતને વિચરણ પૃથક્કરણ અને એફ-મૂલ્ય દ્વારા ચકાસવામાં આવ્યા હતાં. જ્યાં એફ-મૂલ્ય સાર્થક જણાયું હતું ત્યાં પ્રત્યેક બે જૂથની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા ચકાસવા માટે ટી-મૂલ્યની અંકશાસ્ત્રીય ગણતરી કરવામાં આવી હતી.

૪.૧૮.૧ વય અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વયને આધારે પડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૪૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય, ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ વચ્ચેની વય તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી સારણી ૪.૧૪૫ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૫
વિભિન્ન વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૩૦ વર્ષથી ઓછી વય	૪૪૦	૮૧૦૮.૨૦	૧૮.૪૩	૧૬.૮૨૩
૨.	૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય	૨૮૧	૫૦૫૧.૭૬	૧૭.૩૬	૧૨.૮૫૮
૩.	૪૦ વર્ષથી વધુ વય	૨૧૨	૩૫૩૮.૨૮	૧૬.૬૮	૧૦.૮૮૮
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોનાં સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વયને આધારે જૂથ	૪૮૫.૮૭૫	૨	૨૪૨.૮૮૮	૧.૧૪૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૮૮૪૨૮.૮૮	૮૪૦	૨૧૨.૧૬૦	
	કુલ	૧૮૮૮૧૫.૮૭	૮૪૨		

સારણી - ૪.૧૪૫માં દર્શાવ્યા અનુસાર વયને આધારે પાડેલ ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૪૩, ૧૭.૩૬ અને ૧૬.૬૮ હતી.

ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧.૧૪૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર તેમની વયની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૪૫નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૮.૨ જાતીયતા અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી ૪.૧૪૬માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૪૬ના શરૂઆતમાં જાતીયતાનાં આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત

ભાગમાં બે જૂથના પાત્રોની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય વિચરણ પૃથક્કરણ રજૂ કરેલ છે.

સારણી-૪.૧૪૬
પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સ્ત્રી શિક્ષકો	૫૦૭	૯૨૯૩.૩૧	૧૮.૩૩	૧૫.૯૩૧
૨.	પુરુષ શિક્ષકો	૪૩૬	૭૪૦૭.૬૪	૧૬.૯૯	૧૨.૭૮૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતીયતાના આધારે જૂથ	૪૨૦.૦૧૧	૧	૪૨૦.૦૧૧	૧.૯૮૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૯૪૯૫.૯૬	૯૪૧	૨૧૨.૦૦૪	
	કુલ	૧૯૯૯૧૫.૯૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૪૬નું અવલોકન દર્શાવે છે કે જાતીયતાના આધારે પાડેલ બે જૂથોના સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી ૧૮.૩૩ અને ૧૬.૯૯ હતી.

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૯૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે જાતીયતાની શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૪૬નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૮.૩ જાતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાના આધારે પાડેલાં વિવિધ જૂથનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનાં વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૭માં રજૂ કરવામાં આવી છે. અન્ય,

બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી.ની જાતિ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી સારણી-૪.૧૪૭ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીનાં અંત ભાગમાં ચારે જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૭

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અન્ય	૫૦૦	૮૧૮૦.૦૦	૧૬.૩૬	૧૨.૧૮૬
૨.	બક્ષીપંચ	૩૦૩	૬૬૬૨.૯૭	૨૧.૯૯	૧૯.૫૮૫
૩.	એસ.ટી.	૫૬	૭૬૭.૭૬	૧૩.૭૧	૨.૦૧૬
૪.	બી.સી.	૮૪	૧૦૯૦.૩૨	૧૨.૯૮	૨.૫૦૩
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	જાતિ આધારે જૂથ	૯૨૩૮.૪૧૫	૩	૩૦૭૯.૪૭૨	૧૫.૧૬૫
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૦૬૭૭.૫૫	૯૩૯	૨૦૩.૦૬૪	
	કુલ	૧૯૯૯૧૫.૯૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૪૭માં દર્શાવ્યા મુજબ જાતિને આધારે પડેલાં ચાર જૂથનાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમે ૧૬.૩૬, ૨૧.૯૯, ૧૩.૭૧ અને ૧૨.૯૮ હતી.

ચાર જૂથોમાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓની વચ્ચેનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૧૫.૧૬૫ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર તેમની જાતિની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના ૧૪૭નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે જાતિને આધારે શિક્ષકોમાં પડેલાં ચાર જૂથોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી ૪.૧૪૭.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ ત્રણ ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતાં. જ્યારે ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળ્યું હતું.

સારણી-૪.૧૪૭.૧

પ્રાથમિક શાળાનાં વિભિન્ન જાતિ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	અન્ય	બક્ષીપંચ	એસ.ટી.	બી.સી.
૧.	અન્ય	-	૫.૦૨૨*	૧.૬૨૧	૨.૫૩૪*
૨.	બક્ષીપંચ	-	-	૩.૧૫૬**	૪.૨૦૫**
૩.	એસ.ટી.	-	-	-	૧.૮૪૩
૪.	બી.સી.	-	-	-	-

**૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક, *૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી ઊંચી જોવા મળેલ જ્યારે બી.સી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી નીચી જોવા મળેલ. અન્ય જૂથ અને એસ.ટી. જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળી હતી.

૪.૧૮.૪ વૈવાહિક દરજ્જો અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૮માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૪૮ના શરૂઆતમાં વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૮
વિભિન્ન વૈવાહિક દરજ્જો ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	અપરિણીત શિક્ષકો	૨૯૮	૫૭૨૧.૬૦	૧૯.૨૦	૧૩.૫૦૪
૨.	પરિણીત શિક્ષકો	૬૪૨	૧૦૯૪૬.૧૦	૧૭.૦૫	૧૫.૦૨૧
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	પૃથક્કરણ સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે જૂથ	૧૦૯૮.૮૮૮	૨	૫૪૯.૪૪૪	૨.૫૯૮
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૮૮૧૭.૦૮	૯૪૦	૨૧૧.૫૦૮	
	કુલ	૧૯૯૮૧૫.૯૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૪૮નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમે ૧૯.૨૦ અને ૧૭.૦૫ હતી.

અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૨.૫૯૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર વૈવાહિક દરજ્જાની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૪૮નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૮.૫ કુટુંબનો પ્રકાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૪૮માં આપી છે.

સારણી-૪.૧૪૯ની શરૂઆતમાં કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથના પાત્રોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં બે જૂથોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૪૯
કુટુંબના પ્રકારને આધારે પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ
અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો	૬૦૮	૧૧૦૨૯.૧૨	૧૮.૧૪	૧૫.૬૮૦
૨.	વિભક્ત કુટુંબમાં રહેલા શિક્ષકો	૩૩૫	૫૬૭૧.૫૫	૧૬.૯૩	૧૨.૨૮૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	કુટુંબના પ્રકારના આધારે જૂથ	૩૧૫.૪૨૮	૧	૩૧૫.૪૨૮	૧.૪૮૭
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૯૬૦૦.૫૪	૯૪૧	૨૧૨.૧૧૫	
	કુલ	૧૯૯૯૧૫.૯૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૪૯નો અભ્યાસ સ્પષ્ટ કરે છે કે કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૧૪ અને ૧૬.૯૩ હતી.

સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીનાં તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટે એફ-મૂલ્ય ૧.૪૮૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર કુટુંબના પ્રકારની અસર થતી નથી. જેથી ઉત્કલ્પના-૧૪૯નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી.

અર્થાત્ સંયુક્ત કુટુંબમાં અને વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૮.૬ શૈક્ષણિક લાયકાત અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા વિભિન્ન ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૫૦માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પી.ટી.સી., સ્નાતક અને અનુસ્નાતક અભ્યાસ ધરાવતાં શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી સારણી-૪.૧૫૦ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. આ સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૫૦

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	પી.ટી.સી.	૫૪૮	૯૭૧૬.૦૪	૧૭.૭૩	૧૫.૮૩૫
૨.	સ્નાતક	૩૮૧	૬૭૦૮.૪૧	૧૭.૬૧	૧૨.૬૪૮
૩.	અનુસ્નાતક	૧૪	૨૭૭.૦૬	૧૯.૭૯	૧૨.૧૧૦
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે જૂથ	૬૪.૬૩૫	૨	૩૨.૩૧૭	૦.૧૫૨
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૯૮૫૧.૩૩	૯૪૦	૨૧૨.૬૦૮	
	કુલ	૧૯૯૯૧૫.૯૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૫૦ સૂચવે છે કે શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમ ૧૭.૭૩, ૧૭.૬૧ અને ૧૯.૭૯ હતી.

વિભિન્ન શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૧૫૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર શૈક્ષણિક લાયકાતની અસર થતી નથી. આથી ઉત્કલ્પના-૧૫૦નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૮.૭ શૈક્ષણિક અનુભવ અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૫૧માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ, ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ, ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ, ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી સારણી-૪.૧૫૧ના શરૂઆતનાં ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ચારેય જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૫૧
વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	૦ થી ૫ વર્ષ સુધીનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૪૩૮	૭૫૫૧.૧૨	૧૭.૨૪	૧૬.૨૬૨
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૮૮	૪૦૩૨.૬૦	૨૧.૪૫	૧૬.૦૦૧
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૭૦	૧૧૪૮.૦૦	૧૬.૪૦	૧૦.૬૮૦
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૨૪૬	૩૯૬૦.૬૦	૧૬.૧૦	૧૦.૧૧૫
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્દગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે જૂથ	૩૪૮૧.૬૯૬	૩	૧૧૬૦.૫૬૫	૫.૫૪૪
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૬૩૭૪.૭૬	૯૩૮	૨૦૯.૩૫૫	
	કુલ	૧૯૯૮૫૬.૪૫	૯૪૧		

સારણી-૪.૧૫૧માં દર્શાવ્યા અનુસાર અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમે ૧૭.૨૪, ૨૧.૪૫, ૧૬.૪૦ અને ૧૬.૧૦ હતી.

ચાર જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૫.૫૪૪ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર શૈક્ષણિક અનુભવની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૫૧નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે શિક્ષકોનાં ચાર જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તિઓની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે માટે કુલ છ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી-૪.૧૫૧.૧માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળ્યા હતા. અને ૦.૦૫ કક્ષાએ એક ટી-મૂલ્ય સાર્થક જોવા મળ્યું હતું.

સારણી-૪.૧૫૧.૧

વિભિન્ન શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકો	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો
૧.	૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં	-	૨.૯૮૧**	૦.૪૧૮	૦.૯૯૮
૨.	૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	૨.૪૪૩*	૪.૨૫૦**
૩.	૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	-	૦.૨૧૮
૪.	૧૫ થી વધુ વર્ષનાં અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો	-	-	-	-

**૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક છે. *૦.૦૫ કક્ષાએ સાર્થક છે.

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી ઊંચી જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય જૂથોનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૪.૧૮.૮ શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણ આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૫૨માં રજૂ કરવામાં આવી છે. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓ, નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાઓ, સરકારી શાળાઓના શિક્ષકોની સંખ્યા અને પ્રત્યેક જૂથના શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી સારણી-૪.૧૫૨ના શરૂઆતના ભાગનાં દર્શાવેલા છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૫૨
વિભિન્ન પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	૨૦૭	૩૮૯૧.૬૦	૧૮.૮૦	૨૦.૨૨૨
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાના શિક્ષકો	૧૪૭	૩૧૭૬.૬૭	૨૧.૬૧	૧૪.૬૧૪
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	૫૮૯	૯૬૩૦.૧૫	૧૬.૩૫	૧૧.૭૩૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	શાળાના સંચાલનના પ્રકારના	૩૫૫૯.૧૩૨	૨	૧૭૭૯.૫૬૬	૮.૫૧૯
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૬૩૫૬.૮૩	૯૪૦	૨૦૮.૮૯૦	
	કુલ	૧૯૯૯૧૫.૯૭	૯૪૨		

સારણી-૪.૧૫૨માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે શાળાના સંચાલનના આધાર પાડેલા ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમે ૧૮.૮૦, ૨૧.૬૧ અને ૧૬.૩૫ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ વચ્ચેના તફાવતની સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૮.૫૧૯ હતું. જે સાર્થક હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર શાળાના સંચાલનના પ્રકારની અસર થાય છે. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૫૨નો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે.

આથી કહી શકાય કે શાળા સંચાલનના પ્રકારના આધારે શિક્ષકોનાં પાડેલાં ત્રણ જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે અર્થસૂચક તફાવત જોવા મળેલ છે.

આ તફાવત શોધવા માટે કુલ ત્રણ ટી-મૂલ્યોની ગણતરી કરવામાં આવી હતી. જેની વિગત નીચે સારણી - ૪.૧૫૨.૧ માં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૦.૦૧ કક્ષાએ બે ટી-મૂલ્યો સાર્થક જોવા મળેલ હતા.

સારણી-૪.૧૫૨.૧

વિભિન્ન પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા (ટી-કસોટી)

	જૂથ	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	સરકારી શાળાનાં શિક્ષકો
૧.	ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો	-	૧.૪૩૫	૨.૧૦૦**
૨.	નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકો	-	-	૪.૬૦૮**
૩.	સરકારી શાળાના શિક્ષકો	-	-	-

** ૦.૦૧ કક્ષાએ સાર્થક

ઉપરોક્ત સારણી પરથી કહી શકાય કે સરકારી શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી નીચી હતી. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળા અને નગરપાલિકા સંચાલિત શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.

૪.૧૮.૯ શાળાનો વિસ્તાર અને સિદ્ધિપ્રેરણા :

શાળાના વિસ્તારના આધારે પડેલા વિભિન્ન જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીની સાર્થકતા તપાસવા માટેના વિચરણ પૃથક્કરણની આંકડાકીય માહિતી સારણી-૪.૧૫૩માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

શહેરી, અર્ધશહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી શાળાના શિક્ષકોની સંખ્યા અને ત્રણેય જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી સારણી ૪.૧૫૩ના શરૂઆતના ભાગમાં દર્શાવેલ છે. સારણીના અંત ભાગમાં ત્રણેય જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીના તફાવતની સાર્થકતા એફ-મૂલ્ય વડે તપાસવા માટે વિચરણ પૃથક્કરણ આપ્યું છે.

સારણી-૪.૧૫૩
વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની
સરાસરીઓ અને તેના તફાવતની સાર્થકતા

ક્રમ	જૂથ	સંખ્યા	પ્રાપ્તાંકોનો સરવાળો	સરાસરી	પ્રમાણ વિચલન
૧.	શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૩૯૯	૬૯૯૮.૪૬	૧૭.૫૪	૧૬.૪૦૮
૨.	અર્ધ શહેરી વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૧૧૭	૨૦૭૪.૪૧	૧૭.૭૩	૧૨.૨૭૪
૩.	ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાના શિક્ષકો	૪૨૭	૭૬૨૬.૨૨	૧૭.૮૬	૧૩.૨૯૨
વિચરણ પૃથક્કરણ					
ક્રમ	વિચરણનું ઉદ્ગમ	વર્ગોના સરવાળા	સ્વતંત્ર સંખ્યા	વિચરણ	એફ-મૂલ્ય
૧.	વિસ્તારનાં આધારે જૂથો	૨૧.૫૨૯	૨	૧૦.૭૬૪	૦.૦૫૧
૨.	જૂથ અંતર્ગત	૧૯૯૮૯૪.૪૪	૯૪૦	૨૧૨.૬૫૪	
	કુલ	૧૯૯૯૧૫.૯૭	૯૪૨		

સારણી - ૪.૧૫૩માં દર્શાવ્યા અનુસાર વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી અનુક્રમે ૧૭.૫૪, ૧૭.૭૩ અને ૧૭.૮૬ હતી.

ત્રણ જૂથોના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરીઓ વચ્ચેનાં તફાવતથી સાર્થકતા તપાસવા માટેનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૫૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું.

આથી કહી શકાય કે શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા પર શાળાના વિસ્તારની અસર થતી નથી. તેથી ઉત્કલ્પના-૧૫૩નો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. અર્થાત્ વિભિન્ન વિસ્તારની શાળાઓના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

પ્રકરણ - ૫

સારાંશ, તારણો અને ભલામણો

- ૫.૧.૦ પ્રસ્તાવના**
- ૫.૨.૦ પરિણામોનો સારાંશ**
- ૫.૨.૧ આત્મવિશ્વાસ પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૨ સામાજિક અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૩ શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૪ માનસિક અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૫ વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૬ શારીરિક અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૭ ધાર્મિક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૮ સામાજિક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૯ લોકશાહી મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૦ સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૧ આર્થિક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૨ જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૩ સુખાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૪ સત્તાના મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૫ કૌટુંબિક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૬ આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૨.૧૭ સિદ્ધિપ્રેરણા પર વિવિધ ચલોની અસર
- ૫.૩.૦ તારણો**
- ૫.૪.૦ શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ**
- ૫.૫.૦ ભાવિ સંશોધનો અંગે ભલામણો**

પ્રકરણ - ૫ સારાંશ, તારણો અને ભલામણો

૫.૧.૦ પ્રસ્તાવના

પ્રસ્તુત પ્રકરણમાં અભ્યાસનું સાર તત્ત્વ દર્શાવવામાં આવ્યું છે. શરૂઆતમાં પ્રસ્તુત અભ્યાસના હેતુઓ અને હેતુઓનાં સંદર્ભમાં ઉત્કલ્પનાઓની વિગત ટૂંકમાં રજૂ કરવામાં આવી છે.

પ્રસ્તુત સંશોધનના હેતુઓ આ પ્રમાણે હતાં :

- (૧) પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારનાં સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.
- (૨) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં અનુકૂલનનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારનાં સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.
- (૩) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં મૂલ્યોનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારના સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.
- (૪) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની વય, જાતીયતા, જાતિ, વૈવાહિક દરજ્જો, કુટુંબનો પ્રકાર, શૈક્ષણિક લાયકાત, શૈક્ષણિક અનુભવ, શાળા સંચાલનનો પ્રકાર અને શાળાનાં વિસ્તારનાં સંદર્ભમાં અભ્યાસ કરવો.

ઉપર્યુક્ત ચાર હેતુઓને અનુરૂપ ૧૫૩ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓની રચના કરવામાં આવી હતી. પરિણામો ઉત્કલ્પનાના સ્વીકાર કે અસ્વીકાર સ્વરૂપમાં રજૂ કરવામાં આવ્યા છે.

પ.૨.૦ પરિણામોનો સારાંશ

અભ્યાસનાં નમૂના ૯૪૩ પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોને આપ્યા હતા. આ ચાર ઉપકરણો પરના પ્રાપ્તાંક સ્વરૂપે એકત્રીકરણ કરેલી માહિતીના વિશ્લેષણને અંતે નિમ્નલિખિત પરિણામો પ્રાપ્ત થયા હતા.

આ અભ્યાસના હેતુઓના અનુસંધાનમાં રચાયેલ શૂન્ય ઉત્કલ્પનાઓના સ્વીકાર કે અસ્વીકાર સ્વરૂપે આ પરિણામો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે.

પ.૨.૧ આત્મવિશ્વાસ પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૧૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથો સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૭૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી. અને બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૮.૫૧૪ હતું. જે સાર્થક હતું. જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો પૈકી બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ તથા બી.સી વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી ઓછો જોવા મળેલ જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪

અપરિણીત અને પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૫૬૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૫

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૨૮૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતને આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૭૯ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથનાં આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૯૨૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ૩ જૂથનાં આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૯.૪૯૨ હતું. જે સાર્થક હતું. શાળાનાં સંચાલનના આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથો પૈકી ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૯

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં આત્મવિશ્વાસ પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૭.૮૭૫ હતું. જે સાર્થક હતું. શાળા વિસ્તારનાં આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથો પૈકી શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે અર્ધશહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

૫.૨.૨ સામાજિક અનુકૂલન પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૦

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૫૮૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૧

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથો સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૧૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૨

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૧૩૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોના સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૩

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૭૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૪

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૫

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતને આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૭૯૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૬

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૭૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૭

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧૩.૦૧૮ હતું. જે સાર્થક હતું. સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન ખુબ જ નીચું જોવા મળ્યું હતું. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળા અને નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૮

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં સામાજિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં સામાજિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧૬.૮૧૨ હતું. જે સાર્થક હતું. ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચા હતાં. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર અને અર્ધ શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

૫.૨.૩ શૈક્ષણિક અનુકૂલન પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૯

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૫૪૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૦

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથો સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૫૦૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૧

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૯૨૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૨

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૪૨૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૩

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૩૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૪

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતને આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૪૧૪ હતું. જે સાર્થક ન

હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૫ :

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૭૭૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૬

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૬૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારની સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૨૭

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૭૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે

વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૫.૨.૪ માનસિક અનુકૂલન પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૨૮

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૩૪૦ હતું. જે સાર્થક હતું. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતા નીચા હતા. જ્યારે ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

ઉત્કલ્પના-૨૯

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથો સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૮૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૦

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૮.૧૪૦ હતું. જે સાર્થક હતું. એસ.ટી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન સૌથી વધુ હતું તથા બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું

માનસિક અનુકૂલન સૌથી ઓછું હતું. જ્યારે અન્ય જૂથ અને બક્ષીપંચ જૂથના શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૩૧

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૫૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૨

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૮૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૩ :

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતને આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૧૪૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૪

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૯૪૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૫

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૧૪૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારની સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૬

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના માનસિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં માનસિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૭૮૭ હતું. જે સાર્થક હતું. ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચાં હતાં. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર તથા અર્ધ શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

પ.૨.૫ વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પર વિવિધ ચલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૩૭

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૨૪૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૮

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૭૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૩૯

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૯૨૮ હતું. જે સાર્થક હતું. એટલે કે બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય વર્ગ, એસ.ટી.

વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૪૦

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૪૯ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૪૧

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૫૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૪૨

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૧૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૪૩

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૯૯૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૪૪

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧૮.૫૮૯ હતું. જે સાર્થક હતું. સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચું હતું. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળા તથા નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૪૫

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧૪.૫૫૮ હતું. જે સાર્થક હતું. શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં ઊંચા હતા. જ્યારે અર્ધ શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

પ.૨.૬ શારીરિક અનુકૂલન પર વિવિધ યજ્ઞોની અસર

ઉત્કલ્પના-૪૬

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૧૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથના વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૪૭

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોના સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૪૮૮ હતું. જે સાર્થક હતું. પ્રાથમિક શાળાનાં પુરુષ શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન સ્ત્રી શિક્ષકો કરતા ઊંચું હતું.

ઉત્કલ્પના-૪૮

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૫.૨૫૦ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન અન્ય જૂથો કરતાં ઊંચું હતું. જ્યારે અન્ય વર્ગ, એસ.ટી. વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૪૯

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૮૨૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૫૦

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૫.૬૮૩ હતું. જે સાર્થક હતું. વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતાં.

ઉત્કલ્પના-૫૧

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૩૦૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૫૨

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૩૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૫૩

વિવિધ સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૬૬૩ હતું. જે સાર્થક હતું. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન અન્ય જૂથો કરતાં ઊંચું હતું. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૫૪

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં શારીરિક અનુકૂલનના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૮૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલનની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

પ.૨.૭ ધાર્મિક મૂલ્યો પર વિવિધ વયોની અસર

ઉત્કલ્પના-૫૫

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં ધાર્મિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૩૪૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૫૬ :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૭૧૫ હતું જે સાર્થક હતું. સ્ત્રી શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો પુરુષ શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતાં.

ઉત્કલ્પના-૫૭

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં ધાર્મિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૭.૯૪૮ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો અન્ય જૂથો કરતાં ઊંચા હતાં. તથા બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. જયો અન્ય જૂથ અને એસ.ટી. જૂથના ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૫૮

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૮૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૫૯

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૩૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી એટલે કે કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૦

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૨૬૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૧

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૬૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૨

વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૫૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારના સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૩

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૦૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૫.૨.૮ સામાજિક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૬૪

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં સામાજિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૫૮૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૫ :

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૫૬૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૬

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૫.૦૧૮ હતું. જે સાર્થક હતું. એસ.ટી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક મૂલ્ય સૌથી વધુ હતું. જ્યારે અન્ય જૂથ બક્ષીપંચ જૂથ અને બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૬૭

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૬૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૮

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૨૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૬૯

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૦

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૨૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી

શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૧ :

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૪૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારની સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૨ :

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં સામાજિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૨૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૫.૨.૯ લોકશાહી મૂલ્યો પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૭૩ :

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં લોકશાહી મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૪૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની

વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૪

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૨૮૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૫

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૧૨૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૬

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૨૧૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૭

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૨૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૮

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૭૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૭૯ :

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલા ચાર જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮૦ :

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં લોકશાહી મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૧૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારની સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮૧

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાઓને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં લોકશાહી મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૧૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

પ.૨.૧૦ સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૮૨

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૬૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮૩

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૬.૦૩૨ હતું. જે સાર્થક હતું. પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પુરુષ શિક્ષકો કરતાં વધુ હતાં.

ઉત્કલ્પના-૮૪

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૮.૨૨૦ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ વર્ગમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી વધુ હતાં તથા બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૮૫

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૬૪૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮૬

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૯૯૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮૭

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૯૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮૮

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૪૯૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૮૯ :

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય

૧.૩૯૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારની સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૯૦

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૨૫૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

૫.૨.૧૧ આર્થિક મૂલ્યો પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૯૧

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં આર્થિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૬૮૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૯૨

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૪૯ હતું. જે સાર્થક

ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૯૩

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૬.૪૨૬ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ વર્ગનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા તથા બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૯૪

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૬૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૯૫

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૨૬૨ હતું. જે સાર્થક હતું. વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા હતાં.

ઉત્કલ્પના-૯૬

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૩૧૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૯૭

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૭૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૯૮

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૭.૫૮૩ હતું. જે સાર્થક હતું. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતાં. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૯૯

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં આર્થિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૬૬૦ હતું. જે સાર્થક હતું. શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે અર્ધ શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

૫.૨.૧૨ જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૦૦

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૫૦૭ હતું. જે સાર્થક હતું. ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતાં જ્યારે ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય તથા ૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૦૧

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૪૯૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૦૨

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૪૭૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન જાતિ ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૦૩

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૪૭૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૦૪

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૩૦૩ હતું. જે સાર્થક હતું. સંયુક્ત કુટુંબમાં વસતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૦૫

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૪૦૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી

શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૦૬

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૮૮૮ હતું. જે સાર્થક હતું. એટલે કે ૧૫ વર્ષથી વધુનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતા. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ અને ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

ઉત્કલ્પના-૧૦૭

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૭૨૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૦૮

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય .૮૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

પ.૨.૧૩ સુખાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૦૯

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં સુખાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૪.૯૧૪ હતું. જે સાર્થક હતું. ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો કરતાં નીચા હતાં. જ્યારે ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય અને ૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૧૦

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૮૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૧૧

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧૧.૭૬૪ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ વર્ગમાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો

સૌથી ઊંચા હતાં અને એસ.ટી. વર્ગનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતાં. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને બી.સી. વર્ગનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૧૨ :

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૧૨૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૧૩

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૮૭૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૧૪

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૭૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૧૫

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૮૮૮ હતું. જે સાર્થક હતું. ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતાં તથા ૧૫થી વધુ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ તથા ૬ થી ૧૦ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૧૬

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૮૪૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારની સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં સુખાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૧૭

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં સુખાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૫૧૫ હતું. જે સાર્થક હતું. અર્ધ શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

પ.૨.૧૪ સત્તાના મૂલ્યો પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૧૮

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં સત્તાના મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૫૮૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૧૯

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૬૩૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૨૦

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨૫.૮૬૦ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો અન્ય જૂથનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ જ્યારે એસ.ટી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો સૌથી નીચા જોવા મળેલ. અન્ય જૂથનાં

પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો એસ.ટી. જૂથ અને બી.સી. જૂથ કરતા ઊંચા જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૨૧

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૪૪૩ હતું. જે સાર્થક હતું. પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો પરિણીત શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૨૨

સંયુક્ત અને વિભિક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૧૦૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૨૩

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૫૩ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૨૪

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૭૦૮ હતું. જે સાર્થક હતું. ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો સૌથી ઊંચા જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળ્યા.

ઉત્કલ્પના-૧૨૫

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧૬.૦૩૩ હતું. જે સાર્થક હતું. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો સૌથી ઊંચા જોવા મળેલ. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળ્યા.

ઉત્કલ્પના-૧૨૬

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં સત્તાના મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૮૩૩ હતું. જે સાર્થક હતું. શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સત્તાનાં મૂલ્યો ઊંચા હતા. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

પ.૨.૧૫ કૌટુંબિક મૂલ્યો પર વિવિધ ચલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૨૭

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૨૮૫ હતું. જે સાર્થક હતું. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો ૪૦ વર્ષ થી વધારે વય ધરાવતાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા હતાં. જ્યારે અન્ય જૂથોનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૨૮

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૫૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૨૯

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૫.૧૮૧ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો ઊંચા જોવા મળેલ તથા એસ.ટી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો નીચા જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય જૂથ અને બી.સી. જૂથનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૩૦

અપરિણીત અને પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૧૧૪ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૩૧

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબનાં પ્રકારનાં આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૮.૨૭૩ હતું. જે સાર્થક હતું. સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૩૨

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૨૫૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૩૩

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૬૬૬ હતું. જે સાર્થક હતું. ૧૫ વર્ષથી વધુ અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ તથા ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકો કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

ઉત્કલ્પના-૧૩૪

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૪૩૩ હતું. જે સાર્થક હતું. ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું કૌટુંબિક મૂલ્ય ઊંચું હતું. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૩૫

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૧૧૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

પ.૨.૧૬ આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૩૬

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૩૨૬ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૩૭

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સ્ત્રી શિક્ષકો તથા પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૫૨૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૩૮

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૦૭૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જાતિના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૩૯

અપરિણીત અને પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તોકની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલાં બે જૂથોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તોકની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૩.૩૮૫ હતું. જે સાર્થક હતું. પરિણીત શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો અપરિણીત શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૪૦

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તોકની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તોકની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૭૮૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૪૧

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોના પ્રાપ્તોકની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતના આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોના કૌટુંબિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તોકની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૦૫૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૪૨

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવનાં આધારે પાડેલા ચાર જૂથોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૫૮૫ હતું. જે સાર્થક હતું. ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો તથા ૧૫થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

ઉત્કલ્પના-૧૪૩

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો પ્રત્યેના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૪૫૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ પ્રકારની સંચાલનવાળી શાળાઓના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

ઉત્કલ્પના-૧૪૪

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાઓનાં શિક્ષકોના શૈક્ષણિક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાઓને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૧૬૦ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે

કે વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યોની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

પ.ર.૧૭ સિદ્ધિપ્રેરણા પર વિવિધ યલોની અસર

ઉત્કલ્પના-૧૪૫

વિવિધ વયનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ જૂથની વયના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેતાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૧૪૫ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોમાં સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૪૬

સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતીયતાના આધારે પાડેલા બે જૂથોમાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેતાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૯૮૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ જૂથની વયનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોમાં સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૪૭

વિવિધ જાતિનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

જાતિનાં આધારે પાડેલાં ચાર જૂથો અન્ય, બક્ષીપંચ, એસ.ટી., બી.સી. શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો પ્રત્યેનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧૫.૧૬૫ હતું. જે સાર્થક હતું. બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી ઊંચી જોવા મળેલ જ્યારે બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની

સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી નીચી જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય જૂથ અને એસ.ટી. જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળી હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૪૮

અપરિણીત કે પરિણીત પ્રાથમિક શાળાનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વૈવાહિક દરજ્જાના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાની પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલા તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૨.૫૮૮ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વૈવાહિક દરજ્જાના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૪૯

સંયુક્ત અને વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં મૂલ્યોનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

કુટુંબના પ્રકારના આધારે પાડેલા બે જૂથોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૧.૪૮૭ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે કુટુંબના પ્રકારનાં સંદર્ભમાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૫૦

વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક લાયકાતનાં આધારે પાડેલાં ત્રણ જૂથોના સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૧૫૨ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૫૧

વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

શૈક્ષણિક અનુભવના આધારે પાડેલા ચાર જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરીઓ વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૫.૫૪૪ હતું. જે સાર્થક હતું. એટલે કે ૬ થી ૧૦ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી ઊંચી જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

ઉત્કલ્પના-૧૫૨

વિવિધ સંચાલન ધરાવતી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ પ્રકારનાં સંચાલનવાળી પ્રાથમિક શાળાના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૮.૫૧૮ હતું. જે સાર્થક હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે. એટલે કે સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી નીચી હતી. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળા અને નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.

ઉત્કલ્પના-૧૫૩

વિવિધ વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાઓનાં શિક્ષકોના સિદ્ધિપ્રેરણાનાં પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

વિવિધ વિસ્તારમાં આવેલ પ્રાથમિક શાળાઓને આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથોની સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી વચ્ચે રહેલાં તફાવતનું એફ-મૂલ્ય ૦.૦૫૧ હતું. જે સાર્થક ન હતું. આથી શૂન્ય ઉત્કલ્પનાનો અસ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી. એટલે કે વિભિન્ન વિસ્તારમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સિદ્ધિપ્રેરણાની સરાસરી લગભગ સમાન હતી.

પ.૩.૦ તારણો

પ્રસ્તુત અભ્યાસનાં હેતુઓને અનુરૂપ મેળવેલ માહિતીનું પૃથક્કરણ કરતાં મળેલાં તારણો આ પ્રમાણે હતાં.

- (૧) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન હતો.
- (૨) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન હતો.
- (૩) જાતિને આધારે પાડેલાં ચાર જૂથો પૈકી બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી ઓછો જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૪) પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત શિક્ષકો અને પરિણીત શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન હતો.
- (૫) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન હતો.
- (૬) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન હતો.
- (૭) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન હતો.
- (૮) શાળા સંચાલનના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથો પૈકી ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૯) શાળાના વિસ્તારના આધારે પાડેલા ત્રણ જૂથો પૈકી શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે અર્ધશહેરી

વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ લગભગ સમાન જોવા મળેલ.

- (૧૦) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૧૧) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૧૨) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં જાતિમાં વિવિધતા હોવા છતાં સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૧૩) પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતા.
- (૧૪) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબના શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૧૫) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૧૬) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૧૭) સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન ખૂબજ નીચું જોવા મળ્યું હતું. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળા અને નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૧૮) પ્રાથમિક શાળાના ગ્રામ્ય વિસ્તારના શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતા નીચું હતું. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર અને અર્ધ શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૧૯) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનું શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૦) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનું શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

- (૨૧) પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં જાતિમાં વિવિધતા હોવા છતાં શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૨) પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતા.
- (૨૩) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબના શિક્ષકોનું શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૪) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનું શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૫) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોનું શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૬) વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૭) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારના શિક્ષકોનું શૈક્ષણિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૮) ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચું હતું. જ્યારે ૩૦ થી ૪૦ વર્ષ તથા ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોમાં માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૨૯) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૦) એસ.ટી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન સૌથી વધુ હતું જ્યારે બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન ઓછું હતું. અન્ય જૂથ અને બક્ષીપંચ જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૧) પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

- (૩૨) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૩) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૪) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૫) વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૬) ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચા હતાં. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર તથા અર્ધશહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૭) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૮) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૩૯) વિભિન્ન જાતિના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોમાં બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન સૌથી વધુ જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય વર્ગ, એસ.ટી. વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૪૦) પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.
- (૪૧) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૪૨) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૪૩) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

- (૪૪) સરકારી શાળાનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં નીચું હતું. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળા તથા નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૪૫) શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું વ્યવાયિક અનુકૂલન અન્ય જૂથ કરતાં ઊંચું હતું. જ્યારે અર્ધ શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું વ્યસાયિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૪૬) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતાં શિક્ષકોના શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતા.
- (૪૭) પ્રાથમિક શાળાના પુરુષ શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન સ્ત્રી શિક્ષકો કરતાં ઊંચું હતું.
- (૪૮) બક્ષીપંચ વર્ગનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન અન્ય જૂથો કરતાં ઊંચું હતું. જ્યારે અન્ય વર્ગ, એસ.ટી. વર્ગ અને બી.સી. વર્ગનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.
- (૪૯) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોમાં માનસિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.
- (૫૦) વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતાં.
- (૫૧) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૫૨) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.
- (૫૩) ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન અન્ય જૂથો કરતાં ઊંચું હતું જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત અને સરકારી પ્રાથમિક શાળામાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતાં.
- (૫૪) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન લગભગ સમાન હતું.

- (૫૫) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતા શિક્ષકોમાં ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૫૬) પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો પુરુષ શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતાં.
- (૫૭) બક્ષીપંચ વર્ગમાં આવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો અન્ય જૂથો કરતા ઊંચા હતા તથા બી.સી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે અન્ય જૂથ અને એસ.ટી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૫૮) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૫૯) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોનું ધાર્મિક મૂલ્ય લગભગ સમાન હતું.
- (૬૦) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૬૧) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકોનું ધાર્મિક મૂલ્ય લગભગ સમાન હતું.
- (૬૨) વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૬૩) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ વિસ્તારના શિક્ષકોનાં ધાર્મિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૬૪) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતા શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૬૫) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનું સામાજિક મૂલ્ય લગભગ સમાન હતું.
- (૬૬) એસ.ટી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક મૂલ્ય સૌથી વધુ હતું. જ્યારે અન્ય જૂથ, બક્ષીપંચ જૂથ અને બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

- (૬૭) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૬૮) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોનું સામાજિક મૂલ્ય લગભગ સમાન હતું.
- (૬૯) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૭૦) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૭૧) વિવિધ પ્રકારની સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૭૨) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૭૩) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતા શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૭૪) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૭૫) પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જાતિમાં વિવિધતા હોવા છતાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૭૬) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૭૭) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોનું લોકશાહી મૂલ્ય લગભગ સમાન હતું.
- (૭૮) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૭૯) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

- (૮૦) વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૮૧) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોનાં લોકશાહી મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૮૨) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતા શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૮૩) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો પુરુષ શિક્ષકો કરતાં વધુ હતાં.
- (૮૪) બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી વધુ હતાં તથા બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૮૫) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૮૬) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૮૭) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૮૮) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૮૯) વિવિધ પ્રકારન સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૦) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૧) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતા શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

- (૯૨) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૩) બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો સૌથી વધુ હતાં તથા બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને એસ.ટી. વર્ગનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૪) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૫) વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકો કરતાં ઊંચા હતાં.
- (૯૬) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૭) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૮) ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતાં. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૯૯) શહેરી વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે અર્ધશહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૦) ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતા જ્યારે ૩૦ વર્ષથી ઓછી તથા ૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૧) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૨) પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જાતિમાં વિવિધતા હોવા છતાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

- (૧૦૩) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોમાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૪) સંયુક્ત કુટુંબમાં વસતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળેલ.
- (૧૦૫) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૬) ૧૫થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતાં. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ તથા ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૭) વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૮) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૦૯) ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો નીચા હતાં. જ્યારે ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય અને ૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતા શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૧૦) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૧૧) બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા અને એસ.ટી. વર્ગનાં શિક્ષકોમાં સુખાત્મક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતાં. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૧૨) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૧૩) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.

- (૧૧૪) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૧૫) ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતા તથા ૧૫ થી વધુ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ તથા ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૧૬) વિવિધ પ્રકારન સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૧૭) અર્ધશહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો ઊંચા હતા. જ્યારે શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૧૧૮) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૧૯) પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૨૦) બક્ષીપંચ જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો ઊંચા જોવા મળેલ જ્યારે એસ.ટી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો સૌથી નીચા જોવા મળેલ. અન્ય જૂથના અને બી.સી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૧૨૧) પ્રાથમિક શાળાનાં અપરિણીત શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો પરિણીત શિક્ષકો કરતાં ઊંચા જોવા મળ્યા હતાં.
- (૧૨૨) પ્રાથમિક શાળાનાં સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૨૩) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

- (૧૨૪) ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો ઊંચા જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળ્યા.
- (૧૨૫) ખાનગી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો સૌથી ઊંચા જોવા મળેલ. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો લગભગ સમાન જોવા મળ્યા.
- (૧૨૬) શહેરી વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો ઊંચાં હતાં જ્યારે અર્ધશહેરી વિસ્તાર તથા ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૨૭) ૪૦ વર્ષથી વધુ વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે અન્ય જૂથોનાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૨૮) પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્ય લગભગ સમાન હતા.
- (૧૨૯) બક્ષીપંચ જૂથોના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો ઊંચા હતા અને એસ.ટી. જૂથના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો નીચા જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય વર્ગ અને બી.સી. જૂથનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૩૦) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૩૧) સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતા શિક્ષકો કરતા ઊંચા જોવા મળેલ.
- (૧૩૨) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૩૩) ૧૫ વર્ષ થી વધુ અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો સૌથી નીચા હતા. જ્યારે ૦ થી ૫ વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ અને ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

- (૧૩૪) ખાનગી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો ઊંચા હતા. જ્યારે નગરપાલિકા સંચાલિત તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૩૫) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૩૬) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતા શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૩૭) પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૩૮) પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જાતિમાં વિવિધતા હોવા છતાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૩૯) પરિણીત શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો અપરિણીત શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો કરતા ઊંચા જોવા મળેલ.
- (૧૪૦) પ્રાથમિક શાળાના સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૪૧) પ્રાથમિક શાળાનાં વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૪૨) ૬ થી ૧૦ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો સૌથી ઊંચા હતા તથા ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો નીચા હતા. જ્યારે ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો તથા ૧૫ થી વધુ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોના આરોગ્ય મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.
- (૧૪૩) વિવિધ પ્રકારના સંચાલન ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતાં.
- (૧૪૪) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો લગભગ સમાન હતા.

- (૧૪૫) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ તબક્કાની વય ધરાવતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.
- (૧૪૬) પ્રાથમિક શાળાના સ્ત્રી શિક્ષકો અને પુરુષ શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.
- (૧૪૭) બક્ષીપંચ વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી ઊંચી જોવા મળેલ, જ્યારે બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી નીચી જોવા મળેલ. અન્ય જૂથ અને એસ.ટી. જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળી હતી.
- (૧૪૮) પ્રાથમિક શાળાના અપરિણીત અને પરિણીત શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.
- (૧૪૯) પ્રાથમિક શાળાના સંયુક્ત કુટુંબ અને વિભક્ત કુટુંબનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.
- (૧૫૦) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.
- (૧૫૧) ૬ થી ૧૦ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી ઊંચી જોવા મળેલ. જ્યારે અન્ય જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન જોવા મળેલ.
- (૧૫૨) સરકારી શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા સૌથી નીચી હતી. જ્યારે ખાનગી પ્રાથમિક શાળા અને નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.
- (૧૫૩) પ્રાથમિક શાળાના વિવિધ વિસ્તારનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા લગભગ સમાન હતી.

૫.૪.૦ શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ :

પ્રસ્તુત અભ્યાસ દ્વારા પ્રાપ્ત થતાં ફલિતાર્થ આ પ્રમાણે હતાં.

૧. બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨. નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનો આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩. અર્ધશહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસ વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૪. સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું સામાજિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૫. ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૬. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૭. બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું માનસિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૮. ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં માનસિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૯. બી.સી. વર્ગ તથા અન્ય વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૦. સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૧. અર્ધ શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું વ્યાવસાયિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૨. પ્રાથમિક શાળાનાં સ્ત્રી શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.

૧૩. અન્ય વર્ગ, એસ.ટી. વર્ગ અને બી.સી. વર્ગના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૪. સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનું શારીરિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૫. નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં શારીરિક અનુકૂલન વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૬. પુરુષ શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૭. પ્રાથમિક શાળાના બી.સી. જૂથના શિક્ષકોના ધાર્મિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૮. અન્ય જૂથ, બક્ષીપંચ જૂથ અને બી.સી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સામાજિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૧૯. પુરુષ શિક્ષકોનાં સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૦. પ્રાથમિક શાળાના બી.સી. જૂથના શિક્ષકોના સૌન્દર્યાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૧. પ્રાથમિક શાળાના બી.સી. જૂથના શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૨. સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના આર્થિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૩. નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૪. અર્ધ શહેરી વિસ્તાર અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની શાળાનાં શિક્ષકોનાં આર્થિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૫. ૩૦ વર્ષથી ઓછી વય તથા ૩૦ થી ૪૦ વર્ષની વય ધરાવતાં શિક્ષકોનાં જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૬. વિભક્ત કુટુંબમાં વસતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.

૨૭. ૦ થી વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ તથા ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના જ્ઞાનાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૮. ૪૦ વર્ષથી વધારે વય ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૨૯. એસ.ટી. વર્ગનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૦. ૧૫ વર્ષથી વધુનો અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સુખાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૧. શહેરી વિસ્તારની તથા ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સુખાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૨. એસ.ટી. જૂથનાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાના મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૩. પરિણીત શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૪. ૧૫ વર્ષથી વધુ અનુભવ ધરાવતાં પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૫. નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં સત્તાનાં મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૬. અર્ધશહેરી વિસ્તાર તથા ગ્રામ્ય વિસ્તારની પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોના સત્તાના મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૭. ૪૦ વર્ષ થી વધારે વય ધરાવતાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૮. એસ.ટી. જૂથનાં શિક્ષકોનાં કૌટુંબિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૩૯. વિભક્ત કુટુંબમાં રહેતાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૪૦. ૦ થી ૫ વર્ષ, ૬ થી ૧૦ વર્ષ તથા ૧૧ થી ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતાં શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૪૧. નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા અને સરકારી પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના કૌટુંબિક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૪૨. અપરિણીત શિક્ષકોનાં આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.

૪૩. ૦ થી ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આરોગ્યાત્મક મૂલ્યો વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૪૪. પ્રાથમિક શાળાના બી.સી. જૂથના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૪૫. ૦ થી ૫ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ અને ૧૦ થી વધુ વર્ષનો શૈક્ષણિક અનુભવ ધરાવતા શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.
૪૬. નગરપાલિકા સંચાલિત પ્રાથમિક શાળા તથા સરકારી પ્રાથમિક શાળાનાં શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા.

૫.૫.૦ ભાવિ સંશોધનો અંગે ભલામણો :

પ્રસ્તુત સંશોધનના સાતત્યમાં જે બીજા કેટલાક અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય તેમ છે. જેની વિગતો આ મુજબ છે.

- તાલીમાર્થી ભાઈઓ તથા બહેનો (અધ્યાપન મંદિર કે બી.એડ્.)ના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.
- વિવિધ પ્રકારની કોલેજો તથા યુનિવર્સિટીઓના વિવિધ ભવનોના પ્રાધ્યાપકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.
- માધ્યમિક અને ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાનાં શિક્ષકોનાં આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.
- પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોના આત્મવિશ્વાસ, અનુકૂલન, મૂલ્યો અને સિદ્ધિપ્રેરણા સિવાય અન્ય ચલોનાં સંદર્ભે અભ્યાસ હાથ ધરી શકાય.

ਸੰਦਰ્ਭ ਸੂਚਿ

संदर्भ सूचि

REFERENCE BOOKS

- Atkinson, John, W.: *An introduction to motivation*, New Delhi. Affiliated East-West Press Private Ltd., 1966, 240.
- Buch. M. B. : *A survey of Research in Education*, Baroda : Center of Advanced Study in Education, 1974.
- Buch. M. B. : *Second Survey of Research in Education*, Baroda : Society for Educational Research and Development, 1979.
- Buch. M. B. : *Third Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1987.
- Buch. M. B. : *Fourth Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1991.
- Buch. M. B. : *Fifth Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1998.
- Baier, K. : *The concept of values*, New York : Free Press, 1968.
- Bridges and Scrimshan : *Value and Authority in Schools*, London : Hodden and Stoughton, 1975.
- Brightman, E. S.: *Religious Values*, New York :The Abington Press, 1925.
- Brubacker, J. S.: *Modern Philosophies of Education*, Tokyo, McGraw Hill Book Co., 1962.
- Carus, Paul : *An Analysis of Knowledge and Valuation*, Ladalle; Open Court Publishing Company, 1971.
- Coney. F. L. : *Values of Future Teachers : A study of Attitude Towards Contemporary Issues*, New York : Teachers College, 1955.

- Clough, S. B. : *Basic values or western civilization*, Columbia University, 1960.
- Educational Research : *An Introduction, (4th Edition)*, New York; Longman, 1983.
- Evertt, M. G. : *Moral Values*, New York : Henry Holl and Company, 1918.
- Edwards, Allen L. : *Techniques of Attitude Scale Construction*, New York : Appleton Century Crofts Inc., 1957.
- Fishbein Martin : *Reading in Attitude theory and Measurement*, New York, John Willey and Sons Inc., 1967.
- Kerlinger, Fred N. : *Foundation of Behavioral Research* (Second Ed.), Delhi : Surjeet Publication, 1983.
- Kundu, Gorachand : *A New Technique of Attitude Measurement*, Calcutta : Annapurna Publishing House, 1975.
- Lindquist, E. F. : *Statistical Analysis in Educational Research (Indian Ed.)*, New Delhi : Oxford and IBH Publishing Company, 1970.
- Lyman, Harward B. : *Test Scores and What They Mean* (3rd Ed.), New Jersey : Prentice Hall Inc., 1978.
- Lepley, R. : *Verification of Value*, New York : Columbia University, 1944.
- Lossky and Marshall : *Value and Existence*, London : George Allen and Unueine, 1935.
- Majeed, M. : *Education and Traditional Values*, Meerut : Meenak shi Prakashan, 1965.
- Maslow, A. H. : *New Knowledge in Human Values*, New York : Harper and Row Publishers, 1939.
- Maguire, T. O. : "*Semantic Differential Methodology for the Structuring of Attitudes*". American Educational Research Journal, 1973, 295-306.

- Marlow, Ediger : "*Mastery learning and the curriculum*". Experiments in education. VIII, 3, May 1980, 47-49.
- Mathur, R. N. : "*On implication of a mastery learning strategy*". Journal of Higher Education, IV, 3, Spring, 1979, 333-39.
- Mitchell, Bruce M. and Wilkens, Robert : "*The Measurement of Attitude Change in Creative Problem Solving Programs*" Educational Research Quarterly, VI. 2, 1981, 33-39.
- Mohanty, S. B. : "*Mastery Learning*", Experiments in Education, XI, 1, March 1983, 15-18.
- Pangtra, N. N. and Kishore, L. : "*The value of mastery learning procedure*". Educational Review (India) LXXX VII, 7, July 1982, 121-122.
- Parke, Dewitt H. : *Human Values*, Michiaan Genorg ewahr, Ann Arbor, 1944.
- Ramachary, Akaram : "*Correlation between Scientific attitude and achievement in Science*", Experiments in Education, X, 07, September, 1982, 123-26.
- Ravindranath, M. J. : "*Development of Scientific Attitude*". An Experimental Study". Journal of Indian Education November 1983, 28-32.
- Ravindranath, M. J. : "*Towards Development of Attitudes, A Paradigm*". The Educational Quarterly, XXXV, 01, January, 1983, 8-11.
- Rich John Martin : *Education and Human Value*, London : Addition Wesley Publishing Company, 1968.
- Rokeach Beliefs; *Attitudes and values*, San Francisco, Jossy Bass, 1966.
- Sorley, w. R. : *Moral Values and the Idea of God*, London : Cambridge University Press, 1918.
- Shrimali, K. L. : *A search for values in Indian Education*, Bombay : Vikas Publication, 1971.

- Thomas, W. L.: *Differential value, profile Machigan* : Educational Service Company, 1963.
- Thustone, L. L. : *The Measurement of Values*, Chicago : The University of Chicago Press, 1959.
- Williams, R. M. : *Individual and Group Values*, Chicago : Rand McNally, 1969.
- Atkinson, John, W.: *An introduction to motivation*, New Delhi. Affiliated East-West Press Private Ltd., 1966, 240.
- Baier, K. : *The concept of values*, New York : Free Press, 1968.
- Basowitz H., H. Persky, S. J. Korchin and R. P. Grinker : *Anxiety and Stress*, New York : McGraw-Hill, 1955.
- Best, J. W. : *Research in Education*, New Delhi : Prentice Hall of India Pvt. Ltd., 1986.
- Bisht, Abha Rani : *Predictors of students stresses*, Agra : National Psychological Corporation, 1989.
- Bob, Montgomery : *Coping with Stress*, Washington : A. H. Wheeler & Comp. Pvt. Ltd., 1990.
- Bridges and Scrimshan : *Value and Authority in Schools*, London : Hooden and Stoughton, 1975.
- Brightman, E. S.: *Religious Values*, New York :The Abington Press, 1925.
- Brubacker, J. S.: *Modern Philosophies of Education*, Tokyo, McGraw Hill Book Co., 1962.
- Buch. M. B. : *A survey of Research in Education*, Baroda : Center of Advanced Study in Education, 1974.
- Buch. M. B. : *Fourth Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1991.
- Buch. M. B. : *Second Survey of Research in Education*, Baroda : Society for Educational Research and Development, 1979.

- Buch. M. B. : *Third Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1987.
- Buch. M. B. : *Fifth Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1998.
- Carus, Paul : *An Analysis of Knowledge and Valuation*, Ladalle; Open Court Publishing Company, 1971.
- Clough, S. B. : *Basic values or western civilization*, Columbia University, 1960.
- Coleman, John and Vernon : *Stress Control*, London and Sydney : Pan Books, 1980.
- Coney. F. L. : *Values of Future Teachers : A study of Attitude Towards Contemporary Issues*, New York : Teachers College, 1955.
- Educational Research : *An Introduction, (4th Edition)*, New York; Longman, 1983.
- Edwards, Allen L. : *Techniques of Attitude Scale Construction*, New York : Appleton Century Crofts Inc., 1957.
- Evertt, M. G. : *Moral Values*, New York : Henry Holl and Company, 1918.
- Fishbein Martin : *Reading in Attitude theory and Measurement*, New York, John Willey and Sons Inc., 1967.
- Garret, Henery E. : *General Psychology*, New Delhi : Eurasia Publishing House Pvt. Ltd., 1975.
- Grinker, R. R. and J. P. Spiegel : *Men Under Stress*, New York : McGraw Hill, 1945.
- Guilford, J. P. : *General Psychology*, New Delhi : A ffiliated East-West Press Pvt. Ltd., 1964.
- Holmes, T. H. and M. Musuda : Life change and illness susceptibility. In B. S. Dhrenwend and B. P. Dohrewed (Eds.) *Stressful Life Events : Their Nature and Effects*, New York : Wiley, 1974.

- Kundu, Gorachand : *A New Technique of Attitude Measurement*, Calcutta : Annapurna Publishing House, 1975.
- Lazarus, R. S. : *Psychological Stress and Coping Process*, New York : McGraw-Hill, 1966.
- Lepley, R. : *Verification of Value*, New York : Columbia University, 1944.
- Lindquist, E. F. : *Statistical Analysis in Educational Research (Indian Ed.)*, New Delhi : Oxford and IBH Publishing Company, 1970.
- Lossky and Marshall : *Value and Existence*, London : George Allen and Unueine, 1935.
- Lyman, Harward B. : *Test Scores and What They Mean* (3rd Ed.), New Jersey : Prentice Hall Inc., 1978.
- Maguire, T. O. : "*Semantic Differential Methodology for the Structuring of Attitudes*". American Educational Research Journal, 1973, 295-306.
- Majeed, M. : *Education and Traditional Values*, Meerut : Meenak shi Prakashan, 1965.
- Maslow, A. H. : *New Knowledge in Human Values*, New York : Harper and Row Publishers, 1939.
- Mathur, R. N. : "*On implication of a mastery learning strategy*". Journal of Higher Education, IV, 3, Spring, 1979, 333-39.
- Mitchell, Bruce M. and Wilk ens, Robert : "*The Measurement of Attitude Change in Creative Problem Solving Programs*" Educational Research Quarterly, VI. 2, 1981, 33-39.
- Pangtra, N. N. and Kishore, L. : "*The value of mastery learning procedure*". Educational Review (India) LXXX VII, 7, July 1982, 121-122.
- Parket, Dewitt H. : *Human Values*, Michiaan Genorg ewahr, Ann Arbor, 1944.
- Pestonjee, D. M. : *Second Hand Book of Psychological and Social Instruments*, New Delhi : A/15-16 Commercial Block, Mohan Garden (India), 1993.

-
- Pestonjee, D. M. : *Stress and Coping. The Indian Experiences*, New Delhi : Sage Publications, 1997.
- Pestonjee, D. M. : *Third Hand Book of Psychological and Social Instruments*, New Delhi : A/15-16 Commercial Block, Mohan Garden (India), 1997.
- Ramachary, Akaram : "*Correlation between Scientific attitude and achievement in Science*", Experiments in Education, X, 07, September, 1982, 123-26.
- Ravindranath, M. J. : "*Development of Scientific Attitude*". An Experimental Study". Journal of Indian Education November 1983, 28-32.
- Ravindranath, M. J. : "*Towards Development of Attitudes, A Paradigm*". The Educational Quarterly, XXXV, 01, January, 1983, 8-11.
- Rich John Martin : *Education and Human Value*, London : Addition Wesley Publishing Company, 1968.
- Rokeach Beliefs; *Attitudes and values*, San Francisco, Jossy Bass, 1966.
- Selye, H. : *The Stress of Life*, New York : McGraw-Hill, 1976.
- Shrimali, K. L. : *A search for values in Indian Education*, Bombay : Vikas Publication, 1971.
- Sorley, W. R. : *Moral Values and the Idea of God*, London : Cambridge University Press, 1918.
- Spieberger, C. D. and I. G. Sarason : *Stress and Anxiety*, Washington : D. C. Hamisphere, 1977.
- Thomas, W. L.: *Differential value, profile Machigan* : Educational Service Company, 1963.
- Thustone, L. L. : *The Measurement of Values*, Chicago : The University of Chicago Press, 1959.
- Williams, R. M. : *Individual and Group Values*, Chicago : Rand McNally, 1969.

૧. ઉચાટ દિનેશચંદ્ર એ., સંશોધનના પ્રારંભે, પ્રથમ આવૃત્તિ, રાજકોટ, ૧૯૮૮.
૨. _____, સામાજિક શાસ્ત્રોમાં સંશોધન સમસ્યા પસંદગીના સૈદ્ધાંતિક અને વ્યવહારુઆધારો, પારસ પ્રકાશન, રાજકોટ, ૧૯૯૭.
૩. ઉચાટ દિનેશચંદ્ર અને અન્ય, સંશોધન સંદોહન, રાજકોટ : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૮.
૪. ત્રિવેદી, એમ.ડી. અને પારેખ બી. યુ., શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૮૯.
૫. દેસાઈ, કે. જી. અને અન્ય, શૈક્ષણિક પરિભાષા અને વિભાવના, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૮૪.
૬. દેસાઈ, એચ. જી. અને દેસાઈ, કે. જી., સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૮૫.
૭. _____, મનોવૈજ્ઞાનિક માપન, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ૧૯૭૮.
૮. દોંગા, નનુભાઈ, અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન, નિજિન્ન સાઈકો સેન્ટર, રાજકોટ, ૧૯૯૫.
૯. મોદી દમચંતીબેન અને અન્ય, સંશોધનનોની માધુકરી, પ્રથમ આવૃત્તિ, ભાવનગર યુનિવર્સિટી, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૯૧.
૧૧. ઉચાટ ડી.એ., જોશી એચ. ઓ., દોંગા એન.એસ., બુદ્ધદેવ પી.વી. (૧૯૮૮) : 'સંશોધનોનું સંદોહન', રાજકોટ : શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
૧૨. ઉચાટ ડી.એ. (૧૯૯૮) : 'સંશોધન વિમર્શ', રાજકોટ : શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
૧૩. દેસાઈ અરવિંદરાય (૧૯૮૩) : 'સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિઓ', અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
૧૪. દેસાઈ હરિભાઈ જી., ત્રિવેદી મનુભાઈ ડી. (૧૯૮૨) : 'શૈક્ષણિક સંશોધનની રૂપરેખા', રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિ.

૧૫. દેસાઈ હરિભાઈ જી., દેસાઈ કૃષ્ણકાંત ગોપાળજી (૧૯૯૨) : 'સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ', (પાંચમી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
૧૬. મોદી દમયંતી અને અન્ય (૧૯૯૨) : 'માધુકરી', ભાવનગર : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન.
૧૭. શાહ વિમલ (૧૯૯૦) : 'સંશોધન ડિઝાઈન', અમદાવાદ : યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
૧૮. ત્રિવેદી અભય (૧૯૮૬) : 'બિનપ્રાંચલીય આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ પદ્ધતિઓ', અમદાવાદ : યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
૧૯. સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.
૨૦. ભગવદ્ગો મંડલ જોડણીકોશ,

JOURNALS

1. Allport, G. S., Vernon, P. E. and Lindzey Garder, *Manual for the study of value*, Boston : Houghton Mifflin Company, 1960.
2. Bledsoc, J. C. : *A co-operative study of Values and Critical Thinking*. Skill of a Group of a Educational Workers, Journal of Educational Psychology, 1965, 46, 408-417.
3. Bous Field, W. A. and Samborki, G. : *A Relationship Between Strength of Values and the Meaningfulness of Values Wards*". Journal of Personality, 1955, 23, 375-380.
4. Dixit and Sharma : *A study of student teachers relationship in terms of values in corporation*, Journal of Psychological Research, 1970, 34, 57-63.
5. Guy, G. M. : *The Role of Values in Teacher Education*, Journal at Teacher education, 1961, 12, 12-16.

संशोधन सारांशो

- A. D. Patel. *"To study achievement motive anxiety performance, at the university examination and socio economic status of student-teacher in the college of education in the state of Gujarat"* (Ph.D. Edu. Spu. 1977). Second Survey of Research in Education – Society for educational Research Development (Baroda – India).
- Agrawal R.N. : *"Adjustment problems of Pupil of Secondary Schools. Adjustment Problems of Secondary Schools pupils as perceived and Judged by parents, Teachers and pupils themselves."* Ph.D. Edu. Agr. U. 1970. In M Buch's A survey of Research in Education, CASE M.S. Uni. Baroda, 1974.
- Ahluwalia, I. : *"A study of factors affecting achievement motivation"* (Ph.D. Psy; Agra. U. 1985) In M.B. Buch's *Fourth survey of Research in education*, New Delhi : NCERT, 1981, p.p. 333-34.
- Asha, C.B. (1978) : *"An Empirical Study of the Adjustment Patterns of Creative Children in Secondary Schools"*, In M.B. Buch's *Third Survey of Research in Education* (1978-1983), New Delhi, N.C.E.R.T., 1987, P. 324.
- B.B. Siddigui (1979) *"A Effects of achievement motivation and personality on academic success."* Ph.D. Phgy, Guj. Uni. 1978 cited by M.B. Buch The Third survey of research in education NCERT, New Delhi, 1979-83, P. 690-91.
- B.B. Siddigui (1979) *"A Effects of achievement motivation and personality on academic success."* Ph.D. Phgy, Guj. Uni. 1978

cited by M.B. Buch *The Third survey of research in education* NCERT, New Delhi, 1979-83, P. 690-91.

Bhagiya N.M. (1966) : *"Study of the problem of school Adjustment and Developing an Adjustment Inventory"*, In M.B. Buch's survey of Research in Education, Baroda Centre of Advance Study in Faculty of Education and Psychology M.S. Uni. 1974.

Bharthi, G. : *"A study of self concept and achievement motivation of early adolescent's"* (Ph.D. Psy., Osm. U. 1984) In M.B. Buch's *Fourth Survey of Research in Education*. New Delhi : NCERT, 1991, pp 340-41.

Bhushan A., *Values across and family vocations of School education:* (1979) Himachal Pradesh University.

Buddhdev, P.V. : *"A study of job satisfaction working women in relation to their frustration, stress and values"* Ph.D. Research Report (Psy) South Gujarat University Surat-1998.

C.C. Pathak (1974) *"A study of Achievement motive, Educational Norms and school performance of high school pupils."* (Ph.D. Edu. Spe. 1974) Lited by T.V. Rao (ett. al) "Personality training and motivation in M.B. Buch's (Ed.) Second survey of Research in Education (SERD Baroda Uni.) 1979 P. 191.

Chaudhary, N. : *"The Relationship between achievement motivation and anxiety, Intelligence, sex, social class and vocational aspirations"* (Ph.D. Psy. Pan U. 1971) In M.B. Buch's A survey of Research in Education, New Delhi, NCERT, 1974, P. 145.

D.B. Desai (1971) *"Achievement motivation in hinschool pupils in kheda District."* (M.B. patel college of Edu. Vallabh Vidyanagar,

- NCERT Financial 1971). M.B. Buch's (Edu.) A survey of Research in Education, (Case Baroda 1974) P. 147.
- G. Mumbai, *"A study of achievement motivation of scheduled Tribes pupils of south Gujarat"* (Ph. D. Edu., S. Uni.) In second survey of Research in Education by M.B. Buch's, New Delhi, NCERT, 1971, P. 187.
- Goswami N. : *"Adjustment Problems of School going Adolescent Grils and the Development of an Adjustment Inventroy for their measurement"* (Ph. D. Edu., Gau. U. 1980) In M.B. Buch's *A survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1987.
- Gupta, A. K. : *Study of Parental Preferences in Relation to Adolescents, Personality, Adjustment and Achievement"*. Model Institute of Education and Research, Jammu, (NCERT Financed). In M. B. Buch's *A Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT 1987, p.355.
- J. K. Sood, *"A study of attitudes towards science and scientists among various groups of students and teachers in India"* (Ph. D. Edu. Raj. U. (1974) in M.B. Buch's Second Survey of Research in Education, SERD Baroda, 1979, pp. 199-200.
- J.A. Christian, *"A study of fear of failure Hope of Success, Achievement motivation, Anxiety and concern of Girl's"* (Ph. D. Sp. G. 1977) In Indian Education Review : XI 2, April 1979 - P. 88-93.
- J.P. Gupta (1978) *"A study of Anxiety and achievement motivation in relation to academic achievement sex and economic status"*, Ph.

- P. Edu. 1978 in M.B. Buch, *The Third Survey of Research in Education*, New Delhi 1978-83, P. 356.
- Jaiswal, K. : *"A study of anxiety, frustration and Adjustment patterns of Girl students at graduation level and their educational implications"* (Ph. D. Edu. Gor. U. 1980) In M.B. Buch's *A survey of Research in Education*, Baroda, CASE, 1980. P. 454.
- Joshi Nitin B. : *"A study of anxiety, adjustment, achievement motivation and educational achievement of working parents and non-working parent's children of primary school"*, Ph.D. Edu., Saurashtra University, Rajkot, 2005.
- K. Narula, (1979) *"A study of achievement motivation with intelligence socio-economic status and performance of the prospective secondary school teachers of orissa state."* Ph.D. Edu. M.S. Uni. in 1979 M.B. Buch. *The Third survey of Research in Education* NCERT, New Delhi, 1979-89, P. 385-86.
- K. S. Reddy, *"Attitude towards education of students, parents, and teachers"* *Journal of Education and Psychology*, XXXXII, 4 June, 1985, pp. 229-233.
- K. Sangeetha Rao *Study of self preparation, achievement motivation and academic performance of the prospective secondary school teachers"* (Ph.D. Education, M.S. University, Baroda, 1975).
- Kala, P.S. : *"Personality Development and Adjustment of Pre-adolescent children born to working and non-working women form higher socio-Economic familiar.* (Research Studies S.N.D.T. Uni. 1986) In M.B. Buch's *Fourth survey of research in Education*, New Delhi, 1991, P. 207.

- Kirpal Singh Narula : "*A study of achievement motivation personal performance perception, anxiety, risk taking behavior and other correlates in relation to intelligence, socio-economic status and performance of the prospective secondary school teacher of Orissa State.* (Ph.D. Education, M.S. University, Baroda, 1978.
- Kumai, K. : "*A Study of Relationship Among Creativity, Intelligence, Adjustment and Value Patterns in Adolescents*", (Ph.D. Psy, Agra U., 1975) In M. B. Buch's A Survey of Research in Education, Baroda, CASE 1975, P. 495.
- Kumar Rajiv : "*Children's curiosity, Intelligence and scholastic Achievement*" Ph. D. Thesis (Edu.) Agra University, Agra (1989).
- Kumar, S. : "*A comparative study of the interest Needs and Adjustment problems of gifted and Average children*" (Ph.D. Edu. Delhi U. 1985) In M.B. Buch's A survey of Research in Education, New Delhi, NCERT, 1991 P. 388.
- M. Dutt, (1983) "*Socio psychlogical study of the tribal high school male student of himachel predesh with high achievement motivation*", (Ph.D. Edu. M. Su. 1983) M.B. Buchis (Edu.) second survey of Research in Edu. P. 1430.
- M. Raghuram Singh, *Professional Teacher Attitude of B. Ed. and M.Ed. Student Teacher and Its Correlates.* Journal of Higher Education". VII, 1-2, 1981, pp. 131-144.
- M. Tulpule. : "*A pilot Study of Adjustment of Pre-University of the S.N.D.T. Arts College for Women.*" (S.N.D.T.U. 1977) In M.B.

- Buch's *A Survey of Research in Education*. New Delhi, NCERT, 1987.
- Mansuri, A.R. : "*A study of achievement motivation of students of Std. V, VI and VII in relation to some psycho-socio factors*" (Ph. D., Edu. Sp. U. 1986) In M.B. Buch's fourth survey of research in education, New Delhi : NCERT 1991, p.p. 398-99.
- Matoo : "*Adjustment Differences at Different levels of General Intelligence and socio-economic status among urban adolescent boys and girls*", In M.B. Buch's *A survey of Research in Education*, Baroda, Center of Advance study in faculty of Education and Psychology, M.S. Uni., 1974, P. 158.
- Mattoo, B. K. : "*Home Adjustment Patterons of Adolescent Boys and Girls at Various level of Socio - economic status and General Intelligence*" (Ph.D. S.P.U., VVN. 1981) *Journal of Education and Psychology*, Volume 40, Number 3 Oct. 1982.
- Mubayi, G. : "*A study of achievement motivation of scheduled Tribs pupils of south Gujarat*" (Ph. D., Edu. S. Uni.) In *Second Survey of Research in Education* by M.B. Buch's, New Delhi, NCERT, 1971, p. 187.
- N. Chaudhary, "*The Relationship between achievement motivation and anxiety Intelligence, Sex, Social class and vocational aspirations*," (Ph. D. Psy. Pan U 1971) In M.B. Buch's *A A survey of Researen in Eduatino* New Delhi, NCERT, 1974, P. 145.
- N.N. Srivastava, "*A study of Scientific attitude an its measurement*" (Ph. D. Edu. pat. U. 1980, p. 507.

-
- O. L. David Jr. and Kaora Vamamoto. (The Journal of Teacher Educational), 1968, pp, 365, 369.
- P.A. Parikn, *"A study of achievement motivation, School performance and educational norms of secondary school pupils of Std. 8, 9 and 10 In the city of Bombay"*, (Ph. D. Edu. Bom. U. 1976) In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education New Delhi NCERT 1991.
- P.Gupta (1978) *"A study of Anxiety and Achievement motivation in Relation to Academic Achievement Sex and Economic Status."* (Ph.D. Edu. Luck now Uni. 1988) in Third survey of Reaseron in Education, By M.B. Buch, New Delhi, NCERT. p. 356.
- P.P. Gokulnathan (1972) *"A study of achievement related motivation and Educational achievement among school pupils."* Ph.D. Edu. Dib. Uni. in M.B. Buch A study of Research in Education 1972, Case, M.B. University, Baroda, First Education P. 50.
- P.R. Nayar, *"Mysore Teacher Attitude Scales"*, (Dept. of Edu. Mys. U. 1977) in M. B. Buch's Third Survey of Research in Education. New Delhi, NCERT, 1987, p. 476.
- P.S. Kala, *"Personality Development and Adjustment of pre-adolescent children born to wording and non-Working women from higher socio-Economic familiar"*. (Researen Studies of researen in Education New Delhi, 1991, P. 207.
- Pandey, A. : *"A study of adjustment, personality, values and vocational interests of super normal and normal adolescents"*,

- (Ph. D. Psy. Agra U., 1970) In M.B. Buch's A survey of Research in Education, Baroda, New Delhi, NCERT, 1987, P. 389.
- Pandit, I. : *"A study of the psychological Needs and self concept of adolescents and their Bearing and adjustment"* (Ph.D. Edu. Bom. U. 1985) In M.B. Buch's Fourth Survey in Education and Research New Delhi NCERT. 1991. P. 140.
- Parikh, P.A. : *"A study of achievement motivation, school performance and educational norms of secondary school pupils of std. 8,9 and 10 In the city of Bombay"* (Ph. D. Edu. Bom. U. 1976) In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education. New Delhi : NCERT. 1991.
- Raghava, G. : *"A study of achievement motivation Development in the pupils of ninth standard with various socio-economic levels and studying the effects there fore"* (Ph. D., Mys. U. 1985) In M.B. Buch's Second survey of Research in Education, New Delhi : NCERT, 1971, P. 459.
- Rawal, V.R. : *"Personality Adjustment and Attitudes Towards authority of emotionally Disturbed Adolescents in Relation to their Home and School environment"* (Ph. D. Edu. Kumaon. U. 1984) In M.B. Buch's A survey of research in Education Baroda Case. 1984. 1984, P. 422.
- Reddy, N.Y. : *"Adolescent Adjustment in Relation to Home Environment"*, (Ph. D. Psy., Osm., U. 1966) In M. B. Buch's A Survey of research in Education, Baroda CASE 1966, P.P. 229-230.

- S. Kumar, *"A Comparative study or the interest Needs and Adjustment problems or gifted and Average children."* (Ph. D. Edu. U. 1985)
In M.B. Buch's *A survey of Reseasen in Education*, New Delhi, NCERT 1991, P. 388.
- S.D. SINGH *"Need patterns, Achievement and adjustment of mentally superior children"* (Ph. P. Psy. Agra 1983) In M.B. Buch's *Fourth survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, II Volume - 1983-88.
- S.S. Greval (1971) *"Achievement motivation and Anxiety as Related to Acdamic Success in Matiamatics."* "Experiment in Education Vol. X No. 2 Ph.D. Education, Punjab University, 1974, P. 34-37.
- Seth, S. : *"The Adjustment Problems of female Adolescents. (A Sociological study of 500 female teanagers of Lucknow city)"* (Ph. D. Soc. Lucknow. U. 1970), In M.B. Buch's A Survey of Research in Education, Baroda, CASE 1970, P. 232.
- Singh S.D. : *"Need patterns, Achievement AND adjustment of mentally superior children"* (Ph. D. Psy. Agru. 1983) In M.B. Buch's Fourth survey of Research in Educatin New Del hi, NCERT, II volume-1983-88 P. 337-38.
- Singh, G.K. : *"A Study of Adjustment of Mentality gifted and Retarded children"*, (Ph. D. Edu., Gorakhpur U., 1982), In M. B. Buch's A Survey of research in Education, Baroda, CASE, 1982, P. 465.
- Srivastav, S. K. : *Achievement motivation among urban and rural school students, Journal of Education and Psychology*, Vol. 45, No. 2-3 July-Oct. 1987, pp. 101-104.

- Sudhatiumari, "*A study of Intelligence Achievement, Adjustment and Socio-Economic patterns of Different Sociometric Groups of Adolescents.*" (Ph.D. Edu. Pan. U. 1982). In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education New Delhi : NCERT 1991 P. 391.
- T. Gyanoni (1984) "*Frustration Relation as functions of achievement motivation and anxiety of different age levels*", (Ph. D. Edu. Ayra Uni. 1984) Research in psychology of education Abstracts M.B.Buch's First Survey of Research in Education, P. No. 372.
- Tripathi, R.C. : "*Achievement motivation on and its correlates of Highschool students of East U.P.* (Ph.D., Edu. Gor. U. 1986) In M.B. Buch's Fourth Survey of Research in Education. New Delhi : NCERT. 1991.
- Tulpule, M. : "*A Pilot Study of Adjustment of Pre-university Students of the S.N.D.T. Arts College for Women*", (S.N.D.T. U., 1977) In M. B. Buch's *A Survey of Research in Education*, New Delhi, NCERT, 1987, p. 432-433.
- V.R. RAWAL, "*Personality Adjustment and Attitude Towards authority of emotionally Disturb Adolescents in Relation to their Hoem and School Environment*" (Ph.D. Edu. Kumaon U. 1984) In M.B. Buch's *A survey of researen in Education*, Baroda Case 1984.
- સી.કે. પટેલ "દક્ષિણ ગુજરાતની માધ્યમિક શાળાઓના શિક્ષકોની પ્રવર્તમાન મૂલ્ય સંયોજનાનો અભ્યાસ" પીએચ.ડી. શિક્ષણ, દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, ૧૯૭૯.

- ઘનશ્યામ રવજી ગોહિલ, "સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાનાં અધ્યાપન મંદિરોમાં તાલીમ લેતાં તાલીમાર્થીઓનાં મૂલ્યોનો અભ્યાસ", એમ.એડ્., ગુજરાત વિદ્યાપીઠ – અમદાવાદ, ૧૯૯૫.
- પલ્લવી બી. પટેલ, "માધ્યમિક શાળાની શિક્ષિકાઓના શૈક્ષણિક મૂલ્યની તપાસ" (૧૯૯૧) લઘુશોધ નિબંધ એમ. એડ્. ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.
- પી. ટી. પંડ્યા, નોકરી કરતી અને ન કરતી માતાઓનાં સંતાનોનાં અનુકૂલન, સિદ્ધિપ્રેરણા, ચિંતાતુરતા અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિનો અભ્યાસ." (પીએચ.ડી, શિક્ષણ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી ૧૯૯૩), પી.એચ.ડી. શોધ નિબંધ.
- પી.સી. અગ્રવાલ (૧૯૭૪) "વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની જાતીયતાનાં સંદર્ભે અભ્યાસ." (પીએચ.ડી. શિક્ષણ ક્ષાર્ટક યુનિ. ૧૯૭૪) એમ.બી. બુચના સેકન્ડ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી, નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ.આર.ટી. પાના નં. ૧૯૧.
- બીપીન બી. રાજયગુરુ, (૧૯૮૦) "માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પર બિન બૌદ્ધિક પરિબળોની અસર", (એમ.એડ્. ૧૯૮૦) ઉદ્ઘૂત દમયંતી અને અન્ય, માધુકરી શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ભાવનગર ૧૯૮૨, પૃ. ૨૭૮, ૮૦.
- બી.એસ.પવાર "વલસાડ જિલ્લાના ચીખલી તાલુકાની માધ્યમિક શાળાના ધોરણ આઠ અને નવમાં અભ્યાસ કરતાં આદિવાસી વિદ્યાર્થીઓનાં કૌટુંબિક અને સામાજિક અનુકૂલનના અભ્યાસ" અપ્રકાશિત લઘુશોધ નિબંધ ભાવનગર યુનિવર્સિટી ૧૯૮૩, સંપાદક : દમયંતિ મોદી તથા અન્ય સંશોધનોની માધુકરી શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર પ્રથમ આવૃત્તિ ૧૯૯૧.
- મેવા કે. પી. : "મોરબી તાલુકાના શ્રેણી નવનાં વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ" દિનેશચંદ્ર ઉચાટ અને અન્ય, 'સંશોધન સંદોહન' રાજકોટ, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૮, પૃ. ૨૧૩-૧૫

મહેતા, અરવિંદ જે. : "રાજકોટ શહેરમાં બારમાં ધોરણમાં અભ્યાસ કરતી તરૂણીઓની અનુકૂલન સમસ્યાઓનો અભ્યાસ" (મહાનિબંધ, ૧૯૯૪, સૌ. યુનિ. રાજકોટ) પાના નં. ૨૯-૩૧.

મધુરિકાબેન રાચ્છ, "સ્ત્રી શિક્ષિકા બહેનોના વ્યાવસાયિક સંતોષ, મૂલ્યો તથા સમસ્યાઓનો અભ્યાસ", પીએચ.ડી. એજ્યુ. સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. રાજકોટ, ૧૯૯૫.

ભટ્ટ મીના જે. : "સુરેન્દ્રનગર, જોરાવરનગર અને વઢવાણની કન્યાશાળાઓમાં અભ્યાસ કરતી ધોરણ બારની વિદ્યાર્થીનોઓનો સિદ્ધિપ્રેરણા આંક નક્કી કરવો અને તેનો સહસંબંધાક બુદ્ધિઆંક તથા સામાજિક - આર્થિક દરજ્જો તપાસવો" અપ્રકાશિત એમ. એડ્. લઘુશોધ નિબંધ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૭.

ભટ્ટ : "ચૌદથી વધુ વયના, વિવિધ બૌદ્ધિક અને સામાજિક આર્થિક સ્તર ધરાવતા કુમારો અને કન્યાઓના ઘર, શાળા, આરોગ્ય, સામાજિક અને સાંવેગિક ક્ષેત્રના અનુકૂલનના પ્રશ્નોનો અભ્યાસ." (એમ.એડ્. ૧૯૭૨) દમયંતી મોદી અને અન્ય દ્વારા ઉદ્દૃત, માધુકરી, ભાવનગર : શિક્ષણ ભવન, ૧૯૮૨.

ભટ્ટ એન. જે. : "રાજકોટ શહેરનાં અગિયારમાં ધોરણમાં ભણતાં વિદ્યાર્થીઓનાં અનુકૂલનનો અભ્યાસ" અપ્રકાશિત, એમ. એડ્. લઘુશોધ નિબંધ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૭૮.

નારાયણભાઈ ગૌસ્વામી, "ગુજરાતની ઉત્તર બુનિયાદી શાળા અને સામાન્ય શાળાના વિદ્યાર્થી અને શિક્ષકોનો મૂલ્યાભિમુખીકરણ અભ્યાસ" પીએચ.ડી. શિક્ષણ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૬.

ઝરીના એ. ઘનકોટ, "ભાવનગર શહેરની ગુજરાતી માધ્યમવાળી ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાનાં શ્રેણી અગિયારમાં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓનાં કૌટુંબિક અને સામાજિક અનુકૂલનનો અભ્યાસ." (એમ.એડ્. ૧૯૮૨) દમયંતી મોદી અને અન્ય દ્વારા ઉદ્દૃત "માધુકરી" ભાવનગર શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૮૨.

યુ. દેસાઈ (૧૯૭૫) "માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે સિદ્ધિપ્રેરણા" લઘુશોધ નિબંધ, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી રાજકોટ-૧૯૭૫.

વર્મા આર.પી., "માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓના મૂલ્યો અને વૈયક્તિક આંતરિક સંબંધોની પ્રણાલી વચ્ચેના સંબંધનો અભ્યાસ", પીએચ.ડી., આગ્રા યુનિ. ૧૯૭૨.

નિખીલ રમણીકભાઈ લાખીયા, "શિક્ષકોના વ્યવસાય પ્રત્યેના વલણોનો બૌદ્ધિક, શૈક્ષણિક, સિદ્ધિ, સામાજિક આર્થિક પરિસ્થિતિ અને સિદ્ધિપ્રેરણાના સંદર્ભમાં અભ્યાસ", એમ.એડ્, શોધ નિબંધ, સરદાર પટેલ યુનિ., વલ્લભ વિદ્યાનગર - ૧૯૭૧.

દોંગા, એન. એસ. : "ગુજરાતનાં શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયોનાં તાલીમાર્થીઓનાં અનુકૂલનનો અભ્યાસ" (પીએચ.ડી., શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૬) પીએચ. ડી. શોધ નિબંધ, રાજકોટ, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, પૃ. ૧૨૫.

જી. ભારથી (૧૯૮૪) "પૂર્વ તરૂણોની સ્વસંકલ્પના અને સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ" (પીએચ.ડી. મનોવિજ્ઞાન, ઓસ્માનિયા યુનિ. ૧૯૮૪, એમ.બી. બુચના ફોર્થ સર્વે ઓફ રીસર્ચ એજ્યુકેશનમાંથી, નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ. આર.ટી.

જી. રાઘવા (૧૯૮૫) "ધોરણ નવમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા વિકાસનો તેમની સામાજિક આર્થિક સિદ્ધિના સંદર્ભે અભ્યાસ", પીએચ.ડી. મૈસુર યુનિ. ૧૯૮૫) એમ.બી. બુચના સેકન્ડ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી નવી દિલ્હી, એન.સી. ઈ.આર.ટી. પાના નં. ૪૫૯.

ચંદ્રમૌલી, વી. જોષી, "પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની સિદ્ધિપ્રેરણા, મૂલ્યો તથા શીખવવા પ્રત્યેના વલણનો અભ્યાસ", અપ્રકાશિત શોધ નિબંધ, પીએચ.ડી. શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ, ૧૯૯૯.

ચગ ચંદ્રિકા જે. : વિદ્યાર્થીઓના શૈક્ષણિક અનુકૂલન, સાંવેગિક અનુકૂલન અને સામાજિક અનુકૂલન તેમની કૌટુંબિક પરિસ્થિતિ સાથેનો સંબંધ તપાસવો. અપ્રકાશિત લઘુ શોધ નિબંધ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી એપ્રિલ-૧૯૭૪.

- કે. જે. જોસેફ, "કોઈમ્તુર જિલ્લાના માધ્યમિક શિક્ષકોનું કેળવણીના કેટલાક આધુનિક પ્રવાહો પ્રત્યેનું વલણ જાણવું", N.C.E.R.T. "The third Indian, year Book of Education, Educational Research" 1968, PP. 11-12.
- કે.પી. મેવા, (૧૯૮૫) "મોરબી તાલુકાના શ્રેણી નવના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા અભ્યાસ" (એમ.એડ્. ૧૯૮૫) દિનેશચંદ્ર ઉચાટ અને અન્યો, સંશોધનનું સદોહન શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. રાજકોટ, ૧૯૮૫ પેઈઝ ૨૧૩-૧૫.
- કુમારી પી., "માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના વ્યક્તિત્વની જરૂરિયાતો, નૈતિક નિર્ણય અને મૂલ્ય તરાહો એક વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ", પીએચ.ડી. એજ્યુકેશન Gor. યુનિ. ૧૯૮૧.
- ગોહિલ જી.એન. "માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ અનુકૂલન અને શૈક્ષણિક સિદ્ધિ વચ્ચેનાં સંબંધોની અસરકારકતા" (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી ૨૦૦૧). પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ.
- ગજેરા ગિરીશકુમાર એન. : "પ્રજ્ઞાયક્ષુ વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય વિદ્યાર્થીઓના આત્મવિશ્વાસ, મૂલ્યો અને પુનઃસ્મૃતિનો તુલનાત્મક અભ્યાસ" (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૨૦૦૦). પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ.
- એસ.પી. કુલશ્રેષ્ઠા, "વર્તમાન સમયમાં શાળાઓના સામાજિક સાંસ્કૃતિક વાતાવરણમાં ઉદભવતી શિક્ષકોની મૂલ્ય પદ્ધતિ, પીએચ.ડી., શિક્ષણ, પાન યુનિ. ૧૯૭૪.
- એસ.પી. શર્મા, "વિવિધ કક્ષાએ શિક્ષકની સ્વ-સંકલ્પના વ્યક્તિત્વ અનુકૂલન અને મૂલ્યોનો ભેદ દર્શક અભ્યાસ", પીએચ.ડી. શિક્ષણની યુનિ. ૧૯૮૧.
- એસ.જે. દવે (૧૯૮૮) "બૃહદ સુરેન્દ્રનગર શહેરી શ્રેણી - ૧૧ માં અભ્યાસ કરતી બાળાઓની સિદ્ધિપ્રેરણાઓ અને તેની સાથે સંકળાયેલા કેટલાક ચલોના સહસંબંધોનો અભ્યાસ." એમ.એડ્. સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. લઘુશોધ નિબંધ,

એપ્રિલ-૧૯૮૯, શ્રીમતિ એન.એમ. શાહ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન વઢવાણ શહેર.

એસ.કે. શ્રીવાસ્તવ, (૧૯૮૬) "ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ" જર્નલ ઓફ એજ્યુકેશન એન્ડ સાયકોલોજી વોલ્યુમ નં. ૨૩, જુલાઈ-ઓક્ટોબર ૧૯૮૭, પેઈઝ ૧૦૧ - ૧૦૪.

એમ. બી. પીપળવા, (૧૯૭૯) "માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો અભ્યાસ," એમ.એડ્. લઘુશોધ નિબંધ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. રાજકોટ, એપ્રિલ-૧૯૭૯.

એન.એસ. દોંગા, "ગુજરાતમાં શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયોનાં તાલીમાર્થીઓના અનુકૂલનનો અભ્યાસ." (પીએચ.ડી., શિક્ષણ સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૬), પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ, રાજકોટ, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, પૃ. ૧૨૫.

એ.આર.મનસુરી (૧૯૮૬) "શ્રેણી ૫, ૬ અને ૭ માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની સામાજિક આર્થિક સ્થિતિના સંદર્ભે અભ્યાસ", (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, એસ.પી. યુનિ. ૧૯૮૬) એમ.બી. બુચના ફોર્થ ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ.આર.ટી. ૧૯૯૧, પેઈઝ : ૩૯૮-૩૯૯.

આઈ. અહુવાલિયા, (૧૯૮૫), "સિદ્ધિપ્રેરણા પર અસર કરતા પરિબળોનો અભ્યાસ," (પી.એચ.ડી. મનોવિજ્ઞાન આગ્રા યુનિ. ૧૯૮૫) એમ.બી. બુચના ફોર્થ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી, નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ. આર.ટી. પાના નં. ૩૩૩ થી ૩૩૪.

આશા ડી. ઝીબ્બા, "અનુકૂલન, હતાશા, સિદ્ધિ અને સિદ્ધિપ્રેરણાની સામાન્ય અને અપંગ વિદ્યાર્થીઓ પર થતી અસરોનો અભ્યાસ". (પીએચ.ડી. શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી ૧૯૯૯). પીએચ.ડી. શોધ નિબંધ.

આર.સી. ત્રિપાઠી (૧૯૮૬) "પૂર્વ ઉત્તરપ્રદેશની માધ્યમિક શાળામાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણાનો તેમની જાતીયતાના સંદર્ભે અભ્યાસ", (પીએચ.ડી. શિક્ષણ ગોર યુનિ. ૧૯૮૬) એમ.બી. બુચના ફોર્થ સર્વે ઓફ રીસર્ચ ઈન એજ્યુકેશનમાંથી નવી દિલ્હી, એન.સી.ઈ.આર.ટી. પાના નં. ૧૯૯૧.

આર.બી. દસલાણિયા, "પ્રાથમિક અધ્યાપન મંદિરના તાલીમાર્થીઓના અનુકૂલનનો અભ્યાસ" દિનેશ ચંદ્ર ઉચાટ અને અન્ય દ્વારા ઉદ્ઘૃત સંશોધન સંદોહન" રાજકોટ, શિક્ષણ શાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૮.

અતુલ કે. વ્યાસ, "માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોના મૂલ્યો, સિદ્ધિપ્રેરણા અને શીખવવા પ્રત્યેના વલણનો અભ્યાસ", અપ્રકાશિત શોધનિબંધ, પીએચ.ડી., શિક્ષણ, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ, ૨૦૦૫.

ધનકોટ, ઝરીના એ. : "ભાવનગર શહેરની ગુજરાતી માધ્યમવાળી ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાનાં શ્રેણી અગિયારમાં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓનાં કૌટુંબિક અને સામાજિક અનુકૂલન અભ્યાસ", (એમ. એડ્. ૧૯૮૨) દમચંતી મોદી અને અન્ય દ્વારા ઉદ્ઘૃત "માધુકરી" ભાવનગર શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૮૨, પૃ. ૪૬-૪૭.

રાજયગુરુ, બીપીન બી. : "માધ્યમિક શાળાનાં વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિપ્રેરણા પર બિનબૌદ્ધિક પરિબલોની અસર" (એમ. એડ્. ૧૯૮૦) ઉદ્ઘૃત દમચંતી મોદી અને અન્ય, 'માધુકરી', ભાવનગર, શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, ૧૯૮૨, પૃ.૨૭૮-૮૦.

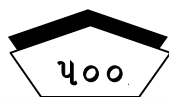
રાજ જી. એસ. "સામાજિક - સાંસ્કૃતિક ભૂમિકાના સંદર્ભમાં શિક્ષકોના વલણો અને મૂલ્યો. ઈથિયોપીયા અને ભારતના શિક્ષકોનો તુલનાત્મક અભ્યાસ" પીએચ.ડી. શિક્ષણ M.S. University (૧૯૮૧).

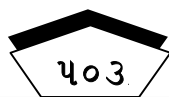

परिशिष्ट - १
आत्मविश्वास मापन कसौटी

પરિશિષ્ટ - ૨

પ્રાથમિક સ્વરૂપની અનુકૂલન કસોટી

નામ : પુરુષ / સ્ત્રી

શાળાનું નામ અને સરનામું :

શૈક્ષણિક અનુભવ : લાયકાત :

❀ સામાજિક	હા/ના
૧. તમારા કુટુંબના બધા જ સભ્યો સાથે મળી જમો છો.	
૨. એકાંત વાતાવરણમાં તમને વધુ મજા આવે છે.	
૩. તમારા પરિવારના સભ્યો તમારી સાથે પક્ષપાત કરતા હોય એવું લાગે છે ?	
૪. તમને જાહેરમાં બઘાની સાથે હળવું મળવું ગમે છે.	
૫. તમે જાહેરમાં બહુ ઓછા લોકોની સાથે વાત કરો છો ?	
૬. વિવિધ પ્રવૃત્તિમાં તમને નેતાગીરી લેવી ગમે છે ?	
૭. તમે તમારી જ્ઞાતિના જાહેર કાર્યક્રમમાં જાઓ છો ?	
૮. તમારી જ્ઞાતિના વધુમા વધુ લોકો તમને ઓળખે છે ?	
૯. તમારા ઘરના વાતાવરણથી તમે પ્રસન્ન રહો છો ?	
૧૦. તમને ઘરે રહેવાથી કંટાળો આવે છે ?	
૧૧. તમે સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોમાં ભાગ લો છો ?	
૧૨. શાળાના અન્ય શિક્ષકમિત્રો સાથે હળીમળીને રહો છો ?	
૧૩. તમારા વડીલ તમને અકારણ ટોકતા હોય એવું લાગે છે ?	
૧૪. તમને અન્યને મદદરૂપ થવું ગમે છે ?	
૧૫. કુટુંબના નિર્ણય લઈ શકો છો ?	
૧૬. સામાજિક જવાબદારી લેવાની તમને ગમે છે ?	
૧૭. સમાજસેવા કરવી તમને ગમે છે ?	
૧૮. તમને અજાણ્યા વાતાવરણમાં જવાથી આનંદ મળે છે ?	

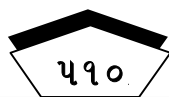
૧૯.	તમને અજાણ્યા લોકો સાથે સહેલાઈથી વાતચીત કરી શકો છો ?	
૨૦.	અન્ય શાળાના શિક્ષકો તમને મિત્ર કરવાનું પસંદ કરે છે ?	
૨૧.	તમારા વિસ્તારના લોકો તમને ઓળખે છે ?	
❀ શૈક્ષણિક		
૧.	તમને અધ્યાપન કાર્ય કરાવવામાં આનંદ આવે છે ?	
૨.	તમને નવા શૈક્ષણિક પ્રવાહથી વાકેફ થવું ગમે છે ?	
૩.	તમારા ભણાવેલ વિષયથી વિદ્યાર્થી સંતુષ્ટ છે એમ તમે માનો છો ?	
૪.	તમને તમારો મનગમતો વિષય ભણાવવાની વધુ મજા આવે છે ?	
૫.	તમે દરેક વિષય રસપૂર્વક ભણાવો છો ?	
૬.	તમારા તાસમાં વિદ્યાર્થી રસપૂર્વક ભણે છે ?	
૭.	નોકરી મળી ગયા પછી વધુ ભણાવવાની જરૂર નથી એમ તમે માનો છો ?	
૮.	શિક્ષકે ભણાવવાના પાઠ, કવિતા કે દાખલાની તૈયારી તમે ઘરે કરો છો ?	
૯.	તમે વિદ્યાર્થીની નોટ કે સ્વા. પોથી તપાસવાનો આગ્રહ રાખો છો ?	
૧૦.	તમે વિદ્યાર્થીઓને વધારાના સમયમાં ભણાવો છો ?	
૧૧.	વિદ્યાર્થીઓને ન આવડતી બાબત લઈ આવે તો તમે સમજાવો છો ?	
૧૨.	વિદ્યાર્થી અઘરા વિષયો શીખવા માટે વધુ ફાળવો છો ?	
❀ માનસિક		
૧.	તમે ક્યારેય લઘુતાગ્રંથીનો અનુભવ કરો છો ?	
૨.	તમે અન્ય શિક્ષકો કરતાં કંઈક વિશેષ છે એવું માનો છો ?	
૩.	તમારા વર્તનથી વિદ્યાર્થીઓને સંતોષ હોવાનું માનો છો ?	
૪.	તમારા વર્તનથી સહશિક્ષકો ખુશ છે એવું માનો છો ?	
૫.	તમારી ઈચ્છાઓ અપૂર્ણ રહેતા દુઃખની લાગણી અનુભવો છો ?	
૬.	તમે તમારી હાર નિખાલસતાથી સ્વીકારી શકો છો ?	
૭.	તમને હંમેશા જીતવું જ ગમે છે ?	

૮.	તમારા વર્તન વ્યવહારથી તમારા મિત્રો ખુશ છે એવું તમે અનુભવો છો ?	
૯.	તમારા વર્તન વ્યવહારથી તમારા પરિવારના સભ્યો ખુશ રહે છે એવું તમે માનો છો ?	
૧૦.	તમને નાની બાબતોમાં વિદ્યાર્થીઓ પર ગુસ્સો આવે છે ?	
૧૧.	તમને તમારા સહશિક્ષકો પર ક્યારેક ગુસ્સો આવે છે ?	
૧૨.	તમે વિદ્યાર્થીની મૂંઝવણને પ્રેમથી હલ કરો છો ?	
૧૩.	તમે વિદ્યાર્થીના વાલી સાથે નિઃસંકોચ વાત કરી શકો છો ?	
૧૪.	તમને કોઈ અજુગતુ કહેતા દુઃખ લાગે છે ?	
૧૫.	તમારી સાથે કોઈ મોટા અવાજે વાત કરે તો ગુસ્સો આવે છે ?	
૧૬.	અજાણી વ્યક્તિ સાથે વાત કરવામાં તમે સંકોચ અનુભવો છો ?	
૧૭.	તમે તમારા મિત્ર પ્રત્યે શંકાશીલ છો ?	
૧૮.	તમારું અપમાન થાય તો તમે અસ્વસ્થ થઈ જાઓ છો ?	
૧૯.	તમે સહેલાઈથી મિત્રતા બાંધી શકો છો ?	
૨૦.	સામાજિક જવાબદારીઓ તમને મૂંઝવે છે ?	
૨૧.	તમને સમૂહમાં રહેવું ગમે છે ?	
૨૨.	બીજાની હાજરી હોવા છતાં તમે એકલતા અનુભવો છો ?	
૨૩.	અન્યને ચિડવવાથી તમને આનંદ મળે છે ?	
૨૪.	તમારા સહશિક્ષકો તમારી સાથે પક્ષપાત રાખતા હોય એવું લાગે છે ?	
૨૫.	તમને નવા વાતાવરણમાં જવાનું થાય ત્યારે ચિંતા થાય છે ?	
૨૬.	જાહેરમાં જવાનું તમે ટાળો છો ?	
૨૭.	તમે મુશ્કેલીની સમયમાં હિંમત હારી જાઓ છો ?	
૨૮.	કાર્યમાં નિષ્ફળતા મળતા તમે હતાશ થાઓ છો ?	
૨૯.	સામાન્ય બાબતમાં તમે અન્ય સાથે ઝઘડી પડો છો ?	
૩૦.	કામ પૂરું કરવામાં વાર લાગે ત્યારે તમે અકળાઈ જાઓ છો ?	
૩૧.	અન્ય વ્યક્તિ તમારી ટીકા કરે ત્યારે તમે અકળાઈ જાઓ છો ?	

❀ વ્યાવસાયિક		
૧.	તમને શાળાએ સમય કરતા વહેલું જવું ગમે છે ?	
૨.	તમને શાળામાં કંટાળો આવે છે ?	
૩.	તમને મળતા પગારથી સંતોષ છે ?	
૪.	શિક્ષકનો વ્યવસાય માનભર્યો હોય છે એવું તમે માનો છો ?	
૫.	અન્ય વ્યવસાયમાં ન ફાવતા શિક્ષકનો વ્યવસાય સંભાળ્યો છે ?	
૬.	શાળામાં તમે વધુમાં વધુ તાસ લો છો ?	
૭.	શાળામાં તમને રજા હોય તો આનંદની લાગણી થાય છે ?	
૮.	શાળામાં વારંવાર રજા પડે તેવું તમે ઈચ્છો છો ?	
૯.	વરસાદ પડે અને રજા પડી જાય તો તમને ગમે ?	
૧૦.	શાળામાં પડતા વેકેશનનો સમયગાળો વધારવો જોઈએ ?	
૧૧.	શાળાના નિયમો બંધનરૂપ લાગે છે ?	
૧૨.	શાળા છૂટ્યા પછી પણ તમે શાળામાં રહો છો ?	
૧૩.	શાળા સમય પૂરો થતા તમે મુકિતની લાગણી અનુભવો છો ?	
૧૪.	શાળા શરૂ થવાના સમય પહેલા જ તમે શાળાએ પહોંચી જાઓ છો ?	
❀ શારીરિક		
૧.	તમને પરિશ્રમ કરવો ગમે છે ?	
૨.	તમે શ્રમ કાર્ય કરવાથી દૂર રહો છો?	
૩.	તમને વિવિધ રમત રમવામાં રસ છે ?	
૪.	તમે બાળકો સાથે ક્રિકેટ રમો છો ?	
૫.	તમે શારીરિક તંદુરસ્તી જાળવવા તત્પર રહો છો ?	
૬.	તમે થોડીવારમાં થાકી જાઓ છો ?	
૭.	તમારી શારીરિક તંદુરસ્તી સારી છે ?	
૮.	તમને કસરત કરવી ગમે છે ?	

૯.	તમે શારીરિક નબળાઈ અનુભવો છો ?	
૧૦.	શરીરના સ્વાસ્થ્યની જાળવણી માટે બહારનો ખોરાક લેવાનું ટાળો છો ?	
૧૧.	તમે તમારા શારીરિક દેખાવને કારણે શરમ અનુભવો છો ?	
૧૨.	સામાન્ય શારીરિક નબળાઈ જણાતા તમે ડોક્ટર પાસે જતા નથી ?	
૧૩.	તમે રમત – ગમતની વિવિધ સ્પર્ધાઓનું આયોજન કરો છો ?	
૧૪.	શાળામાં વિવિધ પ્રવાસનું આયોજન કરવું ગમે છે ?	
૧૫.	તંદુરસ્તી જાળવણી માટે ખાવાની ટેવો પ્રત્યે તમે જાગૃત છો ?	
૧૬.	શારીરિક સ્વચ્છતા માટે તમે કાળજી રાખો છો ?	
૧૭.	તમે વ્યાયામની વિવિધ પ્રવૃત્તિમાં સહભાગી થાઓ છો ?	

પરિશિષ્ટ - ૩
મૂલ્ય માપન કસોટી
તમને શું લાગે છે ?

પરિશિષ્ટ - ૪ : સિદ્ધિપ્રેરણા
તમારા માટે શું યોગ્ય લાગે છે ?
શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ

493

પરિશિષ્ટ - ૫
તજડોની યાદી

૧. ડૉ. ભગવાનભાઈ શામળભાઈ પટેલ,
દરામલી (ઈડર)
૨. ડૉ. હંસાબેન એમ. શાહ
સુરેન્દ્રનગર
૩. ડૉ. જી. જી. નકુમ
સુરેન્દ્રનગર
૪. ડૉ. મનસુખભાઈ સી. નંદાણી
સુરેન્દ્રનગર
૫. ડૉ. સંદીપભાઈ ઘેટીયા
રાજકોટ.
૬. ડૉ. બિન્દુબેન પોપટ
વઢવાણ સીટી, સુરેન્દ્રનગર
૭. ડૉ. ડી. જી. પટેલ
વલ્લભવિદ્યાનગર
૮. ડૉ. નાથુભાઈ પટેલ
વલ્લભવિદ્યાનગર
૯. ડૉ. જીતેન્દ્ર પંચોલી
પાટણ (ઉ. ગુજરાત)
૧૦. ડૉ. ચંદ્રમૌલી જોશી
વઢવાણ, સુરેન્દ્રનગર
૧૧. ડૉ. એન. એસ. દોંગા
રાજકોટ
૧૨. ડૉ. એચ. ઓ. જોશી
રાજકોટ
૧૩. ડૉ. એસ. એસ. ભોરાણીયા
રાજકોટ
૧૪. ડૉ. પી. એન. દવે
આણંદ

પરિશિષ્ટ - ૬
પરત મોકલેલ તજજ્ઞોની યાદી

૧. ડૉ. એચ. ઓ. જોશી, રાજકોટ
૨. ડૉ. ડી. જી. પટેલ, વલ્લભવિદ્યાનગર
૩. ડૉ. એસ. એસ. ભોરાણીયા, રાજકોટ.
૪. ડૉ. હંસાબેન એમ. શાહ, સુરેન્દ્રનગર
૫. ડૉ. ભગવાનભાઈ શામળદાસ પટેલ, દરામલી (ઈડર)
૬. ડૉ. નાથુભાઈ પટેલ, વલ્લભવિદ્યાનગર
૭. ડૉ. જી. જી. નકુમ, સુરેન્દ્રનગર

પરિશિષ્ટ - ૭
અનુકૂળન માપ કસોટી

परिशिष्ट - ४

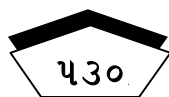
426

426

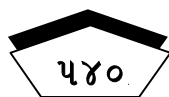

488

